

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 770
Παρασκευή
6 Σεπτεμβρίου 2002
Τιμή: 4 Ευρώ

Λημμυρίσαμε στα προβλήματα...

«17 Ν»...

Πλημμύρες...

Οικονομία...

Περιβάλλον...

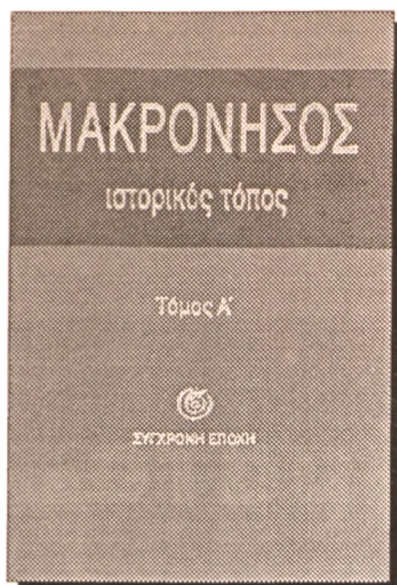
Δημοτικά
λογομαγειρεία...

...και οράματα με τη σέσουλα...

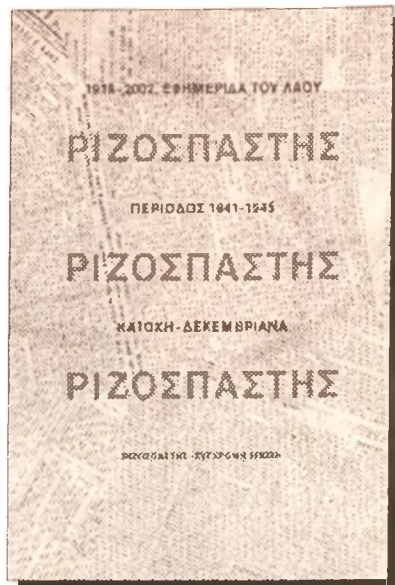
ISSN 1108-9822

36>

ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ
ιστορικός τόπος
Τόμος Α'

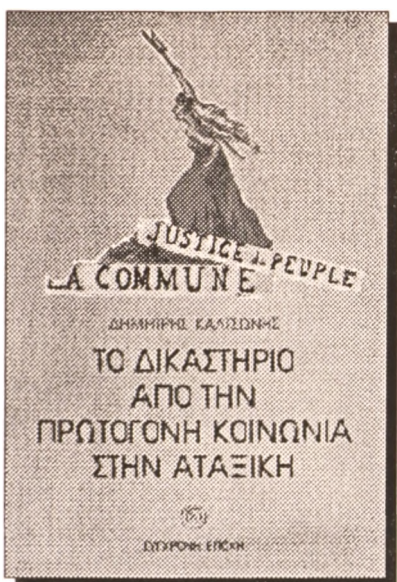
ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
Περίοδος 1941-1945
Κατοχή-Δεκεμβριανά

Το ΚΚΕ.
ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
Τόμος 9ος (1961-1967)

Πία Εφεντιούφζκ
Το χρονικό
της αντρείουσνης

Δ. Κατσώνης
Το δικαστήριο από την πρωτόγονη
κοινωνία στην αταξική

Δ. Μόλλα
Ο Καραγκιόζης μας
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΚΙΩΝ

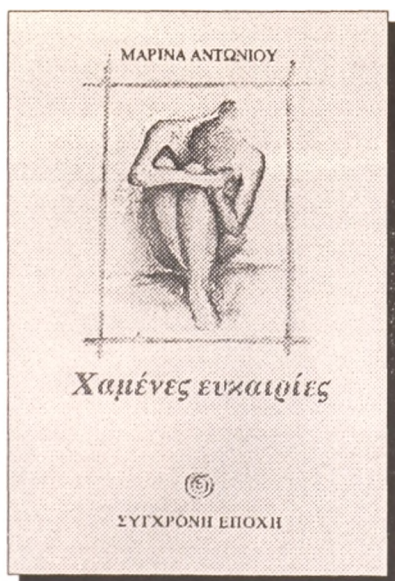
Α. Χαρίσης
Θρησκεία και πολιτική
στην Ελλάδα

Α. Πατάζου-Λάγου
Ανδρόνικος Α' Κομνηνός
ο «Φιλόλαος»

Τ. Ζόμπολας
«Εξ οικείου σφάλματος»

Μ. Αντωνίου
Χαμένες Ευκαιρίες

Γ. Περόβολος
Ο δρόμος ως το θιάκι

Α. Κανέλλης
Ο Δον Κιχώτης σε νέες περιπέτειες

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα. Τηλ.: 0103820835, 0103823649. Fax: 0103813354. <http://www.sep.gr>. e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μανροζορδάτου 3, Τηλ.: 0103829835, 0103808132. Fax: 0103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μανροζορδάτου 3, Τηλ.: 0103829835, 0103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Μανροζορδάτου 3 & Εγγασία 65, Τηλ.: 0310283810. 3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 06510281

13 JAN. 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Ένα χρόνο μετά	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Στο όνομα ποιων πετρελαίων;	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Βασίλης Μαρουλάς: Και φτύνουμε και βρέχει	13
• Δ.Ζ. Παπανικολάου: Οι πλημμύρες των ημερών μας	14
• Κ. Τσαλόγλου: Τι άλλο θ' ακούσουμε!...	16
• Όλγα Φωτακοπούλου: Αυτοδιοικητικές εκλογές: Μια παρτίδα σκάκι...	19
• Μάνος Στεφανίδης: Inferno	20
• Δ.Ζ. Παπανικολάου: Το σύνδρομο της Ούτε	22
• Όλγα Φωτακοπούλου: Ξύλο από τα ΜΑΤ για το αμαξοστάσιο του τραμ	24
• Όλγα Φωτακοπούλου: Το καφεενδάκι της Δεξαμενής	26
• Ελένη Βερυκίου: Ένα ωραίο φθινόπωρο	27
• Μένης Ξένος: Έναν χρόνο στη σκιά του τρομοκρατημένου κόσμου	28
• Αλέξανδρος Καζαμίας: Από το Αφγανιστάν στο στάδιο του διαρκούς πολέμου	29
• Αγαθή Κριστίν: Και μια, και δυο, και τρεις 17N	32
• Νίκος Φίλης: Υπόθεση 17N: όχημα πολιτικών εξελίξεων	34
• Αλέκος Τζιόλας: Η 17N και η κοινωνία της	38
• Γιάννης Καλιόρης: Η νοηματική δημιουργική λογιστική	40
• Αργυρώ Κοκοβλή: Ο Παύλος Γύπαρης και η ιστορική αλήθεια	44
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	48
• Ειρήνη Μουντράκη: Μερικές σκέψεις για το τέλος	51
• Ελευθέριος Κακλαμάνης: Τα Φεστιβάλ του Σεπτεμβρίου	52
• Κώστας Μάνης: Σημειώσεις ενός οδοιπόρου	54
• Μ. Στεφανίδης: Τέσσερα σημειώματα – τέσσερις περιπτώσεις εικονοποιίας	57
• Ειρήνη Μουντράκη: Σοφή απλότητα	60
• Γρηγόρης Ιωαννίδης: Ηρακλής εξανθρωπιζόμενος	61
• Δημήτρης Χαρίτος: Μια ταινία για ένα ολόκληρο καλοκαίρι	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63

Περίοδος Β' • Έτος 29ο • Τεύχος 770

Παρασκευή 6 Σεπτεμβρίου 2002

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 010 7232713 - 010 7232819

Fax: 010 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Εύη Ζήση

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 010 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 65 δολ. ΗΠΑ, ετήσια 130 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 0310 237463

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ

ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ, στις 11 Σεπτεμβρίου, συμπληρώνεται ένας χρόνος από την ημέρα της επίθεσης στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης και το αμερικανικό Πεντάγωνο. Οι εικόνες από τη δολοφονική εκείνη επιχείρηση έχουν χαραχθεί βαθιά στη μνήμη της ανθρωπότητας.

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ η «τιμωρός επιχείρηση» στο Αφγανιστάν. Και τόσα άλλα.

ΑΞΙΖΕΙ να ανακεφαλαιώσουμε όσα συνέβησαν τη χρονιά που πέρασε. Όσα εγκαινιάστηκαν μετά το πρωινό της 11ης Σεπτεμβρίου 2001. Είναι πυκνά τα γεγονότα και μεστά τα μηνύματα.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ «αφυπνίστηκε από τον λήθαργό της», ενεργοποιήθηκε και τι έπραξε; Συσπειρώθηκε γύρω από τον πρόεδρο Μπους ο οποίος άρχισε να βομβαρδίζει ανελέητα το Αφγανιστάν και εγκατέστησε νέα, «φίλια» κυβέρνηση. Τα θύματα σε αμάχους και Ταλιμπάν εξισορρόπησαν τον αριθμό των θυμάτων στους δίδυμους πύργους. Όπως άλλοτε και αλλού, υπήρξαν και «παράπλευρες ζημιές» – βομβαρδισμοί σε νοσοκομεία και σε γαμήλιες τελετές. Ο Σαρόν πάλι, ξεσπάθωσε και καθημερινά, στα Κατεχόμενα και στις περιοχές που υποτίθεται ότι ελέγχει η Παλαιστινιακή Αρχή, βομβαρδίζει και αυτός για να τιμωρήσει τους Παλαιστινίους που αυτοπυρπολούνται σκορπώντας τον θάνατο σε αθώους ισραηλινούς πολίτες.

ΕΝΑΣ ΚΥΚΛΟΣ βίας και θανάτου εγκαινιάστηκε· η υπερδύναμη και οι ακόλουθοί της στέλνει στους ταπεινωμένους και απελπισμένους της γης τη δική της απάντηση. Όσοι είπαν ότι η καταπίεση και η φτώχεια γέννησαν την τρομοκρατία και την επιθετικότητα στους απελπισμένους δεν ακούστηκαν. Τώρα η κυβέρνηση Μπους ετοιμάζει μια νέα, «προληπτική» αυτή τη φορά, επιχείρηση εναντίον του Ιράκ. Θα τιμωρήσει τον Σαντάμ εξολοθρεύοντας μερικές χιλιάδες Ιρακινούς. Παιδιά, γυναίκες, ένστολους, αδιάφορο. Το ζητούμενο είναι να αντικατασταθεί ο Σαντάμ με όποιο κόστος και αν χρειαστεί. Για να δρομολογηθεί μια περισσότερο συμφέρουσα πετρελαϊκή πολιτική. Έτσι κατασκευάζεται ένας ακόμη «εχθρός» της Δύσης προς άμεση κατανάλωση και εξόντωση.

ΣΤΙΣ ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΕΣ χώρες έχει διαμορφωθεί ένα νέο κλίμα και ένα νέο καθεστώς το οποίο υποτίθεται ότι θα προστατεύσει τον κόσμο από τους τρομοκράτες· άραβες και μουσουλμάνους κατ' εξοχήν, αφού αυτοί ταυτίζονται με τον Μπιν Λάντεν και τους εχθρούς του «πολιτισμένου» κόσμου· ένα καθεστώς επιτήρησης και αστυνόμευσης το οποίο «στέλνει περίπατο» τα ατομικά δικαιώματα που κατακτήθηκαν μετά από πολλούς και αιματηρούς αγώνες.

ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ; Ποια άλλα; Δεν υπάρχει τίποτε άλλο. Κανένα μέτρο πρόληψης, καμιά πρόνοια για τους κατατρεγμένους. Οι ζώνες της φτώχειας έχουν αφεθεί στη μοίρα τους. Τα χρήματα ξοδεύονται αφειδώλευτα προκειμένου να κατασκευαστούν νέα υπερσύγχρονα όπλα, τέλεια συστήματα παρακολούθησης και εποπτείας, οι αλαζονικές τάξεις συσσωρεύουν πλούτη και περιφρουρούνται στα ιδιωτικά γκέτο τους. Το «άνοιγμα της ψαλίδας» μεγαλώνει κι άλλο. Η «φωτισμένη» Δύση, όπως φάνηκε περίτρανα στο Γιοχάνεσμπουργκ, αφήνει το υπερσύνολο που λέγεται «Γαία» να σαπίζει από την μόλυνση και την εξάντληση.

ΕΙΝΑΙ ΑΠΛΑ, πολύ απλά τα πράγματα. Δεν χρειάζονται σύνθετες αναλύσεις προκειμένου να ειπωθούν τα αυτονόητα. Τις ημέρες που πέρασαν παρακολουθήσαμε τις συζητήσεις στο Γιοχάνεσμπουργκ, όπου είχαν συγκεντρωθεί οι ηγέτες όλου του κόσμου προκειμένου να συσχεφθούν πώς θα σωθεί ο πλανήτης. Γιατί τώρα πια η μεγάλη οικολογική καταστροφή που η ανθρωπίνη ύβρις προετοίμασε, θέτει σε κίνδυνο εκατοντάδες χιλιάδες ζωές καθημερινά. Ήσαν όλοι εκεί· όλοι πλην του Τζωρτζ Μπους. Έστω κι αν η πολιτική του θέτει σε κίνδυνο και την πολιτική και τον πολιτισμό παγκοσμίως.

Η 11η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ εγκαινίασε μια νέα περίοδο και η μόνη προοπτική είναι σκοτεινή. Η απειλή μοιάζει να έρχεται και έχει αναγνώσιμη εικόνα. Θα περισσέψει μήπως η οργή;

Στο όνομα ποιων πετρελαίων;

ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΤΕΛΟΣ! Κάποιοι πέρασαν τον Αύγουστο διαβάζοντας... Καταγιάτση (το Αντί περιμένει κρίσεις, παρατηρήσεις, σχόλια), ενώ άλλοι εξακολουθούν να μετρούν την «κουλτούρα» των παραθύρων, με αφορμή τα εγκλήματα της 17N. Ερώτηση: Πόσοι διάττοντες αστέρες της πολιτικής, της δημοσιογραφίας, της δικηγορίας, της ιθολογίας, κ.λπ. -τρομολάγνοι ή όχι- να παρήλασαν, άραγε, από τα παράθυρα αυτά, προκειμένου να μας «φρονηματίσουν» πάνω στο άλφα και ωμέγα της τρομοκρατίας;

ΘΑ ΠΕΙΤΕ: Σε αστική, πλουραλιστική κοινωνία ζούμε, άρα «παρελάσεις» του είδους αυτού είναι επιτρεπτές, ανεκτές. Σωστά. Τι γίνεται, όμως, όταν αναλαμβάνουν να μας «φρονηματίσουν» άθλια εκτοπλάσματα της χούντας, σεσημασμένοι χαφιέδες (τύπου Κρουτάλλη, κ.λπ.), πράκτορες της ΚΥΠ ή, τάχα μου, θεωρητικοί απολογητές του «τέλους των ιδεολογιών», στην προσπάθειά τους να ταυτίσουν συλλήβδην την αριστερά με τους φονιάδες της 17N; Στις περιπτώσεις αυτές, η απάντηση είναι μία: Δεν διαλέγομαι και, προπαντός, δεν απολογούμαι σε μια χουντίσσια, φασίζουσα ακροδεξιά. Όσο για τη στάση της ίδιας της αριστεράς (μια και καλείται σε «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» από την

ακροδεξιά...), η απάντηση είναι και πάλι μία: Καμιά αριστερά -κομμουνιστική, ανανεωτική, τροτσκιστική, αναρχική ή σοσιαλδημοκρατική- δεν διανοήθηκε ποτέ να ταυτισθεί ή να συνεργασθεί με ένα εσμό παρανοϊκών φονιάδων, εραστών του αίματος και της ατομικής τρομοκρατίας.

ΑΛΛΑΖΕΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΚΗΝΙΚΟ;

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, αν πιστέψουμε *Το Βήμα* -ακριβέστερα τη δημοσκόπηση που παράγγειλε *Το Βήμα* (και διενέργησε η εταιρεία Κάππα Research)- «*οι επιτυχίες της κυβέρνησης στο μέτωπο της τρομοκρατίας, διεμβολίζουν, για πρώτη φορά, μετά τη θερινή ανάπαυλα, το πολιτικό σκηνικό της χώρας*»... Πόσο το διεμβολίζουν; Όχι σπουδαία πράγματα, αφού η Νέα Δημοκρατία, στην πρόθεση ψήφου, εξακολουθεί να προηγείται με 6,3 μονάδες, συγκεντρώνοντας ποσοστό 37,8% έναντι 31,5% του ΠΑΣΟΚ. Πλην, σε επίπεδο ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, υπάρχει, μας λένε, «μια κάποια ευφορία», διότι η αξιωματική αντιπολίτευση προηγείται (αυτή τη στιγμή) με διαφορά 6,3%, ενώ, τον περασμένο Απρίλιο, η διαφορά ήταν 7,3%. Ευτυχής, όμως, μας λένε, εμφανίζεται και ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης, διότι -άκουσον! άκουσον!- θεωρείται τώρα «καταλληλότερος για πρωθυ-

πουργός», έναντι του Κ. Καραμανλή (36,7% έναντι 35,7%), ενώ, τον περασμένο Απρίλιο, το πλεονέκτημα του «καταλληλότερου» ανήκε στον Κ. Καραμανλή, με 35,2% έναντι 34,3% του Κ. Σημίτη. Θα αντιληχθεί, ίσως, ότι οι διαφορές αυτές είναι ανεπαίσθητες εφόσον η Νέα Δημοκρατία προηγείται του ΠΑΣΟΚ κατά έξι και πλέον μονάδες. Αλλά στο ΠΑΣΟΚ υπάρχουν όχι μόνον ολιγόπιστοι, αλλά και αισιόδοξοι άνθρωποι. Πού ξέρεις -σου λένε- τι μπορεί να γίνει μέχρι τις βουλευτικές εκλογές. Ο Θεός είναι μεγάλος. Αν, μάλιστα, πιάσουμε, ως τότε, τον Κουφοντίνα και το 34,5% παύσει να πιστεύει ότι η κυβέρνηση «δεν επιδιώκει καθόλου ή μάλλον δεν επιδιώκει την πλήρη εξάρθρωση της τρομοκρατίας», τότε πολλά μπορούν να συμβούν στη χώρα που ανθούσε, κάποτε, φαιδρά η πορτοκαλέα.

ΔΥΣΚΟΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ - ΔΥΣΚΟΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΚΑΛΗ Η ΠΟΡΤΟΚΑΛΕΑ, πλην οι καιροί παραμένουν δύσκολοι. Αυτό το γνωρίζει, καλύτερα από τους υπουργούς του, ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ο οποίος -όπως γράφουν τα φιλοκυβερνητικά φύλλα- θα επιχειρήσει, κατά το τριήμερο της παραμονής του στη Θεσσαλονίκη (από σήμερα Παρασκευή ως

ΕΤΟΙΜΑΣΤΗΚΑΝ ΑΚΟΜΗ ΔΥΟ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ (2001)

Α' εξάμηνο 2001

Είναι έτοιμοι και διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21)

δύο ακόμα τόμοι του ΑΝΤΙ που συμπεριλαμβάνουν τα τεύχη

729 έως και 741 (ο 54ος)

και 742 έως και 753 (ο 55ος).

Θα βρείτε επίσης τους τόμους των προηγούμενων ετών

Στους τόμους του περιοδικού ΑΝΤΙ

αποτυπώνεται η σύγχρονη ιστορία μας.

Β' εξάμηνο 2001

και την Κυριακή) να αναστρέψει το κλίμα. Η ΔΕΘ πραγματοποιείται, βέβαια, εν μέσω συλλαλητηρίων. Και, φυσικά, η «ειδυλλιακή εικόνα για την οικονομία που έντεχνα διοχετεύεται από κυβερνητικούς κύκλους», κατά τη χαρακτηριστική διατύπωση του προέδρου της ΑΔΕΔΥ Σπ. Παπασπύρου, κάθε άλλο παρά εναρμονίζεται με την καθήλωση των μισθών, την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, την ακρίβεια, την ανεργία και άλλα ομοειδή.

ΠΑΝΤΩΣ, όλες οι ως τώρα ενδείξεις πείθουν ότι ο πρωθυπουργός προτίθεται να εξαγγείλει την απαλλαγή περίπου 2 εκατομμυρίων φορολογουμένων από την υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης, την αύξηση των αφορολογίτων ορίων πάνω από τα 10.000 ευρώ, την κατάργηση του εξωλογιστικού προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, την απλοποίηση σειράς φορολογικών πράξεων, κ.λπ. Φυσικά, τα αναμενόμενα πόρρω απέχουν από τα αρχικώς υποσχεθέντα. Έτσι δεν πρόκειται να εξαγγελθούν πράγματα, όπως είναι η μείωση των φορολογικών συντελεστών στο εισόδημα ή στη φορολογία των επιχειρήσεων.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ:

ΕΝΤΟΝΗ (ΠΑΛΙ) ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ βέβαιο ότι ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης, κατά την παραμονή του στη Θεσσαλονίκη, θα αναφερθεί και σε θέματα όπως είναι η ασφάλεια των πολιτών, η εγκληματικότητα, η λαθρομετανάστευση και, φυσικά, στο Κυπριακό και την ελληνική προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2003.

Η αναφορά του πρωθυπουργού στο Κυπριακό θα συμπέσει με τη συνάντηση, την ίδια μέρα (6 Σεπτεμβρίου), στο Παρίσι του προέδρου Γλ. Κληρίδη με τον τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, παρουσία του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν. Τι μπορεί να δώσει η συνάντηση αυτή, θα εξαρτηθεί, κατά βάση, από το πλέγμα των σχέσεων ΕΕ-Τουρκίας και από το αν οι μεγάλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις είναι διατεθειμένες να δεχθούν το τουρκικό αίτημα

περί ορισμού ημερομηνίας έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων... Το τουρκικό αίτημα υποστηρίζεται από τις ΗΠΑ, αλλά και από την Ελλάδα, η οποία το συνδέει, φυσικά, με τις εξελίξεις στο Κυπριακό. Πλην, τα πράγματα δεν είναι καθόλου εύκολα, καθώς παρεμβάλλονται οι γερμανικές εκλογές (όπου ο προπορευόμενος στις δημοσκοπήσεις Ε. Στόιμπερ τάσσεται υπέρ του αποκλεισμού της Τουρκίας από τη διαδικασία της διεύρυνσης), ενώ την ίδια περίπου γραμμή-γραμμή «σκεπτικισμού» σε ό,τι αφορά την αποδοχή του τουρκικού αιτήματος- ακολουθεί, ως ένα βαθμό, και η Γαλλία. Όσον αφορά, τέλος, τη συνάντηση Κληρίδη-Ντενκτάς στο Παρίσι, συγκλίνουν πληροφορίες επιμένουν ότι ο Κόφι Ανάν είναι έτοιμος να καταθέσει σχέδιο λύσης του Κυπριακού, το οποίο, όμως, δεν είναι σαφές πότε, ακριβώς, θα επιδοθεί στους δυο κύριους ηγέτες!

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, την ώρα που σύρονταν οι γραμμές αυτές, ο ειδικός συντονιστής του Στέιτ Ντιπάρτμεντ για το Κυπριακό, Τόμας Γουέστον, έφθανε στην Αθήνα, από την Άγκυρα, για σειρά επαφών (Α. Γιαννίτση, Κ. Καραμανλή, κ.ά.), για να μεταβεί στη συνέχεια στη Λευκωσία και το Βερολίνο. Όσο για τη στάση της Τουρκίας, η μόνη «ενθαρρυντική» —όπως χαρακτηρίζεται— ένδειξη είναι η ανταπόκριση του Άλκη Κούρκουλα, από την Άγκυρα στο Βήμα, σύμφωνα με

την οποία οι τούρκοι αξιωματούχοι «εγκαταλείπουν τους απειλητικούς τόνους», ενώ ο Ντενκτάς δηλώνει ότι η επίσημη ανάθεση στην Άγκυρα της εξωτερικής πολιτικής της λεγόμενης «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» ενδέχεται να διευκολύνει τη λύση του Κυπριακού.

ΙΡΑΚ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑ

ΚΑΙ ΕΝΩ κανείς δεν μπορεί να πει ακόμα, με σιγουριά, ότι θα έχουμε εξελίξεις στο Κυπριακό, η αναμενόμενη νέα αμερικανική επέμβαση στο Ιράκ, προβληματίζει έντονα —αλλά και ανησυχεί— την Αθήνα. Κύκλοι του υπουργείου Εξωτερικών δεν αποκλείουν η αμερικανική επίθεση να εκδη-

λωθεί μέσα στο προσεχές τρίμηνο, αλλά ενδέχεται να πραγματοποιηθεί και στη διάρκεια της ελληνικής προεδρίας, οπότε οι πονοκέφαλοι του κ. Σημίτη ή του υπουργού Εξωτερικών Γ. Παπανδρέου αναμένονται κατά συρροή! Πώς «καταγιάξεις», λόγου χάρη, την ελληνική κοινή γνώμη, όταν επιφανείς αμερικανοί αξιωματούχοι —όπως ο Ράμσι Κλαρκ, πρώην υπουργός Δικαιοσύνης— χαρακτηρίζουν την επικείμενη επίθεση «μαζικό έγκλημα, που παραβιάζει το διεθνές δίκαιο»; Αλλά και τι είδους εισηγήσεις θα κάνεις στους ευρωπαίους εταίρους σου, όταν και η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη δεν ανέχεται κατά συρροή αμερικανικές προκλήσεις; Ήδη, ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Κόλιν Πάουελ, δηλώνει ότι ένας τρόπος για ν' αποτραπεί ο πόλεμος, θα ήταν η επιστροφή των επιθεωρητών του ΟΗΕ στη Βαγδάτη —εισηγήσει την οποία απορρίπτει ο αντιπρόεδρος Ντικ Τσέ-νι, ενώ την αποδέχονται, λόγου χάρη, οι ηγέτες της Γερμανίας και της Ν. Αφρικής, Γκέρχαρντ Σρέντερ και Τάμπο Μπέκι.

ΠΟΙΟΣ θα σώσει τη μεσανατολική ειρήνη από τους πολεμοποιούς της Ουάσινγκτον; Και στο όνομα ποιων πετρελαίων —ιρακινών ή σαουδαραβικών— θα πρέπει μια νευραλγική περιοχή να γνωρίσει ένα νέο στοίβαγμα πτωμάτων;

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε το μπόϊκοτάζ των καταναλωτών την προηγούμενη Τρίτη. Στα σπίρτα και τις τσακμακόπετρες.

Τ' ΑΚΟΥΣΑΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ

Την είχα την υποψία, αλλά το δελτίου Τύπου του ΠΑΣΟΚ για την υπερνομαρχία μού την διέλυσε. «Η δραστήρια, επιτυχημένη και αυτοδημιούργητη Φώφη Γεννηματά...» έγραφε και σιγουρεύτηκα πως πρόκειται περί απλής συνωνυμίας με τον αείμνηστο Γεώργιο.

ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΑΤΡΑΓΟΥΔΑ

Οργισμένος απ' τις επιθέσεις Λαλιώτη ο κ. Τζανετάκος δεν κρατήθηκε και συνέστησε αυτοσυγκράτηση για τα όσα εκτοξεύονται –και αφορούν τον δικονομικό τομέα– επειδή δεν θ' αργήσουν να βγουν τα γουνάκια απ' τις αποθήκες προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στις δίκες. Για την ώρα πάντως δεν γνωρίζουμε –εκτός αν το κρατά για έκπληξη ο κ. Τζανετάκος– εάν πρόκειται να συμπεριληφθεί στο ψηφοδέλτιο και ο κ. Κόκκινος...

ΣΠ.ΛΕ

ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΒΡΟΧΗ

Ευτυχώς που παραιτήθηκε κι ο κ. Παπανικολάου, ο γενικός γραμματέας πολιτικής προσασίας και ικανοποιήθηκαν οι –για τρίτη φορά μέσα σ' ένα μήνα– πλημμυροπαθείς στο Μοσχάτο και το Νέο Φάληρο. (Για τη Νέα Ιωνία και το Καματερό δεν μιλάμε, γιατί αυτές οι περιοχές βρίσκονται εκτός ελληνικής επικράτειας.) Χαράς ευαγγέλια λοιπόν μ' έναν Πασόκο λιγότερο στην κρατική μηχανή και με μια Βασούλα περισσότερο αποφασισμένη να μας μαλώσει επειδή διαμαρτυρούμαστε και φωνάζουμε από απόγνωση: «Τα έργα έχουν κόστος· όταν τελειώσουν, δεν θα πλημμυρίζετε», η μόνιμη, εκνευριστική επωδός.

Όμως ήμουν παιδί και γέρασα με τα έργα του Κηφισού ή με τον αυτοκινητόδρομο της Μαλακάσας. Φαίνεται πως από αυτούς τους καρκίνους δεν θα μας σώσει ούτε η κοσμογονία του 2004. Κατά τ' άλλα, για μιαν ακόμη φορά ας υποτονθορίσουμε τις γνωστές κοινοτοπίες για ανύπαρκτο κράτος, σμπαραλιασμένη κρατική

μηχανή, ανύπαρκτο προγραμματισμό και ανευθυνούπεύθυνους που παίρνουν εργολαβίες χωρίς την στοιχειώδη πρόνοια εκτέλεσης. Αυτό που συνέβη προχτές στην Αθήνα του 2002 θα μπορούσε να είναι σκηνή απ' το Δελχί ή την Βομβάη. Κι

εμείς αντί να τους βομβαρδίσουμε με μηνύσεις ασχολούμαστε με το τι έφαγαν οι βομβιστές τύπου Σκληρού και με τα τελευταία καρυκεύματα της Ασφάλειας (Νεοελληνιστί ΓΑΔΑ). Κι όμως οι δημοτικές εκλογές είναι ante portas και μεθ' ου πολύ –αυτό πια το ξέρει και ο τελευταίος παράγων της εξουσίας– επέρχονται και οι εθνικές. Η ψήφος μας λοιπόν ας μην είναι μόνο διαμαρτυρία, ας είναι και ανατροπή. Ας σαρωθούν επιτέλους από τη χώρα όλοι αυτοί οι executives τύπου Παπανικολάου που καταφέρνουν να είναι το ίδιο γελοίιοι και κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους και κατά τη στιγμή της παραίτησής τους.

Μ.Σ.

ΤΖΑΝΕΜ ΤΑΚΤ!

Λοιπόν όσο το σκέφτομαι, τόσο μ' αρέσει περισσότερο. Η κίνηση Καρμανλή με τον αριστερό ελευθέρας βοσκής Τζανετάκο ήταν ματ. Θα φανεί με τον καιρό. Προσέξτε: Ο Τζανετάκος μάς εκνεύρισε όλους με τις κυβερνητικές θέσεις που κατελάμβανε και τον σημιτισμό που εξεμούσε. Ε, λοιπόν, έναν τέτοιο υμνητή επέλεξε ο Κωστάκης για να την σπάσει του πρωθυπουργού. Εξάλλου σιγά τη θέση. Τίτλος χωρίς αρμοδιότητες για έναν άνθρωπο χωρίς ιδιότητες. Απ' την άλλη η επιλογή δείχνει και υπερκομματική νοοτροπία και σφίγγει τα λουριά σε κάποιους υπερδεξιούρες που ονειρεύονται πηγάδες του Μελιγαλά και χαλάνε το μαγαζί. Να δείτε που σε λίγο όλοι θα λατρέψουνε τον Γιαννάκη κι όλα θα είναι μέλι-γάλα. Αρκεί λίγο ο ίδιος να συμμαζέψει το μούσι του, ώστε να μη θυμίζει τόσο Αραφάτ.

Λίγο τάκτ τζάνεμ! Εξάλλου τι του λείπει! Και τηλεοπτικό παραθυρόφυλλο δημοφιλές διετέλε-

σε και τις ελληνικούρες του τις ξέρει και αρχαϊζών είναι και τον Σημίτη, πλέον, περιλούζει και τέλος συνεχίζει την αριστερά παράδοση στην υπερνομαρχία (όρα περίπτωση Κατριβάνου!). Που θα πει, διάνα ο Κωστάκης. Σιγά τώρα μη φοβηθούμε τη Φώφη Γεννηματά. Δεν λέω, ως επιλογή είναι πιο κόσμια από τον υιό Κουτσόγιωργα, αλλά το ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι έχει απολέσει την επαφή και με την πραγματικότητα και με την πολιτική.

Απ' την άλλη πλευρά ο δικός μας είναι «γαλή πεπετεταλωμένη» (γάτα ήγουν με πέταλα), δεν κωλώνει προ ουδενός και είναι μαθημένος από στροφές, χαράδρες και ανηφόρες. Επαγγελματίας οδηγός και παλαιόθεν πρόσκοπος βλέπετε. Αλλά να... Σε μας τους ερασιτέχνες αριστερούς ήρθε κομμάτι απότομο. Την επόμενη φορά, στην επόμενη στροφή σου, παρακαλούμε, λίγο περισσότερο τακτ τζάνεμ Τζανετάκο μας!

Μανωλάκης ο Βομβιστής

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ!

Στο Βήμα (30.6) διαβάζουμε ευτυχώς την περί παρωδίας νέα επιφυλλίδα του Νάσου Βαγενά ο οποίος μετονομάζει -διορθώνοντας τον εαυτό του- το σκάνδαλο Βέλτσου σε σκάνδαλο Βενιζέλου και... δίνει ρέστα. Στον υπερφύαλο αλλά αναποτελεσματικό Βενιζέλο τα ρίχνει μια εβδομάδα πριν και ο Νίκος Ξυδάκης, δικαιώνοντάς μας που τον αγαπήσαμε (τον Ξυδάκη!) έστω κι αν τον πικραίνουμε from time to time (είπαμε: άλλο ξύδι, άλλο ξυδάκι). Έλα όμως που στο προειρημένον Βήμα υπάρχει και ο Μαρωνιταράς ο οποίος επιμένει να ξανα-ανακατεύει σημαδεμένες τράπουλες. Έτσι λοιπόν εκστασιάζεται με τα βιβλία του κ. Γιώργου Παπαδημητρίου που είναι και

καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Αθήνησιν και σύμβουλος του πρωθυπουργού και μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του ΥΠ.ΕΞ. (Έτσι είναι με το ΠΑΣΟΚ: όταν

είσαι ένα, είσαι όλα, ώστε να δικαιώνονται αι αρχαί του Λαϊβνίτιου περί μονάδος πολλαπλασιαζομένης.) Ποιοι μάλιστα έκαναν τις «ερεθιστικές», κατά Μαρωνίτη, εισηγήσεις στην εν λόγω βιβλιοπαρουσίαση; οι κ.κ. Τάσος Γιαννίτης,

Ο ΡΟΚΟ ΚΑΙ Τ' ΑΔΕΛΦΙΑ ΤΟΥ

Αλήθεια, τώρα που τόσες συζητήσεις γίνονται για τα αρχαία της Στάξι, τώρα που υπάρχει τόση σπουδή για να επιταχυνθούν οι έρευνες για τη 17N, προκειμένου να μην παραγραφούν τα αδικήματα, τι γίνεται με κείνη την «ξεχασμένη» δίωξη εναντίον του Σωκράτη Κόκκαλη η οποία περιελάμβανε και το αδίκημα της κατασκοπίας; Και επειδή η Καθημερινή τις τελευταίες ημέρες κάνει συσχετίσεις του Κόκκαλη με την 17N, μήπως θα διαβάσουμε και πάλι «οργισμένη» κατωχώριση της Ιντρακόμ στις εφημερίδες ότι συκοφαντείται ο «Πρόεδρος»; Όχι, δεν θα δούμε τέτοια ανακοίνωση!

Μαριέττα Γιαννάκου και Μιχάλης Παπαγιαννάκης. Είθισται τελευταία αυτή η μεταμοντέρνα συνύπαρξη αντιθέτων κατά τις παρουσιάσεις βιβλίων, ώστε να ευοδούται η μεταμοντέρνα σύγκλιση και να πείθεται ο κόσμος ότι «όλοι το ίδιο είναι». Εμείς, πάντως, ερεθιστήκαμε περισσότερο με τον τίτλο του πονήματος: «Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Τέτοια ελληνικά ούτε ο Λαλιώτης όταν ανακαίνισε τις πλατείες Ομονοίας και Συντάγματος. Όμως όταν έχουμε μιαν τέτοιαν ομονοιακοποίηση διανοουμένων, ποιοι είμεθα ημείς που θ' αμφισβητήσουμε τα έργα και τους λόγους και τα γραπτά τοιούτων ανδρών;

Τζιμ Μπούκης

ΕΛΕΟΣ

«Όλοι οι Χριστιανοί είμαστε εθελοντές για το 2004» δηλώνει ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Χριστόδουλος σε συνέντευξη στο επίσημο περιοδικό της Οργανωτικής Επιτροπής Αθήνα 2004, Athens.04. Ευλόγησον Δέσποτα, αλλά δεν θα μπορέσω. Ξεπερνώντας το γεγονός ότι ουδέποτε σας εξουσιοδότησα να μιλάτε εκ μέρους μου, επιβεβαιώνοντας τους διοικητικούς κανόνες που θέλουν να με εκπροσωπεί ο οικείος μου Μητροπολίτης, δηλαδή ο Φιλίππων Νεαπόλεως και θάσου, επιτρέψτε να παραμένω βαθύτατα πιστός, να δηλώνω Ορθόδοξος Χριστιανός και να αυτοπροσδιορίζομαι σε ό,τι έχει σχέση με τις επιλογές μου στις δημόσιες σχέσεις μου. Ουδέποτε δήλωσα εθελοντής για το 2004 και αυτό δε νομίζω ότι τιμωρείται με αφορισμό. Ούτε καν με κανόνα στην εξομολόγηση. Κατόπιν τούτου, παρακαλώ σε μελλοντικές γενικεύσεις σας να με εξαιρείται. Ευχαριστώ. Β.Μ.

ΑΜΟΙΒΑΙΟΤΗΤΕΣ

Ο αεικίνητος πρεσβευτής των ΗΠΑ κ. Τόμας Μίλερ βοήθησε τα μάλα, όπως όλοι παραδέχονται, στην μεγάλη επιτυχία των ελληνικών διωκτικών αρχών ως προς την εξάρθρωση της τρομοκρατίας. Ομοίως και οι πράκτορες, υφιστάμενοι του στην πρεσβεία, ή οι συμπατριώτες του από την CIA ή το FBI. Ο κ. Μίλερ επισκεπτόταν συχνά-πυκνά τον κ. Χρυσόχοϊδη, έκανε δηλώσεις, παρενέβαινε στον τύπο, ενημέρωνε τους ανωτέρους του στο μεγάλο μητροπολιτικό κέντρο, χωρίς να κουράζεται ή ν' απογοητεύεται. Για όλη αυτή την εργώδη προσφορά ως Έλληνες αλλά και ως συντεταγμένη πολιτεία τον ευχαριστούμε βαθύτατα. Δεν φτάνει όμως αυτό. Πρέπει και ν' ανταποδώσουμε. Έτσι, προτείνω, ταχύτατα η ελληνική κυβέρνηση να δώσει εντολή στον πρεσβευτή της στην Ουάσινγκτον ώστε να συνδράμει τις εκεί υπηρεσίες και το State Department ως προς τον εντοπισμό και την εξάρθρωση της αλ-Κάιντα. Διάβολε, εμείς τους βρήκαμε τους τρομοκράτες, ενώ εκείνοι ακόμη τους ψάχνουν. Σειρά μας τώρα να βοηθήσουμε. Γιατί έτσι γίνεται στον ελεύθερο κόσμο: η μια Δημοκρατία νίβει την άλλη...

Μανωλάκης ο πρώην

Αυτό το καλοκαίρι ταξίδεψα αρκετά στο Αιγαίο και διαπίστωσα ένα εγκληματικό όργιο πολεοδομικών αυθαιρεσιών, αλλοπρόσβαλων οικοδομικών αδειών αλλά και την αχαράκτηριστη επίδειξη νεοπλουτισμού και κακογουστιάς η οποία αλλοιώνει μέσα σε χρόνο ρεκόρ τοπία και οικισμούς που σεβάστηκαν ο χρόνος και η φθορά και που έχτισαν το ταπεινό μεγαλείο και ο συνεχής μόχθος των ανώνυμων. Πεζούλες και γοητευτικές τοιχοποιίες, λιθοκασκευές και ξερολιθιές σαρώνονται για ν' αντικατασταθούν από βίλες, πισίνες, ιδιωτικούς δρόμους, μπετόν αναχώματα και μίαν αχαράκτηριστη εγωπάθεια που διατρανώνει πως «εδώ είμαι εγώ, τόσο σημαντικός όσο κι αυτό το φρούριο-τούρτα που κατασκεύασα».

Η Άνδρος, η Τήνος, η Μυτιλήνη, η πρωθυπουργική Σίφνος, η Μήλος, η Σύρος είναι τα καινούργια πεδία άσκησης νεοπλουτιστικής επίδειξης και γιαλαντζί μεγαλείου. Οι εκπρόσωποι της νέας τάξης πραγμάτων αγοράζουν πλαγιές ολόκληρες, μικρούς όρμους και αμμονδιές και εκεί χτίζουν την Άρτα και τα Γιάννενα και το Μπέβεργλ Χιλς αυτοπροσώπως. Άνθρωποι που διαβάζουν *Nitro*, που γελάνε με τον Τρύπα και που ενημερώνονται απ' τον Κακαουνάκη –οι συνήθειες, δηλαδή, *glamour* τύποι της διπλανής μας πόρτας– είναι πλέον έτοιμοι να επενδύσουν τους καρπούς του τίμιου ιδρώτα τους, όπως αυτός έσταξε κόμπο-κόμπο στα χρηματιστήρια, τις εργολαβίες του δημοσίου και τις νόμιμες μίζες, σε χολιγουντιανά μέγαλα. Και η πολιτεία. Α, αυτή συνεκτιμά το πολιτικό κόστος –έρχονται βλέπετε εκλογές–, συναλλάσσεται αρμονικά με την τοπική μαφία των νησιών –δημάρχους και λοιπούς «παράγοντες»–, σκέπτεται αλλά δεν αποφασίζει την αύξηση από 4 στρέμματα σε 8, για τη δυνατότητα οικοδόμησης, και ετοιμάζει μέσω του κ. Σηφουνάκη και του υπουργείου Αιγαίου σχετικό νομοσχέδιο που θα βάλει σε τάξη το χάος και την ξεφτίλα. Έλα όμως που το ΠΑΣΟΚ το τρέμει

ΣΙΦΟΥΝΑΣ!

το χάος και που ο κ. Σηφουνάκης δεν είναι και κανένας σίφουνας ταχύτητας. Όσπου να ενεργήσουν οι «αρμόδιοι» και να υπερπηδηθούν τα συμφέροντα, θα έχουν «υπερπηδηθεί» τα νησιά τα ίδια. Αστειευόμενος έλεγα στον υποψήφιο δήμαρχο Εξωβούργου Τήνου, τον οικολόγο Γιώργο Κολλάρο, να υιοθετήσει ως σλόγκαν το «Ερωτευθείτε την Τήνο αλλά μην την ...πηδάτε». Μόνο που πια δεν είναι καιρός για καλαμπούρια. Το πρόβλημα, όπως συχνά το θέτει ο αρχιτέκτονας Νίκος Χατζηκυριάκος, είναι αν πρέπει να επιτραπεί η οικοδόμηση εντός ή εκτός των παραδοσιακών οικισμών. Αν δηλαδή τα νησιά μεταμορφωθούν σε τουριστικά θέρετρα και σε μια προέκταση της Εκάλης ή της Βάρκιζας ή αν συνεχίσουν ν' αναπτύσσονται με βάση την παράδοσή τους και την κατακτημένη από τον χρόνο κουλτούρα τους. Οι επήλυδες των Αθηνών πηγαίνουν εκεί ως «εκσυγχρονιστές» και νεοδιαφωτιστές, αντί να προσεγγίζουν ως προσκυνητές και μετανοούντες. Αποτέλεσμα το μπάχαλο και η ασυμμάζευτη οικοδομική έκρηξη. Σε κάθε απομονωμένη κορυφογραμμή, κάθε ειρηνική πλαγιά, στο ξέφωτο της όποιας κηλίδας πράσινου, στην ιερή ερημιά των βουνών, στην κελαρυστική σιγαλιά των ακρογιαλιών ξεπηδούν το ένα μετά το άλλο, όχια «θεόσπιτα» που έλεγε ο Άρης της αρχιτεκτονικής αλλά τα μεγαλόσπιτα, οι αισθητικές αποφύσεις του αθηναϊκού κατασκευαστικού χάους. Βωβοί ατενίζουμε τη λογική by Vonos να πείθει και τις τελευταίες εστίες αντίστασης. Εκεί που κάποτε έλαμπε η συλλογικότητα τώρα αποθεώνεται η κυριαρχία της μονάδας (ή μήπως του μηδενικού;). Σαν σίφουνας ο αθηναϊσμός κατακτά αυτά τα νησιά που κάποτε ήσαν πολεμίστρες του ανέμου και τα πέτρινα άλογα του Ποσειδώνα. Τώρα που μας κυβερνούν τα πράσινα άλογα των συλλογικών μας αμαρτιών, τι να προκάμουν και οι έρμοι οι σιφουνάκηδες...

Τζιμ Μπούκης

ΤΑ ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΤΑ ΤΙΜΑΛΦΗ

Μετά την κλοπή των όπλων από το στρατόπεδο στην Κω ο κυβερνητικός εκπρόσωπος εδήλωνε ότι «τέτοια περιστατικά έχουν συμβεί και στο παρελθόν». Τόσο απλά, χωρίς ίχνος

αιδούς. Μεταφέρω απόσπασμα από άρθρο της *Καθημερινής*: «Ειλικρινά απορούμε αν οι απαρτίζοντες την ανώτατη στρατιωτική ηγεσία επιδεικνύουν τόση αβελτηρία για τη λήψη μέτρων

προστασίας των προσωπικών αυτοκινήτων ή των τιμαλφών των συζύγων τους, όση προκλητική αδιαφορία απεδείχθη ότι επιδεικνύουν για τη διασφάλιση του οπλισμού του στρατεύματος».

ΜΠΟΪΚΟΤΑΖ ΥΠΟΚΡΙΣΙΑΣ

Δεν έκρυβαν τον ενθουσιασμό τους πολλά κυβερνητικά στελέχη με την διοργάνωση του μποϊκοτάζ στην αγορά από τους καταναλωτές. Θεώρησαν ότι ήταν ο καλύτερος τρόπος για να προστατευθεί ο πολίτης και η τσέπη του... Ξαφνικά δηλαδή οι καταναλωτές πήραν την εξουσία στα χέρια τους και είναι έτοιμοι, παρακάμπτοντας τις κομματικές εντολές, να προχωρήσουν –μέσω της αποχής από τις αγορές– σε μια νέα μορφή πολιτικής επανάστασης. Άραγε η νέα επανάσταση θα ξεκινήσει από τις λαϊκές αγορές με συντροφιά παρωχημένους πολιτικούς που θα κραδαίνουν το λάβαρο του λαϊκισμού; Σύγχυση μας προκάλεσαν τα κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ με τις αντικρουόμενες απόψεις τους. Από την μία ο κ. Λαλιώτης βγαίνοντας από αριστερά να δηλώνει ότι η αποχή είναι σωστή και ότι μεγάλη είναι η ευθύνη των ΔΕΚΟ για τις αλόγιστες αυξήσεις που προκάλεσαν. Με αντανakλαστικά όψιμου αντιευρωπαϊστή ο Άκης Τσοχατζόπουλος φόρτωσε τις ευθύνες στη χρήση του ευρώ και τις στρογγυλοποιήσεις που επακολούθησαν. Όσο για πάγωμα στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ, ούτε συζήτηση δεν

πρέπει να γίνεται γι' αυτό... Εκεί που έχουν φθάσει τα πράγματα ο Άκης δεν αντέχει άλλη μια υπονόμευση και ακύρωση της πολιτικής του, που πιθανόν να σημάνει την οριστική περιθωριοποίησή του... Από κοντά και ο Γεράσιμος Αρσένης, τηρώντας ελαφρά αντιπολιτευτική στάση, σπεύδει να προειδοποιήσει ότι έρχονται δύσκολες ημέρες για την οικονομία, καθώς ο φετινός προϋπολογισμός θα έχει πολύ λιγότερα περιθώρια κινήσεων. Η κυβέρνηση πέρα από τη διγλωσσία των στελεχών της πασχίζει να δικαιολογήσει την όλη κατάσταση προβάλλοντας τα στοιχεία απ' τις έρευνες των τραπεζών και τον δείκτη του πληθωρισμού. Τις τελευταίες ημέρες η πραγματικότητα που αντιμετωπίζουμε με την αλματώδη αύξηση των τιμών, αποτελεί τον αδιάψευστο μάρτυρα ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες δεν μπόρεσαν να ελέγξουν και να περιορίσουν τις τάσεις για αισχροκέρδεια. Είναι γνωστό άλλωστε ότι στην Ελλάδα και ειδικά τους θερινούς μήνες οι εμπλεκόμενοι και μη με τον τουρισμό πασχίζουν να εξοικονομήσουν τα απαραίτητα για να ζήσουν τον υπόλοιπο χρόνο. Το να επιχειρούν όμως μέλη

της κυβέρνησης να αποσείσουν τις ευθύνες τους δηλώνοντας δήθεν την συμπαράστασή τους στους καταναλωτές αποτελεί δείγμα πολιτικής υποκρισίας. Δηλώνει και προειδοποιεί η κυβέρνηση ότι ενδεχόμενη μείωση κατά 15% στα τιμολόγια των ΔΕΚΟ θα τις υποχρεώσει να προβούν σε... θαλασσοδάνεια για να επιβιώσουν! Και ποιος ευθύνεται λοιπόν για το ότι επικρατεί καθεστώς κακοδιαχείρισης και ότι τα ταμεία των ΔΕΚΟ στερούνται πόρων; Και γι' αυτό να «πληρώσουν» οι καταναλωτές; Εάν το ψάξει κάποιος και σε διαφορετική κλίμακα θα διαπιστώσει ότι οι του ΠΑΣΟΚ υποκινούνται στις «επαναστατικές» τους πράξεις από το αίσθημα ενοχής, καθώς το ΠΑΣΟΚ απέκοψε τους δεσμούς του με τις αδύναμες κοινωνικές τάξεις και εναγκαλίστηκε τους εκπροσώπους του κεφαλαίου.

Ίσως ορισμένοι στο ΠΑΣΟΚ να εύχονται ενδομύχως να επαναληφθούν παρόμοιες κινητοποιήσεις μήπως και αναβαπτισθούν στην δεξαμενή της 3ης Σεπτέμβρη, ξαναβρίσκοντας τον εαυτό τους...

Σ. Λέτσιος

ΝΑ ΜΕΙΝΕΙ

Ηελληνική αστυνομία εξέδωσε μια ανακοίνωση η οποία πρέπει «να μείνει». Την αντιγράφουμε για όσους τυχόν δεν είχαν την ευκαιρία να τη διαβάσουν. Ζητεί από τους πολίτες να δίδουν πληροφορίες για όσα από τα παρακάτω πέφτουν στην αντίληψή τους:

α) ασυνήθιστη ροή παραγγελιών σε καταστήματα φαγητού και κατ' οίκον παράδοση από

τον Ιούλιο και μετά, β) μετακίνηση με μέσα μαζικής μεταφοράς και κυρίως με ταξί, ατόμου που παρουσιάζει περίεργη συμπεριφορά, ή άλλες ύποπτες ενδείξεις, γ) ενοικίαση κατοικίας από τον Ιούλιο και μετά, συνεχή διαμονή ατόμου σε σπίτι που ήταν ακατοίκητο, ή κατοικούνταν περιστασιακά, ασυνήθιστες επισκέψεις σε κατοικίες, δ) συγκατοίκηση αγνώστου ατόμου με κάτοικο σπιτιού μετά

τον Ιούλιο, ε) αδικαιολόγητη παρουσία ατόμου σε εξοχικές κατοικίες, αγροικίες και κάθε είδους καταλύματα, όπως καλύβες, σπηλιές και άλλα, ιδιαίτερα δε σε περιοχές που χρησιμοποιούνται από μελισσοκόμους για την τοποθέτηση κυψελών.

Ε, λοιπόν, αφού συλλέξει όλες αυτές τις πληροφορίες θα καταφέρει να συλλάβει και τον Κουφοντίνα!

Χ.Ν.

ΜΑΖΕΥΟΝΤΑΣ ΨΗΦΟΥΣ

Πλησιάζουν οι ημερομηνίες για τις εκλογές στην τοπική αυτοδιοίκηση και το τι άλλο έχουμε να δούμε και ν' ακούσουμε δεν περιγράφεται. Επισκέψεις σε πλατείες, παιδικούς σταθμούς, ουζερί, ειδικά ιδρύματα, ειδικές φωτογραφίες για περιοδικά ποικίλης οικογενειακής ύλης. Θα θυμηθούν όλοι την έλλειψη πράσινου, το κυκλοφοριακό κ.τ.λ. Ο κ. Παπουτσής πρότεινε όλος χαρά την δημιουργία ειδικής πίστας για αγώνες φόρμουλας ένα. Πρόλαβε και ο Ρονάλντο να υπογράψει στη Ρεάλ, διαφορετικά θα τον έφερνε η κ. Μπακογιάννη στον Παναθηναϊκό. ΣΩ.ΛΕ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Ο Αλέξανδρος Γιωτόπουλος αγαπάει, λένε, τη ζωγραφική. Ουδέν μεμπτόν, ως προς αυτή του τουλάχιστον τη δραστηριότητα. Μ' εντυπωσιάζει πάντως το ψευδώνυμό του: Μιχάλης ή Μισέλ Οικονόμου. Έτσι ακριβώς ονομαζόταν ο γαλλοθρεμμένος και εμγκρές στο Παρίσι έλληνας ζωγράφος του Μοντερνισμού: ο Μιχαήλ Οικονόμου (1888-1933). Λεπτομέρεια: ο ζωγράφος Οικονόμου απεβίωσε στο Δρομοκαϊτείο σχιζοφρενής.

Μ.

ΚΟΡΙΤΣΙΑ, Ο ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ!

Εντάξει, πάει, χάζεψαν εντελώς. Σε «Πρίγκιπα των Πρεσπών» ανακήρυξε τον Γιώργο Λιάνη ο υπουργός Πολιτισμού Ευάγγελος Βενιζέλος με την ευκαιρία των -επιδοτούμενων από το Υπουργείο Πολιτισμού- εορτών «Πρέσπεια» που έγιναν προς τιμήν της «Πριγκίπισσας των Νυχτών» Καίτης Γαρμπή, η οποία στα πλαίσια των -επαναλαμβάνω, επιδοτούμενων από το Υπουργείο Πολιτισμού- εορτών έδωσε δύο συνεντεύξεις στη Φλώρινα. Οι άνθρωποι πλέον είναι αλλού. Διακτινίστηκαν στο αλαζονικό τους υπερπέραν. Πήγαν στο πλανήτη τους. Ξέφυγαν. Αυτό δεν είναι κυβέρνηση, θρήλερ επιστημονικής φαντασίας είναι. Του φεγγαριού τα πάθη. Χοντρός-Λιγνός σε νέες περιπέτειες. Να έρθει η NASA να τους μαζέψει. Να τους κάνουν επεισόδιο στα X-FILES. Να τους δει γιατρός, ξεματιάχτρα, πρακτικός, γκουρού, όποιος να 'ναι τέλος πάντων. Η νόσος των τρελών ανθρώπων είναι πλέον γεγονός. Παρακαλώ τον αγαπητό κύριο Παπουτσάκη να με χρίσει Αντί-Βασιλέα αλλιώς διακόπτω τη συνεργασία μου αυτή τη στιγμή. Και μία άμαξα να με πάει στο Δαφνί. Τώρα!

B.M.

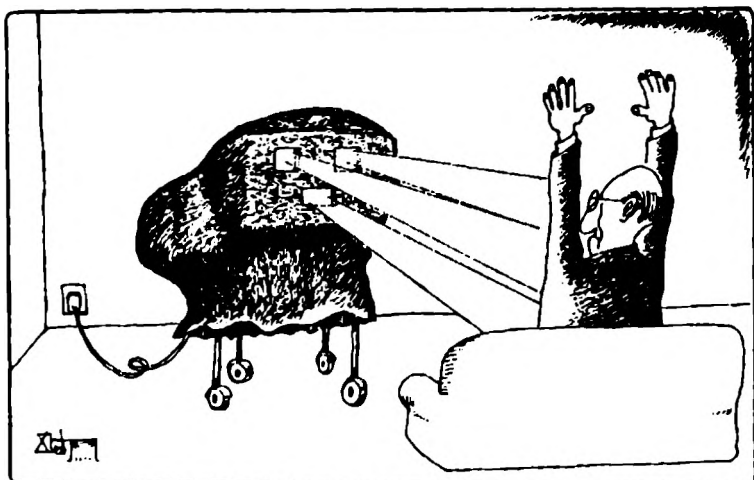
ΑΧ ΑΥΤΑ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ...

Με καθυστέρηση και επιλεκτικά δημοσιοποιήθηκαν από τα αρχεία του Στέητ Ντηπάρτμεντ τα σημεία εκείνα που αφορούν το χρόνο πριν τη δικτατορία στην Ελλάδα, αλλά και την πρώτη περίοδό της.

Από αυτά επιβεβαιώνεται εκείνο που όλοι οι έλληνες πολίτες γνωρίζουν πολύ καλά, ότι υπήρξε δηλαδή σαφής και καθοριστική ανάμειξη του αμερικανικού παράγοντα στην εσωτερική πολιτική κατάσταση της Ελλάδας.

Όλα αυτά τα χρόνια οι Έλληνες -αλλά και άλλοι λαοί- κατηγορούνται για τον αυξημένο αντιαμερικανισμό τους, που δυσχεραίνει τους πλανητάρχες.

Από αυτή την καθυστερημένη έστω και επιλεκτική δημοσιοποίηση των δικών τους αρχείων, προβάλλει η αιτία αυτού του αντιαμερικανισμού. Πολλοί αναλυτές απορούν για τον αντιαμερικανισμό. Έχουν όμως τώρα μιαν απάντηση. Το πολιτικό αισθητήριο του Έλληνα δεν έπεσε έξω. Αλλά δεν είναι αυτό το πρόβλημα. Το πρόβλημα είναι ότι και σήμερα οι Αμερικανοί επιδιώκουν και έχουν μια συνεχή ανάμειξη στα εσωτερικά μας. Όρα και πρόσφατες δηλώσεις του κ. Μίλλερ. Το πρόβλημα είναι εάν εμείς έχουμε ωριμάσει πια και αν σταματήσουμε να προσφεύγουμε στον «συμμαχικό» -τρομάρα μας- παράγοντα.

Η ΧΥΤΡΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Μερικά απο τα μαργαριτάρια που αλίευσε Το

Φιστίκι, της Αίγινας:

* Πέθανε εκτάκτως (καθηγητής -παρακαλώ- της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ.

* Η πεζοδρόμηση του μονοπατιού (υποψήφιος δημοτικός σύμβουλος)

* Πώς με απέρριψαν αφού είμαι τόσο ευρώς γνωστή (μια ξανθιά του Big Brother)

* Οι πληροφορίες διαρρέονται (N. Ευαγγελάτος, στο Άλτερ)

* Του ογκώδες φακέλου (άλλη ξανθιά του Big Brother)

• Ένας από τους πιο σεμνούς ανθρώπους της Λέσβου και ταυτόχρονα από τους πιο καλούς ψαλτάδες και τραγουδιστές, με ιδιαίτερη επίδοση στους αμανέδες, ο γλυκύτατος Στρατής Ράλλης, έφυγε οριστικά και ξαφνικά από τη ζωή την 1η Ιούλη.

Ήταν από τους τελευταίους σημαντικούς αμανετζήδες στην Ελλάδα και πολύ καλός εκτελεστής νησιώτικων, μικρασιάτικων, αλλά και στεριανών δημοτικών τραγουδιών.

Ήταν άριστος κυνηγός και ως εκ τούτου γνώστης της περιοχής Μεσοτόπου. Πήγαινε τακτικά και στο ψαλτήριο δίπλα στον ιεροψάλτη του χωριού Ιγνάτιο Σαραντίδη. Το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του το έζησε μοναχικά. Του άρεσε να κάνει παρέα με νέα παιδιά που είχαν ενδιαφέρον για την παραδοσιακή μουσική και το τραγούδι.

Έφυγε ξαφνικά τη Δευτέρα 1 Ιουλίου. Την προηγούμενη μέρα Κυριακή, την πέρασε τραγουδώντας στην Παλλήνη με φίλους του.

Από τα Κυριακάτικα Αιολικά, της Λέσβου

Για τα Τα Φανάρια της Απειράνθου που επανεκδίδονται, ο λόγος:

Η προηγούμενη έκδοση των «ΦΑΝΑΡΙΩΝ» χρονολογείται από το 1987, ήταν μηνιαία και εκδιδόταν σε μικρό σχήμα 22x34, αλλά σύντομα εκδόθηκε σε μεγαλύτερο και σε τυπογραφείο. Την έκδοση έκανε το παλιό γνωστό τυπογραφείο της Ερμούπολης του Ιωάννη Βακόνβιου. Για την ιστορία αναφέρουμε ότι η Απείρανθος έχει να παρουσιάσει αρκετή δραστηριότητα στον τύπο, με την έκδοση εφημερίδων και περιοδικών από εκλεκτούς Ναξιώτες δημοσιογράφους.

• Βγήκε σούσουρο, λέμε. Ε, νά, τέτοιο Σούσουρο και η μηνιαία εφημεριδούλα του Συλλόγου Γυναικών Καλύβων. Οι Καλύβες είναι ένα ωραίο παραθαλάσσιο χωριό στην άκρη του κόπου της Σούδας, στα Χανιά.

Άρχισε να βγαίνει τον Γενάρη του 2002 και έχουν κυκλοφορήσει εφτά φύλλα μέχρι σήμερα. Ιδού το λογότυπό του. Για άλλα στο επόμενο τεύχος.

Και φτύνουμε και βρέχει

του Βασίλη Μαρουλά vasilis@methexis.gr

Με μεγάλη υπερηφάνεια οι διοργανωτές ανακοίνωναν ότι το πρώτο test event για το άθλημα της ιστιοπλοΐας στους Ολυμπιακούς του 2004 είχε στεφθεί με επιτυχία. Την ίδια ώρα, περήφανοι οι κάτοικοι πέριξ του Κηφισού ανακοίνωναν ότι τα δικά τους test events για τα αθλήματα του κιανόε καγιάκ, άλμα εις μήκος από πεζοδρομίου εις πεζοδρόμιον, κολύμβηση αντίθετα στο ρεύμα και ρίψη μπαζών για τους Αγώνες Επιβίωσης 2002 είχαν επίσης στεφθεί με μεγάλη επιτυχία. Είναι μάλιστα συγκλονιστικό το γεγονός ότι αυτή τη φορά τεράτισαν όλοι οι συμμετέχοντες και δεν είχαμε ούτε έναν νεκρό. Πραγματική επιτυχία της κυβέρνησης και προσωπικά του κ. Τσακλίδη, μονίμου απολογητή των κυβερνητικών αποτυχιών.

Είναι γνωστό πλέον ότι οι κυβερνητικοί παράγοντες αντιλαμβάνονται την έννοια «ζημιά» μόνο με τον τρόπο που γίνεται πρώτο τραπέζι πίστα στον Πλούταρχο και τον Ρέμο. Την άλλη ζημιά, δεν την εννοούν. Αλλιώς δεν εξηγείται το γεγονός ότι κάποιος που έχασε σπίτι, αυτοκίνητο, δουλειά αποζημιώνεται με 200 χιλιάδες δραχμές. Τουτέστιν, τρία μπουνκάλια μπλακ λέιμπελ, ξηροκάρπια, μια φρουτοσαλάτα και τέσσερι (παρακαλώ να μην διορθωθεί το «τέσσερι») δίσκοι γαιρούφαλλα στην Λένα Παπαδοπούλου.

Η ρήση «φωνή λαού, οργή Θεού» άλλαξε πλέον σε «φτύσιμο λαού, βροχή Θεού». Τόσο καιρό που τους φτύναμε, αυτοί νόμιζαν ότι έβρεχε. Τώρα που βρέχει, αυτοί το βαφτίζουν έγκτακτο καιρικό φαινόμενο. Χα, τι παράξενο, βρέχει! Λες και ζούμε στη

Σαχάρα και περιμέναμε αμμοθύελλα. Ακούς εκεί να βρέχει! Και πού; Στον Κηφισό! Δεν είδε ο καιρός τις ταμπέλες; Δεν πρόσεξε τα συνεργεία που έλειπαν σε άδεια; Δεν παρατήρησε τον οργασμό της κυβερνητικής αγελάδας που συνεχώς μουγκρίζει από την βαρυστομαχιά; Τι αδικία είναι αυτή;

Όλα ήταν άψογα. Τα έργα στον Κηφισό έγιναν ανάποδα, ο Τσακλίδης αρνείται να ομολογήσει σε τηλεοπτική ανάκριση τα ονόματα των εταιρειών που έχουν αναλάβει τα έργα (γιατί άραγε;), τα φρεάτια ψάχνουν υπεύθυνο καθαρισμού, τι πήγε άραγε στραβά και πλημμύρισε η μισή Αθήνα;

Η απάντηση είναι απλή, σύντροφοι, και θα σας την αποκαλύψω ευθύς αμέσως. Είναι η ευρωπαϊκή περηφάνια μας. Είναι η ψυχή τε και σώματι συμμετοχή μας στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Δεν μπορεί να πλημμυρίζει η Γερμανία, η Τσεχία, η Αυστρία και να

μένει αμέτοχη η Ελλάδα στις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Δηλαδή ποια είναι η Πράγα που τολμά να αποκτά λίμνη στο κέντρο της πόλης χωρίς ακόμη να έχει το ευρώ για νόμισμά της; Όχι λοιπόν. Πλημμύρες αυτοί; Πλημμύρες κι εμείς. Θέμα στο BBC αυτοί; Στο CNN εμείς. Έστω και στο CNN Türk. Είναι αυτό το αετίσιο βλέμμα του Τσακλίδη, η σπινθηροβόλα ματιά της Βάσως Παπανδρέου, η τσαχπινιά του κ. Σημίτη που οδηγούν τα πράγματα. Τίποτε δεν είναι τυχαίο. Η βροχή είναι ευλογία για τον σοσιαλισμό, αν τα σύννεφα που την φέρνουν προέρχονται από τη Δυτική Ευρώπη. Ακόμη και το φτύσιμο είναι καλό. Όλα είναι καλά σ' αυτόν τον τόπο. Μια μαγεία. Ένα παραμύθι με γίγαντες και νάνους. Με βασιλιάδες και λαουτζίκo. Ένα παραμύθι είναι όλα σ' αυτόν τον τόπο. Και οι εκλογές και η Δημοκρατία και η Βουλή και τα Υπουργεία. Ένα παραμύθι. Για ηλίθια μεγάλα παιδιά.

Οι πλημμύρες των ημερών μας

του Δ.Ζ. Παπανικολάου

Τον τελευταίο καιρό μην προσπαθήσει κανείς ν' αποτανθεί σε φίλο του υπουργό, θέτοντας θέματα της αρμοδιότητάς του – η αντίδρασή του είναι στερεότυπη: «Μην με ενοχλείς, πνίγομαι». Συνήθως η αφήγηση προϋπάρχει των γεγονότων, και το «πνίγομαι» του υπουργού δεν είναι μεταφορικό, αλλά αναφέρεται ενίοτε στο νέφος που μας πνίγει, ενίοτε στα απεργιακά κύματα που μας κατακλύζουν και άλλοτε στις νεροποντές που πρόσφατα έχουν πάρει τη μορφή κατακλυσμών.

Στο κείμενο που ακολουθεί θα προσπαθήσω να εξηγήσω γιατί το άσμα «βγάλ'τα τα μαύρα, βγάλ'τα Λενιώ μου, και μ' έφαγε ο καημός, μας πήρε το ποτάμι, μας πήρε ο ποταμός» γίνεται όσο περνά ο καιρός και πιο επίκαιρο.

Στον ευρωπαϊκό χώρο τον 11ο αιώνα οι αγροτικοί πληθυσμοί συσσωρεύονται στις πόλεις που χτίζονται συνήθως στις όχθες ποταμών, όπως η Κολωνία, η Φλωρεντία, η Πράγα, το Παρίσι. Το χτίσιμο των πόλεων σε παραποτάμιες περιοχές γίνεται για λόγους ευκολότερης επικοινωνίας – μεταφορά υλικών, τροφίμων, ατόμων από την μια πόλη στην άλλη.

Αργότερα όταν οι πόλεις πληθαίνουν, προς το τέλος του 16ου αιώνα, και δεν υπάρχουν φυσικά ποτάμια να τις ενώ-

σουν, τα σκάβουν οι ενδιαφερόμενοι με τα χέρια δημιουργώντας τεχνητά κανάλια, πάνω στα οποία πλέουν ατελείωτα ποταμόπλοια, που μεταφέρουν εμπορεύματα από τα λιμάνια στην ενδοχώρα. Στην Αγγλία τέτοια κανάλια λειτουργούν ακόμη και σήμερα, και το πιο γνωστό κανάλι της Γαλλίας, το Canal-Midi, ενώνει το Παρίσι με τη Μασσαλία.

Λίγο αργότερα, προς το τέλος του 17ου αιώνα, δύο εφευρέτες, ο Bessemer και ο Thomas, βρίσκουν οικονομικό τρόπο παραγωγής σιδήρου, κι είναι πιο εύκολο πλέον να στρώσεις σιδηροτροχιές πάνω στις οποίες να κυκλοφορούν τρένα, παρά να σκάψεις ένα κανάλι με τα χέρια.

Το ποτάμι έκτοτε από υδάτινος δρόμος μετατρέπεται σε σιδερένιος και

πάνω του κυκλοφορούν τα αναρίθμητα τρένα του ευρωπαϊκού χώρου.

Στα μαθηματικά η ξαφνική μετατροπή του νερού σε στερεό ονομάζεται καταστροφή και ένα τέτοιου είδους γεγονός συνέβη όταν τα ποτάμια μετατράπηκαν σε σιδηροτροχιές – όχι μόνο με την έννοια που δίνουν οι μαθηματικοί με την θεωρία των καταστροφών.

Αυτή η τροπή των πραγμάτων είχε επιπτώσεις και στην Ελλάδα όπου μέχρι το 1840 σ' όλη την χώρα δεν υπήρχε ούτε ένα χιλιόμετρο αμαξιτού δρόμου. Η επικοινωνία γινόταν με ιστιοφόρα και οι ανθούσες πόλεις ήταν παραθαλάσσιες, όπως η Κύμη, η Σύρος, το Γαλαξίδι, η Ύδρα, που επικοινωνούσαν σε μόνιμη βάση με τη Μασσαλία, τη Γένοβα, τη Βαρκελώνη.

Δρόμοι κατασκευάζονται με την παらいένση του Όθωνα και τη συμβολή των εκατοντάδων τοπογράφων που έφερε μαζί του από το Μόναχο. Οι δρόμοι έγιναν με καταναγκαστικά έργα και το «σκάσε και σκάβε» σαν έκφραση έλκει την καταγωγή του από τα χρόνια εκείνα.

Ο Όθωνας ήταν αδύνατο να αισθανθεί βασιλιάς σε μια χώρα χωρίς ποτάμια, εξάλλου υποσυνείδητα ίσως είχε προσέξει πως βασιλιάδες είχαν οι χώρες με φυσικά ποτάμια όπως η Αγγλία, η Δανία, το Βέλγιο, η Ολλανδία, οι σκανδιναβικές χώρες. Ήταν δύσκολο γι' αυτόν να αισθανθεί σιγουριά σε μια χώρα που η επικοινωνία γίνεται στο επίπεδο της θάλασσας, με τη βοήθεια των ανέμων και υπηκόους που πλέουν σε πελάγη ευτυχίας.

Έκτοτε σταδιακά οι Έλληνες βγαίνουν από το επίπεδο του πολιτισμού τους. Λίγο αργότερα ο Τρικούπης, προσπαθώντας να εκσυγχρονίσει την Ελλάδα με τα τρένα, οδήγησε τη χώρα σε πτώχευση, με επιπτώσεις που ακόμη και σήμερα γίνονται αισθητές.

Στην Ευρώπη η ανακάλυψη της μηχανής εσωτερικής καύσης δίνει ώθηση στην ανάπτυξη των αυτοκινήτων. Το αυτοκίνητο δεν είναι μέσο μαζικής με-

ταφοράς όπως το τρένο, εξάλλου δεν είναι δεσμευμένο να κινείται σε τροχιές. Είναι επιφανειακό μέσο. Το ιδανικό επίπεδο κίνησής του είναι ένα στερεό επίπεδο. Σ' ένα τέτοιο επίπεδο στην Αμερική (Salt Lake) γίνονται τα τεστ ταχύτητας.

Η καταγωγή του αυτοκινήτου, όπως εξάλλου και του τρένου, είναι το ποτάμι που ξεχείλισε όταν ξέφυγε από τον έλεγχο των ανθρώπων και κατέκλυσε όλο τον ευρωπαϊκό χώρο μαζί με τις ελληνικές πόλεις. Για την καλή λειτουργία του αυτοκινήτου σφραγίστηκε το έδαφος κι από μια στιγμή και μετά οι οδοποιοί πήραν το πάνω χέρι στις αποφάσεις για την εκτέλεση των δημοσίων έργων, πιέζοντας τις κυβερνήσεις για όλο και περισσότερους δρόμους.

Σφράγισμα όμως του εδάφους σημαίνει έλλειψη απορροφητικότητας. Σε μια επιφάνεια κεκλιμένη, όπως είναι η τοπολογία της Αθήνας, μια ισχυρή βροχή αχρηστεύει σύντομα το αποχετευτικό δίκτυο των όμβριων και μεταβάλλει όλους τους δρόμους σε ορμητικούς χείμαρρους. Στην τελευταία, όχι και τόσο ισχυρή βροχή, οι δρόμοι των βορείων προαστίων, Βριλήσσια, Χαλάνδρι, είχαν μεταβληθεί σε ποτάμια κι αλίμονο αν προσπαθούσε κανείς να διασχίσει κάθετα το δρόμο.

Το φαινόμενο θα ενταθεί περισσότερο τα προσεχή χρόνια, όταν θα έχει ολοκληρωθεί το χτίσιμο στις βόρειες παρυφές των προαστίων. Τα λίγα οικοπέδα που απομένουν ακόμα, θα σφραγιστούν και αυτά, εντείνοντας το πρόβλημα.

Οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι μετά από κάθε νεροποντή θα αποδίδουν το φαινόμενο σε θεομηνία. Οι σχέσεις τους με τη βροχή είναι ίδια με εκείνη των παλαιολιθικών ανθρώπων που απέδιδαν στους κεραυνούς και τη νεροποντή δαιμονικές ιδιότητες.

Με τα σημερινά εργαλεία της πληροφορικής είναι εύκολο να κατασκευάσουμε έναν χάρτη της Αθήνας και μ' ένα πρόγραμμα να έχουμε την εικόνα που θα παρουσιάζουν οι δρόμοι κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της βροχής, ανάλογα με την έντασή της. Τέτοιους ηλεκτρονικούς χάρτες έχουν σχεδόν όλες οι υπηρεσίες έκδοσης οικοδομικών αδειών στη Γερμανία και τη Γαλλία, και δεν εγκρίνουν καμία άδεια

ανέγερσης οικοδομής εφόσον το κτήριο, που θα μειώσει με την κάλυψη του μπετόν την απορροφητικότητα του εδάφους, επιβαρύνει υπέρμετρα το δίκτυο ομβρίων. Η άδεια δίνεται μόνον εφόσον το δώμα του κτηρίου διαμορφωθεί σε κήπο με σχετικά υψηλό βάθος χώματος, που σε περίπτωση νεροποντής θα καθυστερήσει την εισροή του νερού στο αποχετευτικό σύστημα. Σε περίπτωση που αυτή η επέμβαση δεν επαρκεί, απαιτείται η δημιουργία κάτω από το επίπεδο του υπογείου γκαράζ ή δημιουργία δεξαμενής ομβρίων ικανής αποθηκευτικής ικανότητας.

Από πλευράς ελληνικής διοίκησης δεν ελήφθησαν τέτοια μέτρα και οι άδειες εκδίδονται εφόσον αυτές είναι σύμφωνες με τον Γ.Ο.Κ. (Γενικός οικοδομικός κανονισμός). Θα πρέπει να επισημάνει κανείς πως οι πλημμύρες, που βασανίζουν εδώ και 30 χρόνια την Αθήνα, δείχνουν πως οι κατασκευές που εγκρίθηκαν με γνώμονα τον Γ.Ο.Κ. είναι αυθαίρετες και σύντομα θα πρέπει ν' αλλάξουμε τους ορισμούς περί αυθαιρέτου, γιατί στην ουσία η Αθήνα είτε χτίστηκε με νόμιμες ή παράνομες άδειες είναι αυθαίρετη, αφού πνίγει τους κατοίκους της σε κάθε μικρή νεροποντή, κι όταν δεν βρέχει, τους πνίγει με τα καυσάεργα.

Πρόσφατα παρουσιάστηκαν προτάσεις για την αποφυγή της πλημμύρας, με επεμβάσεις στον Κηφισό. Η απογοήτευσή μας όμως θα είναι μεγάλη, όταν μετά την πολυδάπανη επέμβαση διαπιστώσουμε πως τα ποτάμια θα συνεχίσουν να μας πνίγουν, αφού ο Κηφισός δεν επαρκεί σαν διατομή για μια λεκάνη απορροής 400 τετραγωνικών χιλιομέτρων.

Η αντιμετώπιση της πλημμύρας μπορεί να αρχίσει μεθοδικά μετά από προσεκτική μελέτη των συνθηκών που την προκαλούν. Η κύρια αιτία είναι το αυτοκίνητο και το σφράγισμα της γης που διευκολύνει την κίνησή του. Η δεύτερη αιτία είναι η έλλειψη ενός ολοκληρωμένου πολεοδομικού σχεδιασμού και η μη προσαρμογή του Γ.Ο.Κ. στις νέες απαιτήσεις για αντιπλημμυρική προστασία.

Τι θα μπορούσαμε όμως να κάνουμε στην Αθήνα για να απαλύνουμε το πρόβλημα;

Θα πρέπει να αντιστρέψουμε τις αρ-

νητικές επιπτώσεις από τη νεροποντή και να τις μετατρέψουμε σε θετικές, με αίτημα:

α. εξοικονόμηση νερού,

β. βελτίωση της υδροαπορροφητικότητας,

γ. βελτίωση του ενεργειακού ισοζυγίου.

Ας δούμε τις πιθανές λύσεις ξεχωριστά:

α. Εξοικονόμηση νερού

Όπου είναι εφικτό, δημιουργία μεγάλων δεξαμενών νερού κάτω από πλατείες· όπου υπάρχουν ελεύθεροι χώροι, δημιουργία μικρών λιμνοδεξαμενών.

β και γ. Βελτίωση υδροαπορροφητικότητας και ενεργειακού ισοζυγίου

Οι Σουηδοί αντιμετωπίζουν το πρόβλημα με υδροαπορροφητικά οδοστρώματα. Η σταδιακή αντικατάσταση σ' όλους τους δήμους των ασφαλτοστρώσεων με υδροαπορροφητικά οδοστρώματα θα βελτιώσει δύο πράγματα συγχρόνως: πρώτον θα βοηθήσει στην απορρόφηση του νερού και δεύτερον θα μειωθεί η θερμοκρασία του μικροκλίματος ραγδαία, εξοικονομώντας σημαντικές ποσότητες ενέργειας από τα κλιματιστικά μηχανήματα. Η σταδιακή φύτευση των δωματίων μιας περιοχής θα έχει δύο ευνοϊκά αποτελέσματα: την καθυστέρηση του νερού κατά τη διάρκεια νεροποντής και τη βελτίωση του μικροκλίματος με ραγδαία μείωση του διοξειδίου του άνθρακα και βελτίωση του ενεργειακού ισοζυγίου.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος θα πρέπει να γίνει με φαντασία και ισοκατανομή τόσο της ευθύνης όσον και των μέσων σ' όλους τους κατοίκους της Αθήνας, προσθώντας την αίσθηση συμμετοχής και δημιουργικότητας στους πολίτες. Συνήθως στην Αθήνα τα προβλήματα διογκώνονται μέσω του Τύπου, έτσι ώστε κάποιες εμπλεκόμενες εταιρείες να επωφελούνται από την πυροσβεστική επίλυσή τους. Οι πρόσφατες πλημμύρες των ημερών μας μπορεί να γίνουν η αρχή για μια ισοκατανομή της ευθύνης και των μέσων, αντιστρέφοντας ένα αρνητικό γεγονός σε θετικό και απομακρύνοντας συγχρόνως από δίπλα μας τα ποτάμια που μας καταπνίγουν.

Τι άλλο θ' ακούσουμε!...

του Κ. Τσαλόγλου

Η φετινή εμφάνιση του κ. Κ. Σημίτη από του βήματος της Εκθέσεως Θεσσαλονίκης δεν θα είναι από τις ευτυχέστερες της πολιτικής του ζωής. Η προετοιμασία της κοινής γνώμης με «αυστηρούς» πρωθυπουργικούς αφορισμούς σε ό,τι αφορά τις εθνικο-οικονομικές εξελίξεις προϋδέασε, αν μη τι άλλο, για το τέλος των αισιόδοξων κενολογιών του παρελθόντος. Θα συνιστούσε, άλλωστε, μέγα επικοινωνιακό σφάλμα η αναφορά σε «εντυπωσιακά επιτεύγματα», και η διαβεβαίωση περί «ροδίνου μέλλοντος», όταν η ελληνική κοινωνία βιώνει καθημερινά, στο σύνολό της, την υλική και ηθική αποσύνθεση του εθνικού χώρου, την συνεχή καθίζηση του υλικού και ηθικού επιπέδου ζωής των «ΜΗ εχόντων» πολιτών της. Εξέλιξη, που δεν διεκδικεί μετάλλιο σε κανενός είδους διεθνείς αγώνες!

Ο α ήταν έξω από κάθε ιστορική λογική η οριστική αποφυγή των συνεπειών μιας εσκεμμένα αρνητικής διαχείρισης εθνικών συμφερόντων προκειμένου να εξασφαλιστεί, με την υπαγόρευση ιδιοτελών σκοπιμοτήτων, η κατοχή της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας. Τις συνέπειες της δικής του αρνητικής διαχείρισης καλείται πλέον να πληρώσει το ΠΑΣΟΚ. Έφτασε στην εμφανή αδυναμία αντιμετώπισης των οικονομικών προβλημάτων, στην παραλυτική ανικανότητα ανάσχεσης της καθοδικής πορείας των οικονομικών και κοινωνικών πραγμάτων. Η προσπάθεια θετικού έργου, με την «επανενθρόνιση» θεσμών και λειτουργιών που είχαν τεθεί υπό διωγμό με την κατηγορία του «κοινωνικού εχθρού» από τους αρχιτέκτονες της «σοσιαλιστικής αλλαγής», έπεσε, δικαιολογημένα, στο κενό.

Αμέσως μετά την αναρρίχηση του στην εξουσία το 1981, το ΠΑΣΟΚ έθεσε σε εφαρμογή την πολιτική της διχοτόμησης της εθνικής οικονομικής δραστηριότητας δημιουργώντας δύο αντίπαλα στρατόπεδα: το στρατόπεδο του κρατικού τομέα και εκείνο του ιδιωτι-

κού. Σύμφωνα με το σκεπτικό της πολιτικής εκείνης οι μεγάλες εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις έπρεπε να τεθούν υπό τον διαχειριστικό έλεγχο του κράτους, δεδομένου ότι το κράτος θα ήταν από τότε και στο εξής ο κύριος φορέας των «κρίσιμων» οικονομικών πρωτοβουλιών. Η ιδιωτική πρωτοβουλία θα περιοριζόταν στο ρόλο του υπερ-

Οι επιχειρήσεις που κομματικοποιήθηκαν το μόνο που αποδώσαν ήταν η πολυδάπανη για το δημόσιο χρήμα υπολειτουργία τους.

γολάβου και του λιανοπωλητή.

Η επιχείρηση μεταστέγασης των «αντικοινωνικών» επιχειρήσεων δεν ήταν δύσκολη, αν και υπερβολικά δαπανηρή για το κράτος. Οι οφειλές τους στις κρατικές τράπεζες εξαγοράστηκαν από το κράτος, και λόγω του μεγέθους των

έγιναν «πλειοψηφούν χαρτοφυλάκιο» του μετοχικού τους κεφαλαίου. Η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, σύμφωνα με το κατηγορητήριο της σχεδιασμένης σοσιαλιστικής οικονομίας, θα τερματιζόταν επιτέλους! Στο βαρύ αυτό πλήγμα κατά της ελεύθερης οικονομίας προστέθηκε τότε και η δράση της τρομοκρατίας. Οι δολοφονίες οικονομικών παραγόντων ήταν δολοφονίες επιχειρηματιών που αρνήθηκαν την κρατικοποίηση των επιχειρήσεών τους, ενώ οι συνεχείς βομβιστικές επιθέσεις στις εγκαταστάσεις τους έπεισαν άλλους να υποκύψουν. «Λεπτομέρεια», που ίσως διέφυγε της προσοχής των επίσημων και ανεπίσημων σχολιαστών των δραματικών γεγονότων εκείνης της περιόδου. Η τρομοκρατία θεώρησε, φαίνεται, κατάλληλη τη στιγμή για να αποδείξει την αποτελεσματικότητά της στις «ιστορικές» κοινωνικο-οικονομικές αλλαγές!

Η καταστροφική παρέμβαση στην κοινωνικο-οικονομική δομή της χώρας, παράλληλα με τον απερίσκεπτο δανεισμό του κράτους για να βελτιωθούν δήθεν οι μισθοί και οι συντάξεις, δρομολόγησαν εθνική πλουτοπαραγωγική επίδοση, η οποία με τα θλιβερά αποτελέσματά της χαρακτηρίζει την οπισθοδρόμηση της ελληνικής οικονομίας. Όχι μόνο σε σύγκριση με τις εξελίξεις στους άλλους εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αλλά και με τα ελληνικά δεδομένα του 1980 που κατέληξε να είναι σημείο αναφοράς του υποτιμημένου σήμερα επιπέδου πλουτοπαραγωγικής δραστηριότητας και βαθμού συμμετοχής στη διεθνή κατανομή της εργασίας. Οι επιχειρήσεις που κρατικοποιήθηκαν –κομματικοποιήθηκαν θα ήταν ο ακριβέστερος χαρακτηρισμός– το μόνο που αποδώσαν ήταν η πολυδάπανη για το δημόσιο χρήμα υπολειτουργία τους. Από την άλλη πλευρά, οι παραδοσιακές «δυνάμεις της αγοράς» έχασαν κάθε ενδιαφέρον για μεγάλη, παραγωγική

και ανταγωνιστική, επένδυση, αφού οι κοστολογικές προϋποθέσεις λειτουργίας των ήταν θεσμοθετημένα αποθαρρυντικές, όπως και εκείνες της ίδρυσής τους.

Η «σοσιαλιστικού τύπου» οικονομική δομή προκάλεσε διόγκωση των κρατικών ελλειμμάτων και, κατά προέκταση, ταχύτατη αύξηση του δημόσιου χρέους για να καλύπτονται με δάνεια αυτά τα ελλείμματα. Τα «νέα» επιχειρηματικά «τζάκια», που με άγνωστο ποια ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια θέλησε το κυβερνών ΠΑΣΟΚ να βάλει στη θέση των «απαλλοτριωμένων» παλαιών «τζακιών», εξαρτήσαν την κερδοφορία τους από την ανάληψη κρατικών παραγγελιών. Στο κοινωνικό πεδίο το ασυμβίβαστο μεταξύ δανειοδοτημένης καταναλωτικής ευχέρειας των εργαζομένων και της πλουτοπαραγωγικής επίδοσής τους δημιούργησε την εφησυχαστική εντύπωση ότι η μόνη συνδικαλιστική υποχρέωση των μισθωτών ήταν η διεκδίκηση συνεχώς υψηλότερης αγοραστικής δύναμης. Την ίδια στιγμή όμως, οι κοινωνικές παροχές του κράτους, ιδιαίτερα στους τομείς της παιδείας και της νοσοκομειακής περίθαλψης των ασθενέστερων εισοδηματικά οικογενειών, υποχωρούσαν, προς όφελος του ιδιωτικού κεφαλαίου που πρόσφερε, με υψηλό τίμημα, τις αντίστοιχες υπηρεσίες. Διευρύνθηκε έτσι εντυπωσιακά η απόσταση για θετικές προσδοκίες μεταξύ «εχόντων» και «μη εχόντων» κατά τη διαδικασία της κοινωνικής αναπαραγωγής.

Η ισχύ, για τη διάρκεια της ζωής της αλλά και για τον δυναμισμό της, κυβέρνηση της Ν. Δημοκρατίας μεταξύ 1991-93 ήταν αδύνατο να παραδώσει στο επανακάμψαν κυβερνητικά ΠΑΣΟΚ τίποτε καλύτερο από ό,τι παρέλαβε. Η ολόπλευρη και με ανταγωνιστικούς όρους ανάπτυξη είχε πλήρως εγκαταλειφθεί. Η «ιδεολογική» ενότητα του ΠΑΣΟΚ είχε πολυτεμαχιστεί μετά την κατάρρευση του «υπαρκτού» σοσιαλισμού και κυρίως μετά την ψήφιση από την κοινοβουλευτική ομάδα του «κινήματος» της συνθήκης του Μάαστριχτ. Το ΠΑΣΟΚ ήταν πλέον υποχρεωμένο να σχεδιάσει και πραγματώσει αναπτυξιακή πολιτική σύμφωνα με τις αρχές του κοινοτικού κεκτημένου και όχι του οποιασδήποτε μορφής σοσιαλισμού,

του οποίου τα «ευαγή» προϊόντα μάταια περίμεναν να απολαύσουν οι ευνοημένοι από το δανεικό χρήμα ψηφοφόροι του. Καθήκον διαμετρικά αντίθετο προς τις πολιτικές δυνατότητές του. Προτίμησαν έτσι οι κυβερνήσεις του κ. Κ. Σημίτη να επιτύχουν «ανώτερους», εθνικά, στόχους. Να εντάξουν

**Η εμφανιζόμενη ετήσια
άνοδος του εθνικού
εισοδήματος οφείλεται
αποκλειστικά στις ογκώδεις
εισπράξεις από τα Κοινοτικά
Ταμεία και από τις
λεγόμενες υπηρεσίες,
δηλαδή τις τράπεζες, τα
κέρδη των οποίων
αποκομίζονται από τις
πιστωτικές κάρτες, τα
καταναλωτικά και
στεγαστικά δάνεια, και όχι
από δανειοδότηση
παραγωγικών μονάδων.**

την ελληνική οικονομία στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και εν συνεχεία στην ευρωζώνη, επιτείνοντας τις παραγωγικές, δημοσιονομικές και νομισματικές αδυναμίες της! Με τη «σκληρή» δραχμή που διευκόλυνε τις εισαγωγές ώστε να συγκρατηθεί ο πληθωρισμός –αλλά που έπληττε την εγχώρια παραγωγή–, και με την εγκατάλειψη κάθε δημόσιας παραγωγικής επένδυσης για να μη δημιουργηθεί αυξημένη ζήτηση και απασχόληση με αυξητική επίπτωση στις τιμές, ικανοποιήθηκαν τα απαιτούμενα από τη συνθήκη του Μάαστριχτ στατιστικά κριτήρια προκειμένου να γίνει δεκτή η ένταξη στην ΟΝΕ. Η προμελετημένη αυτή απίσχναση της εθνικής οικονομίας για να διευκολυνθεί η είσοδος μας στην ΟΝΕ

–κάτω, βέβαια, από την χαραμάδα της πόρτας της– αναγγέλθηκε από τον τότε υπουργό Εθνικής Οικονομίας ως... εισβολή με το σπαθί μας! Ας ελπίσουμε ότι ο κ. Γ. Παπαντωνίου δεν θα καταστήσει εξίσου αποτελεσματική και την «αμυντική σπάθη», την επιμέλεια της οποίας του ανέθεσε ο κ. Σημίτης.

Τα στοιχεία λοιπόν που απεικονίζουν τη σημερινή κατάσταση της οικονομίας μας δεν θα μπορούσαν να είναι διαφορετικά από εκείνα τα οποία δεν επιτρέπουν ούτε επαίνους για το παρελθόν, ούτε αισιοδοξίες για ό,τι επακολουθεί. Τα υπενθυμίζουμε εν τάχει: Το εθνικό εισόδημα από την καθαρά εθνική παραγωγική επίδοση απαξιώνεται συνεχώς. Η εμφανιζόμενη ετήσια άνοδος του οφείλεται αποκλειστικά στις ογκώδεις εισπράξεις από τα Κοινοτικά Ταμεία και από τις λεγόμενες υπηρεσίες, δηλαδή τις τράπεζες, τα κέρδη των οποίων αποκομίζονται από τις πιστωτικές κάρτες, τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια, και όχι από δανειοδότηση παραγωγικών μονάδων. Η βιομηχανική-μεταποιητική παραγωγή συρρικνώνεται, εγκατεστημένες από καιρό επιχειρήσεις εγκαταλείπουν το ελληνικό οικονομικό έδαφος ή πτωχεύουν, νέες επενδύσεις δεν αναλαμβάνονται ούτε από γηγενείς, ούτε από αλλοδαπούς κεφαλαιούχους. Οι τελευταίοι προτιμούν να εξαγοράζουν όσες ελληνικές επιχειρήσεις δείχνουν αντοχή στην εσωτερική αγορά, άρα είναι σίγουρες πηγές εξαγόμενου κέρδους. Από το χρηματιστήριο, η επενδυτική πρόθεση δεν βρίσκει πλέον κεφάλαια. Οι ανώφελες θρηνηδίες για την κατακρήμνιση της αξίας των εισηγμένων μετοχών έπρεπε να προληφθούν από την έγκαιρη και βάσιμη υποψία για τον ορυμαγδό των επίσημων και καλοπληρωμένων διαβεβαιώσεων περί ανόδου του γενικού δείκτη ως τις 7000 ή και 10000 μονάδες. Πώς ήταν δυνατό, από το επίπεδο των χιλίων μονάδων, και κάτω, του δείκτη στη δεκαετία του 1980 να αναρριχηθεί στο δεκαπλάσιο, όταν μόνον ο πληθωρισμός ευημερούσε, οι εξαγωγές υποχωρούσαν, τα ξένα προϊόντα κατακλύζαν την εσωτερική αγορά, οι κρατικοποιημένες επιχειρήσεις χαροπαλεύαν, τα δημόσια οικονομικά είχαν ευμεγέθη ελλείμματα, το δημόσιο χρέος πολ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

- **ΔΑΝΙΗΛ ΙΑΚΩΒ**
Η αρχαιογνώσια του Οδυσσέα Ελύτη
- **Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ**
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ**
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του Α. Εμπειρίκου, «Ο Έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδιαμάντη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή
- **ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ**
Ερωτικές μεταμορφώσεις αντίδωρο στην Μάτση Χατζηλαζάρου, Ούτως ή άλλως
- **ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ**
Επιστημάνσεις
- **ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΥΠΟΥΡΛΗΣ**
Πήγε να εγκοιμηθεί στο Ασκληπιείο της Επιδαύρου
- **ΒΙΚΤΟΡ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ**
Υπερρεαλισμός και «Υπερρεαλισμοί»

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

- **ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ**
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ, Παρεμβάσεις
- **ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ**
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
- **ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ**
Το κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία του δυτικού συστήματος εξουσίας
- **ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ**
Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
*Φύλλα-Φτερά
Ο Βασιλιάς που πέθανε*
- **ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ-ΡΟΕ**
Η άλλη μου πατρίδα
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΡΜΠΑΛΑΣ**
101 Ποιήματα

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

- **Κάτι το «ΩΡΑΙΟΝ»**
Μια περιήγηση στην ελληνική κακογουστιά
- **Kitsch (Made in Greece)** Αγγλικό
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ**
Ο τρίτος δρόμος
- **ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ**
Τσιγγάνικη ορχήστρα
- **ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ**
Ιστορία μιας γραμμής
- **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ**
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

- **ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ**
Η αδιαχώρητη κοινωνία
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ**
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
- **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**
Θεσμοί, ιδεολογία και πολιτική στο μεσοπόλεμο
- **ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ**
Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας
- **ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ**
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων
- **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ**
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
- **ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ**
Το κυπριακό. «Στρατηγική» και στρατηγική
- **ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ**
Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η μεγάλη ιδέα
- **ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ**
Μια συνάντηση: Σεφέρης-Μακρυγιάννης
- **ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ**
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
- **ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ**
Η αρχαιολογία στην Ελλάδα
- **ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ**
Υγεία - Κοινωνία - Πολιτική
- **ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ**
Λεπτομέρειες
- **ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ**
Η χρήση και η κατάχρηση του αντιαμερικανισμού στην Ελλάδα
- **SALVATORE NICOSIA**
Το σήμα και η μήνη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ, Δημοχάρους 60, Τηλ.: 72 32 819 Fax: 72 26 107
E-mail: chrapou@otenet.gr
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙ, Μαυρομυχάλη 9, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 36 04 793 - 36 01 271, Fax: 36 09 697

λαπλασιαζόταν με ρυθμούς που δεν μπορούσε να αποκρύψει ούτε η «δημιουργική λογιστική» των αρμόδιων υπουργών;

Δεν είναι γνωστό ποια εύχρα μηνύματα για τα όσα ενός υποτιθέμενου αφελούς ακροατηρίου θα περιλάβει στην ομιλία του ο κ. Σημίτης. Η «τριλογία» για την οποία έκανε λόγο πρόσφατα: «ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα» θα ακουστεί ως ανεπίτρεπτο ευφυολόγημα σε ώρες ταφής μιας προσφιούς προσδοκίας. Ούτε έναν πράγματι ισοσκελισμένο κρατικό προϋπολογισμό θα μπορεί να επικαλεστεί σαν επίτευγμα της οικονομικής του πολιτικής ο κ. πρωθυπουργός. Η εξοικονόμηση κεφαλαίων για την κάλυψη των ελλειμμάτων, την αναλογική έστω μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους και την εξοικονόμηση ποσού για να γραφεί κάτι στο κεφάλαιο περί κρατικών επενδύσεων, έχει εναποτεθεί στην πώληση των μετοχών των ελληνικών πετρελαίων ή άλλων κρατικών επιχειρήσεων. Κανείς δεν ενδιαφέρεται να τις αγοράσει... Ή αν ενδιαφέρεται, όπως π.χ. τις μετοχές των ΕΛ.ΠΕ., το τίμημα θα είναι βαρύ για τα εθνικο-οικονομικά συμφέροντα. Αυτά στα οποία δεν θα μπορεί να αναφερθεί ο ομιλητής είναι εντούτοις πολλά και γνωστά. Στα μέσα μαζικής ενημέρωσης καθημερινά μνημονεύονται. Και το χειρότερο: Δεν είναι συγκυριακές δυσκολίες μιας γενικότερης οικονομικής αναταραχής. Είναι το αποτέλεσμα –δεν κουραζόμαστε να το επαναλαμβάνουμε– μιας μακράς, εικοσαετούς σχεδόν, απόπειρας διαχείρισης της εθνικής οικονομίας και της πορείας της ελληνικής κοινωνίας, μέσα σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο και άγρια ανταγωνιστικό κόσμο, από ανθρώπους που δεν είχαν κανένα προοδασμό για το τι ακριβώς ήταν αυτό που αναλάμβαναν να κάνουν. Ότι τους ενδιέφερε ήταν να μείνουν στην εξουσία όσο καιρό, τουλάχιστον, είχε παραμείνει η αντίπαλός τους Δεξιά!

Ο Ανδρέας Παπανδρέου, όταν το 1981 ανέλαβε την εξουσία, δήλωνε πως το «κίνημά» του παρέλαβε από την αντιδραστική Δεξιά «καμένη γη». Ο κ. Σημίτης, εγκαταλείποντας την εξουσία, θα δώσει την ευκαιρία στο διάδοχό του να δηλώσει πως παραλαμβάνει «άγονη γη»! Και δεν θα είναι υπερβολή!

Μια παρτίδα σκάκι είναι ήδη στημένη... και είναι επικοινωνιακή...

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Εκατόν πενήντα χιλιάδες ψηφοφόροι με αφορμή τις μεταδημοτεύσεις δημιουργούν το τεράστιο ερωτηματικό των επικείμενων δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών. Με επίκεντρο το μεγάλο στοίχημα της Ντόρας Μπακογιάννη και του Χρήστου Παπουτσή για το Δήμο της Αθήνας φαινομενικά (επί της ουσίας αποτελεί το μεγάλο στοίχημα του συνόλου του πολιτικού κόσμου), κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση ερίζουν και για το τελευταίο "κουκί".

Τα Χριστούγεννα του 2001 περίπου έληξε μια πολιτική προθεσμία. Αυτή που αφορούσε τις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές του επικείμενου Οκτωβρίου. Η χρονική αυτή προθεσμία αφορούσε τα μικρά κόμματα. Ήταν η καταληκτική ημερομηνία. Μέχρι και τότε θα υπήρχε το περιθώριο να μεταφέρουν και να ζυμώσουν στην κοινωνία μια οργανωμένη και συνολική πρότασή τους. Βασισμένη σε ιδεολογικά και καθαρά πολιτικά χαρακτηριστικά. Από εκεί και μετά ο χρόνος μετράει αντίστροφα.

Κερδίζοντας τη μάχη του χρόνου, τα μεγάλα επιτελεία με την καινούργια χρονιά είχαν πια την ευκαιρία να σχεδιάσουν το ίδιο το πεδίο της μάχης καταρχήν. Με λυμένα τα χέρια και χωρίς το άγχος που θα συνεπαγόταν μια ενωμένη κοινωνική και άρα πραγματική και αριστερή αντιπολίτευση.

Δηλαδή είδαν με ανακούφιση τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να απειλήσουν σοβαρά το αποτέλεσμα αυτής της μάχης να... απομακρύνονται ως πρόβλημα.

Πρόκειται πια για μια σημαντική μάχη εντυπώσεων. Αυτό το γνωρίζει και η Αριστερά η οποία έχει ήδη ρίξει το βάρος της στους μεγάλους δήμους και τις νομαρχίες.

Αυτές οι αυτοδιοικητικές εκλογές θα

είναι το πρόκριμα των βουλευτικών, όποτε και αν αυτές γίνουν. Αυτή είναι η προφανής και κοινή αντίληψη.

Οι πολίτες θεωρούν αυτές τις εκλογές σημαντικές για να καταγραφεί η δυσανεξία τους. Η κυβέρνηση προσπαθεί να μειώσει το κόστος της κοινωνικής κατακραυγής, αποτέλεσμα του έργου της. Η αξιωματική αντιπολίτευση ευελπιστεί να καρπωθεί εξ ολοκλήρου αυτή τη δυσανεξία των πολιτών με τις μικρότερες δυνατόν «διαρροές» προς τα μικρά κόμματα και τα τελευταία προσπαθούν απλά να αποδείξουν ότι ζουν, έστω και αν στην πραγματικότητα ψυχωραγούν.

Αλλά και στο εσωτερικό των κομμάτων, μικρών και μεγάλων, διεξάγονται παράλληλες μάχες. Στο ΠΑΣΟΚ «οραματίζονται» και σχεδιάζουν με βάση την «Κεντροαριστερά» στην μετά την Ν.Δ. εποχή (ως κυβέρνηση) και την μετά Σημίτη εποχή (για να μην ξεχνιόμαστε). Στην Ν.Δ. «οραματίζονται» τη στιγμή που θα κυβερνήσουν, αλλά (για να μην ξεχνιόμαστε επίσης) υφέρπει –αν και έχει προς το παρόν ανασταλεί– και η μάχη μεταξύ Μπακογιάννη και Καραμανλή (μπορούμε να φανταστούμε τι θα σήμαινε να βγει η Ντόρα δήμαρχος με την πρώτη).

Στην Αριστερά δεν οραματίζονται πια ως γνωστόν... Κι αν κάποιοι στους κόλπους της όντως οραματίζονται, το

βέβαιον είναι ότι στερούνται στρατηγικής...

Τα μικρά κόμματα που απαρτίζουν την Αριστερά έχουν περιορίσει τους «οραματισμούς» τους στο αν θα είναι πάνω ή κάτω από το 3% στις εκλογές... Τις βουλευτικές εννοείται. Για τις δημοτικές και νομαρχιακές «οραματίζονται» την εικόνα τους το βράδυ των εκλογών για να αποδείξουν ότι υπάρχουν στους τηλεοπτικούς δέκτες. Είπαμε, η μάχη είναι κυρίως επικοινωνιακή αυτή τη φορά.

Στα πλαίσια αυτά έχει όντως ιδιαίτερη σημασία και το ποσοστό του Φώτη Κουβέλη και το ποσοστό του Σ. Χαλβατζή και το ποσοστό του Γ. Δημαρά. Και δεν περιορίζεται στον Δήμο της Αθήνας, αλλά αποκτά ένα πανελλαδικό χαρακτήρα.

Φυσικά τα μικρά κόμματα ελπίζουν πάντα ότι ο διαρκώς δυσανεστημένος πολίτης κάποια μέρα θα ανακαλύψει τον δρόμο της κάλπης που οδηγεί στα ποσοστά της.

Αυτού του είδους το πολιτικό σκεπτικό λοιπόν απομακρύνει σαφώς τον χαρακτήρα της αναμέτρησης από την βάση «των καθημερινών προβλημάτων των πολιτών». Τα οποία όλοι οι υποψήφιοι ανά την επικράτεια υποσχονται να λύσουν «αν εκλεγούν» και τα οποία προβάλλονται σχεδόν σε όλα (ανεξαιρέτως ιδεολογικής απόχρωσης και συνηθέστατα πολυτελούς εκτύπωσης) τα έντυπα προεκλογικού χαρακτήρα.

Είναι εύκολα ορατό για όλους ότι με την εξέλιξη της αυτοδιοίκησης ως θεσμού ουδείς ασχολείται πια... αλλά και να ασχοληθεί, ποιος τον πιστεύει από τις «τοπικές κοινωνίες»;

Αυτό από μόνο του αποδεικνύει λοιπόν ότι ο βασικός στόχος είναι ούτως ή άλλως οι βουλευτικές εκλογές.

Inferno

του Μάνου Στεφανίδη

Ούτε τώρα δεν έγινε αντιληπτό; Ούτε αυτό το καλοκαίρι που η πτωμαΐνη ξεχείλισε στις οθόνες και που θαμμένοι και άταφοι νεκροί μοίραζαν χαρτιά κι έκαναν παιχνίδι επί των κεφαλών δικαίων και αδίκων; Ούτε κι αυτή τη στιγμή που ένα επιφανόμενο, η φαντασιακή «αντίσταση» –με πραγματικά πυρά όμως– προς έναν συμβολικό «εχθρό», απέδειξε το πόσο αρρωστημένοι είναι όλοι οι αναβαθμοί του «εθνικού οικοδομήματός» μας, ούτε τώρα έχει γίνει συνειδητή η τεράστια κρίση στην οποία βρισκόμαστε όλοι και την οποία βιώνει δραματικά ο τόπος;

Τώρα πια δεν είναι μόνο το απόστημα των απεχόντων πανεπιστημίων, αποκορύφωμα του εκτρωματικού εκείνου «Νόμου-Πλαισίου», ή αποκλειστικά τα σκάνδαλα της αγοράς που διακινεί τον τυχάρπαστο εαυτό της ή του χρηματιστηρίου που, ποιητικά, αντλεί «κέρδη» από την βαθύτερη υπόσταση του νάυλον είναι του, δεν είναι καν το τελειωμένο σύστημα της κοινοβουλευτικής ημών δημοκρατίας με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους της που έχει ως βαθύτερη πολιτική του την αποπολιτικοποίηση του πολίτη.

Εδώ πρόκειται για το πλήρες κενό που το ψηλαφίζουν με συνειδητοποιημένη απέχθεια οι νέοι, οι αθώοι και οι σαλοί αυτής της χώρας καθώς όλοι οι άλλοι με κάποιο τρόπο εμπλέκονται και είναι κομμάτι αυτής της κρίσης. Όλα τα υπόλοιπα είναι καλλιέργειες ή διαταγμένα κείμενα σαν αυτά του Τζανετάκου που μέχρι προσφάτως άλλα έλεγε στον Flash, άλλα έγραφε στην *Ελευθεροτυπία* κι άλλα στην *Αυγή*. Βλέπετε, οι επαγγελματίες της ιδεολογίας γνωρίζουν καλώς πως κάθε κοινό έχει τα χούγια του (όπως και κάθε κόμμα τον Βούγια του). Κι ούτε βέβαια είναι ο Τζανετάκος το πρόβλημα όπως βιάστηκαν να μας πείσουν μερικοί και που για να τον αντιμετωπίζουν έκαμαν οι λαλιώτηδες, λέει, κίνηση ματ δια της Φώφης Γεννηματά! (Ας καγχάσω με την «Αγία Οικογένεια» και τους νεοσσούς της δεύτερης γενιάς της.) Εγώ θεωρώ πως εκείνοι οι άνθρωποι οι χωρίς ιδιότητες που δηλώνουν αριστεροί, πολιτεύονται εκσυγχρονιστικά και επιλέγουν έναν υπερδεξιό θώκο που όμως κυβερνά το τίποτε, είναι ακριβώς αυτοί που μας χρειάζονται για ν' αντιλαμβανόμαστε καλύτερα και τη δική μας, προσωπική, υστέρηση ως προς τις ιδέες,

Φλωρίκα Κυριακοπούλου:
Portrait of my man ή οι Βούδες της εξουσίας.

τις πράξεις και την αληθινή δυνατότητα ρήξεων.

Ας το πούμε ξανά: Σιγά τ' αυγά με μιαν αριστερά ζαβλακωμένη και διαχειριστική και τους πέντε-δέκα υπαλλήλους-αγορητές της... Σιγά τ' αυγά κυρίως με τη ρητή απαγόρευση ούτε καν να ονειρευόμαστε κάποια επανάσταση (εννοώ μια επανάσταση σημερινή, για τις σημερινές ανάγκες και στις σημερινές συνθήκες). Μην φοβάστε, πρώην σύντροφοι, δεν θα καταλάβουμε τα θερινά ανάκτορα. Δεν υπάρχει εξάλλου λόγος. Όπως επίσης δεν υπάρχει λόγος να υφίσταται αριστερά χωρίς σαφώς διατυπωμένη την όποια επαναστατική της δυνατότητα. Αν δεν θέλουμε ν' αλλάξουμε τα πάντα, τότε σημαίνει ότι δεν μπορούμε ν' αλλάξουμε τίποτε. Και άρα δεν υφίσταται λόγος να υφιστάμεθα και να μας υφίστανται. Γιατί οφείλουμε να ξαναορίσουμε τι θα μπορούσε να είναι «επανάσταση» σήμερα.

Θα το πω απλά. Ο τόπος χρειάζεται ένα συθέμελο Big Bang, ένα ισχυρότατο σοκ που θα τον ξυπνήσει από τον παρακμιακό λήθαργο που βρίσκεται. Κι αυτό το σοκ δεν θα το δημιουργήσουν ούτε οι πυραμίδες του χρηματιστηρίου. ούτε

οι ξηρές βόμβες των επαναστατών της φορμόλης. Φοβάμαι ότι δεν μπορούν να το δημιουργήσουν ούτε οι τρέχοντες πολιτικοί οργανισμοί με τη δυσπλασία, τον ιδεολογικό τους απορριψισμό και τα σκανδαλισμένα ή σκανδαλίζοντα μέλη τους. Προσβλέπω σε μιαν αριστερά που θα έρθει με εφόδια του μέλλοντος κι όχι με τροχοπέδες του παρελθόντος, αλλά πάλι ποιο έμπυχο υλικό θα την πλαισιώσει όταν η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών έχει διαβρωθεί καθοριστικά από την κυρίαρχη ιδεολογία και τον δεσποζόντα λαϊκισμό με τους οποίους μας διαπότισε η μισοαριστερή, πασοκική προπαγάνδα; Εκεί εγώ εντοπίζω το αληθινό ζήτημα: στο ότι όλα αυτά τα χρόνια γίναμε οι πάντες, αριστεροί δεξιοί, συνειδητά ή ασυνείδητα πασόκοι και μην θεωρείτε αυτή την προσέγγιση γραμμική ή αφελή. Το ΠΑΣΟΚ προσοικειώθηκε ένα ομοίωμα ψευδοαριστεράς, καμώθηκε αριστερούς τρόπους και έπαιξε σατανικά με το συλλογικό υποσυνείδητο και τα κοινωνικά απωθημένα των πλατιών μαζών. Η αόριστη καταγγελία μιας υπερκείμενης, απρόσωπης Αδικίας, η ακόμη πιο αόριστη υπόσχεση μιας ανέξοδης όσο και νεφελώδους Αλλαγής και κυρίως η ταύτιση κράτους και κόμματος ώστε να πλατυσκοιογήσουν οι ημέτεροι και ν' αναδειχτούν οι «σύντροφοι», δημιούργησαν τους όρους και τις συνθήκες του δράματος. Οι πεπολιτισμένοι εκσυγχρονιστές του κ. Σημίτη, αν και χορτασμένοι από τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις, πολύ λίγο έζησαν τις ιδεολογικές τους ρίζες, τις πνευματικές

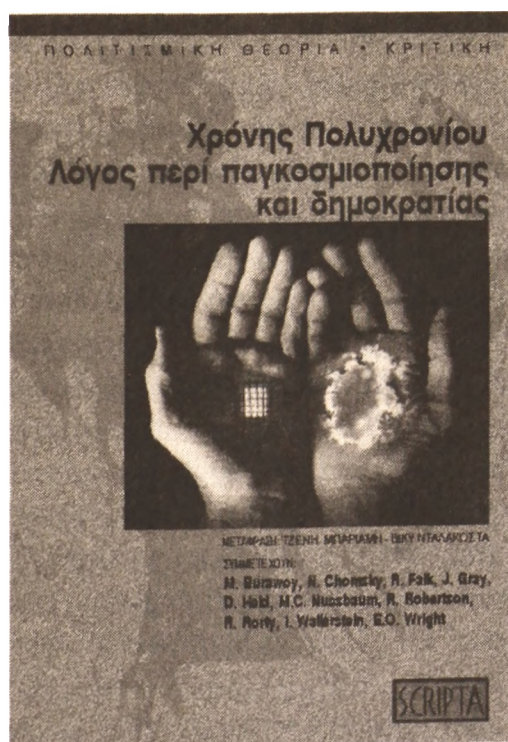
αναφορές στις οποίες ανδρώθηκαν. Την κρατιστική τους νοστροπία και αγωγή τελικά...

Το ΠΑΣΟΚ, επί είκοσι ολόκληρα χρόνια, αντί να εκσυγχρονίσει, χρησιμοποίησε το κράτος ασύστολα, με αποτέλεσμα σήμερα η διάβρωση και η διαφθορά να είναι ψηλαφητές ακόμη και στους προθαλάμους του πρωθυπουργικού γραφείου. Ή μήπως, συμβολικά, κατ' εξοχήν σ' αυτούς; Οι εσμοί των συμβούλων και των «ημετέρων» κάτι γνωρίζουν σχετικά και... κάτι τους συνδέει με τους εθνικούς μας εργολάβους και τους υπερεθνικούς μας πράκτορες που από την Στάζι κατέληξαν να διαφεντεύουν οικονομικές αυτοκρατορίες. Τώρα όμως το σύστημα έφθασε στα μη περαιτέρω του. Η δυσπραγία, η ανέχεια και η παρατεταμένη οικονομική ύφεση βρίσκονται ήδη εδώ. Ante portas πάλι, στέκονται οι «αλλαγές» που δεν θα γίνουν και οι πρωτοβουλίες που δεν θα παρθούν. Αντί της παραίτησης και της προσφυγής σ' εκλογές ο κ. Σημίτης πάλι θα ροκανίζει τον χρόνο ως την ελληνική προεδρία προσδοκώντας ν' αλλάξει το κλίμα και να ξαναστήσει ένα μικροπολιτικό σκηνικό εξαπάτησης και συναλλαγής. Εν τω μεταξύ θα βουλιάζουμε όλο και περισσότερο στο πολιτικοκοινωνικό μας inferno, εφόσον οι άνθρωποι αυτοί είναι τελεσίδικα ανίκανοι και να εμπνεύσουν και να εμπνευσθούν φυλακισμένοι στ' αδιέξοδά τους. Στα αδιέξοδα που τα έκαναν και δικιά μας προσωπικά αδιέξοδα. Αν μπορούσε τουλάχιστον η Αριστερά...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ-ΚΡΙΤΙΚΗ • ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ-ΚΡΙΤΙΚΗ • ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ-ΚΡΙΤΙΚΗ

ΧΡΟΝΗΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Δέκα από τους πλέον επιφανείς και "προκλητικούς" διανοούμενους παρουσιάζουν τον κύριο κορμό των ιδεών τους:

M. Burawoy, N. Chomsky, R. Falk, J. Gray, D. Held, M.C. Nussbaum, R. Robertson, R. Rorty, I. Wallerstein, E.O. Wright.

SCRIPTA

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 10 • ΑΘΗΝΑ 10680 • ΤΗΛ.: 010 3616 528 • FAX: 010 3616 529
email: scripta@hellasnet.gr • www.scripta.gr

Το σύνδρομο της Ούτε

του Δ.Ζ. Παπανικολάου

Μερικές φορές, με μια πίστη που μας κυριεύει ξαφνικά, ριχνόμαστε με ορμή στην επίτευξη στόχων, πιστεύοντας πως οι ενέργειές μας θα έχουν θετικά αποτελέσματα.

Ομως σε αρκετές περιπτώσεις τα γεγονότα μετά από λίγο μας διαψεύδουν και οι ενέργειές μας αντιστρέφονται, έρχονται τα πάνω κάτω. Στις οικονομικές επιστήμες οι ενέργειες αυτές χαρακτηρίζονται ως το σύνδρομο της Ούτε. Η Ούτε, ένα καλοπροαίρετο κορίτσι από το Βούπερταλ της Γερμανίας, λίγο μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου μεταφέρει σ' ένα χωριό νότια της Βομβάης αντιβιοτικά για να αντιμετωπίσει την παιδική θνησιμότητα. Η παιδική θνησιμότητα αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά και η Ούτε αισθάνεται άπειρη χαρά. Με την παρέλευση όμως μερικών χρόνων ο πληθυσμός του μικρού χωριού αυξάνεται δραματικά και το φάσμα της πείνας πλανάται πάνω από τα κεφάλια των κατοίκων.

Οι Ινδίες πριν την εισαγωγή των αντιβιοτικών αριθμούσαν πληθυσμό 100 εκατομμυρίων κατοίκων. Σήμερα ξεπερνούν το ένα δισεκατομμύριο, και το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας. Η Βομβάη αριθμεί 10 εκατομμύ-

ρια άστεγους και η χώρα αντιμετωπίζει συνθήκες δυσμενέστερες από αυτές που επικρατούσαν πριν την εισαγωγή των αντιβιοτικών, όταν υπήρχε μια σχετική ισορροπία πόρων και πληθυσμού, δίχως ιδιαίτερα προβλήματα.

Η Ούτε φέρει τη νοοτροπία του τόπου καταγωγής της και αντιπροσωπεύει την αντίληψη της επέμβασης. Στον ελληνικό χώρο, όπως εξάλλου και σ' όλη την Ανατολή, επικρατεί η άποψη του «κάνε το καλό και ρίξ' το στο γαλό», γιατί αναγνωρίζεται εξ αρχής η πολυπλοκότητα της επέμβασης και η αδυναμία του ατόμου να καθορίσει με τη δική του θέληση την πορεία των φυσικών πραγμάτων. Τον τελευταίο καιρό όλο και περισσότεροι αναλυτές καταλογίζουν σ' εκείνους που είναι ένθερμοι υποστηρικτές της επέμβασης, τις δραματικές συνέπειες που είχε η θέση τους αυτή στο φυσικό περιβάλλον. Το σύνδρομο της Ούτε γίνεται περισσότερο κατανοητό αν συλλογιστούμε το πλήθος των επεμβάσεων, που όταν τις αποτολμούσαμε ήμασταν σίγουροι για την θετική έκβαση των πράξεών μας.

Ένα παράδειγμα του συνδρόμου της

Ούτε στον ελληνικό χώρο είναι το υδροηλεκτρικό έργο του Άραχθου. Ο Άραχθος πριν την κατασκευή του φράγματος αποχέτευε τις φερτές ύλες από τις βροχές στον Αμβρακικό, κι αυτό γινόταν επί εκατομμύρια χρόνια. Η λεπτόκοκκος αυτή λάσπη, γεμάτη από ανόργανα νιτρικά άλατα, ήταν τροφή για το πλαγκτόν της λιμνοθάλασσας, ήταν δηλαδή τμήμα της τροφικής αλυσίδας της. Το φράγμα της ΔΕΗ λειτούργησε σαν δεξαμενή καθίζησης. Οι φερτές ύλες δεν μεταφέρονται στον Αμβρακικό, το νερό τρέχει καθαρό στο ποτάμι. Το καθαρό αυτό νερό ξέπλυνε το συνδετικό υλικό στα θεμέλια του γεφυριού της Άρτας. Το ιστορικό γεφύρι ήταν έτοιμο να καταρρεύσει. Το πλαγκτόν δεν έχει πλέον τροφή. Η τροφική αλυσίδα διαταράσσεται και η παραγωγή του Αμβρακικού σε ψάρια πέφτει κατακόρυφα. Οι ψαράδες αναγκάστηκαν να αλλάξουν επάγγελμα, ενώ το ηλεκτρικό που μας παρέχει η ΔΕΗ, είναι πολύ μικρότερης αξίας από τα ψάρια που χάσαμε.

Η δυσμενέστερη όμως επίπτωση για την περιοχή είναι η ραγδαία μείωση

στην ισοκατανομή των δραστηριοτήτων. Η μέριμνα για την εξασφάλιση των ψαριών που χάσαμε συγκεντρώθηκε στα χέρια λίγων ιχθυοκαλλιεργητών. Οι ιχθυοτροφικές αυτές μονάδες του Αμβρακικού προσπαθούν να αναπληρώσουν τις τσιπούρες και τα λαβράκια που χάθηκαν από την επέμβαση της ΔΕΗ. Οι ιχθυοκαλλιεργητές δεν προσθέτουν όμως στην παγκόσμια παραγωγή ψαριού ούτε ένα γραμμάριο, γιατί οι τροφές του ιχθυοτροφείου παράγονται από ψάρια της νοτίου Αμερικής που τα αλέθουμε για να κατασκευάσουμε ιχθυάλευρα. Μ' αυτόν τον τρόπο μεταφέρουμε πόρους από φτωχότερες περιοχές, εντείνοντας έτσι τις διαφορές μεταξύ των λαών και μολύνοντας περισσότερο το περιβάλλον με τις εκπομπές των πλοίων που μεταφέρουν τα ψάρια από το Σαντιάγκο της Χιλής στο Μενίδι του Αμβρακικού.

Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα για το περίφημο σύνδρομο της Ούτε είναι η Αίγυπτος, με το φράγμα του Ασσουάν. Οι φερτές ύλες δεν κατεβαίνουν στη Μεσόγειο. Το Δέλτα του Νείλου, όπως σταδιακά και η Μεσόγειος ολόκληρη, αποστερήθηκε εκατομμύρια τόνους ψαριών. Ο Νείλος δεν πλημμυρίζει πλέον για να λιπάνει τα χωράφια στις όχθες του. Οι αγρότες χρειάζονται λιπάσματα και φυτοφάρμακα και είναι εξαρτημένοι από τις βιομηχανίες της πατρίδας τους για τα λιπάσματα και τις φαρμακοβιομηχανίες της Ευρώπης για τα φυτοφάρμακα. Η ισοκατανομή των πόρων εξέλιπε και η Αίγυπτος με τον υπερπληθυσμό της παλεύει για να συντηρήσει ένα επίπεδο ανθρωπινής διαβίωσης για τους κατοίκους της.

Το σύνδρομο της Ούτε θα χαρακτηρίζεται προσεχώς χρόνια πληθώρα ενεργειών μας.

Πολυεθνικές εταιρείες θα αναλάβουν πλέον την διάσωση του περιβάλλοντος. Ήδη υπάρχουν προτάσεις αποθήκευσης πλεονάζοντος διοξειδίου του άνθρακα στις υπόγειες δεξαμενές που έχουν δημιουργηθεί από την άντληση πετρελαίου, από σοβαρούς αμερικανούς επιστήμονες. Άλλοι εξάλλου προτείνουν την ενίσχυση του πλαγκτόν των ωκεανών, για να αυξηθεί η απορροφητικότητα του διοξειδίου του άνθρακα. Αφού με επεμβάσεις όπως τα φράγματα το εξαφάνισαν, τώρα που αντιλαμ-

βάνονται τον ρόλο του στο οικοσύστημα, σκοπεύουν με κόστος δισεκατομμυρίων να το ενισχύσουν.

Ο κίνδυνος για το περιβάλλον είναι η αίσθηση που έχουν αρκετοί πολιτικοί και επιστήμονες ότι μπορούν να επέμβουν. Θα μπορούσε να καταλογίσει κανείς αλαζονεία στην ανθρώπινη συμπεριφορά, χωρίς να έχει άδικο, και σ' αυτήν την αλαζονεία ίσως να οφείλονται τα δεινά από την κακοποίηση του φυσικού μας χώρου. Στο βιβλίο του *Η καταγωγή των ειδών* ο Δαρβίνος περιγράφει πώς μια απλή περίφραξη σε μια έκταση στην Αγγλία δημιούργησε οικολογική αναστάτωση στην πανίδα και χλωρίδα από την παρεμπόδιση της απρόσκοπτης επικοινωνίας μεταξύ των ειδών που κυκλοφορούσαν ελεύθερα σε έναν ευρύτερο χώρο πριν την επέμβαση. Εύκολα λοιπόν μπορεί να καταλάβει κανείς τι μπορεί να συμβεί με τη χάραξη ενός αυτοκινητοδρόμου, τη δημιουργία ενός φράγματος, το σκάψιμο ενός καναλιού.

Πρόσφατα ο John Doran –επιφανής αμερικανός εδαφολόγος– σε ομιλία του επ' ευκαιρία της βράβεισής του από το ίδρυμα Ωνάση για την προσφορά του στον τομέα του περιβάλλοντος, υποστήριξε πως η βιοποικιλότητα του εδάφους που καταστρέφεται με το σκάψιμο της γης για να επανέλθει στην αρχική της ισορροπία χρειάζεται 300 χρόνια. Η υγεία, εξάλλου, του ανθρώπου εξαρτάται από την υγεία του εδάφους πάνω στο οποίο αυτός πατάει, γιατί τα έμβια στη γη αποτελούν ένα σύστημα συνολικό με εξαιρετικά λεπτεπίλεπτες ισορροπίες.

Το σύνδρομο της Ούτε το αναφέρω με την ευκαιρία της σύσκεψης για το περιβάλλον στο Γιοχάνεσμπουργκ. Πιστεύω πως θα πρέπει να γίνει κατανοητή η άπειρη πολυπλοκότητα του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο εμείς οι άνθρωποι υπάρχουμε, και πως κάθε είδους επέμβαση έχει αβέβαια αποτελέσματα. Μεταξύ των διαφόρων ζώων, μόνον ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να επεμβαίνει στο περιβάλλον. Αυτή του η δυνατότητα του χάρισε την αίσθηση ελευθερίας, της οποίας όμως η κατάχρηση απειλεί την ίδια τη βάση της επιβίωσής του.

Στη φύση δεν υπάρχει κέρδος και ζημιά, παρά μόνον διατήρηση της ισορροπίας. Το κέρδος είναι ψευδαίσθηση του

καπιταλισμού. Με την πάροδο του χρόνου οι οικονομικοί αναλυτές αντιλαμβάνονται ότι δεν υπάρχει ανθρώπινη δραστηριότητα που να ξεφεύγει από τους φυσικούς νόμους, ούτε και αυτοί οι νόμοι του καπιταλισμού. Έτσι, για παράδειγμα το σύνολο των κερδών της ευρωπαϊκής αυτοκινητοβιομηχανίας, που είναι σ' ένα μεγάλο ποσοστό υπεύθυνες για την ανάπτυξη του φαινομένου του θερμοκηπίου, είναι πολύ μικρότερο από τις ζημιές που προκάλεσαν τα πρόσφατα ακραία καιρικά φαινόμενα και οι συνεπακόλουθες πλημμύρες. Η αυτοκινητοβιομηχανία αντιτείνει ότι πρωτοστατεί στη μείωση των ρύπων με την ανάπτυξη οικονομικών κινητήρων και δαπανά στην πράξη για την έρευνα δισεκατομμύρια δολάρια. Μια προσεκτική ανάλυση όμως δείχνει πως η προσπάθεια αυτή έχει μηδενικό αποτέλεσμα. Ένα καινούργιο αυτοκίνητο έχει δαπανήσει για την παραγωγή του το ένα τρίτο της ενέργειας που θα δαπανήσει κινούμενο σε διάστημα δεκαπέντε ετών. Η επιβίωση όμως των αυτοκινητοβιομηχανιών εξαρτάται από τη διαρκή μείωση του χρόνου ζωής των παραγόμενων μοντέλων, που με τεράστιες διαφημιστικές δαπάνες προωθούνται στον καταναλωτή. Η οικονομικότερη λειτουργία των αυτοκινήτων δεν προλαβαίνει να αποσβέσει ούτε καν την ενέργεια παραγωγής τους. Τουναντίον οι καταναλωτές, νιώθοντας σ' έναν ασταθή κόσμο όλο και μεγαλύτερη ανασφάλεια, αγοράζουν αυτοκίνητα-φρούρια. Αν προσέξετε, η Αθήνα έχει γεμίσει με τζιπ, αφού οι καταναλωτές εκλαμβάνουν την πόλη σαν ζούγκλα. Εξαιτίας αυτών των τάσεων η κατανάλωση ανά άτομο και ανά χιλιόμετρο δεν έχει μειωθεί αλλά αυξάνεται σταθερά παρά την ανάπτυξη καθαρότερων κινητήρων.

Μήπως λοιπόν τα λογιστικά φύλλα του πολιτισμού μας είναι τόσο «φτιαγμένα» όσο τα λογιστικά φύλλα των αμερικανικών πολυεθνικών που επί χρόνια εξαπατούσαν τους μετόχους τους με πλαστούς θριάμβους και κέρδη που ποτέ δεν υπήρξαν; Σ' αυτό το πυραμιδικό σύστημα της αυτοεξαπάτησης συμμετέχουμε άθελά μας, οι περισσότεροι από μας, ελπίζοντας ότι στην κακιά την ώρα κάποιος από μηχανής θεός θα μας σώσει. Θα μας σώσει όμως;

Ξύλο από τα ΜΑΤ για το αμαξοστάσιο του τραμ

Έδειραν και συνέλαβαν δύο υποψήφιους δημάρχους

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Στην εποχή της «δημοκρατίας της πληροφόρησης» (sic!) ακόμα και οι πιο αδαείς περί του θέματος γνωρίζουν ότι πριν από εκλογικές αναμετρήσεις στην Ελλάδα ούτε η τροχαία δεν κόβει κλήσεις... Σ' αυτή την «παράδοση» πολύ πρόσφατα έγινε μια εξαίρεση – η οποία δεν αφορά κλήση της τροχαίας. Τα ΜΑΤ επι το έργον...

Στο βάθος διακρίνεται η κάτοικος της περιοχής στο έδαφος μετά την «περιποίηση» της από τα ΜΑΤ. Λίγο αργότερα μεταφέρθηκε σοβαρά τραυματισμένη στο νοσοκομείο της Βούλας.

Στις 17 Ιουλίου εκπρόσωποι του Δήμου Ελληνικού και των φορέων των κατοίκων της περιοχής όπου πρόκειται να κατασκευαστεί το αμαξοστάσιο του τραμ πέρασαν στην υλοποίηση της κοινής τους απόφασης να κάνουν κατάληψη στον χώρο των εργασιών.

Κίνηση η οποία κρίθηκε απαραίτητη αφού οι εργασίες συνεχίζονταν, με γοργούς μάλιστα ρυθμούς, παρά το γεγονός ότι εκκρεμεί για τον Οκτώβριο η

εκδίκαση της υπόθεσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Στις 30 Ιουλίου το βράδυ το δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Ελληνικού σε συνεδρίασή του κατά πλειοψηφία αποφασίζει τη λήξη αυτής της κατάληψης.

Την επόμενη μέρα, πρωί-πρωί, ο επικεφαλής της πλειοψηφούσας παράταξης (υποψήφιος και νυν δήμαρχος), Ιορδάνης Εφραιμίδης (με το χρίσμα του κυβερνώντος κόμματος) «έπεφτε

από τα σύννεφα» όταν πληροφορήθηκε από τηλεφώνου ότι αστυνομικές δυνάμεις ήταν παραταγμένες στον χώρο της κατάληψης – προφανώς για να εφαρμόσουν στην πράξη την απόφαση της προηγούμενης βραδιάς.

Όπως και έγινε.

Όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες που δημοσιεύουμε, αποτέλεσμα αυτής της... «ευγενούς» επιχείρησης των ΜΑΤ ήταν ο βαρύς τραυματισμός της κατοίκου της περιοχής Λέλιας Υφαντοπούλου και ο ξυλοδαρμός και η σύλληψη του επικεφαλής της αξιωματικής αντιπολίτευσης στον δήμο (και υποψήφιου δημάρχου υποστηριζόμενου από το ΚΚΕ, το ΔΗΚΚΙ και μέρος του ΣΥΝ) Χρήστου Κορτζίδη και μελών της οικογένειάς του, του ανεξάρτητου δημοτικού συμβούλου και υποψήφιου δημάρχου (υποστηρίζεται από την ΝΔ) Γιώργου Πετρά, του πρώην δημοτικού συμβούλου Νάσου Σπυρόπουλου και του υπαλλήλου του Δήμου Ελληνικού Μίλτου Ευσταθιάδη.

Στην εποχή της «δημοκρατίας της πληροφόρησης» (sic!) ακόμα και οι πιο αδαείς περί του θέματος γνωρίζουν ότι πριν από εκλογικές αναμετρήσεις στην Ελλάδα ούτε η τροχαία δεν κόβει κλήσεις...

Και επειδή προφανώς δεν είναι αδαείς εκείνοι που σχεδίασαν αυτή την επιχείρηση των αστυνομικών δυνάμεων, αβίαστα μπορούμε να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι η... προεμούρα είναι πολύ μεγάλη για να προχωρήσει το έργο...

Φημολογείται ότι δόθηκε δυσμενής μετάθεση στον διοικητή του αστυνομικού τμήματος Ελληνικού, μετά την έκταση που πήραν τα επεισόδια και μετά τον ξυλοδαρμό του υποψήφιου δημάρχου Χρ. Κορτζίδη «δια χειρός» του ιδίου του υποδιοικητή του τμήματος.

Συνέπεια των συλλήψεων (με την κατηγορία της αντίστασης κατά της αρχής...) και της κατακραυγής η οποία ήταν προ των πυλών, ο δήμαρχος και η αντιδήμαρχος Δόμνα Δασκαλάκου παρουσιάστηκαν στο αστυνομικό τμήμα και παραδόθηκαν και αυτοί ως υπαίτιοι της κατάληψης μαζί με τους υπόλοιπους.

Ακολούθησε λίγες ώρες μετά η απελευθέρωση όλων μετά από παρέμβαση του βουλευτή του ΚΚΕ Στρατή Κόρακα στον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης Δημήτρη Ευσταθιάδη.

Η ΤΑΜΠΑΚΙΕΡΑ

Την επόμενη μέρα το μεσημέρι ο υπουργός Μεταφορών Χρήστος Βερελής καλούσε αιφνιδιαστικά και μόνο του τον δήμαρχο Ι. Εφραιμίδη και του έθετε δύο εναλλακτικές προτάσεις προς συζήτηση. Να σημειωθεί εδώ ότι είχε αποφασισθεί από φορείς και δημοτικές παρατάξεις να επισκεφθεί επιτροπή τον υπουργό...

Τις προτάσεις αυτές έθεσε υπόψιν των συμμετεχόντων στο έκτακτο και υπαίθριο δημοτικό συμβούλιο, στο χώρο του αμαξοστασίου, ο δήμαρχος το ίδιο απόγευμα.

Οι προτάσεις αυτές ήταν:

— Εάν επιμένουν οι φορείς στις προσφυγές στο ΣτΕ, να δοθεί προφορική δέσμευση του υπουργού ότι το αμαξοστάσιο θα μετακινηθεί επιπλέον 30 μέτρα –σύνολο 70– από την κατοικημένη περιοχή. Να αναφερθεί εδώ ότι δήμος, φορείς και κάτοικοι ζητούν μίνιμουμ τα 100 συνολικά μέτρα.

— Εάν άρουν άμεσα τις προσφυγές στο ΣτΕ, τότε θα δοθεί γραπτή του δέσμευση ότι θα μετακινηθεί στα 30 με 33 μέτρα επιπλέον το τραμ.

Με την αποσαφήνιση σε εκκρεμότητα, αν η δέσμευση Βερελή είναι αρκετή, αφού το έργο έχει προκύψει με κοινή υπουργική απόφαση τριών υπουργείων (ΥΠΕΧΩΔΕ, Οικονομικών και Μεταφορών), όπως επεσήμανε το στέλεχος της τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου Ελληνικού Π. Κουμουνδούρος, το Δ.Σ. κατέληξε σε απόφαση κάτω από μεγάλη ένταση.

Συγκεκριμένα αποφασίστηκε να γίνει αποδεκτή η δεύτερη πρόταση με

Ο επικεφαλής της αντιπολίτευσης Χ. Κορτζίδης, δαρμένος, ενώ συλλαμβάνεται και μεταφέρεται στο αστυνομικό τμήμα με την κατηγορία της αντίστασης κατά της αρχής.

Ο δήμαρχος Ι. Εφραιμίδης –δίπλα στο περιπολικό– παρακολουθεί τον ξυλοδαρμό και τη σύλληψη της οικογένειας Κορτζίδη. Λίγο αργότερα θα παραδοθεί οικειοδελώς και αυτός.

την πρόθεση να ζητηθεί, όπως προτάθηκε από τον υποψήφιο δήμαρχο Γιώργο Πετρά, «αυτά τα επιπλέον 30 με 33 μέτρα, να παραχωρηθούν ως χώρος πρασίνου στην κυριότητα του Δήμου Ελληνικού» για να αποφευχθούν στο μέλλον οι όποιες υπαναχωρήσεις της εταιρείας.

Ένα μήνα μετά, οι υπογραφές δεν

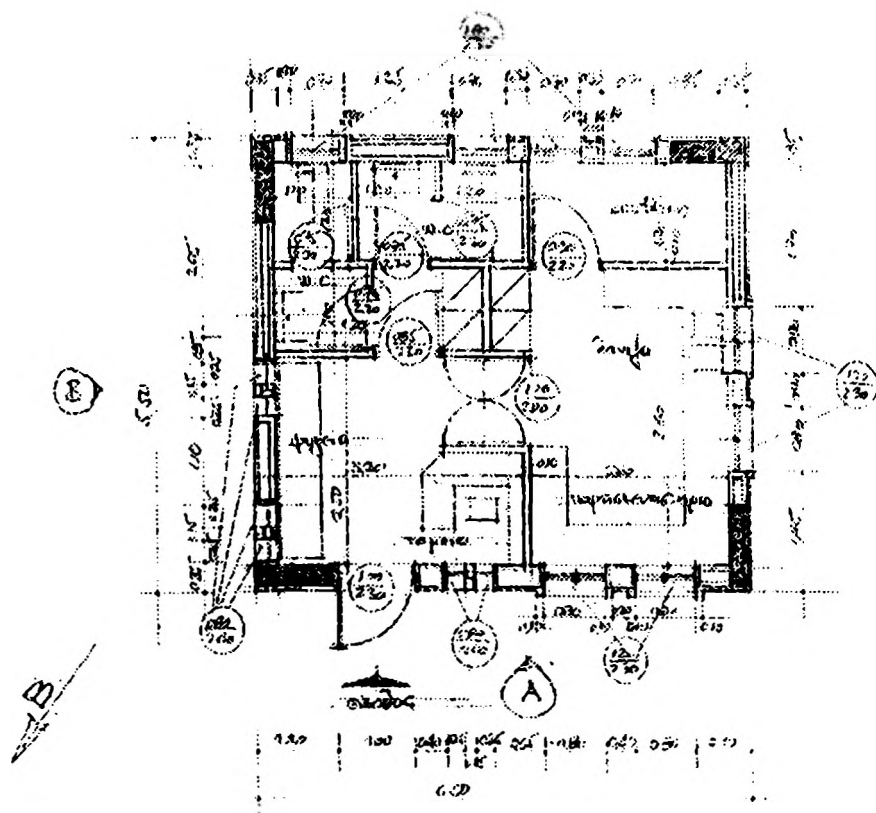
έχουν ακόμα μπει. Οι λόγοι είναι κυρίως τεχνικού χαρακτήρα, κάποια κείμενα δεν είναι έτοιμα, γεγονός που κάνει τους εκπροσώπους των φορέων των κατοίκων να ανησυχούν ότι απλώς ροκανίζεται ο χρόνος μέχρι τις δημοτικές εκλογές. Σε κάθε περίπτωση είναι πάντα ανοικτό το ραντεβού με το ΣτΕ τον Οκτώβριο...

Πρώτη φορά κλειστό καλοκαίρι το καφεενεδάκι

Ο Δήμος πήρε πίσω τα αρχικά σχέδιά του

Της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Ένα ακόμα σχεδιάγραμμα...

Ο έντονος προεκλογικός χαρακτήρας του φετινού καλοκαιριού δεν άφησε ανέγγιχτες και τις εξελίξεις όσον αφορά το καφεενεδάκι της Δεξαμενής, το οποίο έμεινε κλειστό καθ' όλη τη διάρκειά του.

Τα σχέδια της δημοτικής αρχής όπως φάνηκαν και σε αρχικό σχεδιάγραμμα που δημοσιοποιήθηκε εν μέσω αντεγκλήσεων και παραιτήσεων μελών του Δ.Σ. του συλλόγου «Λυκαβηττός», αλλά και τα επεισόδια που ακολούθησαν, κράτησαν το καφεενεδάκι κλειστό και τα στόματα... ανοιχτά, τουλάχιστον σε επίπεδο παρασκήνιου.

Το Αντί δημοσιεύει σήμερα ένα άλλο, δεύτερο –σαφώς διαφοροποιημένο από το πρώτο– σχεδιάγραμμα των τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου της Αθήνας, το οποίο και αποτελεί και πρόταση προς το δημοτικό συμβούλιο. Με δεδομένο βεβαίως ότι βρισκόμαστε στο αποκορύφωμα της προεκλογικής περιόδου και με όσα αυτό συνεπάγεται.

Το σχεδιάγραμμα αυτό είναι αποτέλεσμα της προφορικής δέσμευσης του αντιδημάρχου Ατέργη στην γενική συνέλευση που πραγματοποιήθηκε στην αρχή του καλοκαιριού.

Σύμφωνα με αυτό, το νέο κτίσμα που θα

προκύψει, θα είναι συνολικά 35,75 τ.μ., δηλαδή λιγότερα και από το ήδη υπάρχον ξύλινο.

Όπως επεσήμανε στο Αντί ο πρόεδρος του «Λυκαβηττού» Κώστας Διάκος, «ο σύλλογος θα προτιμούσε το νέο κτίσμα να παραμείνει ξύλινο και όχι πέτρινο, το βασικό όμως είναι να μην αυξηθεί και αν είναι δυνατόν να μειωθεί ο στεγασμένος χώρος του καφενείου. Να μην υπάρξει η οποιαδήποτε επέκτασή του και καθ' οιονδήποτε τρόπο σε άλλους ιστάμενους χώρους της πλατείας και βεβαίως εάν αλλοιωθεί ο παραδοσιακός χαρακτήρας του καφενείου ως προς την δομή του και ως προς την χρήση του ή επιχειρηθεί η εγκατάσταση τραπεζοκαθισμάτων στον καθεαυτού χώρο της πλατείας, ο σύλλογος θα έρθει σε πλήρη ρήξη με οποιονδήποτε το επιχειρήσει. Ιδιώτη ή Δήμο».

Ο πρόεδρος του «Λυκαβηττού» ισχυρίστηκε ότι «δύο φορές επιχειρήθηκε να λειτουργήσει το καφενείο προσωρινά από υπαλλήλους του Δήμου ως έχει, πλην όμως την μια φορά εμποδίστηκε από την ομάδα του μέχρι πρότινος χρήστη ιδιώτη και την δεύτερη φορά η σύζυγος του ιδιώτη και η αποχωρήσασα από το Δ.Σ. του συλλόγου κ. Ματζιαράκη με καταγγελία στο αρμόδιο αστυνομικό τμήμα

οδήγησαν τους υπαλλήλους του δήμου στην αυτόφωρη διαδικασία. Κατά συνέπεια, το καλοκαίρι συνέβη αυτό που ο σύλλογος φοβόταν. Δηλαδή η μεγάλη αντιδικία μεταξύ του ιδιώτη και οι φοβίες των αρμοδίων του Δήμου της Αθήνας να αναλάβουν τις ευθύνες τους σε συνδυασμό με τους λαθεμένους χειρισμούς τους, οδήγησαν την κατάσταση στο να μην λειτουργήσει το καφενείο προσωρινά το καλοκαίρι. παρά τις προσπάθειες που ανιδιοτελώς ο σύλλογος κατέλαβε.»

Όλο αυτό τον καιρό που το καφεενεδάκι ήταν κλειστό, οι αντεγκλήσεις και η φημολογία έδινε κι έπαιρνε απ' έξω. Παραιτήσεις, διάψευση παραιτήσεων (αυτή του επίτιμου προέδρου Ν. Κουμάτου, ο οποίος απηύθυνε και σχετική ανοιχτή επιστολή προς τους κατοίκους της περιοχής), αλληλοκατηγορίες και η δημιουργία ενός δεύτερου συλλόγου, του «Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη»...

Όλα αυτά πρόκειται να διαγράψουν την τύχη του καφενείου στο μετά τις εκλογές διάστημα. Οι κάτοικοι δηλώνουν αποφασισμένοι να προσπαθήσουν να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του καφενείου. Γεγονός που είναι ανεξάρτητο του όποιου αποτελέσματος των δημοτικών εκλογών...

Ένα ωραίο φθινόπωρο

της Ελένης Βερυκίου

Τα καλοκαίρια αφήνουν βαριές παρακαταθήκες ευτυχίας στα επόμενα καλοκαίρια και μόνο στα καλοκαίρια. Ένα ωραίο φθινόπωρο δεν είναι παρά σαν την πίστη στη χαμένη αγάπη, στη χαμένη προσδοκία σε οτιδήποτε ξέρεις ότι δεν ωφελεί να ελπίζεις, γι' αυτό το περιποιείσαι με οράματα και υπερθετικούς. Φέτος η Οδύσσεια της επιπλωμένης γκαρσονιέρας για ζουμερά νιάτα, σφυρήλατα από τη ζέση της αθλητικής ηλικίας των αδένων, θα διαδραματίσει τον ιστορικό της ρόλο μέσα σε σμήνη ιδιοκτητών με μεγάλες κοιλιές και βραβευμένες ανασφάλειες. Απατηλές φοιτήτριες αναστατώνουν με εποχική ακρίβεια τα κτηματομεσιτικά τους όνειρα καθώς εισρέουν στις περιουσίες των τριάντα τετραγωνικών και φαίνονται απίστευτες, και φαίνονται άπιστες, και φαίνονται έτοιμες για όλα.

Οι πρώτες σταγόνες της βροχής είναι ρέκβιεμ εποχής που ο μεγάλος ποιητής συνέθεσε με το μελαγχολικό καμάκι. Ένας προμελετημένος φόνος, ο θάνατος του προαιώνιου καλοκαιριού, το τέλος της σεζόν, που έγραψε στην οθόνη του θερινού Σινεμά ο Παράδεισος ένα άσχημα δαγκωμένο μήλο. Το οποίο κατ' αρχήν υποχρέωσε τον άγουρο μαθητή του δημοτικού να διανύει τον προπατορικό διωγμό με σχολική τσάντα και αιώνιο παράπονο. Η «από» ανέκαθεν και εξεπίτηδες σιγανή λύπη του σύμπαντος παίρνει την οδό του μαρτυρίου από το σπίτι στο σχολείο.

Για να συναντήσει τα παιδιά της εργατικής τάξης στο «Ένα ωραίο καλοκαίρι» του Τσεζάρε Παβέζε, εκεί όπου κορίτσια και αγόρια έβγαζαν τα ρούχα της δουλειάς για να ντυθούν τον έρωτα στην άκρη της νύχτας, μέσα στο βιομηχανικό Τορίνο, στον πιο βελούδινο ιστό του εφήμερου. Μια γενιά που άφησε τις βέσπες της στην ανθρωπότητα, στη γωνία του δρόμου για το κλάμπ, πάνω στο λόφο της πόλης, πίσω από το ηλιοβασίλεμα του Ιουλίου, πάνω από την πανσέληνο του Αυγούστου.

Τώρα οι γκουρού της ορθής ζωής, έσκυψαν να μαζέψουν τα απομεινάρια της ασφάλειας, ινσούρανς και σεκιούριτη, να αποκαταστήσουν το φυσικό τους θάνατο δια ζώσης, μετρώντας χαιρέκακα τα θύματα από τον έρωτα και το κύμα. Αυτοί δεν είπαν ποτέ: θα αγκαλιαστούμε πάλι ένα πρωί τ' Αυγούστου; κλπ. Έφυγαν από το όνειρο με απευθείας πτήση σ' ένα χειμώνα με ακατάπαυστο «βρέξει-χιονίσει».

Επίσης παλαιοημερολογίτες θαμώνες του θέρους, οι ηλικίες τους να μετρούν καταστροφές στα μετόπισθεν της μεγάλης πίστας του πάθους. Υπάρχουν και αναρωτιούνται και δεν καταλαβαίνουν πώς και γιατί ο νέος κόσμος χορεύει με εκείνο το απολύτως δικό τους καλοκαίρι. Καλοκαίρι του 1984, καλοκαίρι του 1985. Τα σουξέ των καλοκαιριών, χιτ μνημόσυνα της ωραίας ζωής, χτυπούν αλύπητα τις βαριές ωμοπλάτες και ξεσηκώνουν την ανάμνηση που το μόνο που δεν θέλει είναι να είναι ανάμνηση. Αυτά τα αμετανόητα παιδιά των πεπαλαιωμένων δεκαετιών βγάζουν ρόδινο τον τυ-

χοδιώκτη χρόνο του παρελθόντος που εξαπατά και σκανδαλίζει και βάζει βαθιά το μαχαίρι στο κόκαλο των απερχομένων παίζοντας ξανά και ξανά «That's the way I like it». Αυτοί ξέρουν. Οι επιγενόμενοι σφυρίζουν αμέριμνα ξανά και ξανά το «That's the way I like it». Αυτοί δεν ξέρουν.

Σκεπτικιστές από τα σίξτις σπεύδουν στον Μπουρντιέ, για να σωθούν από την αποτρόπαια κλίση που άφησαν σ' αυτό το καλοκαίρι οι λάτιν γλουτοί του Ρίκυ Μάρτιν, τράχηλοι μαρμαμένοι από ευπρέπεια ηρωική και πένθιμη για Θεοδωράκη.

Νεότατα ζευγάρια κερδίζουν ένα ταξίδι δωρεάν για δύο με επιστροφή στην απόγνωση, έμποροι μετρούν τα φράγκα που άφησε ο καλοκαιρινός ιδρώτας, τα αειθαλή χαρτζιλίκια της εφηβείας εξανεμίζονται επαξίως στο πιο μεγάλο κόλπο του χρόνου, τα νιάτα, αστρονομικές εισπράξεις από τα πάθη χωρίς αιτία. Και κάθε κατεργάρης, που τόλμησε να πάρει στα σοβαρά το ζεστό λαμπύρισμα της άμμου, στον υπαρξιακό πάγκο του Σεπτέμβρη.

Μόνο τα σύννεφα απλώνουν την πάχνη των καλοκαιρινών φιλιών στον ουρανό. Αυτό το «ωραίο φθινόπωρο» θα βρέξει και πάλι.

Έναν χρόνο στη σκιά του τρομοκρατημένου κόσμου

του Μένη Ξένου

Με τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» στο κατώφλι της γενίκευσής του, η παγκόσμια κρίση που επεδίωκε ο Μπιν Λάντεν όταν γκρέμιζε πέρυσι τους πύργους του Μανχάτταν, σήμερα είναι πλέον γεγονός. Από τη μια ο κόσμος του Ισλάμ, ενωμένος όσο ποτέ στην καταδίκη μιας ενδεχόμενης επίθεσης κατά του Ιράκ, κι από την άλλη ο πρόεδρος Μπους, να διακηρύσσει έναν όλο και πιο ακραίο милитарισμό μήπως κρατήσει ζωντανό το μύθο της άτρωτης Αμερικής. Αυτή είναι η ανέπαφη συνάντηση δύο πολιτισμών φαρμακωμένων από τον φανατισμό που, στο όνομά τους, συναρμολογεί τα εξαρτήματα μιας εφιαλτικής σκηνοθεσίας, τόσο οικείας και πρωτόγονης, όσο και οι φοβίες του ασυνειδήτου όπου φωλιάζουν τα ένστικτα του τρομοκρατημένου κόσμου – του σημερινού.

Ομως πολλοί ήταν αυτοί που επαναλάμβαναν σα σύνθημα τη φράση «ο κόσμος έπαψε πλέον να είναι ο ίδιος μετά την 11η Σεπτεμβρίου» – άνθρωποι αφοσιωμένοι στο αναμύσημα της κάθε τηλεοπτικής ατάκας που θέλει να συμπλέει με «το πνεύμα των καιρών». Ωστόσο τίποτα δεν αλλάζει κάτω απ' τη σκιά του τρομοκρατημένου κόσμου εκτός από τις αντιστάσεις των αρχέγονων ορμών που ανέκαθεν απέτρεπαν την αλλαγή του. Γι' αυτό, εννέα χρόνια αργότερα, όλα μοιάζουν να επαληθεύουν με ακρίβεια την εφιαλτική υπόθεση του Σάμουελ Χάντιγκτον ότι «η σύγκρουση των πολιτισμών θα κυριαρχήσει στην παγκόσμια πολιτική». Διόλου δεν φταίει η ίδια η προφητεία για όλες τις πράξεις εκείνων που πασχίζουν να την εκπληρώσουν, κι ούτε βεβαίως φταίει ο Χάντιγκτον, όπως τον κατηγορήσαν όλα τα «προοδευτικά μυαλά» που δεν τον διάβασαν, διότι είναι συντηρητικός. Στα χρόνια της πρωτόγο-

νης πολιτικής που ασκεί η δυτική αντίδραση κι ο ισλαμικός φανατισμός, ο κυνισμός των συντηρητικών προσφέρεται ευνοϊκά για κάθε νέο Ιερεμία.

Άλλωστε πώς αλλιώς μπορεί να εξηγήσει κανείς γιατί ο πρόεδρος Μπους κατάφερε τόσο λαμπρά την περασμένη Κυριακή να ματαιώσει τη συμφωνία Εναλλακτικής Ενέργειας στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για τον Πλανήτη στο Γιοχάνεσμπουργκ, ενώ ταυτόχρονα ξεχώρισε με την απουσία του από τους 72 αρχηγούς κρατών που παραβρέθηκαν εκεί; Και πώς αλλιώς να εξηγήσει γιατί δεν παίρνει απάντηση ο πρόεδρος της Νότιας Αφρικής Τάμπο Μπέκι, όταν ρωτά «για ποιο λόγο η συσσώρευση του πλούτου παράγει ανθρωπινή μιζέρια, ποιος και τι φταίει γι' αυτό»;

Στον τρομοκρατημένο κόσμο του χρόνου που μας πέρασε είναι αναχρονιστικό το να συνδέει κανείς τα αίτια της ανθρωπινής μιζέρας με οτιδήποτε άλλο πέρα από τη δολοφονική αυτο-

κτονία ή τον «άξονα του κακού». Όποιος τολμήσει δε να υπαινιχθεί ότι η ανθρωπινή μιζέρια και η αδιαφορία προς αυτήν είναι από τις βασικές αιτίες των επιθέσεων αυτοκτονίας του περασμένου χρόνου, τότε διατρέχει τον κίνδυνο να κατηγορηθεί για ύβρη απέναντι στη μνήμη των θυμάτων της 11ης Σεπτεμβρίου. Παρ' όλα αυτά όμως, η Ρόμπιν Θέρκοφ, καθηγήτρια του Διεθνούς Δικαίου στο πανεπιστήμιο του Γκέιλ των ΗΠΑ, έγγραφε στις 28 Σεπτεμβρίου 2001 ότι

«Τα τρομοκρατικά ένστικτα ζυμώνονται στη φτώχεια, στην καταπίεση και στην άγνοια. Η εξάλειψη των συνθηκών αυτών και ο οικουμενικός σεβασμός για τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να καταστεί προτεραιότητα».

Δεκαεπτά μέρες νωρίτερα είχε χάσει τον άνδρα της, Τομ, στους δίδυμους πύργους της Νέας Υόρκης. Ας μένουν λοιπόν οι λέξεις της αυτές ως ένα σύντομο μνημόσυνο για όλα τα θύματα του τρομοκρατημένου κόσμου.

Από το Αφγανιστάν στο στάδιο του διαρκούς πολέμου

του Αλέξανδρου Καζαμία

«Όχι στάδια. Αυτός είναι γενικός πόλεμος... Όλη αυτή η συζήτηση για να τελειώνουμε πρώτα με το Αφγανιστάν, μετά... με το Ιράκ, μετά να ρίξουμε μια ματιά γύρω να δούμε πώς έχουν τα πράγματα. Αυτός είναι ο απολύτως λάθος τρόπος αντιμετώπισής του... Αν μόνο αφήναμε το όραμά μας για τον κόσμο να βγει προς τα έξω... και δεν προσπαθούσαμε να συναρμολογήσουμε μια έξυπνη διπλωματία, αλλά μονάχα να εξαπολύαμε έναν γενικό πόλεμο... τα παιδιά μας θα τραγουδούσαν μεγάλα τραγούδια για μας...»

Richard Perle, πρώην υφυπουργός και νυν σύμβουλος του υφυπουργού Άμυνας των ΗΠΑ Paul Wolfowitz (*Green Left Weekly*, 12 Δεκεμβρίου 2001).

Μάταια προσδοκούν οι Άραβες και ευρωπαίοι ηγέτες να αποτρέψουν μια νέα επιδρομή κατά του ιρακινού λαού με την επιστροφή των ελεγκτών του ΟΗΕ στα οπλοστάσια του Σαντάμ. Ο επικείμενος πόλεμος των ΗΠΑ κατά του Ιράκ είναι μια υπόθεση τελείως ανεξάρτητη απ' τις αρχές του ΟΗΕ: όπως το ξεκαθάρισε ο Κόλιν Πάουελ, «πολιτική των ΗΠΑ είναι, ανεξάρτητα απ' ό,τι κάνουν οι ελεγκτές, πως ο λαός του Ιράκ και ο λαός της περιοχής θα ωφεληθεί από ένα διαφορετικό καθεστώς στη Βαγδάτη». Βεβαίως η επίθεση αυτή δε θα οφείλεται ούτε και σε οποιαδήποτε τυχόν διασύνδεση ανάμεσα στο Ιράκ και στη διεθνή τρομοκρατία. Πρόκειται για τη μονομερή κι αυτόβουλη απόφαση των ΗΠΑ να εισάγουν τον κόσμο σε μία συνθήκη διαρκούς πολέμου με στόχο τη διαδοχική εξάρθρωση των καθεστώτων που ο πρόεδρος Μπους αποκαλεί «άξονα του κακού»: είναι το αναγκαίο φύλλο συκής με το οποίο οι μιλιταριστές της Ουάσινγκτον συγκαλύπτουν την αποτυχία τους να εντοπίσουν τον Μπιν Λάδεν στις σπηλιές του Αφγανιστάν.

Όταν ο αντιπρόεδρος Ντικ Τσένεϊ διακήρυττε στις διάφορες ομιλίες του την περασμένη εβδομάδα ότι «το ρίσκο της αδράνειας είναι πολύ μεγαλύτερο από το ρίσκο της δράσης»,¹ διότι το Ιράκ «σύντομα θα αποκτήσει πυρηνικά όπλα»,² δεν μπορεί παρά να έλεγε εκείνου του είδους τα ψέματα για τα οποία αξίζει να δικάζονται οι εγκληματίες του πολέμου. Με τέτοια σενάρια τρόμου προσπάθησε ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ να πείσει ότι η απόκτηση πυρηνικών όπλων απ' το Ιράκ νομιμοποιεί έναν νέο πόλεμο: «αν περιμένουμε», είπε, ο Σαντάμ «θα επιδιώξει να κυριαρχήσει σ' ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, θα αποκτήσει έλεγχο ενός μεγάλου ποσοστού των ενεργειακών αποθεμάτων του κόσμου, θα απειλήσει άμεσα τους φίλους της Αμερικής στην περιοχή και θα υποβάλει τις Ην. Πολιτείες ή οποιοδήποτε άλλο έθνος σε πυρηνική απειλή».³ Πρόκειται για πράγματα διόλου σοβαρά, που ούτε και οι ίδιοι οι Σοβιετικοί δεν τόλμησαν να σκεφτούν στο απόγειο της επιρροής τους στη Μέση Ανατολή, πρώτου καν το Ισραήλ και το Πακιστάν γίνουν πυρηνικές δυνάμεις.

ΓΙΑΤΙ Η CIA ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΕΙ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΟΥ ΙΡΑΚ;

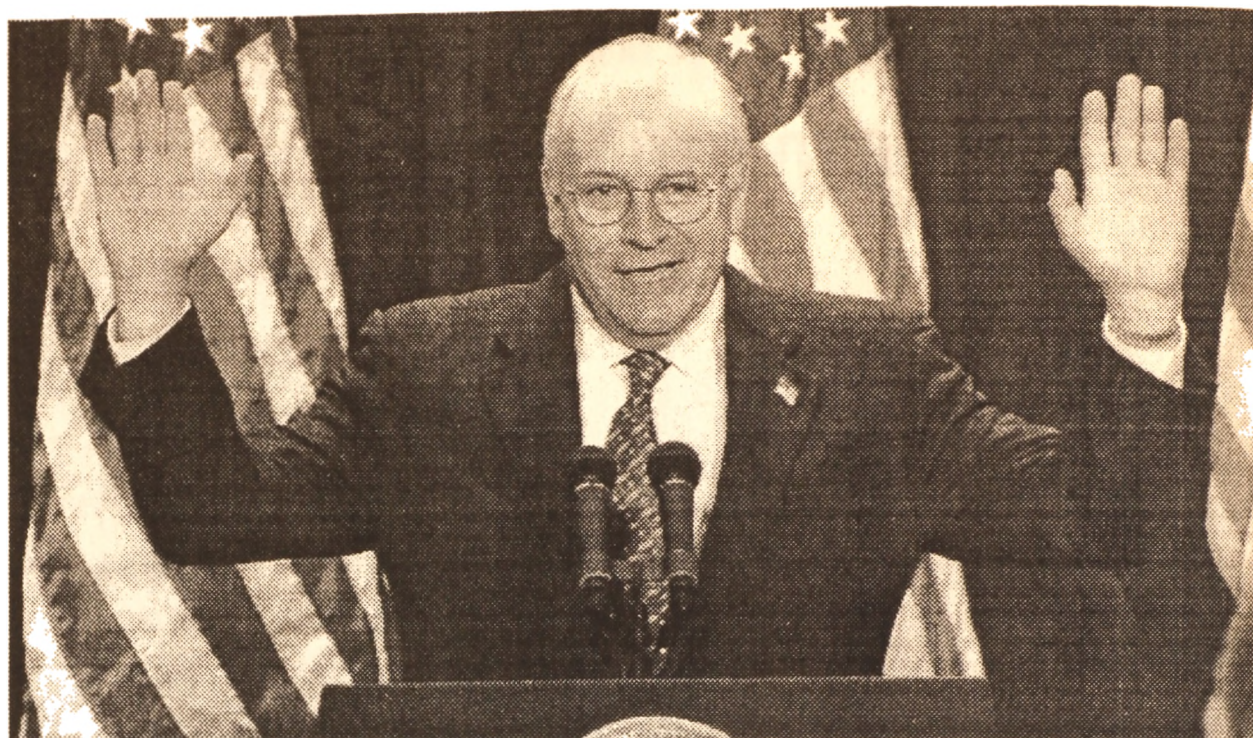
Βεβαίως, είναι ανάγκη να αναρωτηθεί κανείς γιατί η απόκτηση πυρηνικών όπλων από ένα καθεστώς όπως το ιρακινό δικαιολογεί την «αλλαγή» του, ενώ η κατοχή τους από καθεστώτα όπως της Κίνας ή του Πακιστάν μπορούν να αφήνουν ήσυχο τον αμερικανικό λαό στον βραδινό του ύπνο. Και στις δύο περιπτώσεις της Κίνας και του Πακιστάν έχουμε δικτατορίες εξίσου βάρβαρες με αυτήν του Ιράκ, αλλά και καθεστώτα με εξίσου «λαμπρό» παρελθόν στις επεκτατικές τους βλέψεις. Όσο για το γνωστό πλέον επιχείρημα, πως «ο Σαντάμ όντως χρησιμοποίησε τα χημικά του όπλα ενάντια στον ίδιο του το λαό το 1988», δηλαδή κατά των Κούρδων του Βορρά, αξίζει να υπενθυμιστεί πως τότε οι ΗΠΑ καθόλου δεν ανησύχησαν για την ασφάλεια της περιοχής ή για τη βαρβαρότητα της πράξης: σαν καλοί σύμμαχοι του Σαντάμ στη διάρκεια του οκταετούς πολέμου του με το Ιράν, οι αξιωματούχοι του Πενταγώνου συγκάλυψαν το βάρβαρο αυτό έγκλημα αποδίδοντάς το στους Ιρανούς!⁴ Και κατόπιν συνέχισαν κανονικά να εξοπλίζουν τον Σαντάμ.

Το θέμα ενός νέου πολέμου κατά του Ιράκ απέχει πάρα πολύ από οποιαδήποτε διλήμματα σχετικά με την νομιμότητα μιας «προληπτικής επίθεσης» κατά της διάδωσης των πυρηνικών. Ακόμα κι αν υποθέσουμε ότι για να μην αποκτήσει ο Σαντάμ τα όπλα αυτά αξίζει να εξολοθρευτούν άλλοι 200.000 άμαχοι –τόσα ήταν τα θύματα των «έξυπνων βομβών» του δύμηνου πολέμου του 1991 σύμφωνα με τον ΟΗΕ (όσα στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι μαζί)–, τίποτα δεν αποδεικνύει πως έχουμε φτάσει προ των επιλογών αυτών.

Εκείνο που διαφαίνεται όλο και πιο καθαρά είναι ότι ούτε η CIA, ούτε η βρετανική Ιντέλιτζενς (MI6) διαθέτουν το παραμικρό στοιχείο σχετικά με τα περιβόητα πυρηνικά όπλα του Σαντάμ. Γι' αυτό και δεν είναι λίγοι οι σχολιαστές που όπως ο David Aaronovitch δηλώνουν ανοιχτά πως «είμαι ολόψυχα υπέρ ενός πολέμου με του Ιράκ – αλλά μονάχα αν δω στοιχεία πως ο Σαντάμ είναι απειλή... Μη μου λέτε μόνο πως τα έχετε, πείτε μου ποια είναι... Δημοσιεύστε το φάκελο».⁵

Βεβαίως και ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Κόλιν Πάουελ αναγνώρισε πως «ο κόσμος πρέπει να λάβει τις πληροφορίες, με όλα τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα», και μάλιστα πρόσθεσε πως «ένas διάλογος είναι αναγκαίος μέσα στη διεθνή κοινότητα ώστε να σχηματίσει ο καθένας την κρίση του γι' αυτόν». Όμως ο Κόλιν Πάουελ έχει χαρακτηριστεί από τους *Financial Times* ως «αποσυνδεδεμένος» από την υπόλοιπη αμερικανική Διοίκηση, ενώ παρόμοια είχαν ειπωθεί και πριν τον πόλεμο στο Αφγανιστάν, χωρίς ποτέ κανένας φάκελος να έχει κυκλοφορήσει. Η δε ιστοσελίδα της CIA, αυτής της «εξαιρετικής οργάνωσης» κατά τον πρόεδρο Μπους, η οποία δεν κατάφερε να προβλέψει την επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου διότι (ναι!) δεν διέθετε αραβόφωνους πράκτορες για τη μετάφραση των μηνυμάτων που αντάλλαζαν οι τρομοκράτες, έχει να ενημερωθεί από τον προηγούμενο Σεπτέμβριο.

Ταυτόχρονα, υπάρχουν και άλλες σοβαρές ενδείξεις για το χάος της ενημέρωσης που επικρατεί στη συλλογή πληροφοριών εις βάρος του Ιράκ. Για παράδειγμα, πρωτού συναντηθεί τον προηγούμενο Απρίλιο με τον πρόεδρο Μπους, ο βρετανός πρωθυπουργός Τόνι Μπλερ είχε αναθέσει στις μυστικές υπηρεσίες της χώρας του, την MI6, να ετοιμάσει φάκελο για τις διασυνδέσεις του Ιράκ με τους τρομοκράτες της αλ-Κάιντα. Σύμφωνα με το βρετανικό *Observer*, η MI6 στάθηκε αδύνατο να συγκεντρώσει τέτοια στοιχεία, κι εξοργισμένος ο Μπλερ υποχρεώθηκε να αθετήσει τη δέσμευσή του πως θα παρέδιδε αυτός στον πρόεδρο Μπους τα ενοχοποιητικά στοιχεία κατά του Σα-

ντάμ. Άλλο ένα παράδειγμα αυτού του ελλείματος πληροφοριών είναι το επιχείρημα που κατά κόρον χρησιμοποιεί ο αντιπρόεδρος Ντικ Τσένεϋ για να πείσει πως το Ιράκ αποτελεί «θανατηφόρα απειλή»: «Πριν απ' τον πόλεμο του Κόλπου», λέει ο πρώην υπουργός Άμυνας του πατέρα Μπους, «οι ανώτατοι αναλυτές πληροφοριών μου έλεγαν ότι ο Σαντάμ Χουσέιν ήταν τουλάχιστο πέντε, ή ακόμα δέκα χρόνια μακριά από την απόκτηση πυρηνικών όπλων. Μετά τον πόλεμο μάθαμε ότι βρισκόταν πολύ πιο κοντά, ενδεχομένως ένα χρόνο μακριά απ' την απόκτηση τέτοιων όπλων».⁷ Μ' αυτού του είδους τις δηλώσεις βεβαίως ο κ. Τσένεϋ ίσως να μην αντιλαμβάνεται πως στην πραγματικότητα αποκαλύπτει σε ποιον μεσαίωνα αγνοίας βρίσκονταν οι «ανώτατοι αναλυτές πληροφοριών» ακόμα και την εποχή που ο Σαντάμ ήταν στενός σύμμαχος της Ουάσινγκτον και οι πράκτορες της CIA μπαινόβγαιναν ελεύθερα στο Ιράκ. Μπορεί λοιπόν κανείς να αντιληφθεί σε πόσες δεκαετίες παρέκκλισης πρέπει να βρίσκονται οι εικασίες βάσει των οποίων ο Τσένεϋ θέλει να δικαιολογήσει μια νέα εισβολή στο Ιράκ, σήμερα που οι ΗΠΑ δεν έχουν πλέον δοσοληψίες με τη Βαγδάτη.

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ ΠΙΛΑΤΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΣΧΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ

Ταυτόχρονα το ζήτημα της επιστροφής των ελεγκτών του ΟΗΕ για μια νέα ανίχνευση όπλων μαζικής καταστρο-

φής στο Ιράκ δεν είναι δυνατό να αποτελέσει μια λύση στην παρούσα κρίση, ενόσω οι Αμερικανοί αρνούνται να τη δεχτούν. Έτσι, ενώ ο Σαντάμ έχει πλέον αποδεχτεί τη νέα προσέλευσή τους, αρκούμενος σε τακτικές για τον περιορισμό του βάθους της έρευνάς τους, ο αντιπρόεδρος Τσένεϋ κατέστησε για άλλη μια φορά σαφές στις 26 Αυγούστου ότι «μια επιστροφή των ελεγκτών δεν θα παρείχε καμία επιβεβαίωση της συμμόρφωσης του Σαντάμ προς τα ψηφίσματα του ΟΗΕ».⁸ Ο ίδιος ο Κόλιν Πάουελ, αφού επανέλαβε παρόμοιες δηλώσεις, στις 3 Σεπτεμβρίου εξέφρασε πιο θετική στάση απέναντι στην επιστροφή των ελεγκτών, όμως ο υπουργός Άμυνας Ντόναλντ Ράμσφελντ έσπευσε αμέσως να ξεκαθαρίσει ότι «υφίσταται διαφορά απόψεων μέσα στη Διοίκηση»,⁹ αποποιούμενος έτσι τις διαφοροποιήσεις του Πάουελ. Είναι μ' άλλα λόγια φανερό ότι οι ΗΠΑ θέλουν να ματαιώσουν εξ αρχής κάθε προσπάθεια διπλωματικής επίλυσης της κρίσης, ιδιαίτερα δε αν αυτή προέρχεται από τα Ηνωμένα Έθνη.

Συγχρόνως όμως η θλιβερή ηγεσία των ευρωπαϊκών κρατών επιδεικνύει για άλλη μια φορά εκείνο τον γνώριμο στρουθοκαμηλισμό που επικαλείται τις αρχές του ΟΗΕ και του διεθνούς δικαίου, τη στιγμή που όλο το πρόβλημα του Ιράκ έχει απ' αρχής κλιμακωθεί επειδή ακριβώς οι ΗΠΑ συστηματικά υπονομεύουν τις αρχές αυτές. Διότι, ουσιαστικά, οι ευρωπαίοι ηγέ-

τες δεν αντιμετωπίζουν το ζήτημα του Ιράκ ούτε μέσα απ' την επιθυμία προ-άσπισης των ιδίων αρχών του διεθνούς δικαίου, ούτε κι από την αγωνία αποτροπής μιας μαζικής σφαγής αμάχων στη βάση ανεξακρίβωτων υποψιών. Γι' αυτούς το πρόβλημα εντοπίζεται σε μία μόνο πλευρά του: στο γεγονός ότι οι ΗΠΑ το προσεγγίζουν συστηματικά μονομερώς χωρίς να τους λαμβάνουν υπόψιν.

Αν διαβαστεί προσεκτικά, αυτό ακριβώς υποδηλώνει η κατά τα άλλα βαρύγδουπη διαμαρτυρία του προέδρου Σιράκ ότι «το δέλεαρ της προσπάθειας να νομιμοποιηθεί η χρήση μονομερούς και προληπτικής βίας... βαίνει αντίθετα προς τη γαλλική έννοια της συλλογικής ασφάλειας, μια έννοια που στηρίζεται στη συνεργασία μεταξύ των κρατών, το σεβασμό του δικαίου και το κύρος του Συμβουλίου Ασφαλείας».¹⁰ Δεν είναι το ίδιο το δίκαιο και το Συμβούλιο Ασφαλείας που θέλει να προασπίσει ο πρόεδρος Σιράκ, αλλά η συλλογική ασφάλεια και η συνεργασία μεταξύ των κρατών που «στηρίζεται» σ' αυτά: με μια λέξη, η κρίση του Ιράκ είναι πρωτίστως ένα πρόβλημα διμερές που αφορά την αρμονία των σχέσεων ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη. Από κει κι ύστερα, το πώς θα αντιμετωπιστεί και μέσα από ποιους διεθνείς θεσμούς, δεν θα έχει πλέον και τόση σημασία.

ΓΙΑ ΜΙΑ «ΑΜΥΝΑ ΑΝΕΥ ΟΡΙΩΝ»: ΤΟ ΔΟΓΜΑ ΤΟΥ «ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥ»

Στο πρόσφατο βιβλίο του *Η εποχή της Αμερικής*, ο πρώην διευθυντής της *al-Ahram* του Καΐρου και ιθύνον νους της νασερικής διπλωματίας, Χασσανέιν Χέικαλ, παραθέτει εκτενώς το περιεχόμενο ενός απορρήτου εγγράφου του Λευκού Οίκου, που διέρρευσε το περσινό φθινόπωρο. Το αντίτυπο του εγγράφου αυτού, που συντάχθηκε πριν την 11η Σεπτεμβρίου, περιείχε, κατά τον Χέικαλ, και χειρόγραφες υποδείξεις του αντιπροέδρου Τσένεϋ. Ανάμεσα σε άλλα, το κείμενο έλεγε τα εξής:

«1. Οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται τώρα σε ιδιόζουσα θέση την οποία

μάλλον δε γνώρισε καμία άλλη δύναμη στην ιστορία... Βάσει αυτής, οι Ηνωμένες Πολιτείες διαθέτουν τώρα "υπεροχή κατά επίπεδα", μια υπεροχή εγγυημένη στο ορατό μέλλον. Πραγματική τους ευθύνη είναι να δράσουν με όλα τα μέσα για τη διατήρηση και στήριξή της, κι αυτό αποτελεί τον πρώτο στόχο για την αμερικανική πολιτική...

4. Η νέα Ομοσπονδιακή Διοίκηση επιβάλλεται να ασκεί το ρόλο της στην άμυνα... "άνευ ορίων"... Στον τομέα της διπλωματίας, η Διοίκηση μπορεί να ασκεί το "ρόλο" της μέσα στα Ηνωμένα Έθνη, ενώ ταυτόχρονα δύναται να ασκεί "τις ευθύνες της" εκτός των Ηνωμένων Εθνών (ιδιαίτερα σε περιοχές ευαίσθητες για τα αμερικανικά συμφέροντα, όπως τη Μέση Ανατολή)...

6. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν δύναται να αναλάβουν τη "διοίκηση του κόσμου" δίχως να επωμιστούν προβλήματα που χρίζουν ευαισθησίας, κινητοποιούν ανταγωνισμό, ή προκαλούν άλλους... όμως, ταυτόχρονα, επιβάλλεται σ' αυτές να διατηρούν τον τελευταίο λόγο σε κάθε θέμα. Αυτό σημαίνει:

* Ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν αποδέχονται μοίρασμα ή κατανομή στην ευθύνη της διεθνούς λήψης αποφάσεων.

* Μήτε αποδέχονται συλλογική ηγεσία ή έναν τύπο διοικητικού συμβουλίου με συμμετοχή, έστω και αν ο προεδρεύον του διαθέτει δύο ή και τρεις ψήφους.

* Για την επίλυση αυτού του ζητήματος η πρόσβαση σε όσα επιθυμεί η Ουάσινγκτον είναι η διαβούλευση με τα μεγάλα διεθνή μέρη, το καθένα ξεχωριστά».¹¹

Σαφώς και δε χρειαζόταν κάποιος να διαβάσει τα παραπάνω αποσπάσματα για να εξαγάγει το συμπέρασμα ότι η στάση των Ηνωμένων Πολιτειών απέναντι στο Ιράκ ωθείται από ένα σχέδιο милитарιστικής συλλήψεως για «τη διατήρηση και στήριξη» της στρατιωτικής τους υπεροχής σε ολόκληρο τον κόσμο. Μοναδικός σκοπός της παραπάνω εκτεταμένης αντιγραφής δεν ήταν άλλος από την παρουσίαση της σύλληψης αυτής συνοπτικά, με στόχο την όσο το δυνατό καλύτερη κατανόησή της.

ΠΟΙΟΣ ΤΕΛΙΚΑ ΕΝΔΙΔΕΙ; ΟΙ ΗΠΑ ΣΤΟ ΤΖΙΧΑΝΤ Ή ΤΟ ΤΖΙΧΑΝΤ ΣΤΙΣ ΗΠΑ;

Κλείνοντας, ας σημειωθεί και μια πρόσφατη παρατήρηση ενός παλιού και κηρυγμένου εχθρού του ισλαμικού φονταμενταλισμού, του συγγραφέα Salman Rushdie, που έγραφε στη *Guardian* του Σαββάτου ότι μια αμερικανική επίθεση κατά του Ιράκ θα έκανε «τη Σαουδική Αραβία να νιώθει σύγυρα υποχρεωμένη να διώξει τις δυνάμεις των ΗΠΑ από το έδαφός της (ενδίδοντας έτσι σε ένα από τα κύρια αιτήματα του Μπιν Λάντεν)». Κι αμέσως μετά ο Rushdie συμπλήρωνε ειρωνικά: «τι καταστροφικό γύρισμα της μοίρας θα ήταν εαν το φόβητρο του ισλαμικού τζιχαντ γινόταν μια πραγματικότητα όχι από τη συμμορία της αλ-Κάιντα αλλά από τον πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών...».¹²

Εκείνο όμως που μετατρέπει το ειρωνικό στοιχείο του συλλογισμού αυτού σ' ένα πλήρες παράδοξο είναι η όλο και μεγαλύτερη αίσθηση πως ίσως τελικά η βάρβαρη επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου να ήταν ό,τι ακριβώς περίμεναν οι милитарιστές της Ουάσινγκτον για να θέσουν σε εφαρμογή την υλοποίηση αυτού που ο Richard Perle αποκαλεί «το όραμά μας για τον κόσμο», το όραμα του «γενικού πολέμου».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Financial Times*, 27 Αυγ. 2002, σ. 1.
2. *The Times*, 28 Αυγ. 2002, σ. 12.
3. Στο ίδιο.
4. Βλ. Christopher Hitchens, «Hawks in the dovecote», *The Observer*, 25 Αυγ. 2002, σ. 27.
5. David Aaronovitch, «I'm all for war on Iraq - but only if I see the evidence that Saddam is a threat», *The Independent*, 30 Αυγ. 2002, σ. 14.
6. *Financial Times*, 2 Σεπτ. 2002, σ. 1.
7. *The Times*, 28 Αυγ. 2002, σ. 16.
8. *Financial Times*, 27 Αυγ. 2002, σ. 1.
9. BBC, 4 Σεπτ. 2002.
10. *Financial Times*, 27 Αυγ. 2002.
11. Mohamed Hassanein Heikal, *Al Zaman Al'Amriki: Min New York Ila Kaboul*, Κάιρο, Al Massreya, 2002, σ. 70-76.
12. Salman Rushdie, «The altered states of anti-Americanism», *The Guardian Review*, 31 Αυγ. 2002, σ. 7.

Και μια, και δυο, και τρεις 17N

της Αγαθής Κριστίν

Επιτέλους, η 17N τα κατάφερε. Εμπέδωσε οριστικά την αμερικανοκρατία στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας και επέλεξε τον μελλοντικό πρωθυπουργό της, τον Μιχάλη Χρυσοχοϊδη.

Τι έγινε τελικά; Την «έπιασαν» την 17N ή όχι; Κι αν την έπιασαν ποια απ' όλες είναι; Εκείνη που ανερυθρίαστα στήριζε επί δυο δεκαετίες με το 45άρι τον «αντιμπεριαλιστικό» βερμπαλισμό του ΠΑΣΟΚ; Η άλλη του Τσουτσουβή και του Κάρλος; Εκείνη του «βραχίονα του Γκύζη»; Ή μήπως αυτή που, όπως αποκάλυψε ο ίδιος ο Κάρλος στον κ. Διώτη «έφτιαξαν η CIA και η Μοσάντ»; Και ποιος είναι τέλος πάντων ο αρχηγός της, ο περίφημος «εγκέφαλος» και «καθοδηγητής»; Ο Γιωτόπουλος; ο «Λάκης»; ο Κουφοντίνης; ο «Σαρδανάπαλος», ο «Κούτσαβλος»;

Δυο μήνες και περισσότερο μετά την έκρηξη του Πειραιά και τον τραυματισμό του Σάββα Ξηρού, το γεγονός δηλαδή που πυροδότησε το απίθανο τηλεοπτικό-αστυνομικό-κατασκοπευτικό-πολιτικό σήριαλ που βλέπουμε καθημερινά, καθισμένοι στις πολυθρόνες μας, το μόνο σαφές είναι οι αντιφάσεις. Αντιφάσεις οι οποίες:

Ξεκινούν από την έκρηξη του Πειραιά. Ποιος άραγε μπορεί να πιστέψει ότι είναι ποτέ δυνατόν ένας «τρομοκράτης» μέλος της φοβερής και τρομερής 17N θα πήγαινε να βάλει βόμβα κουβαλώντας μαζί του ένα 38άρι -πειστήριο για άλλο έγκλημα-, την πιστωτική και τηλεφωνική του κάρτα και επιπλέον άπειρο αριθμό κλειδιών που σε περίπτωση μήπως και δεν τα βρει κανείς τα άφησε όλα μαζί τακτοποιημένα

δίπλα του σε σακουλίτσα;

Συνεχίζονται στις «ομολογίες». Για παράδειγμα, ο Χριστόδουλος Ξηρός υποστηρίζει ότι εντόπισαν τις περίφημες ρουκέτες στο Συκούριο, βγάζοντας τα κεραμίδια από τις αποθήκες όπλων και κοιτάζοντας μέσα. Έλα όμως που οι αποθήκες στο Συκούριο ήταν καλυμμένες με... μπετόν.

Κορυφώνονται με τις συμπληρωματικές καταθέσεις, όπως εκείνη του Παύλου Σερίφη, ο οποίος δήλωνε επί λέξει για την «εκτέλεση» του σταθμάρχη της CIA Ουελς: «Το αυτοκίνητο οδηγούσε ο Λάμπρος (σ.σ. Γιωτόπουλος) ο οποίος ήταν αυτός που κατέβηκε πρώτος και από απόσταση 2-3 μέτρων πυροβόλησε τον Γουελς, η Άννα δεν βγήκε από το αυτοκίνητο, ενώ εγώ και ο Γιάννης πήγαμε πίσω από το αυτοκίνητο για να δούμε πώς θα εξελίσσονταν τα πράγματα...»

Στην προκήρυξή της όμως που έστειλε στην Λιμπερασιόν η 17N περιγράφει τελείως διαφορετικά τα διαδραματισθέντα: «Ο σωφέρ κατέβηκε, άνοιξε την πίσω αριστερή πόρτα από όπου κατέβηκε η κυρία Γουελς και μετά στράφηκε για ν' ανοίξει την πόρτα του κήπου... Βγήκαμε αμέσως τρεις με τα πρόσωπα καλυμμένα... και ο σύντροφος που έπρεπε να πυροβολήσει διέταξε: "Ψηλά τα χέρια" και πλησίασε από την πλευρά της δεξιάς πόρτας, απ' όπου αντιλήφθηκε ότι εν τω μεταξύ είχε βγει και ο Γουελς. Ο δεύτερος σύντροφος όλο αυτό το διάστημα απειλούσε με το αυτόματό του το

σωφέρ και τη γυναίκα και ο τρίτος πήγε επίσης στα δεξιά για να εμποδίσει ενδεχόμενη διαφυγή του Γουελς προς την κεντρική πόρτα της βίλλας...» Η αντίφαση είναι εξώφθαλμη. Η 17N έγραψε ότι οι τρεις από τους «κομμάντο» χωρίστηκαν και κινήθηκαν προς διαφορετικές κατευθύνσεις, προκειμένου να επιτύχουν καλύτερη κάλυψη του χώρου, ενώ ο Παύλος Σερίφης υποστηρίζει ότι μαζί με τον «Γιάννη» (Σερίφη) πήγαν πίσω από το αυτοκίνητο και περίμεναν.

Ποιον να πιστέψουμε; Την 17N φυσικά, πολύ περισσότερο, επειδή ήταν η πρώτη προκήρυξή της και ήθελε απεγνωσμένα να πείσει τις αρμόδιες... υπηρεσίες ότι αυτή εκτέλεσε τον αμερικανό σταθμάρχη.

Αλλά τα πράγματα περιπλέκονται κι άλλο, κι αυτό το λέμε αναφερόμενοι μόνο στην «εκτέλεση Γουελς». Στην ίδια προκήρυξη η 17N αναφέρεται, με υπότιτλο μάλιστα, στο περίφημο «Σίμκα», με το οποίο διέπραξε την επιχείρηση. Ύστερα από 13 χρόνια, στις 1.10.1987 στην δικογραφία που συνέταξε η Διεύθυνση Ασφάλειας Αττικής για τα ευρήματα στη «γιάφκα» Τσουτσουβή στην οδό Καλαμά 5 στα Σεπόλια αναφέρεται ότι βρήκαν εκεί και τα κλειδιά του «Σίμκα». Διενήργησαν μάλιστα επίσημη πραγματογνωμοσύνη, κατά την οποία διαπιστώθηκε ότι τα κλειδιά άνοιγαν όντως το «Σίμκα» που είχε κλέψει η 17N από κάποιον ανυποψίαστο πολίτη. Τι να πιστέψουμε λοιπόν; Αυτά

που «διαρρέει» τώρα η «Αντιτρομοκρατική», ή την επίσημη δικογραφία της τότε Διεύθυνσης Ασφαλείας; Θα προτιμήσουμε την... Ασφάλεια και μόνο για το λόγο ότι η πραγματογνωμοσύνη εκείνη δεν είδε ποτέ το φως της δημοσιότητας και ανακαλύφθηκε από τους δαιμόνιους ρεπόρτερ του *Αντί* σε κάτι σκονισμένα ντουλάπια.

Γιατί τα λέει αυτά ο Π. Σερίφης; Είναι προφανές ότι κάποιοι έχουν αγγωθεί με τους πέραν του Ατλαντικού συμμάχους που ζητούν επί πίνακι «τα κεφάλια των δολοφόνων του Γουελς και των άλλων αμερικανών αξιωματούχων» και θέλουν να κλείσουν όπως-όπως την έρευνα για τους «εγκέφαλους» και την «αρχική» 17N. Δεν είναι όμως εύκολο επειδή, κατά κακή τους τύχη, υπάρχουν και τα αρχεία της αλήστου μνήμης «Στάζι», μαζί με κάποια «παπαγαλάκια» της πρώην KGB. Πάρτε για παράδειγμα τον μακαρίτη Χρήστο Τσουτσουβή, η περίπτωση του οποίου εμφανίζεται στις κρίσιμες για την 17N αρχές της δεκαετίας του '80. Πρώην μέλος του ΕΛΑ, ιδρυτής και αρχηγός της «Αντικρατικής Πάλης» και βεβαιωμένος, σύμφωνα με έγγραφα της Ασφάλειας, εκτελεστής της 17N, ο Τσουτσουβής σκοτώθηκε στις 15/5/85 σε μάχη με τρεις αστυνομικούς στου Γκύζη. Οι

τρεις αστυνομικοί είχαν εντοπίσει από καιρό στου Γκύζη την μοτοσυκλέτα του Τσουτσουβή, της έβγαλαν μάλιστα το «μπουζί» για να μην μπορεί να κινηθεί. Περίμεναν δηλαδή τον ιδιοκτήτη της να πάει να την πάρει. Και όμως, ενώ οι αστυνομικοί έπρεπε να είναι έτοιμοι για κάθε ενδεχόμενο, όταν εμφανίστηκε ο Τσουτσουβής ξέσπασε πραγματική μάχη με ανταλλαγή πυροβολισμών, με αποτέλεσμα να τραυματισθούν θανάσιμα ο Τσουτσουβής και δυο αστυνομικοί. Αυτόπτες μάρτυρες επέμειναν τότε ότι μαζί με τον Τσουτσουβή υπήρχε και ένας άλλος «τρομοκράτης» ο οποίος και τον «εκτέλεσε» όταν τραυματίστηκε θανάσιμα από σφαίρες των αστυνομικών, για να μην μιλήσει. Τις τελευταίες ημέρες ακούσθηκε ότι αυτός που εκτέλεσε τον Τσουτσουβή ήταν ο περιβόητος σούπερμαν της τρομοκρατίας Κουφοντίνας, ενώ ο Σάββας Ξηρός κατέθεσε ότι συνομιλούσε με τον Τσουτσουβή. Αν είναι έτσι, τότε μπορούμε να ανιχνεύσουμε τους λόγους για τους οποίους ένας καραγκιόζης σαν τον Γιωτόπουλο και κάποιοι απολιτικοί και τυγχάρπαστοι σαν τους Ξηρούς έγιναν ο «εκτελεστικός βραχίονας» της 17N, που λέει κι ο Τράγκας.

Η 17N ξεκίνησε όπως ξεκίνησε –δεν θα μας απασχολήσει το θέμα αυτό σή-

μερα– στις αρχές της δεκαετίας του '70, κατά πάσα πιθανότητα στο Παρίσι και οι πρώτες επιχειρήσεις της είναι οι εκτελέσεις του σταθμάρχη της CIA Γουελς, του Μάλλιου και του Μπάμπι-λη. Μετά το 1980 η 17N «εξαφανίστηκε» για τρία ολόκληρα χρόνια και επανεμφανίστηκε το 1983 πλήρως «εκσυγχρονισμένη» σε μέσα, υλικά και ανθρώπους. Από το 1983 εξάλλου, η «17N» αλλάζει τακτική και δεν επιτίθεται πλέον μόνο εναντίον «αμερικανικών» (Γουελς), ή «φασιστικών» στόχων (Μάλλιος, Μπάμπι-λης), αλλά επιλέγει τα θύματά της και τους στόχους από τη γενικότερη πολιτική σκηνή και ανάλογα με την εκάστοτε πολιτική συγκυρία (π.χ. Μομφεράτος, Αγγελόπουλος, Πέτσος, Μπακογιάννης, δικαστές, εκδότες κ.λπ.). Σήμερα γνωρίζουμε ότι στην κρίσιμη περίοδο 1980-83 συνέβησαν δυο καθοριστικά για την μετέπειτα εξέλιξη της 17N γεγονότα: Πρώτον εμφανίζεται η «ομάδα Γιωτόπουλος» και δεύτερον ο περιβόητος Κάρλος επανασυνδέει τις σχέσεις του με τον ΕΛΑ και καθιστά την Αθήνα κέντρο των επιχειρήσεών του.

Αν αυτά αληθεύουν τότε το συμπέρασμα είναι εύκολο. Ο θάνατος του Τσουτσουβή επέτρεψε τον εκφυλισμό της 17N στη δράκα των δολοφόνων που βλέπουμε κάθε μέρα στις οθόνες μας

ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Οι καλοκαιρινές διακοπές απεδείχθησαν ευεργετικές. Μέσα στον ορυμαγδό των αποκαλύψεων ή των «αποκαλύψεων» βρήκα το χρόνο να σκεφθώ με ηρεμία και να κρατήσω μερικές σημειώσεις από τις οποίες προκύπτουν κάποια ερωτήματα. Ερωτήματα τα οποία και εύλογα είναι αλλά και αναπάντητα μέχρι στιγμής.

- Υπάρχει κάποια άλλη χώρα, στην οποία ξένες μυστικές υπηρεσίες –στην περίπτωσή μας η Ιντέλιτζενς Σέρβις και η CIA– συμμετέχουν στις έρευνες και «εποπτεύουν» την αστυνομία της; Θα υπάρχουν βεβαίως, αλλά αυτές οι χώρες ίσως είναι το Πακιστάν ή οι γειτονικές μας Αλβανία και Βοσνία. Ανήκομε μήπως στην ίδια κατηγορία;

- Στις ίδιες χώρες –Πακιστάν, Αλβανία και Βοσνία– ο αμερικανός πρέσβης ίσως κάνει δηλώσεις του τύπου «απ' ό,τι έχει συμβεί μέχρι σήμερα και από το πλήθος των πληροφοριών που έχουμε μέχρι σήμερα...» ή «δεν τελειώσαμε με την τρομοκρατία. Δεν αρκοούν οι συλλήψεις, πρέπει να υπάρξουν και καταδίκες». Μπορεί όμως να συμβεί κάτι παρόμοιο σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως για παράδειγμα συμβαίνει στην «ισχυρή» Ελλάδα;

- Δεν μάθαμε ποτέ για την ανάμειξη της ΕΥΠ στο «φιάσκο» της οδού Ριανκούρ το 1992, για τη «μυστηριώδη Μαρία» που κατέδωσε και τον λήπτη της αμοιβής για την κατάδοση.

- Τι έπραξαν όμως οι διάφοροι υπουργοί στο παρελθόν; Άλλοι «άγγιξαν» τη 17N, άλλοι –όπως ο Σεχιώτης ή ο Πέτσος– ελάχιστα ασχολήθηκαν με την τρομοκρατία, ενώ ο κ. Βαλυράκης δήλωσε πρόσφατα ότι «ο Παπαθεμελής με όσα λέει για τη Στάζι σπιλώνει τη μνήμη του Ανδρέα Παπανδρέου», για να εισπράξει από τον κ. Παπαθεμελή την απάντηση: «Δεν γνωρίζω το έργο του κ. Βαλυράκη για την τρομοκρατία. Γνωρίζω όμως την άποψή του για την τρομοκρατία, όπως τη διατύπωσε στη Βουλή στις 5.2.2001: "Εδώ επιτρέψτε μου να αμφισβητήσω, νομίζω βάσιμα, και την ύπαρξη οργάνωσης της 17N"». Και κατέληξε ο κ. Παπαθεμελής: «Από μένα κανένα σχόλιο». Ή μήπως πάλι ο κ. Γείτονας και ο κ. Ρωμαίος –για τις σχέσεις του οποίου με περίεργα κυκλώματα αστυνομικών πολλά ακούγονται– δεν θα πρέπει τώρα να δώσουν εξηγήσεις για το έργο και την πολιτεία τους στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης;

- Τις πρώτες ημέρες μετά τη σύλληψή του μεταδόθηκε από κανάλια η φωτογραφία του βαριά τραυματισμένου Σάββα Ξηρού. Υποτίθεται ότι κανείς δεν είχε τότε πρόσβαση στο θύμα/θύτη, αλλά δεν μάθαμε αν έγινε έρευνα και τι απέδωσε. Όμως καθημερινά υπάρχουν διαρροές από τις δικογραφίες και πολύ πριν έχουν πρόσβαση σ' αυτές οι συνήγοροι των κατηγορουμένων. Ποιοι αστυνομικοί ή δικαστικοί τις προώθησαν στα «παπαγαλάκια»; Ούτε αυτό θα το μάθουμε ποτέ.

Υπόθεση 17N: όχημα πολιτικών εξελίξεων

του Νίκου Φίλη

Μετά από ένα δίμηνο εντυπωσιακών αστυνομικών επιτυχιών στην υπόθεση της «17N» παραμένουν ακόμη αναπάντητα κρίσιμα ερωτήματα. Κανείς δεν είναι διατεθειμένος να πιστεύσει ότι η «17N» είναι ολόκληρη στον Κορυδαλλό, όπως έσπευσε να διαβεβαιώσει ο κ. Χρυσόχοϊδης. Ακόμα κι αν δεχθούμε ότι όλοι οι προφυλακισμένοι –ομολογήσαντες και αρνούμενοι– συγκρότησαν σε κάποια χρονική στιγμή το σώμα της τρομοκρατικής οργάνωσης, ακόμα κι αν δεχθούμε ότι αποτελούν έναν επιχειρησιακό βραχίονα, κανείς δεν μπορεί να δεχθεί πως δεν υπήρξαν πληροφοριοδότες, οικονομικοί ενισχυτές, άλλοι εκτελεστές και ιθύνων νους –το πιθανότερο συλλογικός–, παράγοντες τόσο αναγκαίοι για να εξασφαλίσει η οργάνωση μακροβιότητα και αίσθηση του ασύλληπτου. Μήπως και κατ' ουσίαν του ακαταδίωκτου; Παρότι οι απαρχές της 17N βυθίζονται μέσα στο ύστερο κλίμα του «μεταμαγιάτικου» αριστερισμού και στο ριζοσπαστισμό της μεταπολίτευσης, η εξέλιξή της είναι σκοτεινή. Ποιοι την ενίσχυαν, ποιοι την κάλυπταν τόσα χρόνια;

Η εξάρθρωση της «17N» απομυθοποιεί την οργάνωση, τουλάχιστον ό,τι είχε απομείνει να διαχειρίζεται μία μυθοποιημένη δράση. Τα μέλη της, με εξαίρεση τον Γιωτόπουλο και τον Κουφοντίνα, εμφανίζονται προ πολλού μεταμελημένα. Η «17N» είχε ακολουθήσει την πορεία της νεοελληνικής κοινωνίας. Εξοχικά στο Βαρνάβα και τους Λειπούς, επιδοτήσεις από την ΕΕ, κοσμικές συναθροίσεις και επισκέψεις σε γκαλερί, τραπεζικά δάνεια και αγύριστα, μικρομεσαίες επαγγελματικές δραστηριότητες συνιστούν τη δημόσια εμφάνιση και την προσωπική στοχοθεσία ακόμη και των πιο σκληρών προσώπων της οργάνωσης. Ο Μισέλ Οικονόμου του 2002 δεν έχει σχέση ως κοινω-

νική παρουσία με τον Γιωτόπουλο του 1974 και τον Μισέλ Οικονόμου του 1985. Τα άλλα μέλη ομολογούν ότι είχαν αποσυρθεί ή βρίσκονταν στην πορεία να αποσυρθούν – «νοικοκυρεύονταν»! Η «17N» ήταν πλέον εκτός εποχής, είχε ηττηθεί ιδεολογικοπολιτικά

με τηλεσίδικο τρόπο. Αυτή την αντίφαση δεν ήθελε να την παραδεχθεί ο Γιωτόπουλος, ο οποίος, όπως φαίνεται, δέσμιος ιδεολογικών εμμονών ή και άλλων εξαρτήσεων επέμενε να συνεχίζει την καθοδήγηση του κύκλου της βίας.

Είναι τυχαίο ότι από τον δυνάμει προ-

νομιακό φοιτητικό χώρο των καταλήψεων του '80, τότε που η κρίση των παραδοσιακών οργανώσεων της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς απελευθέρωνε διαθέσιμότητες για «δυναμική δράση», η «17N» δεν κατόρθωσε να στρατολογήσει ούτε ένα άτομο; Ότι η αναπαραγωγή της στηρίχθηκε σε οικογενειακές δομές; Ότι δεν κατόρθωσε να «εμπνεύσει» το παράδειγμά της για «πολλές 17N»;

Η «17N» ολοένα και κατέφευγε στην ποινική δράση, αν και ήταν μία πολιτική οργάνωση. Οι ληστείες είναι περισσότερες από τις «πράξεις τιμωρίας» τα τελευταία χρόνια. Αυτό αντανάκλα το αδιέξοδό της. Ακολουθούσε την πορεία αποϊδεολογικοποίησης της κοινωνίας. Πριν καταλήξει στο στενό κύκλο των εγκλειστών του Κορυδαλλού, η ηγεσία έκανε προσπάθεια να ανανεώσει το κοινωνικό ακροατήριό της, που, στην αρχή, με τις εκτελέσεις του Γουέλς και των βασανιστών ήταν σημαντικό. Αμήχανη, όταν το ρεύμα του ριζοσπαστισμού στο οποίο η «17N» επένδυε πολιτικά έφερε το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, ανέστειλε τη δράση της. Πιθανότατα με νέα ηγετική σύνθεση επανήλθε το 1983. Και μετά το 1989 αναζητά να αναβαπτιστεί στο λαϊκιστικό ακροατήριο, αυτό που συγκροτούσε τον αυριανό πυρήνα, και δολοφονεί τον Μπακογιάννη. Αυτή η ενέργεια είχε εμφανή πολιτική στόχευση και εναντίον της αριστεράς.

Εκείνη την περίοδο συνάπτονται εμφανέστερα δεσμοί και με εθνικιστικούς κύκλους. Άλλωστε τότε ο εθνικιστικός λαϊκισμός αποτελεί ανερχόμενη πολιτική συνθήκη στην Ελλάδα, τα Βαλκάνια και τον υπόλοιπο κόσμο. Από τον αντιαμερικανισμό και τον αντιϊμπεριαλισμό, η «17N» μετατοπίζεται και μιλάει για το «Σκοπιανό», δολοφονεί τούρκους διπλωμάτες, βάζει βόμβες στο τουρκικό προξενείο της Κομοτηνής, ενώ αρκετοί από τους συλληφθέντες περιγράφονται ως «αλβανοφάγοι». Η «17N» επιχειρεί να αντιστοιχηθεί με την κοινωνία, μεταλλασσόμενη, όμως, η ίδια. Είναι η εποχή που ο «εθνικός σκοπός» δικαιολογεί τα πιο βρώμικα μέσα. Αυτή τη σκοτεινή περίοδο, την πλέον σκοτεινή της «17N», πρέπει να αναζητηθούν συμπτώσεις και συμμαχίες, «εργολαβίες» με κύκλους των μυστικών υπηρεσιών. Ποιοι, όμως, από τους συ-

νενόχους έχουν συμφέρον να αυτοαποκαλυφθούν; Η απομάκρυνση της ΕΥΠ από τις «αντιτρομοκρατικές έρευνες» αποτελεί σαφή ένδειξη ότι οι εκτιμήσεις για επικοινωνία της Κατεχάκη με

Η «17N» ολοένα και κατέφευγε στην ποινική δράση, αν και ήταν μία πολιτική οργάνωση. Οι ληστείες είναι περισσότερες από τις «πράξεις τιμωρίας». Αυτό αντανάκλα το αδιέξοδό της. Ακολουθούσε την πορεία αποϊδεολογικοποίησης της κοινωνίας. Αμήχανη, όταν το ρεύμα του ριζοσπαστισμού στο οποίο η «17N» επένδυε πολιτικά έφερε το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, ανέστειλε τη δράση της.

πρόσωπα της τρομοκρατίας δεν είναι άλλη μία υπόθεση εργασίας αμετανόητων συνωμοσιολογούντων αριστερών. Αλλά βάσιμη υποψία, βασιμότητα...

ΣΥΜΠΑΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΛΟΤΗΤΕΣ

Παρά την παθιασμένη αντιϊμπεριαλιστική και (επιπόλαια, είναι η αλήθεια) αντικαπιταλιστική ρητορεία της, η «17N» ξεπήδησε κυρίως ως επιθετική αμφισβήτηση στην ιστορική αριστερά, αυτή που, κατά τη γνώμη της, είχε ενσωματωθεί στον κοινοβουλευτισμό, υπέτασσε το λαϊκό ριζοσπαστισμό και ακύρωνε την επαναστατική προοπτική. Οι πρώτες προκηρύξεις βρίθουν από σχετικές «αυταπόδεικτες» κατηγορίες. Τα κόμματα της ιστορικής αριστεράς

αντιμετωπίζονταν ως κυματοθραύστης της λαϊκής οργής, διότι διέθεταν ιδεολογική-πολιτική σκευή και οργανωτική συγκρότηση, διέθεταν ιστορική μνήμη και τα συνακόλουθα συμπεράσματα, που δεν τους επέτρεπαν να υιοθετήσουν τυχодιωκτική συνθηματολογία, να αλιεύσουν στο φαντασιακό της μικροαστικής και ανερχόμενης Ελλάδας.

Εκεί είχε όλες τις προϋποθέσεις και το πέτυχε να ριζώσει το ΠΑΣΟΚ. Η «17N» ιδεολογικά τοποθετούνταν αριστερότερα, αλλά στον ίδιο άξονα, με το ΠΑΣΟΚ της 3ης Σεπτεμβρίου – τριτοκοσμικό, αντιευρωπαϊκό, λαϊκιστικό. «Ανυπόμονο» ρεύμα. Όταν η εξουσία μετάλλαξε το ΠΑΣΟΚ, προέκυψε ανοιχτή εχθρότητα, αλλά παρέμειναν υπογείες «συμπάθειες». Αυτή είναι η πολιτική αλήθεια, που αλλοιώνεται όμως και ευτελίζεται όταν κυριαρχείται από ψυχώσεις του τύπου ότι «ο Ανδρέας ήταν ο ηθικός αυτουργός των εγκλημάτων της 17N» ή από πρακτόρικα μυθεύματα που επιχειρούν να συκοφαντήσουν στελέχη του ΠΑΣΟΚ ως προστάτες της 17N.

Η ανάλυση του φαινομένου της τρομοκρατίας στην Ελλάδα –περιορισμένου, άλλωστε– πρέπει να ενταχθεί στα πολιτικά και κοινωνικά πλαίσια της μεταπολιτευτικής πορείας. Στην ανερχόμενη ευημερία που «θεράπευσε» τις πολιτικές διαψεύσεις, στα «συμβόλαια» με το λαό και τις φαντασιώσεις του, στην ένταξη της χώρας στην χορεία των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών με ό,τι αυτό συνεπαγόταν, όταν μάλιστα επιβίωναν αναχρονιστικές προσλήψεις του συλλογικού εαυτού μας. Με αυτή την έννοια, η ασήμαντη ως πολιτική επενέργεια τρομοκρατία, είναι σημαντική ως αναλυτικό παράδειγμα. Συσχετιζόμενο, μάλιστα, με τη μελαγχολική πορεία της μεταπολιτευτικής δημοκρατίας, με την σοβούσα κρίση του δικομματικού πολιτικού συστήματος, με την κρίση της αριστεράς και, γενικότερα, την έλλειψη ιδεολογικού μηνύματος, το «παράδειγμα» της 17N, αν και δεν αναπαράγονταν μαζικά, επιβίωνε στο υποσυνείδητο πολλών πολιτών ως «καθαρήτριά» δύναμη, ως κάποιο αντίπαλο δέος. Ακόμη και μέσα στον ορμαγδό των αποκαλύψεων για την εξάρθρωσή της, η 17N πέτυχε να διατηρήσει υψηλό ποσοστό κοινωνικής εκτίμησης.

Τον περασμένο Ιούλιο, το 19% δήλωνε ότι θεωρεί τα μέλη της «κοινωνικούς αγωνιστές» (έρευνα της «Μέτρον») και το 13% (το 20% μεταξύ των νέων 18-24 ετών) τους θεωρεί «ιδεολόγους» (έρευνα της Κάππα Ρισέρς, τέλη Αυγούστου).

Αυτό το απόθεμα, αμφιταλαντευόμενης έστω, συμπάθειας διατηρείται και εξαιτίας της καχυποψίας σχετικά με τις αστυνομικές έρευνες. Κυρίως επιμένει και μπορεί να αποκτήσει νέα χαρακτηριστικά, λιγότερο παθητικά, αναλόγως της βανανυσότητας των κοινωνικών εξελίξεων και της πληκτικής ομοιογένειας των κομμάτων της «ενιαίας σκέψης». Ήδη στην Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται ένας νέος κύκλος τρομοκρατίας, π.χ. στην Ιταλία. Η εξάρθρωση, λοιπόν, της «17N» πρέπει να γίνει με ιδεολογικούς όρους και με σεβασμό των δικαιωμάτων των πολιτών. Αν, αντιθέτως, ενταχθεί στις σκοπιμότητες του Πλανητάρχη και την αντιτρομοκρατική υστερία της εποχής, τότε μπορεί να προσδώσει νέα λαϊκή νομιμοποίηση σε δυναμικές ή ακόμη περισσότερο σε οινωεί

τρομοκρατικές μεθόδους. Δεν είναι, λοιπόν, «ιδιοτροπία» και «ευαισθησία» ορισμένων πολιτών η συζήτηση για πραγματικά «δίκαιη δίκη» και εξάρθρωση της τρομοκρατίας χωρίς να εξαρθρωθεί το δημοκρατικό πλαίσιο. Είναι στοιχειώδης προνοητικότητα για τη δημοκρατία.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΣ ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΣΤΗ ΔΙΚΗ ΚΑΙ ΡΕΒΑΝΣ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ

Η τρομοκρατία είχε δευτερογενείς επιπτώσεις στη χώρα. Κυρίως εξέθεσε τις κυβερνήσεις σε διεθνείς πιέσεις και αποτελούσε άλλοθι για νομοθεσίες συρρίκνωσης ή και καταστολής των δικαιωμάτων. Δεν κατόρθωσε να σφραγίσει τις πολιτικές εξελίξεις. Στη νέα φάση, αυτή που διανύουμε, η εξάρθρωση της τρομοκρατίας είναι πιθανό να ενταχθεί σε σχεδιασμούς πολιτικής κρίσης – ακόμη και εισαγόμενης. Γι' αυτό δεν επιτρέπεται οιαδήποτε συγκαταβατικότητα έναντι των αμερικανικών νουθεσιών και πιέσεων, που σε πρώτη προτεραιότητα έχουν την επιρροή ή και τον έλεγχο επί της ελληνικής

δικαιοσύνης. Γι' αυτό δεν επιτρέπεται η συνθηκολόγηση με πρόσωπα και αντιλήψεις που επιδιώκουν να ξαναγράψουν ρεβανσιστικά την ιστορία του αντιδικτατορικού κινήματος και της μεταπολίτευσης. Είναι «φυσικό» να συστρατεύονται πολιτικοί της «γεφυροποιού δεξιάς» με στρατοδίκες της χούντας που διεκδικούν δάφνες διώκτη της τρομοκρατίας κατασκευάζοντας ένα συνεχές και συνενοχές μεταξύ της αντιδικτατορικής πάλης και της τρομοκρατίας. Είναι περίεργο, όμως, να προσχωρεί στα ιδεολογικά ουσιώδη αυτής της ρεβάνς ένας υπερφιλελεύθερος πολιτικός, όπως ο κ. Ανδριανόπουλος, ο οποίος ζητεί «να σταματήσει η ασυλία της αριστεράς», υπαινισσόμενος μία περίεργη ενοχοποίηση. Και είναι διπλά περίεργο υπουργός σοσιαλιστικής κυβέρνησης με πρωθυπουργό «βομβιστή» κατά της χούντας, ο υπουργός Δημόσιας Τάξης Μιχάλης Χρυσόχοϊδης, απευθυνόμενος στο υπουργικό συμβούλιο να μιλάει για «το τέλος του μύθου της μεταπολίτευσης». Ίσως γι' αυτό, λίγους μήνες πριν, είχε εισηγηθεί το τέλος και τη μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ;

Είμαστε ακόμη στην αρχή του τέλους της περιπέτειας που σηματοδοτεί η «17N». Η δίκη των κατηγορουμένων, λίγο πριν τις εκλογές, με ισχυρή πολιτική αγωγή από τον χώρο της δεξιάς (διότι δεξιοί ήταν τα θύματα της 17N...), προβλέπεται ότι θα μετατραπεί σε πολιτική δίκη. Αν μάλιστα παραμείνουν αναπάντητα κρίσιμα ερωτήματα και ασύλληπτος ή νεκρός ο Κουφοντίνας, τότε το έδαφος για πολιτική δημιουργία θα είναι ανοιχτό. Κι αν τα εντυπωσιακά ευρήματα της αστυνομίας δεν κατόρθωσαν να βελτιώσουν ουσιωδώς την κυβερνητική εικόνα (η ψαλίδα στις δημοσκοπήσεις έκλεισε μόλις 1%, με τη ΝΔ να προηγείται 6,3%), μία όχι επαρκώς τεκμηριωμένη δικογραφία, μεσούσης της προεκλογικής περιόδου θα αποδειχθεί όχημα πολιτικών ανακατατάξεων, επ' ωφελεία της συντηρητικής παράταξης, που γνωρίζει καλύτερα και... εγκυρότερα από το ΠΑΣΟΚ να κινδυνολογεί «υπέρ της δημόσιας ασφάλειας» υποβαθμίζοντας τα δημοκρατικά και κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών. Θα είναι, άραγε, αυτή η τελευταία «προσφορά» της τρομοκρατίας στη χώρα μας;

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.),
της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (EFPF) και
της Εθνικής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας Ελλάδος (ΕΕΨΕ) (Μέλος της ΕΑΡ)

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Όμαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχόγραμμα
Ψυχολογική Αξιολόγηση
Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

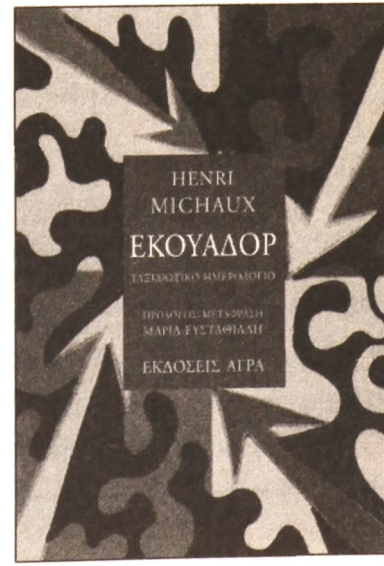
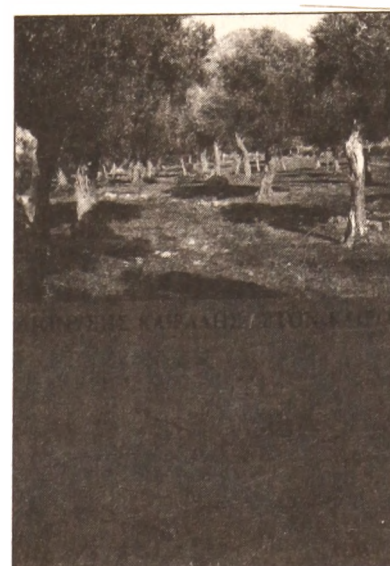
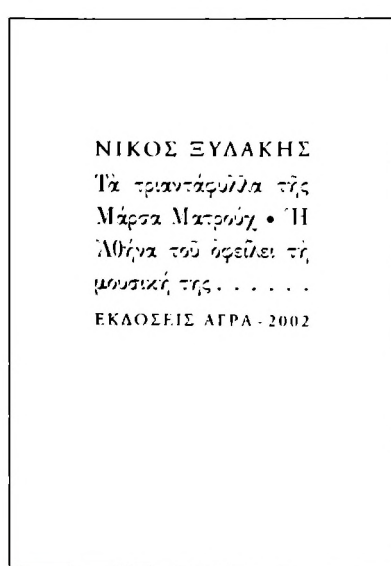
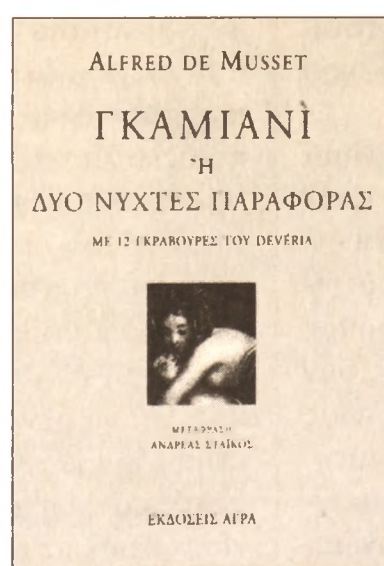
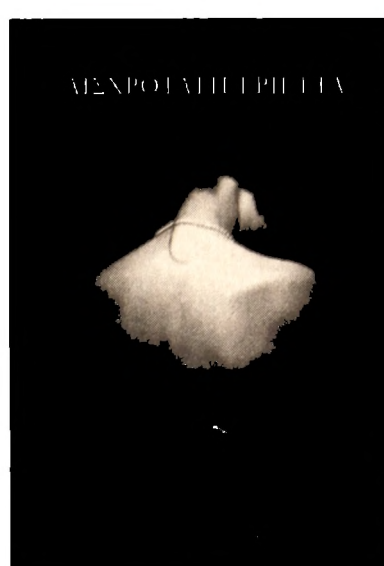
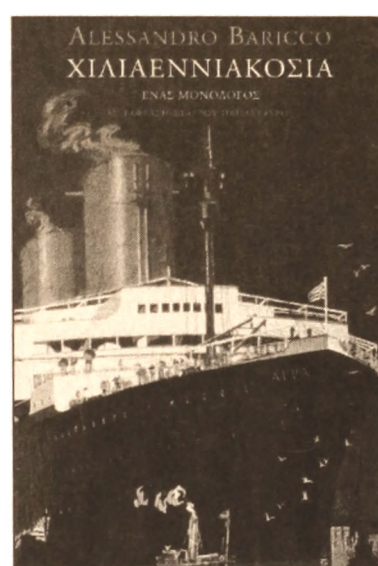
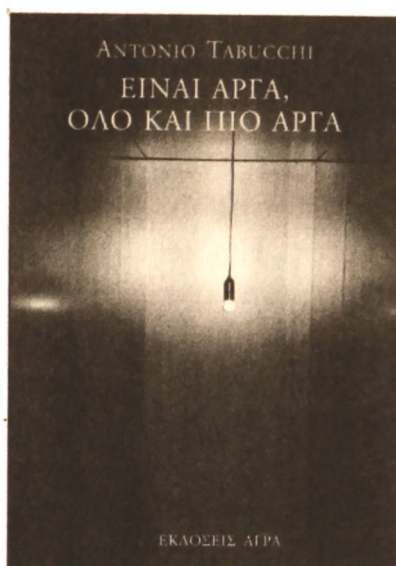
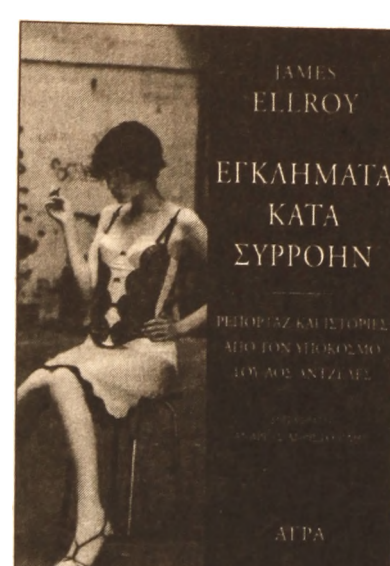
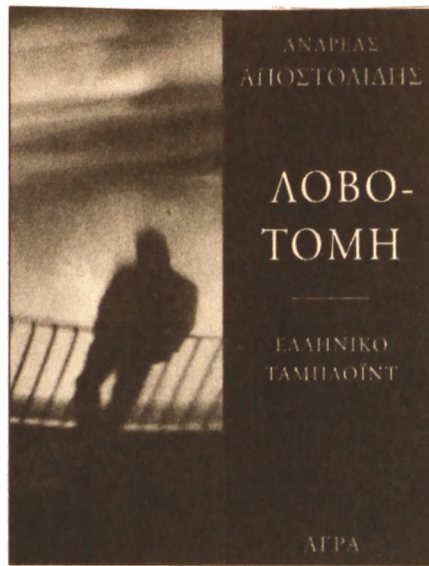
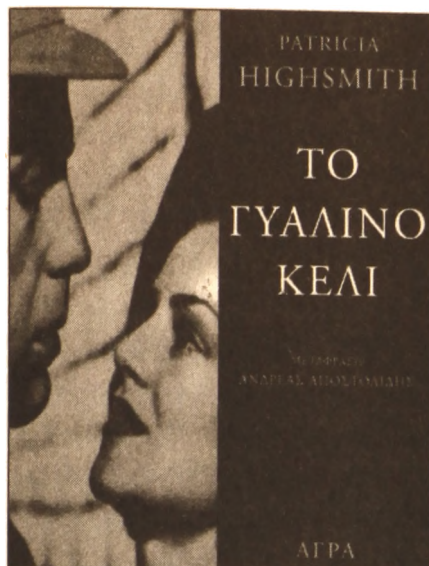
Πληροφορίες - Έγγραφες

Αθήνα: Γραμματεία το 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Γαβριέλα Μουρατοπούλου 0651 75487, Τρένη Τέλη 0651 21782.
Ιωάννινα: Φροντιστήρια Μπασιλάρα 031/455.331, Τρένη - Τετάρτη 6.00 - 8.00 μ.μ.
Θεσσαλονίκη: Λοκασία Παπαδοπούλου 031 / 435.919, Δευτέρα & Τετάρτη: 6.00-8.00 μ.μ.
Κατερίνη: Λίμνη Σιδηρόπουλος 0351/ 38465, Τρένη 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
Λάρισα: Στέλλα Γ. Λαμπροπούλου 041 / 253108
Βόλος: Μαρία Λαοστολιάνου 0421 / 50349

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ * ΤΗΛ. 6447.533-6435.980-
FAX 6445.140 e-mail: igaa-opc@otenet.gr - www.opc.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

Η 17N και η κοινωνία της

του Αλέκου Τζιόλα

Ανέκαθεν η εξουσία στην οποιαδήποτε μορφή της αντιμετώπιζε με μέτρα καταστολής τα παθολογικά φαινόμενα που προκαλούσε είτε η δική της παθογένεια είτε της υποκείμενης κοινωνίας, πάνω στην οποία ασκούσε την εφαρμογή των εξαναγκαστικών της κανόνων. Ποτέ δεν υποβαλλόταν στον κόπο ν' ασχοληθεί βαθύτερα με τις παθήσεις της και τη γενεσιουργό σχέση που έχουν αυτές με τα ποικίλα νοσηρά κοινωνικά φαινόμενα. Την ενδιέφερε πάντα ο κατασταλτικός τρόπος εξαφάνισής τους.

Ανάλογη στάση απέναντι σε τέτοια φαινόμενα βλέπουμε συχνά να τηρεί και η κοινωνία, προπάντων η σημερινή που τελεί κάτω από την ολοκληρωτική χειραγώγηση των ΜΜΕ. Στην περίπτωση δε της δημόσιας διαπόμπευσης των μελών της 17N που έχουν συλληφθεί, σημειώθηκε μια εντελώς άκριτη πλειοδοσία υβρεολογικού χαρακτήρα, ωσάν να πρόκειται για αυτογέννητο παθολογικό φαινόμενο, που δεν έχει καμιά γενεσιουργό σχέση με την κοινωνία στην οποία εμφανίστηκε και ωσάν να μην αντικαθρεφτίζεται σ' αυτό το δικό της νοσηρό πρόσωπο.

Το φαινόμενο της 17N είναι γέννημα της κοινωνίας μας, όπως και τα μέλη της σαν μέλη αυτής της κοινωνίας είναι δικά της γεννήματα. Οι πολλές ομοιότητες άλλωστε που εμφανίζει ο τρόπος δράσης τους με τον τρόπο δράσης των άλλων μελών της «μητέρας» κοινωνίας στις εντεταλμένες και μη δραστηριότητές τους (ατομοκεντρικότητα, ζαμανφουτισμός, ρηχότητα, υποταγή των μέσων στους σκοπούς, ανευθυνότητα, επιπολαιότητα), επιβεβαιώνει τις καταγωγικές συγγένειες αυτής της ομάδας με το κοινωνικό σύνολο που τη γέννησε.

Όμως κοινωνία που σέβεται τον εαυτό της και τηρεί τις βασικές αρχές της λειτουργίας της δεν αφήνει περιθώρια ούτε δίνει λαβές σε μέλη της να την υποκαθιστούν στον πιο βασικό της ρόλο, στο πρωταρχικό της χρέος να διαφυλάσσει τις αξίες που διασφαλίζουν

την υπόστασή της, στη στοιχειώδη υποχρέωσή της ν' αντιμετωπίζει ίσα και όμοια όλα τα μέλη της και να μην επιτρέπει την οποιαδήποτε μορφής έκπτωση της ανθρώπινης αξίας. Η ίδια, έχοντας βαθιά ευαισθησία απέναντι στην αρχή της ισότητας, παλεύει με όλα τα μέσα για να περιορίσει τις ανισότητες, ν' αμβλύνει τις οικονομικές διαφορές και να προσφέρει ίσους όρους ζωής και ευτυχίας σε όλα ανεξαιρέτα τα μέλη της. Όταν αυτό το ύψιστο χρέος δεν το εκπληρώνει, αναπότερπτα κάποια μέλη της θα παίζουν το ρόλο του αυτόκλητου θεματοφύλακα των αξιών που η κοινωνία έπαυσε να εκτιμά, ή κάποιος τέλος πάντων θα δείξει και θα πρέπει να δείξει ενδιαφέρον και γι' αυτές, εφόσον οι πολιτικοί, που είναι οι φυσικοί προστάτες τους, τις προβάλλουν για καπήλευση και μόνο. Θα πρέπει να μη νιώθεις στοιχειωδώς άνθρωπος, για να μένεις αδιάφορος απέναντι στην κυριαρχία του απάνθρωπου. Εκτός εάν ο ηθικός θάνατος της κοινωνίας όπου ζεις έχει αποβεί ολοκληρωτικός.

Όλες ετούτες οι επισημάνσεις δεν είναι καινοφανείς κι ούτε χρειάζεται να είναι κανείς αριστερός για να τις κάμνει. Ο κ. Μιχαλολιάκος, αν και ο ίδιος παρ' ολίγο θύμα της 17N, τις επαναλαμβάνει κατά κόρον και είναι προς τιμήν του. Ως και ο κ. Χριστόδουλος, όταν κατέρρευσαν οι δύο πύργοι της Νέας Υόρκης, αναφώνησε: «Η αδικία όπλισε το χέρι των τρομοκρατών». Ο καθένας σε τελική ανάλυση βλέπει πως

δεν εξαλείφεται κανένα αιτιατό, αν δε γίνει προηγουμένως η εκρίζωση των γενεσιουργών αιτίων του.

Εξάλλου όποια τυπική μορφή κι αν έχει το πολιτικό σύστημα που εφαρμόζεται, οι καταστάσεις παραμένουν ίδιες. Οι οικονομικές ανισότητες αντί να μειώνονται αυξάνονται. Είτε ισχύει το πολίτευμα της μοναρχίας ή της δικτατορίας είτε της βασιλευόμενης ή αβασίλευτης δημοκρατίας, είτε της πολιτικής δημοκρατίας οποιασδήποτε μορφής, ο παρονομαστής μένει ίδιος, η διεύρυνση των ανισοτήτων και η αύξηση των απειλών της επιβίωσης του ανθρώπινου γένους. Γιατί παντού, σε όλες τις δημοκρατίες της Δύσης, έχει επιτευχθεί, όχι τυχαία βέβαια, ο εξαμερικανισμός της πολιτικής τους ζωής. Τα πολιτικά κόμματα που ρυθμίζουν το πολιτικό «γίγνεσθαι» είναι δύο μόνο, ενώ ειδοποιός διαφορά ως προς την ιδεολογία που διακηρύσσουν και την πολιτική που εφαρμόζουν, δεν υπάρχει, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ουσιαστικά αντιπολίτευση.

Ούτε ο Γκορ, αν εκλεγόταν, θα εφάρμοζε άλλη πολιτική από του Μπους όπως ούτε τα σοσιαλιστικά κόμματα της Ευρώπης, που γίνανε κυβερνήσεις, εφάρμοσαν άλλη πολιτική από εκείνη των προκάτοχών τους συντηρητικών κομμάτων. Η περίπτωση δε του ΠΑΣΟΚ στη χώρα μας είναι πιο χαρακτηριστική, γιατί εδώ η απόσταση ανάμεσα σ' αυτό που επαγγελλόταν και σ' αυτό που πραγματοποίησε είναι πολύ μεγαλύτερη. Η αριστερή ιδεολογία, που θα μπορούσε να δώσει προοπτική, γιατί μόνο μέσω του μαρξισμού είναι πια δυνατή η επιβίωση του ανθρώπινου είδους –ο πλανήτης δεν αντέχει άλλους ανταγωνισμούς και εξαντλήσεις των πόρων του για προσωπικές κερδοσκοπίες–, βρίσκεται για λόγους αντικειμενικούς και υποκειμενικούς σε πολιτική χρεοκοπία. Τουλάχιστον οι αριστεροί που φέρνουν την ευθύνη των υποκειμενικών λόγων θα 'πρεπε, αντί να κάνουν

πολιτικά σεριάνια σε πεδία της δεξιάς, να ρίχνουν στον εαυτό τους πρώτα το λίθο του αναθέματος. Έτσι στο πλαίσιο λειτουργίας της υπάρχουσας δημοκρατίας παράγεται ένα και μόνο αποτέλεσμα, η αναπαραγωγή των ίδιων καταστάσεων, γι' αυτό και κάθε φυσιολογική διέξοδος, δημοκρατική εννοούμε, από τις καταστάσεις αυτές θεωρείται ανέφικτη.

Υπ' αυτές τις πολιτικές συνθήκες του απόλυτου ελέγχου της λειτουργίας της δημοκρατίας, η μοναδική αντιπολιτευτική δύναμη που μπορεί να αναδείξει το σύστημα είναι η τρομοκρατία. Ίσως γι' αυτό η αντίδρασή του απέναντί της εμφανίζεται λυσσαλέα. Από την πλευρά του έχει απόλυτο δίκιο ο πρόεδρος της Αμερικής, που είναι ο κύριος εκφραστής αυτού του συστήματος και πρωταρχικά υπεύθυνος για τις καταστάσεις που έχουν διαμορφωθεί ανά τον κόσμο, να δείχνει ότι πνέει τόσο μένος κατά της τρομοκρατίας και να την αντιμετωπίζει εντελώς τυφλά.

Στην πραγματικότητα όμως υπάρχει ο ζωτικός λόγος που κάνει κυρίως τον αμερικανό πρόεδρο να τηρεί αυτή τη στάση: Η ανάγκη ανεμπόδιστης εφαρμογής της ολιγαρχικής πολιτικής του και η δικαιολόγηση της βίας που απαιτεί αυτή για την επιβολή της. Χωρίς την τρομοκρατία ως αντίπαλη δύναμη δεν έχει κανένα λόγο πολιτικής ύπαρξης ούτε μπορεί να δικαιολογήσει στα μάτια της κοινής γνώμης τη δική του τρομοκρατία που είναι βασικό συστατικό της πολιτικής του. Πρέπει πάντα να πλάθεις έναν εχθρό πολύ χειρότερο από σένα, για να έχει δικαίωση η υποταγή όλων των μέσων στον αγώνα της εξοντωτικής δίωξής του. Κι εδώ ισχύει ο κανόνας της αμοιβαιότητας των άκρων, σύμφωνα με τον οποίο το ένα άκρο προσδίδει αναγκαιότητα υπαρχιακή στο άλλο. Γι' αυτό και γίνεται ευρύς λόγος για μυστική ή φανερή συνεργασία μεταξύ τρομοκρατικών οργανώσεων και των μυστικών υπηρεσιών της Αμερικής. Προσωπικά δεν παίρνω όρκο για την ύπαρξη τυπικής συνεργασίας. Ουσιαστική όμως υπάρχει. Οι παθήσεις του συστήματος είναι αυτές που προκαλούν τη γέννηση των τρομοκρατικών οργανώσεων, όπως και η παθολογικότητα των τελευταίων παρατείνει τη ζωή του συστήματος. Τον ίδιο σκοπό

Στο καφενείο του βουερού το μέγα μέρος
πέρνουν ζερά οι αδελφοί Ήλιοι κ' ένας γέρος
μαζί τους κι ο Λουκάς κι η άλλη κομπανία.
Βλέπουν νά μπένη ένα πτωχό κ' άμληρο πεδάκι
ρακένδυτο κ' δυσταχέι, ντυμένο δέ με ράικι
κ' λέγει ο Λάμπρος με καύμο: "κουφάλα κοινογία"
Δακρύζουν όλοι γοερώς κ' χέγουν δέν μπορεί
άλλος νά πένεται κ' άλλος τκούτσι νά φορεί.
Οι "αποχήμες" δέχονται είνε μιά κόπια χήλεις.
-Τρέφε, Λουκά, στ' γλάφκοι μας φέρε μ'ά τ'ά πλατόχια,
λέγει ο Λάμπρος στόν Λουκά, κι ός χύπουνε τ'ά θόχια.
"Ίπτιοκρχει ένας δεκανέφς νά τόν πηροβοχήμες.
δέν λ'μπορούμε δηνεχώς νά φονέβουμε μεγάλους
κ' οι μικροί έφθίνοντε έφ' έσον μέ τούς άλλους!
Κάδε έγκερήα χαμέρη κάποτε θά μ'άς έμπετσει.
Σέ όπαχοτριοκένα γιώτα-χι φοράνε τ'ίς κουκούλεις,
πέρνουν μπαζούκα Σικουριού κρημμένα δέ βακούλεις.
Κι άφθίνοντε τ'ά τράπιαχ' ελάνω στο τράπιαζι...

του Δημήτρη Πετσέτιδη

εξυπηρετούσαν και οι πρόσφατες προκλητικές δηλώσεις του αμερικανού πρέσβη, ο οποίος γνώριζε ότι θα εξοργίσουν. Αψήφησε όμως την οργή, για να υπηρετήσει ανώτερους σκοπούς, να προσδώσει στη 17N το αναγκαίο ιδεολογικό υπόβαθρο, όπου φάνηκε να έχει έλλειμμα, ώστε να γεννηθούν συμπάθειες προς αυτή και να προκληθούν νέες γεννήσεις τρομοκρατικών οργανώσεων, που η δράση τους θα υποβασιάζει ιδεολογικά τις υστερικές δράσεις της Αμερικής. Εδώ βρίσκεται η ουσία της συνεργασίας τους. Ανάλογα θα μπορούσε να ερμηνεύσει κάποιος και την πολιτική του υπουργού Δημόσιας

Τάξης να παροτρύνει τους πολίτες να καταδίδουν, λες και μας διέκρινε ως φυλή ποτέ υστέρηση σ' αυτό το θέμα.

Αναμφίβολα κάθε τρομοκρατική δραστηριότητα περιέχει νοσηρότητα, όπως και αυτή της 17N. Περισσότερη όμως νοσηρότητα φάνηκε να περιέχεται στον τρόπο με τον οποίο η ελληνική εξουσία και κοινωνία αντιμετώπισαν το θέμα αυτό, καθώς έδειξαν πως δε θέλουν να δουν κατάματα το δικό τους νοσηρό πρόσωπο. Θα μπορούσε δε την ακατάσχετη εξαπόλυση ύβρεων να την εκλάβει κάποιος ως ασύνειδη ή και συνειδητή προσπάθεια απόκρυψης αυτής της νοσηρότητας.

Ἡ νοηματική δημιουργική λογιστική (ἢ: ὄραματα μὲ τὴ σέσουλα)

του Γιάννη Καλιόρη

Τὸ ὄραμα τοῦ τζόγου καὶ τὰ ὄνειρα τῆς Ἑλλάδος

Μὲ ὁλοσέλιδη προκλητική διαφήμιση στὸν κυριακάτικο Τύπο (23.6.02), ὁ ΟΠΑΠ ἀνακοίνωσε τὰ ἐξῆς ἀπίστευτα καὶ κυνικά. Γενικὸς τίτλος ποὺ κυριαρχεῖ στὸ ἀριστερὸ ἥμισυ τῆς σελίδος: «Ἡ Ἑλλάδα μᾶς ἐμπιστεύεται τὰ ὄνειρά της» (sic). Καὶ συνεχίζει: «ὁ ΟΠΑΠ διαγράφει μιὰ συνεχή πορεία ἀνάπτυξης καὶ ἐπιτυχιῶν μὲ ὄραμα (sic) καὶ δυναμισμό. Μὲ ἐμπειρία 45 ἐτῶν στὰ τυχερὰ παιχνίδια καὶ ἀποκλειστικότητα στὴ διαχείρισή τους γιὰ 20 χρόνια (2000-2020), ὁ ΟΠΑΠ ἀποτελεῖ μιὰ κερδοφόρα καὶ ἰσχυρὴ ἐταιρεία. Κάθε μέρα προχωρᾶμε μπροστά (sic): 6 ἐπιτυχημένα παιχνίδια (ΠΡΟΠΟ, ΛΟΤΤΟ, ΠΡΩΤΟ, ΠΡΟΠΟ-ΓΚΟΛ, ΤΖΟΚΕΡ, ΠΑΜΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ· 3 νέα παιχνίδια μέσα στὸ 2002-2003». Κι ἀφοῦ ἀναφέρει τὴ δικτύωσή του σ' ὁλόκληρη τὴν Ἑλλάδα, τὸν κύκλο ἐργασιῶν, τὰ κέρδη, τὸ ποσοστὸ ἀναπτύξεως τοῦ α' τριμήνου, τὴν μερισματικὴ ἀπόδοση, καταλήγει: «45 χρόνια ἀνάπτυξης καὶ κοινωνικῆς εὐθύνης» (sic - ὑπογρ. δικές μας).

Ἔτσι ἀκριβῶς! Ἡ Ἑλλάδα ἐμπιστεύεται τὰ ὄνειρά της στὸν τζόγο, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ ὄραμα καὶ αἶσθημα κοινωνικῆς εὐθύνης – καὶ φυσικὰ «προχωράει μπροστά» πολλαπλασιαζόμενος!

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπὸ τὶς συνήθειες πλέον περιπτώσεις ὅπου οἱ λέξεις συσκοτίζουν ἀντὶ νὰ φανερώσουν, φωτίζοντας μόνον τὴ διαδικασία τῆς δικῆς τους ἀποσύνθεσης. Ὅνειρα, ὄραματα, εὐθύνη, πτώματα λέξεων ἐν προκειμένῳ, «κελύφη ἔρημα ἐννοίας», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Ροῖδης, περιπτώσεις ὅπου οἱ λέξεις ἀμηχανοῦν μένοντας δίχως τὰ πράγματα, μὲ παραπεμπτικότητα καταχρηστική,

εἶδος «δημιουργικῆς λογιστικῆς» ἐπὶ τοῦ νοήματος, φούσκωμα ἰδεολογικὸ ἐν ὄψει εἰσαγωγῆς στὸ χρηματιστήριο ὅπου ἡ νοηματικὴ ὑπεραξία καλεῖται νὰ συμβάλει στὴν τιμὴ τῆς μετοχῆς – κι ἐδῶ ἔρχεται στὸν νοῦ ἡ ῥήση τοῦ Ὁ. Οὐαίλδ, ὅτι κυνισμὸς εἶναι νὰ ξέρεις τὴν τιμὴ ὅλων τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀξία κανενός.

Εἶναι ἡ περίπτωση ἀκριβῶς τῆς «νοηματικῆς δημιουργικῆς λογιστικῆς», ποὺ προεκτείνει τὴν ἀλχημεία τῶν ἀριθμῶν σὲ ἀλχημεία σημασιῶν, ἐκβιάζοντας ὁμοεπίπεδη σύγκλιση στοιχείων ἑτερογενῶν, ποὺ εὐρίσκονται μεταξύ τους σὲ σχέση ἀνισόπεδης ἀποκλίσεως καὶ δὲν μποροῦν κἂν νὰ συναποτελέσουν ἀντίθεση συστατική.

Ἔτσι, ὁ τζόγος ἐπιδιώκει, εὐθέως καὶ χωρὶς προσχήματα, νὰ συστήσει τὴν «ἰδεολογία» του καὶ νὰ δώσει τὸ δικό του περιεχόμενο στὰ «ὄνειρα τῆς Ἑλλάδος», ἰδιοποιούμενος καπιλευτικὰ τὰ ἔτοιμα συγκινησιακὰ φορτία λέξεων, οἱ ὁποῖες ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἱερότητα τῆς θυσίας καὶ πίστης ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ποὺ κατὰ καιροὺς ἀγωνίστηκαν γιὰ νὰ τοὺς δώσουν ὑπόσταση πραγματική. Οἱ λέξεις, ὅμως, ἀντιστέκονται ἀκόμα: παρ' ὅλο ποὺ ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ καταχρηστικῶς καὶ κατὰ κόρον, ἔτσι ποὺ ἡ ὅποια παραπεμπτικότητά τους ἔχει χλωμιάσει σημαντικά, ὡστόσο, ἐδῶ, ἡ διάσταση μεταξύ σημαίνοντος καὶ πραγματικοῦ σημεινομένου εἶναι τόσο ἔκτυπη καὶ τόσο φανερά δυσαρμονική ὥστε ἡ ἀνοίκεια χρῆση τους ἀπὸ τὸν τζόγο ἀναδεικνύει ἀπλῶς –καὶ γελοιοτρόπως– τὸν κυνικὰ θρασὺ χαρακτήρα τοῦ ἐγχειρήματος.

Τὸ ὄραμα τῆς FIFA καὶ οἱ νέες ἀγορές

Δὲν εἶναι βέβαια ἡ μόνη περίπτωση «νοηματικῆς δημιουργικῆς λογιστικῆς» καὶ καταχρηστικῆς ἰδιοποίησης ἀλλοτρίων ἢ καταγωγικῶν σημασιῶν. Ἀπὸ τὴν «Παγκόσμια ἡμέρα τῶν ἐρωτευμένων», ποὺ ἐπέβαλε πλανητικῶς ὡς προστάτη κάποιον ἅγιο-Βαλεντῖνο, καὶ ποὺ εἶναι στὴν πραγματικότητα «Ἡμέρα ἀνθωπῶν, κοσμηματοπωλῶν καὶ ἐστιατόρων», ὡς τὸ Παγκόσμιο Ποδοσφαιρικὸ Κύπελλο καὶ τὶς Ὀλυμπιάδες, πρόκειται γιὰ ἐμπορικὲς ἐπιχειρήσεις μεγάλης ὁλκῆς, οἱ ὁποῖες ἀναζητοῦν πρόσθετη θεμιτοποίηση καὶ κύρος σὲ κάτι ἄλλο ἀπ' αὐτὸ ποὺ πράγματι εἶναι, κάτι σὰν ἐξαργυρώσιμο ἄλλοθι τοῦ γνησίως ἐμπορευματοικοῦ τους χαρακτήρα, μιὰ ὑπέρτερη σημασία ποὺ νὰ τὸν συγκαλύπτει καὶ συγχρόνως νὰ τὸν προάγει ἀκόμα πιὸ ἀποδοτικά.

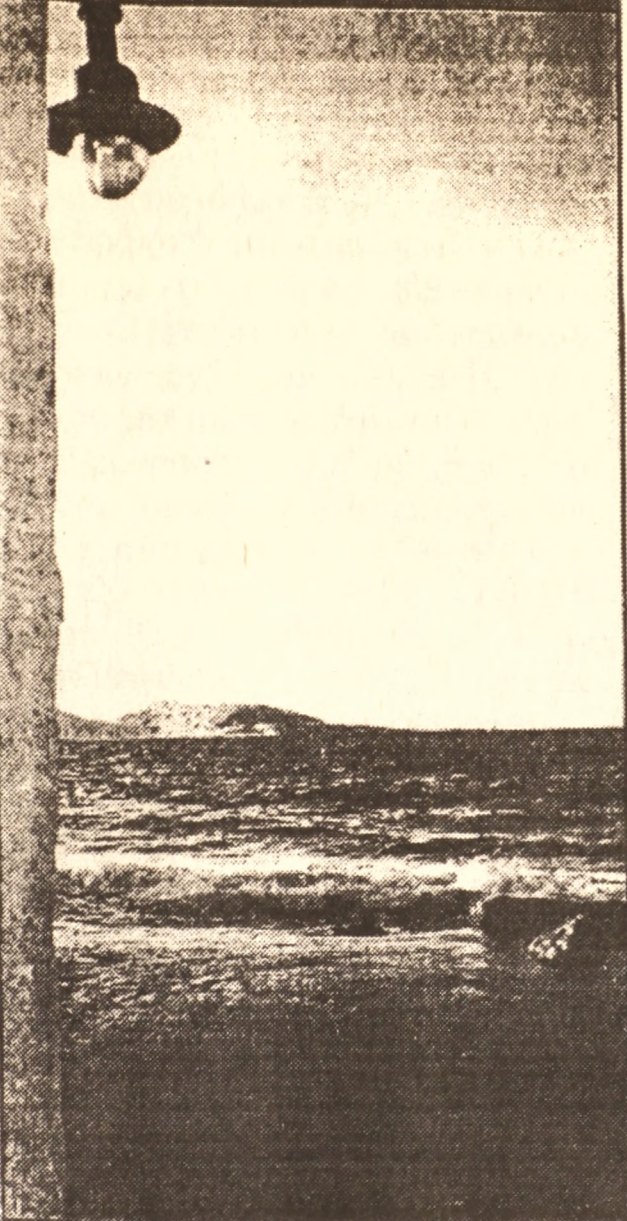
Καὶ τὸ μὲν Μούντιαλ, τὸν Ἰούνιο τοῦ 2002 ἀπέβαλε μᾶσκες καὶ προσχήματα, ὥστε νὰ μὴν ἔχει κανεὶς αὐταπάτες ὡς πρὸς τοὺς στόχους καὶ τὶς σκοπιμότητες ποὺ τὸ κατευθύνουν. Ἀλλωστε δὲν θὰ μπορούσε νὰ γίνει διαφορετικὰ ὅταν κολοσσιαῖες χρηματικὲς ροὲς κυκλοφοροῦν μεταξύ FIFA-ὁμάδων-παικτῶν-Μέσων-«Χορηγῶν» καὶ διαφημιστῶν – τζίρος ἱλιγγιώδης καὶ συμφέροντα πολυεπίπεδα. «Στὴ ΝΑ Ἀσία ἀνοίγονται τεράστιες ἀγορὲς γιὰ τὸ ποδόσφαιρο», ἐδήλωσε ἔμπλεος χρυσοφόρων προσδοκιῶν ὁ πρόεδρος τῆς FIFA, ἐκλεγμένος κατόπιν ἐργώδους παρασκηνίου καὶ σκοτεινῶν συναλλαγῶν, ποὺ φωτίστηκαν κάπως ὅταν ἔσπευσε νὰ ἐξοφλήσει τὸ γραμμάτιο τῶν συναφῶν ὑποσχέσεων ἀπέναντι στὶς χώρες ποὺ τὸν ὑποστήριξαν. Ἐξ οὗ κι ἓνα μετριώτατο Μούντιαλ ξεζουμισμένων ἀπὸ τὶς ἐπαγγελματικὲς τοὺς ὑποχρεώσεις παικτῶν, ὅσο καὶ διάτρητο ἀπὸ τὶς σκανδαλώδεις

μεροληψίες των διαιτητών της διεθνούς «παράγκας», που ανέλαβαν να ντοπάρουν τον έθνο-ποδοσφαιρικό φανατισμό των έλπιδοφόρων αυτών αγορών.

“Ολ’ αυτά δίνουν έναργώς το στίγμα του ποδοσφαίρου στον παγκόσμιο χορό των δισεκατομμυρίων, και δείχνουν καθαρά ότι το παιχνίδι δεν είναι καθόλου καθαρό, ότι το ποσοτικό στοιχείο, που εκφράζεται σε άριθμους και χρήμα, υποσκέλισε για μιάν ακόμη φορά την ποιότητα, και πώς έτσι θα συμβαίνει σ’ έναν κόσμο όπου η έμπορευματική λογική, ή λογική του κέρδους, των συσσωρεύσεων και γιγαντισμών, και η συμβολική του χρήματος, θα δεσπόζουν ήγεμονικά επί θεσμών και συνειδήσεων.

Το όραμα της καθ’ ήμᾱς Ὀλυμπιάδος

“Αν το Μούντιαλ έδειξε σχεδόν απερίφραστα το πραγματικό του πρόσωπο, μιὰ άλλη πλανητική επιχείρηση υπερθεάματος, ή Ὀλυμπιάδα, επιμένει άνοήτως να μᾶς παραμυθιάζει με φαντασμαγορία λόγων, προβάλλοντας ιδρυτικά ιδεώδη, άμιλλες εύγενείς και άλλα καρυκεύματα – προπετάσματα φρενακιστικά μιᾶς γιγαντιαίας πρωτίστως έμποροπανήγυρης, που δεν αφήνει άνεμετάλλευτη την παραμικρότερη πτυχή: όλα πρέπει να αξιοποιούνται, δηλαδή να βγάζουν χρήμα, από τα μπούτια των άθλητρών, οί όποιες σύμφωνα με τον κανονισμό πρέπει να φέρουν όχι σόρτς αλλά μιαγιώ, άρχούντως στενό κάτω για να είναι συναρπαστικότερο το θέαμα και άρχούντως φαρδύ επάνω για να χωράει και τή διαφήμιση, έως τήν μεταφορά της όλυμπιακής φλόγας, ή όποια, στους άγώνες της Ἀτλάντας, διατιμήθηκε ανά χιλιόμετρο διαδρομής επί άμερικανικού εδάφους, όπου κάθε σκυταλοδρόμος λαμπαδηφόρος διαφήμιζε κι από ένα προϊόν, ενώ για τήν Ὀλυμπιάδα του 2004, ή ΔΟΕ άπαίτησε ίταμῶς –και έπέτυχε– να άνατεθεί, παρανόμως και άνευ διαγωνισμού, ή δαπανηρότατη περιφορά της φλόγας, στήν άμερικάνικη εταιρεία ΑΕΜ, με προϋπολογισμό –ύπερβάσιμον ως συνήθως– 1 έκ. δολ. μόνο για τήν

Η Ελλάδα μας εμπιστεύεται τα όνειρά της.

Ο ΟΠΑΠ διαγράφει μια συνεχή πορεία ανάπτυξης και επιτυχιών με όραμα και δυναμισμό. Με εμπειρία 45 ετών στα τυχερά παιχνίδια και αποκλειστικότητα στη διαχείρισή τους για 20 χρόνια (2000 - 2020), ο ΟΠΑΠ αποτελεί μια κερδοφόρα και πετυχημένη εταιρεία.

Κάθε μέρα προχωράμε μπροστά για:

- 6 εκατομμύρια παιχνίδια: ΠΡΟΠΟ, ΛΟΤΤΟ, ΠΡΟΤΟ, ΠΡΟΠΟΚΙΝΟ, ΤΡΑΚΕΛΕ, ΠΑΝΕ ΣΤΟΙΧΗΜΑ
- 3 νέα παιχνίδια μέσα στα 2002 - 2003
- 5.133 πρακτορεία on line στην Ελλάδα και την Κύπρο
- Πάνω από 1.000.000 on line συλλογές εφάπαξ
- Κύκλος εργασιών 1.799.385.549 ευρώ για το 2001
- Κέρδη προ φόρων 374.018.787 ευρώ για το 2001
- Ανάπτυξη 8 τριμήνου 2002
 - κύκλος εργασιών 31%
 - κέρδη προ φόρων 25%
- Μερισματική απόδοση 7,28%
 - δόση πριζ κλεισίματος μετοχής 31/5/02
- Κέρδη πάνω από ένα δις. ευρώ σε τυχερούς παίτες για το 2001

45 χρόνια ανάπτυξης και κοινωνικής ευθύνης.

άμοιβή του συμβούλου, συν 65.860.469 έκ. ευρώ για τήν καθ’αυτο μεταφορά! (Καθημερινή, 14.07.02).

Οί όλυμπιακοί άγώνες θυμίζουν τον διπλό κόσμο του Ὀμήρου, όπου στον πόλεμο των θνητών υπερτίθεται ό ανταγωνισμός των θεών με αντίκτυπο στις τύχες των ανθρώπων. “Ετσι κι έδω, πάνω από τον κόσμο των άθλητών και της «εύγενούς άμίλλης» των, άφηνιάζει ό άγριος κόσμος των έμπόρων του θεάματος, ό ανταγωνισμός διαφημιστών, προϊόντων, παραγόντων, μάνατζερ και

συμβούλων, οί πολυποίκιλες παρασιτικές άρμοδιότητες και ή «ένισχυτική φαρμακοχημεία», ή διεκδίκηση «άποκλειστικών δικαιωμάτων» και τὰ παράπλευρα οικονομικά συμφέροντα, καθώς και οί πολιτικές σκοπιμότητες, έθνικές και διεθνείς, και φυσικά ό κόσμος της ΝΙΚΕ και της Adidas, το όλον έπισητερόμενο από τήν άμαρτωλή ΔΟΕ, που διαιτητεύει στον πόλεμο συμφερόντων, κατανέμει δικαιώματα και ροές χρηματικές, κρατώντας για τον έαυτό της παχυλά άνταποδοτικά ποσοστά και

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά επιγράμματα
από την αρχαία Ελλάδα

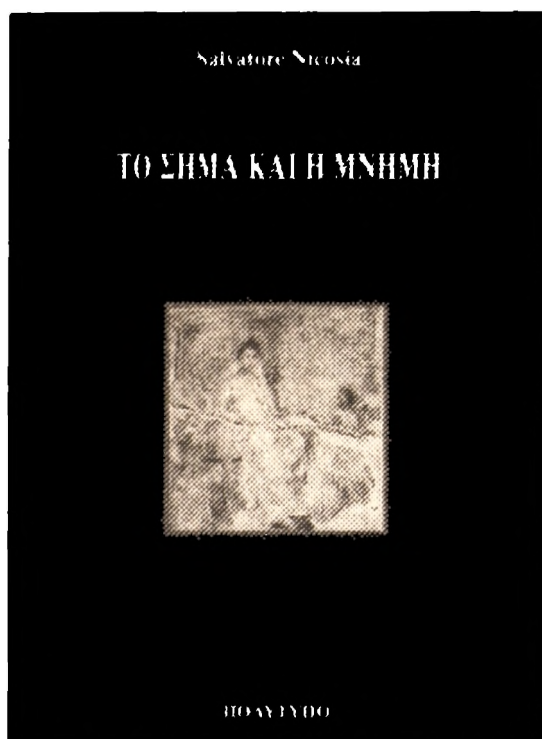
Μετάφραση:
Ευριπίδης Γαραντούδης

Από τις χιλιάδες επιγραφές που
διασώθηκαν παρουσιάζεται μία
σημαντική επιλογή που περιέχει κείμενα
από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Εκτενής εισαγωγή του ελληνιστή
Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες απεικονίσεις από τις
επιτύμβιες στήλες της Δημητριάδος.

Η επιτύμβια επιγραφή διακονίζει τό
δνομα και την ταυτότητα ενός ατόμου,
μαρτυρεί τον τρόπο που έζησε και
πέθανε, χαράζει την παρουσία του στη
μνήμη του κοινωνικού συνόλου,
προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό,
ήθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τη
μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί να
συνεχίζει ακόμα και μετά το θάνατο.

Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

αυξάνοντας σε κάθε κύκλο και τη δι-
κή της περιουσία και εξουσία.

Αυτή η γιγαντιαία έμποροπανήγυ-
ρις του υπερθεάματος και των άγο-
ραίων άξιων που την νευρώνουν, δεν
έχει καμμία σχέση με την ευγένεια
των ιδρυτικών αρχών, που άλλωστε
είχε αρχίσει να εξατμίζεται από τις
αρχές κι όλας του αιώνα, όπως δεν
έχει θέση σ' αυτήν ο Ύμνος του Πα-
λαμᾶ περί άγνου, ωραίου και ύψη-
λου κ.λπ., που απορροφᾶται απλώς
και βεβήλως από τη «δημιουργική
λογιστική» προς παραγωγήν υπερα-
ξίας νοήματος προκειμένου να έλκύ-
σει τον έθελοντισμό των άφελων,
αλλά που ανήκει όριστικά και άμε-
τάκλητα στην παρελθούσα εποχή
της άθωότητας, δηλαδή των αυτα-
πατών· ενώ ή ιδέα πως ή Ελλάδα, ως
«κοιτίδα των άγώνων», θα τους ανα-
βαπτίσει στο «πρωτόκτιστον κάλ-
λος», είναι μια ακόμη έντεχνη αυτα-
πάτη—μείον ή άθωότητα της άφελεί-
ας—, διότι θα 'πρεπε προηγουμένως
να αναβαπτισθεί και ή ίδια, πράγμα
που δεν είναι σε θέση ούτε να τό
πράξει ούτε να τό σκεφτεί ούτε βέ-
βαια να τό θελήσει. Άλλωστε τό
πράγμα έχει έντελώς ξεφύγει από τη
δικαιοδοσία της, ό τζίρος είναι ιλιγ-
γιώδης, τά συμφέροντα μαίνονται
έξημμένα και βουλμικά, και επί
ποινή μεγάλης οικονομικής κατα-
στροφής, πρέπει να στέρξει στην συ-
ντριπτική κυριαρχία του άγοραίου
πνεύματος, του γιγαντισμού και του
υπερθεάματος, των διαφόρων
ΟΠΑΠ και της λεόντειας συμφω-
νίας με την άχόρταγη ΔΟΕ.

Αντί λοιπόν να έξωραίζουν τά
πράγματα με αϊόλα και έωλα ιδεολο-
γικά ψιμύθια που κανέναν πλέον δεν
πείθουν, και μια υπόθεση πρωτίστως
έμπόρων και εργολάβων και βιομη-
χανίας θεάματος να θέλουν να μᾶς
την περάσουν για «υπόθεση έθνική»,
Οἱ ήταν πιό τίμιο να μιλούσαν ευθέ-
ως επί της πραγματικής ούσίας
αυτοῦ του «στοιχήματος», που άνε-
λήφθη μωροφιλόδοξα, αλλά που αν
δεν κερδηθεί θα έχει μεγάλες έπι-
πτώσεις, οί όποιες θα όλοκληρώσουν
καταστροφικά όσες έχουν ήδη πα-
ραχθεί και συνεχίζουν να παράγο-
νται κατά την προετοιμασία, αρχής
γενομένης από τά άδικαιολόγητα

εργατικά άτυχήματα του όλυμπια-
κού χωριοῦ που στοιχίζουν ανθρώ-
πινες ζωές, θυσιασμένες στον βωμό
των άσφυκτικών χρονοδιαγραμμά-
των.

Διότι αν κοντά στις οικολογικές
αλλοιώσεις, τις πολεοδομικές στρε-
βλώσεις, τις αρχαιολογικές βεβηλώ-
σεις, τους εργολαβικούς έκβιασμούς
με τις «συνήθειες» υπερβάσεις, τις συ-
νοπτικές απαλλοτριώσεις και τά
άνορθόδοξα «διατάγματα νομοθετι-
κού περιεχομένου», τά πολυδάπανα
έργα δεκαπενθήμερης χρήσεως, και
φυσικά τις πολυποίκιλτες τριβές και
συγκρούσεις φιλοδοξιών και ιδιοτε-
λειών (ή «Αθήνα 2004», αϊφνης,
χρειάστηκε, ως προκάταρξη και μό-
νο της προετοιμασίας, δύο όλόκληρα
χρόνια για να συσταθεί, δι' άλλεπαλ-
λήλων διορισμών και παραιτήσεων,
και να όριστούν οί άρμοδιότητες των
φορέων), αν λοιπόν σ' όλ' αυτά προ-
σθεθεί και τό ένδεχόμενο οικονο-
μικής και οργανωτικής άποτυχίας,
τότε είναι αλήθεια ότι όλόκληρη ή
Ελλάδα θα πληρώνει έως 14ης γε-
νεᾶς, ύφιστάμενη ταυτόχρονα και
διεθνή διασυρμό. Κι απ' αυτή την
άποψη—άλλ' άποκλειστικά και μό-
νον απ' αυτήν— ή μωροφιλοδοξία
όρισμένων έχει όντως γίνει «υπόθε-
ση έθνική», κι εκεί που έχουν φτάσει
τά πράγματα, τό «στοίχημα» που
κακώς κι επιπολαίως, έχει αναλη-
φθεί, δεσμεύει έκβιαστικά όλους και
πρέπει να κερδηθεί. Να περισώσου-
με ό,τι μπορεί να περισωθεί καθ'
όδόν, και συγχρόνως ν' αποφύγουμε
την τελική καταστροφή, αλλά έν έπι-
γνώσει του πράγματος, χωρίς δη-
λαδή τις γιρλάντες της «ιδεολογικής
δημιουργικής λογιστικής», που άπο-
τελούν πλέον κοροϊδία καθαρή, διό-
τι εκείνο έν τέλει που αποκλείεται να
διασωθεί είναι τό ήθος.

Τελικά, τηρουμένων κάποιων άνα-
λογιών, βρισκόμαστε σε παρόμοια
σχιζοφρενική κατάσταση με εκείνη
των Γάλλων, οί όποιοι, τό πρωί των
τελευταίων προεδρικών έκλογών,
για ν' αποφύγουν τά χειρότερα βρέ-
θηκαν στην ανάγκη να υπερψηφί-
σουν έναν πολιτικό άσήμαντο, υπο-
κριτή και ποινικώς υπόλογο έν ανα-
στολή, και τό ίδιο βράδυ διαδήλω-
ναν έμμανώς έναντίον του.

Οι τόμοι του ANTI ένας πολύτιμος σύμβουλος

Το ANTI είναι μια ζωντανή παρουσία στην πολιτική και πολιτισμική μας ζωή.

Το ANTI ήταν πάντοτε μια ζωντανή παρουσία.

Το χρονικό της Ελλάδας στα τελευταία είκοσι οχτώ χρόνια είναι αποτυπωμένο στους τόμους του ANTI.

Η σειρά των τόμων του περιοδικού ANTI είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος για σας.

Οι τόμοι του ANTI διατίθενται από τα γραφεία του περιοδικού: Δημοχάρους 60, 11521
Αθήνα, τηλ.: 7232713, 7232819, FAX: 7226107, e-mail: chrapou@otenet.gr

Ο Παύλος Γύπαρης και η ιστορική αλήθεια

της Αργυρώς Κοκοβλή

Έγινε λοιπόν κι αυτό! Εκδήλωση τιμής και μνήμης για έναν άνθρωπο που έδρασε σαν παρακρατικός, στους δυο διχασμούς, εκείνον της πρώτης δεκαετίας του 20ου αιώνα (βενιζελικοί και αντιβενιζελικοί) και κείνον της δεκαετίας του σαράντα που συνόδευσε την πατρίδα μας μετά την απελευθέρωση από τους γερμανούς κατακτητές.

Αλλά τι να πούμε! Περνούμε μια εποχή που γίνονται τα πάνω κάτω. Το ψέμα αναδειχίνεται σε αλήθεια. Η πραγματική προσφορά, η αυτοθυσία για το λαό και την πατρίδα αγνοούνται, ενώ πρακτικές που αποτέλεσαν έγκλημα αναδεικνύονται σε ηρωισμό, σε εθνική προσφορά, παλληκαριά, ιπποτισμό και ήθος.

Απ' αφορμή τα τριανταπεντάχρονα από το θάνατο του Παύλου Γύπαρη, η οικογένειά του διοργάνωσε τελετή μνήμης και τιμής στις 21 Ιουλίου 2002 στην γενέτειρά του, το χωριό Αση-Γωνιά των Χανίων. Και καλά, η οικογένεια του κάθε νεκρού έχει δικαίωμα να θυμάται τον δικό της άνθρωπο. Οι τρίτοι όμως; Το Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος», που πριν δυο χρόνια δημιουργήθηκε στα Χανιά, παρουσιάστηκε σαν συνδιοργανωτής της παραπάνω εκδήλωσης με πρόσχημα τη συνεισφορά του Παύλου Γύπαρη στους Μακεδονικούς αγώνες και τις υπηρεσίες του στο πλευρό του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Η δράση ωστόσο και ο ρόλος των προσώπων δεν χωρίζεται με στεγανά. Κι αν μιλήσεις για μια περίοδο δεν γίνεται να μην αγγίξεις και μια άλλη. Δεν δικαιολογείται να μιλάς για δράση και συνεισφορά που πιστεύεις για τελική και να μην αναφέρεσαι κριτικά σ' άλλες περιόδους σ' άλλες θλιβερές ενέργειες και πρακτικές του ίδιου προσώπου.

Κι όσον αφορά στη συμμετοχή του Παύλου Γύπαρη στους Μακεδονικούς αγώνες, στους Ελληνοτουρκικούς και Βαλκανικούς πολέμους στα Δαρδανέλια και το Σκρά, δεν αμφισβητείται ότι πολέμησε, όπως εξάλλου ηρωικά πολέμησαν και χιλιάδες άλλοι Κρητικοί.

Στην περίοδο που υπήρξε ακόλουθος του Ελευθερίου Βενιζέλου, Διοικητής Τάγματος στη Μακεδονία, μαζί με την παλληκαριά και την αφοσίωσή του στον Βενιζέλο του καταλογίζονται κι άλλα πολλά φοβερά που κανείς ποτέ δεν αμφισβήτησε. Είναι γνωστό ότι εκείνη την περίοδο υπήρξε ο εμπνευστής και εκτελεστής ακραίων πράξεων, βασανισμών αθώων ανθρώπων, ακόμα ηθικός και φυσικός αυτουργός δεκάδων κοινών και πολιτικών δολοφονιών και δημιούργησε καθεστώς αντιπαράθεσης και μίσους ενάντια στην Κρήτη και τους Κρητικούς από το λαό της παλαιάς Ελλάδας. «Στους ύμνους των ποιηταράδων» δεν εξυμνείται μόνο η πολεμική δράση του Παύλου Γύπαρη. Υπάρχουν και οι άλλες ρίμες, οι ιαχές που λένε: «αντίλαλο πες το δεν είναι ψέμα, ο Γύπαρης ήρεμα έκανε μπάνιο μες στο αίμα...». Αποκαλυπτικό και ενισχυτικό για όσα ισχυριζόμαστε είναι νομίζουμε και το ίδιο το απόσπασμα του επίτιμου Αρχηγού του ΓΕΕΘΑ στρατηγού ε.α. κ. Γιάννη Βερυβάκη στη συνέντευξη που παραχώρησε την ημέρα της παραπάνω εκδήλωσης. Αναφέρει ο κ. Βερυβάκης: «Ο Γύπαρης ήταν οι ειδικές δυνάμεις της εποχής εκείνης. Ότι διπλωματικά ή πολιτικά δεν θα έπρεπε να εμφανιστεί με ταυτότητα κρατικής εξουσίας, ο Βενιζέλος το πραγματοποιούσε προηγουμένως ή παράλληλα με ενέργειες μέσω

του Γύπαρη...» (εφ. Χανιώτικα Νέα 22/7/2002).

Ο νοών νοεΐτω!

Παρόμοιες με τις «ειδικές δυνάμεις» της εποχής εκείνης ήταν και το σώμα των «άνευ θητείας χωροφυλάκων» (Γυπαραίους τους ονόμασε ο λαός) που συγκρότησε στην Κρήτη ο Παύλος Γύπαρης κι έδρασαν ενάντια στους συμπατριώτες τους στους Νομούς Ρεθύμνου και Χανίων λίγο μετά την απελευθέρωση.

Αλλά γι' αυτή την περίοδο ας πάρουμε τα γεγονότα με τη σειρά: Ο Παύλος Γύπαρης αμέσως μετά την υποδούλωση της Ελλάδας και την κατάληψη της Κρήτης το 1941 από τους Γερμανούς κατακτητές, την ώρα που ο ελληνικός λαός οργάνωνε την αντίστασή του ενάντια στους ναζί, φεύγει για τη Μέση Ανατολή. Εγκαθίσταται και ζει στην Αλεξάνδρεια (όπου υπηρέτησε ως φρούραρχος κατά τους σημερινούς υμνητές του). Επανέρχεται στην Κρήτη στο τέλος Δεκεμβρίου 1944 ως «Αρχηγός Ταξιαρχίας ανταρτών» (που το βρήκε, αλήθεια, το αντάρτικο στην Αλεξάνδρεια:), με εντολή των Άγγλων και της κυβέρνησης Γεωργίου Παπανδρέου.

Στις 7/1/1945 διορίζεται φρούραρχος Ρεθύμνου. Και ύστερα από λίγες μέρες, στις 17/1/1945, δυνάμεις δικές του επιτίθενται στα γραφεία του ΕΑΜ, συγκρούονται με τις λίγες δυνάμεις του ΕΛΑΣ που βρίσκονταν εκείνη τη στιγμή στο Ρέθυμνο, καθώς οι περισσότερες ΕΛΑΣίτικες δυνάμεις βρίσκονταν στο νομό Χανίων, όπου οι Γερμανοί κρατούσαν ακόμα μια ζώνη από τη Γεωργιούπολη ανατολικά ως το Κολυμπάρι δυτικά. Από την σύγκρουση αυτή σκοτώθηκαν 27 παλληκάρια κι από τις δυο πλευρές.

Λίγες μέρες αργότερα, στις 25/3/1945, δυνάμεις του Γύπαρη αντί να πολεμούν τους Γερμανούς χτυπούν και πάλι τους ΕΛΑΣίτες στο χωριό Φρε λίγο πιο έξω από τη γερμανοκρατούμενη ζώνη. Και σ' αυτή τη σύγκρουση σκοτώθηκαν επί-

σης 15 άνθρωποι εκατέρωθεν.

Στο μεταξύ ο πόλεμος τελειώνει. Η συνθήκη παράδοσης άνευ όρων των γερμανικών στρατευμάτων υπογράφεται στην Ευρώπη στις 9/5/1945. Η Κρήτη –εκτός από τη ζώνη που ακόμα κρατούν οι Γερμανοί– όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα είναι ελεύθερη, από τον Οκτώβρη του 1944. Η κυβέρνηση Παπανδρέου στρατολογεί παλιές κλάσεις και δημιουργεί Εθνικό Στρατό –στην Κρήτη συγκροτήθηκαν 10 τάγματα. Ο Μέγας της 5ης Μεραρχίας του ΕΛΑΣ Κρήτης με ημερήσια διαταγή του στις 25/2/1945 κηρύττει την διάλυσή της. Παραμένει μόνο το 14ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ εφόσον υπάρχουν ακόμα Γερμανοί γύρω από τα Χανιά. Αλλά και το Σύνταγμα αυτό διαλύεται στις 4/5. Τώρα έρχεται ο Εθνικός Στρατός στα Χανιά. Έχει συμφωνηθεί να παρελάσει μόνο αυτός κι όχι αντάρτικες δυνάμεις. Στις 23/5/1945 σύσσωμος ο χανιώτικος λαός κατεβαίνει στους δρόμους για να υποδεχτεί τον Εθνικό Στρατό. Όμως στην αρχή της φάλαγγας του Εθνικού Στρατού, καταπατώντας τη συμφωνία, βρίσκονται οι «αντάρτες» του Παύλου Γύπαρη και όταν η φάλαγγα μπήκε στον στρατώνα άρχισαν να πυροβολούν κατά του πλήθους. Με τα πρώτα πυρά σκοτώθηκε μια έγκυος γυναίκα, η Αλεξάνδρα Γιαννικάκη από το Βαρύπετρο και τραυματίστηκαν γύρω στα 15 άτομα. Εξαγριωμένοι οι φαντάροι και το πλήθος απαίτησαν την απομάκρυνση των εμπρηστών.

Στις βουλευτικές εκλογές (31/3/1946) μπορεί ο Παύλος Γύπαρης να αναδειχτηκε (όπως σημειώνει ο κ. Πλυμάκης στα *Χανιώτικα Νέα* στις 26/7/2002) πρώτος βουλευτής σε σταυρούς στο νομό Χανίων. Δεν αναφέρει όμως ότι σ' αυτές τις εκλογές η Αριστερά έκανε αποχή, η οποία έφτασε στο νομό στο 64% (Ν. Κριτσωνάκης, *Ιστορικές σελίδες*, σελ. 103) και στη θέση βουλευτού αναδείχτηκαν πρόσωπα με λίγες εκατοντάδες σταυρούς. Λίγο μετά τις εκλογές αυτές ο Γύπαρης διορίζεται Στρατιωτικός Διοικητής νομού Χανίων. Και αμέσως αρχίζει να συγκροτεί το σώμα των «άνευ θητείας χωροφυλάκων», όπως ονομάστηκε. Στη συγκρότηση αυτού του σώματος αρνήθηκαν να συμμετάσχουν ακόμη και πρόσωπα με την ίδια πολιτική τοποθέτηση του Γύπαρη. Όταν λ.χ.

αυτός επισκέφθηκε τον Μανώλη Μανούσακα από το Μελιδόνι Αποκορώνου και του πρότεινε ν' αναλάβει τη θέση του υπαρχηγού στο σώμα «των άνευ θητείας» για να πολεμήσουν τους κομμουνιστές, ο τελευταίος του απάντησε: «Εγώ πολέμησα τους Γερμανούς και τους Ιταλούς. Έλληνες δεν σκοτώνω...». Ο Μανώλης Μανούσακας ήταν τραυματίας του αλβανικού μετώπου. Πολέμησε ηρωικά κατά τη Μάχη της Κρήτης και στην περίοδο της γερμανικής κατοχής διετέλεσε στέλεχος της Εθνικής Οργάνωσης Κρήτης (ΕΟΚ). Ωστόσο το σώμα «των άνευ θητείας» συγκροτήθηκε. Σ' αυτό κατατάσσονται υπόδικοι και κατάδικοι ποινικοί που αποφυλακίζονται. Και μια σειρά νέοι χωρίς προσανατολισμό και ωριμότητα. Στο εξής η ζωή και η αξιοπρέπεια όχι μόνο των αριστερών αλλά αδιακρίτως όλων των φιλήσυχων πολιτών, τίθενται στη διάθεση αυτών των ανθρώπων. Στα χωριά, ιδιαίτερα, βασιλεύει ο φόβος και ο τρόμος. Δεκάδες ξυλοδαρμοί καθημερινά, απειλές, ληηλασίες και πολλές δολοφονίες χωρίς λόγο.

«Το υπερκράτος του Γύπαρη σκοτώνει τον χανιώτικο λαό» –γράφει στις 21/5/1946 η εφημερίδα «*Ελεύθερη Κρήτη*». Μέσα σε 12 μέρες έξι δολοφονίες –Γαυδιωτάκη, Αλεξανδράκη, Σημαντηράκη, Β. Μπιτζανάκη, Κ. Μανουσάκη, και Δ. Μπιρμπίλη». Ανάμεσα στους δολοφονηθέντες είναι κι ο παπα Νικόλας Αποστολάκης από το Νεροχώρι που κατακρεουργήθηκε και πετάχθηκε ζωντανός ακόμα σ' ένα γκρεμνό κοντά στα Μεγάλα Χωράφια. Ζωντανοί και νεκροί διαπομπεύονται. Κεφάλια διωκομένων παλουκομένα σε κοντάρια περιφέρονται στην πόλη και στα χωριά.

Η φράση «να μη μπει γυπαραίος στο σπίτι σου» γίνεται ευχή.

Οι μνήμες από τη βία και την πολιτεία των Γυπαραίων αφήνουν τα ίχνη τους όσο κι αν τα χρόνια περνούν. Δεν είναι λοιπόν ανεξήγητο γιατί στην τελετή μνήμης στην Ασή Γωνιά δεν παρέστησαν εκτός από δυο (Ευ. Χναρά και Χατζηδάκη) οι είκοσι περίπου Δήμαρχοι του νομού. Υπάρχουν άνθρωποι που ακόμα ζουν και θ' αποτελούσε πρόκληση γι' αυτούς η παρουσία των αιρετών εκπροσώπων τους σε μια τέτοια τελετή. Αυτός ωστόσο ο απόλυτος και αδίστακτος άνθρωπος ο Παύλος Γύπαρης, σε

προχωρημένη πια ηλικία ήρθε το πλήρωμα του χρόνου να πει μια αλήθεια. Το 1952 έγραψε άρθρο στο *Βήμα* Ρεθύμνου και διατύπωνε την αντίθεσή του στην εγκατάσταση αμερικανικών πολεμικών βάσεων στο νησί. «Τούτος ο τόπος που είναι ζυμωμένος με αίμα δεν επιτρέπεται να γίνει παρανάλωμα του πυρός» έγραφε. Τότε ο αείμνηστος Μανούσος Πισσαδάκης που ήταν ένας από εκείνους που οι Γυπαραίοι είχαν συλλάβει τον Ιούνιο του 1947, μαζί με τους τιμημένους στρατιωτικούς εν. τ. α Γεώργιο Παπουτσάκη και Γεώργιο Σταματάκη τους οποίους και δολοφόνησαν, ενώ ο Πισσαδάκης σώθηκε την τελευταία στιγμή, πήγε και συγχάρηκε τον Γύπαρη γι' αυτή του τη θέση και εκείνος του απάντησε: «Για τα παλιά μωρέ Μανούσο ξένοι φταίξανε... Αυτοί μας βάλανε να σκοτωθούμε...». Θετικό βέβαια. Όμως σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αναιρέσει ή να σβήσει τα τόσα κακά για τα οποία ευθύνεται.

Τη φράση που ο Ελευθέριος Βενιζέλος έχει πει ότι «αν ο Γύπαρης ζούσε παλιότερα θα μπορούσε με το δυναμισμό του να ιδρύσει μια Δυναστεία» και πολλοί την ερμηνεύουν ως αναγνώριση των ικανοτήτων του Γύπαρη, εμείς θα λέγαμε ότι κι ο Βενιζέλος αναγνώριζε τη βιαιότητα του χαρακτήρα του. Κι ένα άτομο με τέτοιο βίαιο και αδίστακτο χαρακτήρα μπορούσε εύκολα να γίνεται όργανο κάθε φορά οποιουδήποτε πολιτικού και όχι μόνο να εκτελεί τις άνωθεν εντολές αλλά και να τις υπερβαίνει.

Γραφτείτε συνδρομητές στο ANTI.

Η διανομή του ANTI από το
Πρακτορείο εφημερίδων
δεν είναι επαρκής αφού δεν
καλύπτει όλες τις περιοχές.

Είναι διευκόλυνση στη
διάδοση του περιοδικού
αν γραφτείτε συνδρομητές.

Τώρα το καλοκαίρι
επικοινωνήστε μαζί μας
για να γραφτείτε
συνδρομητές.

Περί της «17N»

• *Μια άλλη ή σύμφωνα με τον ίδιο... «αλλοπαρμένη» άποψη μας έστειλε ο φίλος κ. Σωτήρης Σωτηρόπουλος:*

Οι καιροί είναι πονηροί και επικίνδυνοι συγχρόνως. Όλη η Ελλάδα αισθάνεται ανακουφισμένη από την είδηση της «Εξάρθρωσης» της τρομοκρατικής οργάνωσης-φάντασμα που είχε στα 27 χρόνια δράσης της ως θύματα τόσους Έλληνες πολίτες, όσους περίπου έχει ένα συνηθισμένο Σαββατοκύριακο τροχαίων ατυχημάτων. Μόνο που οι πρώτοι ήσαν επώνυμοι και διαχρονικοί ενώ οι δεύτεροι ανώνυμοι και καθημερινοί. Όλη η Ελλάδα, την ώρα «των μπάνιων του λαού» παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα τους τηλεδικαστές δημοσιογράφους να παρουσιάζουν τους Ξηρούς και Κουφοντίνες και άλλους «ομολογητές» δολοφόνους αλλά και τον «αρχηγό»-καθοδηγητή Γιωτόπουλο ή Οικονόμου ή «Λάμπρο» που το πραγματικό του όνομα δεν ήξερε –όπως είπε– ούτε η ίδια του η γυναίκα. Όλη η Ελλάδα παρακολουθεί, με κάποιο σκεπτικισμό είναι αλήθεια, επώνυμα στελέχη του κυβερνώντος κόμματος ΠΑΣΟΚ να εξορκίζουν ασθμαίνως το κακό (μερικοί μάλιστα υπήρξαν και Υπουργοί Δημόσιας Τάξης, λ.χ. Βαλυράκης) και με ανακούφιση να λένε «επιτέλους τώρα πρέπει να ντρέπονται εκείνοι που συνέδεαν το ΠΑΣΟΚ και τον Ανδρέα Παπανδρέου με την 17 Νοέμβρη, επιτέλους η Αστυνομία έκανε σωστά τη δουλειά της» (sic!, δηλαδή τα τελευταία 20 χρόνια που δεν απο-

καλύφθηκε η 17N ποια κυβέρνηση και ποια Αστυνομία ήταν;...). Όλη η Ελλάδα βλέπει, εφησυχασμένη, όλους τους αρχηγούς των κομμάτων (μηδέ εξαιρουμένου και του μυαλωμένου και με περγαμηνές αγώνων Νίκου Κωνσταντόπουλου) να λένε: «Πόσο ευφάνταστα σενάρια ήταν εκείνα που ήθελαν να συνδέσουν την 17N με πολιτικούς χώρους» (Ελευθεροτυπία 23-7-02) και έτσι «καθαρίζουν», κατά το κοινώς λεγόμενο, για την πάρτη όλων των πολιτικών κομμάτων.

Για όλα έφταιξαν, όπως φαίνεται, τα κατά Τσιφόρον «Εκείνα τα παλιόπαιδα τ' ατίθασα» (Ξηροί, Κουφοντίνες, Τζωρτζάτος, Ψαραδέλλης, Γεωργιάδης, Καρατσώλης, Κωστάρης, Σερίφης κ.ά.). Έτσι λοιπόν κι εγώ που έχω πάνω-κάτω την ηλικία των... «παππούδων», προερχόμενος από κείνη την έρμη τη γενιά «του 114», των «Ανένδοτων», της «Προίκας στην Παιδεία» – όταν έπεφταν από τις πρώτες δολοφονικές σφαίρες της «17N» οι Μάλιοι και Μπαμπάληδες της Χούντας, όταν διαβάζαμε, με εμβρίθεια είναι αλήθεια, εκείνες τις βαρύγδουπες «επιστημονικές-ιδεολογικές» αναλύσεις, κάτι σκιρτούσε μέσα μας.

Ίσως ήταν το πρωτόγονο «επαναστατικό θηρίο» των νεανικών μας ενθουσιασμών για να σώσουμε τον κόσμο, ίσως η ιδεολογική μας ανεπάρκεια να εξηγήσουμε όλες τις «πονηρές γωνιές» αυτών των κειμένων που μας έβρισκαν σε πολλά σύμφωνους, εκτός βέβαια από τις τρομοκρατικές ενέργειες και την στέρηση της ζωής κάποιων συνανθρώπων μας, εν

μέση δημοκρατία, που είμαστε απόλυτα αντίθετοι.

Σιγά-σιγά όμως και ιδιαίτερα μετά τις δολοφονίες εκδοτών εφημερίδων, εφοπλιστών κ.ά., με αποκορύφωμα τη δολοφονική απόπειρα κατά του αείμνηστου (μεγαλο)γιατρού αλλά πράγματι μεγάλου γιατρού και ανθρωπιστή Ζαχαρία Καψαλάκη το 1987, μέσα μου δολοφονήθηκε και το «επαναστατικό μου θηρίο» και μπήκαν σε δεύτερη μοίρα και η αντιχουντική μου και η αντικαπιταλιστική μου αντίληψη. Μάλιστα όταν διάβασα και την προκήρυξη της 17N, για ποιο λόγο ήθελαν να δολοφονήσουν τον Καψαλάκη, και μελέτησα την λεκτική-κωδική αποτύπωση (απλές συρραφές μαχητικών ανακοινώσεων για την Υγεία των συνδικαλιστικών Σωματείων των γιατρών ΣΕΥΠΙΚΑ και ΕΙΝΑΠ), στο μυαλό μου άναψε αυτόματα ένα «λαμπάκι» που ναι μεν δεν τόλμησα (για τον φόβο των Ιουδαίων) να το δημοσιοποιήσω αλλά είχα το θάρρος να γράψω σε ένα άρθρο μου στον *Ριζοσπάστη* (29/7/89) δυο αράδες συνδέοντας «την κλαγγή των όπλων της “17N” με τις αξονικές τομογραφίες στο ΙΚΑ». Αυτές τις δύο αράδες φρόντισε να ερευνησει με πάσα μυστικότητα και προσοχή ο αείμνηστος Εισαγγελέας Δημήτρης Τσεβάς (ο τρόπος του θανάτου του οποίου δεν έγινε γνωστός και το περιβόητο πόρισμα του για την «17N» ακόμη και σήμερα παραμένει στα αζήτητα, περιέργως...).

Η ιδέα μου αυτή μπήκε σύνομα στο ντουλαπάκι της λησμονιάς και ξαναβγήκε στην επιφάνεια όταν μετά αρκετό καιρό δολοφονήθη-

κε ο αείμνηστος Παύλος Μπακογιάννης και έκτοτε παρέμεινε η ίδια μέχρι σήμερα που «Εκείνα τα παλιόπαιδα τ' ατίθασα» μπήκαν για καλά στη ζωή μας.

Δεν μετανιώνω, γιατί αυτές οι... αλλοπαρμένες απόψεις μου σήμερα όσο ποτέ άλλοτε βρίσκουν κάποια ερμηνεία μέσα μου, όπως υποθέτω και σε κάθε συνειδητό Έλληνα πολίτη που δεν συμπλέει και δεν παρασύρεται από μεγαλοστομίες ένθεν (το σύνολο των σοβαρών εφημερίδων σε συγχορδία με τους Κακαουνάκηδες) κακείθεν (το σύνολο των μη σοβαρών εφημερίδων σε συγχορδία με τους Καρατζαφέρηδες)· ούτε και συναινεί με τους συνήθεις αστέρες των τηλεπαράθρων της αθλιότητας, «αντάξιων εμπυτισμού» όπως λέει στην *Ε* (24-7-02) ο σεβαστός καθηγητής κ. Κώστας Μπέης.

Εξοργίζομαι όμως πραγματικά όταν βλέπω να γίνεται αυτή η επιτυχία-αποκάλυψη της «17N» (μόνο για μετά το 1983) ως η κολυμβήθρα του Σιλωάμ για το κυβερνών κόμμα, προκειμένου ν' απαλλαγεί από το «Κυλώνειον άγος» που το διακατείχε ως τώρα.

Στενοχωριέμαι όταν σκέπτομαι ότι αυτό το φτηνό σκηνικό αποκάλυψης «Εκείνων των παλιόπαιδων, των ατίθασων», δηλαδή των στυγνών δολοφόνων (χωρίς ιδεολογικό υπόβαθρο ληστών του κοινού ποινικού δικαίου, παικτών χρηματιστηρίου κ.λπ.), δηλαδή της «μαρίδας», είναι το μοναδικό, ενώ λείπουν από τη σκηνή τα μεγάλα ψάρια.

Θυμώνω όταν διαπιστώνω ότι το μέγα γεγονός των Ολυμπιακών Αγώνων της αλκής,

της ειρήνης και του πολιτισμού εξαργυρώνεται από αιμοσταγείς (Κύπρος, Παλαιστίνη, Σερβία, Κούδροι, αφγανικός-ιρακινός λαός, ενώ μένουν αλώβητοι οι Μπιν Λάντεν και Σαντάμ Χουσεΐν) πλανητάρχες τύπου Μπους. Και η εξαργύρωση γίνεται στη χώρα που γέννησε την ολυμπιακή ιδέα...

Και τελικά τι ήταν η «17N»; Ήταν κάτι ανάλογο με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες και την Μπάαντερ Μάινχοφ (που εξαρθρώθηκαν), ή τάχα με τον IRA ή την ETA (που ακόμη δρουν); Είχε η «17N» όπως οι παραπάνω τέλειους συνωμοτικούς μηχανισμούς, ιδεολογικούς εγκεφάλους, επαναστατικό-ιδεολογικό υπόβαθρο, στρατιές ειδικών και σ' ένα βαθμό λαϊκή συναίνεση; Ή ήταν μια οργάνωση-φάντασμα «Εκείνων των παλιόπαιδων, των ατίθασων» (του «Μανώλη», του «Λουκά», του «Παναή», του «Σπύρου», του «Σταμάτη», του «Φώτη», του «Στάθη» κ.ά.) που στο καφενείο, καθ' ομολογία τους, έλεγαν περίπου, ας πάμε τώρα να κάνουμε και καμία δολοφονία!...

Κατά την ταπεινή μου γνώμη (την... αλλοπαρμένη πάντα) δεν υπήρξε ποτέ ενιαία επαναστατική οργάνωση 17N (τουλάχιστον για τα 25 τελευταία χρόνια). Υπήρξε (και ίσως ξαναφανεί στο μέλλον) μια περιστασιακή εκμετάλλευση με το προσωπείο «17N» για τις κατά το δοκούν τρομοκρατικές-δολοφονικές δουλειές και επιδιώξεις κάποιων. Π.χ. θέλουμε να βγάλουμε από τη μέση τον Μπακογιάννη γιατί ήταν ο πολιτικός και ιδεολογικός εγκεφαλος της Νέας Δημοκρατίας; Θέλουμε να βγάλουμε από τη μέση τον Καψαλάκη γιατί ήταν ο κύριος μάρτυρας στη δίκη του Έθνους για τις αξονικές το-

μογραφίες στο ΙΚΑ; Θέλουμε ν' αποπροσανατολίσουμε τον κοσμάκη από το άλφα ή δείνα οικονομικό, εθνικό ή κοινωνικό πρόβλημα; Ε! τότε ας στείλουμε «Εκείνα τα παλόπαιδα τ' ατίθασα» να κάνουν την άλφα ή την δείνα δολοφονία και ας επενδύσουμε ιδεολογικά με την προκήρυξη και το προσωπείο της «17N».

Μα, θα μου πείτε, είναι τόσο απλά τα πράγματα; Ασφαλώς όχι. Απλά είναι στο δικό μου απλό μυαλό, που στο κάτω-κάτω ούτε ειδικός είμαι, ούτε είναι αυτή η δουλειά μου. Είναι όμως δουλειά και καθήκον εκείνων που έχουν την πολιτική, δικαστική και αστυνομική εξουσία να αναζητήσουν απαντήσεις σε πολύ απλά ερωτήματα όπως π.χ.:

α) Πώς γνώριζαν απόρρητα κρατικά μυστικά ή τις μετακινήσεις των αστυνομικών οργάνων και των αμερικανών αξιωματούχων;

β) Πώς αποκωδικοποιούσαν και αποδελτίωναν με τόση ευκολία κείμενα εφημερίδων, ανακοινώσεων φορέων, στατιστικών στοιχείων;

γ) Γιατί κατά τη διάρκεια της μακράς ασθένειας και απουσίας του τότε πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου δεν άνοιξε ούτε μύτη; Και γιατί ο ίδιος ολόκληρος πρωθυπουργός ενοχοποίησε από το Πεκίνο το παλιό στέλεχος του ΠΑΚ Γιάννη Τσεκούρα; Και πώς ο Γιάννης Τσεκούρας αμέσως μετά δέχτηκε τον βουλευτικό θώκο;

δ) Γιατί δεν έγινε η μεγάλη δίκη του Έθνους για τις αμαρτωλές αξονικές τομογραφίες του ΙΚΑ;

ε) Γιατί η «17N» δεν έθιξε και τον μεγαλοαπατεώνα Κοσκωτά;

στ) Γιατί σε κάθε χτύπημα της «17N» συνέπιπτε και ένα μεγάλο γεγονός στη χώρα

μας; Ήταν εντελώς τυχαίο; Γιατί, γιατί... πολλά και ανεξήγητα γιατί.

Εγώ δεν είμαι ούτε ο Πουαρώ, ούτε ο αστυνόμος Σαΐνης. Είμαι ένας ενεργός πολίτης που δεν θέλει να τον κοροϊδεύουν. Τώρα που όλα είναι «χύμα», μπορώ κι εγώ να λέω τις απόψεις μου με θάρρος και παρησία. Χωρίς μάλιστα να επικαλούμαι τις ευνοϊκές διατάξεις του νέου αντιτρομοκρατικού Νόμου, που σιγά-σιγά θα μας κάνει ένα έθνος μετανιωμένων χαφιέδων, με το αζημίωτο φυσικά. Θα προσπαθήσω να μείνω με τα ερωτηματικά και τις απορίες μου. Το ίδιο πιστεύω θα κάνει και κάθε συνειδητός πολίτης που πονά αυτόν τον τόπο και που θέλει να μάθει την αλήθεια. Την πάσα αλήθεια.

Σωτήρης Σωτηρόπουλος
Γιατρός-Εκδότης
του περιοδικού Δίβρη.

Περί του Αντί

• Δύο αναγνώστες θέλουν να ξεφύγουν από την τρομολαγνεία και μας προτρέπουν να βοηθήσουμε. Πρώτα το γράμμα του Γιάννη Παπαϊωάννου
Αγαπητό Αντί,

Δεν συνηθίζω να γράφω επιστολές ούτε καν στους φίλους και συγγενείς μου. Ωστόσο, αποφάσισα να γράψω σε σας για να διαμαρτυρηθώ που μ' αφήσατε χωρίς πληροφόρηση όλο τον Αύγουστο. Παρακολουθώ το Αντί εδώ και πολλά χρόνια και ξέρω πως το περιοδικό «πάει θάλασσα» για ένα μήνα, αλλά αυτός ο Αύγουστος ήταν το κάτι άλλο! Όλοι έχουμε γίνει μέρος του αστυνομικού έργου που παίζεται σε καθημερινές συνέχειες στην τηλεόραση – ο ημερή-

σιος τύπος, άλλωστε, δεν πάει πίσω. Και καθώς όλοι διαθέτουμε ένα μπάτσο κρυμμένο μέσα μας (μερικοί ίσως έχουν κι έναν τρομοκράτη) υποκύψαμε στο μοιραίο της καθημερινής τηλεοπτικής δοκιμασίας. Από την άλλη είναι πιστεύω υποκριτικό να κατηγορούμε συνεχώς τα κανάλια τα οποία εμείς οι ίδιοι τροφοδοτούμε διαρκώς με την παρακαλούθησή τους.

Σας γράφω, λοιπόν, για να σας ζητήσω να συντρέξετε εμάς τους αναγνώστες σας με νηφάλιες αναλύσεις που θα μας απομακρύνουν από το αστυνομικό έργο και θα μας δώσουν, όχι βέβαια έτοιμες απαντήσεις εξόδου από το λαβύρινθο, αλλά τουλάχιστον σωστές ερωτήσεις που έστω αναπάντητες θα κατευθύνουν καλύτερα τη σκέψη μας.

Φιλικά,

Γιάννης Παπαϊωάννου

• Και ακολουθεί το γράμμα της Μαρίας Μαυρίδη:

Αγαπητό περιοδικό,

Παρακολουθώ σταθερά τις καλλιτεχνικές σελίδες του περιοδικού σου που το αγοράζει ο πατέρας μου. Προσωπικά δε βρίσκω κανένα ενδιαφέρον στα πολιτικά διάφορα, αν και τελευταία η ιστορία της 17N με έχει ξεσηκώσει. Γράφω, λοιπόν, για να σου πω πως μου άρεσε πολύ το τεύχος για τον Καραγάτση. Η αλήθεια είναι πως ως τώρα μόνο ακουστά τον είχα. Αποτέλεσμα: βρήκα τον Γιούγκερμαν στα βιβλία του μπαμπά μου και το διάβασα παρέα με το Αντί στην παραλία. Είμαι μαθήτρια της Β' λυκείου και σκέφτομαι να γίνω φιλόλογος ή αρχαιολόγος και αν δεν μπω, να γίνω δασκάλα ή ό,τι άλλο προκύψει.

Γεια σας
Μαρία Μαυρίδη

επισημαίνουμε

Για έναν Λαϊκισμό των Λαϊκισμών

Η παρουσίαση του προγράμματος της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας από τον Ιούνιο ως τον Δεκέμβριο του 2002 από τον κ. Βενιζέλο και τον πρόεδρο του θεσμού κ. Γιαννακόπουλο, επιβεβαίωσε δραματικά τα όσα το Αντί κατά καιρούς έχει σχετικά επισημάνει. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι οι νυν εκδηλώσεις δεν έχουν καμία σχέση με τις εξαγγελίες του 2000 περί ενοτήτων με θέματα τον άνθρωπο, το σύμπαν, το ιστορικό γίνεσθαι κ.λπ., αλλά αποτελούν μίαν ασύνδετη παράταξη σημαντικών και λιγότερο σημαντικών εκδηλώσεων απ' αυτές που παρουσιάζονται κάθε χρόνο στα φεστιβάλ της επικράτειας. Παράλληλα ενοχλεί το υψηλό κόστος –έως και σκανδαλώδες κατά περιπτώσεις– και μια πυροτεχνηματική αντίληψη «γεγονότων» που ούτε ενιαίο σκελετό διαθέτουν, ούτε διαφοροποιούν ως προς κάτι την «Π. Ολυμπιάδα», ούτε συμπλέκουν το εντόπιο με το διεθνές, ή το κλασικό με το πειραματικό. Κυρίως δεν ανοίγονται σε νέες μορφές και νέους δημιουργούς ώστε να δικαιολογήσουν το στοιχείο της άμιλλας που a priori κάθε έννοια Ολυμπιάδας περιλαμβάνει.

Τέλος επιβεβαιώνεται η αρχική μας υποψία πως ο νεότευκτος θεσμός απλώς πληρώνει πολιτικά γραμμάτια του υπουργού Πολιτισμού και του επικυρίαρχου κόμματος προωθώντας προσωπικούς φίλους, πολιτιστικάριους που θα συνεισφέρουν στο «όραμα» αζημίως και εταιρείες που με τις χορηγικές τους αντιμισθίες θα συνδράμουν στην παραγωγή και εκτέλεση μεγάλων «έργων». Έτσι υπό το αοριστολόγο φληνάφημα του «πολιτισμού των πολιτισμών» και του «φωτός του Απόλλωνα» (βοήθειά μας!) η κεντρική εξουσία αποκορυφώνει τους λαϊκισμούς του λαϊκισμού της καίγοντας τα χλωρά με τα ξερά και ανακατεύοντας Vangelis με Κουνέλλη σ' ένα μεταμοντέρνο στιφάδο στο οποίο όλα αρχίζουν και τελειώνουν στο θέαμα και τις στρατηγικές του. Το Αντί εξαρχής εξέφρασε την έντονη καχυποψία του· τώρα οφείλει να καταθέσει την ριζική του διαφωνία συν μερικά ερωτήματα:

- Ποιος αποφασίζει για τις πολυδιάστατες εκδηλώσεις;
- Πόσο επαρκούν οι επικεφαλής του θεσμού για ένα τόσο φιλόδοξο εγχείρημα;
- Ποιοι είναι οι εξειδικευμένοι σύμβουλοι κατά τομείς;
- Ποιο το τελικό πρόγραμμα ως το 2004 δεδομένου ότι πλέον τα χρονικά περιθώρια είναι ασφυκτικά;
- Είναι δυνατόν τον Μάιο ν' ανακοινώνονται εκδηλώσεις για τον επόμενο Ιούνιο; (Όπως δυστυχώς συνέβη φέτος.)
- Λέγεται ότι το ΥΠΠΟ δεν έχει το απαιτούμενο κύρος ώστε να «κλείσει» μεγάλες διεθνείς συμμετοχές. Πώς ρυθμίζεται θεσμικά η –επιβεβλημένη– συνεργασία του με τον 2004 και τις ιδιαίτερες δυνατότητές του στο παγκόσμιο πολιτιστικό μάρκετινγκ;

Ο «θρίαμβος» της Φρανκφούρτης είχε προϋπολογισμό 1,5 δισ. δρχ. και έφτασε τα 3,5 δισ. Το θέτουμε ωμά: Γνωρίζουν οι υπεύθυνοι πού θα φτάσει ως το τέλος το «μαλλί»;

Το Αντί όμως καταθέτει και μίαν ακόμη δυσάρεστη εμπειρία του. Η «Π. Ολυμπιάδα» δρα στη σιωπή και εν κρυπτώ κρατώντας δημιουργούς και ενδιαφερόμενους φορείς σε μίαν ιδιότυπη ομηρία.

Είναι απλό: Οι «αρμόδιοι» δεν απαντούν σε αιτήσεις, προτάσεις, απλά τηλεφωνήματα ως όφειλαν ως δημόσιοι λειτουργοί, επιβάλλοντας στους αναμένοντας μίαν ασύγγνωστη «σιωπή των αμνών». Στην προκειμένη όμως περίπτωση ούτε οι αμνοί είναι αθώοι.

Η «Πολιτιστική Ολυμπιάδα» εκτυλίσσεται σ' ένα πρωτοφανές οικονομικό και πολιτιστικό σκάνδαλο που δεν αφορά την πολιτιστική παιδεία των πολιτών, τη δημιουργία καλλιτεχνικών υποδομών και θεσμών ή τη δημιουργική έκφραση και συμμετοχή των πολλών αλλά τα συμφέροντα και τις «συγκινήσεις» των λίγων. Πρόκειται για μια γραμμική παρέλαση πυροτεχνημάτων τα οποία δεν έχουν σχέση ούτε με τις προηγούμενες εξαγγελίες ούτε με τις αληθινές ανάγκες του τόπου για έναν εκπολιτισμό της καθημερινότητας και των ανθρώπινων σχέσεων και για μια λαϊκή αλλά όχι λαϊκιστική ανάδραση.

Κι αυτό ο ΣΥΝ αλλά και η Αριστερά ευρύτερα έχουν την υποχρέωση να το καταγγείλουν. Αλλά και οι πολίτες οφείλουν ν' αντιδράσουν δυναμικά. Φευ, το 2004 είναι δίπλα μας.

Στέφανος Προτεστάκις

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Μια ενδιαφέρουσα έκθεση παρουσιάζει τις μέρες αυτές και έως τις 30 Οκτωβρίου το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης του Ιδρύματος ΔΕΣΤΕ. Η έκθεση, που έχει τίτλο «Fusion Cuisine», περιλαμβάνει έργα (εγκαταστάσεις, βίντεο, ζωγραφική, φωτογραφία και περφόρμανς) σύγχρονων καταξιωμένων αλλά και νεοεμφανιζόμενων γυναικών καλλιτεχνών απ' όλο τον κόσμο και επιδιώκει να ανακινήσει το ζήτημα της **γυναικείας τέχνης** –που τόσο λίγο έχει συζητηθεί στη χώρα μας– ως έκφρασης της γυναικείας εμπειρίας στον σύγχρονο κόσμο, όπως αυτή προσδιορίζεται από την καταγωγή και τα βιώματα της κάθε καλλιτέχνιδος. (Πληροφ. στο τηλ. 010 6729460)

• Έως τις 8 Σεπτεμβρίου διαρκεί η μεγάλη ομαδική έκθεση νέων εικαστικών δημιουργών «Πεδίο Δράσης Κόδρα '02», που διοργάνωσε ο Δήμος Καλαμαριάς και επιμελήθηκε

η αίθουσα τέχνης Τερρακότη/ΤinT στο πρώην στρατόπεδο Μακεδονομάχου Κόδρα, με στόχο την ανάδειξη του όμορφου αυτού χώρου σε κέντρο καλλιτεχνικής δραστηριότητας. Στην έκθεση, που περιλαμβάνει έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας, βίντεο, εγκαταστάσεις και δρώμενα, συμμετέχουν περισσότεροι από 60 νέοι καλλιτέχνες, απόφοιτοι ή τελειόφοιτοι των Σχολών Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. και του St. Etienne.

• Στις 17 Σεπτεμβρίου εγκαινιάζεται στη γκαλερί Ζήνα Αθανασιάδου στη Θεσσαλονίκη (Π.Π. Γερμανού 5) έκθεση σχεδίων και ζωγραφικής του **Δημοσθένη Δαββέτα**, ποιητή, συγγραφέα, ζωγράφου και performer, που ζει και εργάζεται στο Παρίσι. Θα διαρκέσει ως τις 24/9, ενώ τη βραδιά των εγκαινίων ο καλλιτέχνης θα δημιουργήσει ένα happening.

B O M B I Δ I A

πολιτιστικής

A Φ Α Σ Ι Α Σ

- Ρε παιδιά, τι έγινε ο Κούγιας; Ακόμη να τελειώσουν οι διακοπές του; Ο Βούγιας πάλι προς το παρόν είναι καλά. Τον Οκτώβριο δεν θα είναι.
- Ως βομβιστής πάλι προς συμβομβιστές, έχω να σας πω ότι τον Κουφοντίνα θα τον εμφανίσουν αργότερα. Στις βουλευτικές εκλογές...
- Ακούτε κ. Τάσο Γούλα;
- Πάντως εγώ γελάω με τους νεόκοπους θαυμαστές της Αστυνομίας και τους αριστεροδεξιούς που ερωτεύτηκαν την Ασφάλεια. Και που εκστασιάζονται με Κακαουνάκη και Τράγκα.
- Νέα Τάξις Πραγμάτων... Κύριε Goldon μου.
- Κατά τ' άλλα εκπληκτική η επιτυχία της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας κατά τους θερινούς μήνες, η οποία και ταυτίστηκε πλήρως με το Φεστιβάλ Αθηνών.
- Το οποίο όμως γνώρισε παταγώδη αποτυχία.
- Όχι όμως τόσο μεγάλη όσο οι παραστάσεις της Επιδαύρου και του Ηρωδείου...
- Οι οποίες έπιασαν πάτο! Και δεν έφταναν ούτε ο Τσακνής-life ως Αριστοφάνης, ούτε ο Σαββόπουλος-κασέτα ως από μηχανής Θεός για να τις ξελασπώσουν.
- Αμφότεροι, φευ, οι Διονύσηδες αποδείχτηκαν απροσδιόνυσοι.
- Του χρόνου αναμένεται Δέσποινα Βανδή, Μήδεια και Τσαλίκη, Ίων (σε διασκευή Λαζόπουλου).
- Είπαμε: ο νεοελληνικός

πολιτισμός τους φτάνει ως Λευτέρη Παπαδόπουλο και... ως Βενιζέλο με μακώ μπλουζάκι.

- Άσχετο: Στο τσίρκο του Πεκίνου γεννήθηκαν δύο νέα πάντα (ξέρετε, τ' ασπρόμαυρα αρκουδοειδή).
- Πάντα τέτοια.
- Εμείς λοιπόν, ενθάδε κείμενοι, ζήσαμε φέτος θηβαϊκές αποτυχίες με τον Κουνέλλη να παίζει εν ου παικτοίς αποσυρόμενος και την τιμή των όπλων να διασώζει μόνο ο Θόδωρος Τερζόπουλος.
- Αλήθεια, πόσο κόστισε συνολικά η «Θηβαϊκή Μανία» εκ Γερμανίας στην Πολιτιστική Ολυμπιάδα; Δεν βαριέστε! Λεφτά υπάρχουν.
- Αλλά και η «Πενθεσίλεια» ήταν φωβερή (faux) με απαράδεκτο και αντιλειτουργικό το τεράστιο σκηνικό του Διονύση Φωτόπουλου και αγνώριστο το αίσθημα του Κλάιστ.
- Στάιν με το στανιό.
- Είδατε επίσης «τα πλοία που πεθαίνουν στα λιμάνια» του Μετζικώφ στη σχολική «Ιφιγένεια εν Αυλίδι» της Επιδαύρου;
- Αν όχι, δεν γνωρίζετε τι εστί θεατρικό kitsch εν έτει 2002.
- Οι έλληνες σκηνογράφοι φοβάμαι έχουν μείνει στην αισθητική του '50 ξεχνώντας τις ιερές παρακαταθήκες του Τσαρούχη, του Κλώνη, του Φωκά.

- Νομίζω άρα πως οι σύγχρονοι εικαστικοί μας πρέπει να ξανα-ανακαλύψουν τον θεατρικό χώρο, γιατί οι επαγγελματίες σκηνογράφοι όταν δεν κοινοτοπούν απαράδεκτα, ακαδημαϊζουν αφόρητα.
- Καλό νέο: Ο Κ. Τσόκλης θα επιμεληθεί του χρόνου την «Τρικυμία» του Σαίξπηρ στο ΚΘΒΕ σε σκηνοθεσία Σταύρου Ντουφεξή.
- Περιμένουμε ανυπόμονα τη συνεργασία γιατί θεωρούμε τον Τσόκλη, τον θεατρικότερο έλληνα ζωγράφο.
- Ο Θάνος Μικρούτσικος επέστρεψε κατ' αρχάς στον καλλιτεχνικό προγραμματισμό της ελληνικής προεδρίας το 2003 και μετά στην «Πολιτιστική Ολυμπιάδα»... Εκεί δηλαδή που έφτυνε.
- Παρά τα λάθη και τον αμοραλισμό του πάντως, ήταν ο μόνος υπουργός πολιτισμού που είχε άποψη για τον χώρο, προώθησε θεσμούς και συνέστησε φορείς. Το σωστό να λέγεται.
- Αν και, όπως θα 'λεγε και ο Δάκης Ιωάννου, όταν μιλάμε για φορείς, στην Ελλάδα το μυαλό μας δεν πηγαίνει πουθενά αλλού παρά στους φορείς του Aids.
- Α propos, η Σύγκλητος της ΑΣΚΤ, ενώ στην αρχή ενέκρινε μεγάλη έκθεση του Δάκη με πέντε επιμελητές ξένων μουσείων σαν το Whitney και το Beauhous για το 2004... τελικά ανέκρουσε πρύμναν.
- Και του παραχωρεί το «Εργοστάσιο» μόλις το 2005! όπερ άτοπον... Οι «φορείς» που λέγαμε.

- Επίσης έσκισε η διαφήμιση του Outlook στη Documenta και τη Manifesta. Αν είχαν βρεθεί και τα λεφτά...
- «Ο Δικαιοπόλις θα ήταν πρώην ροκάς» δήλωσε ο αδικοσπαταλημένος Γιώργος Αρμένης για να δικαιολογήσει τους «Αχαρνής» του. Στην Ελλάδα η αμηχανία και η επανάληψη κάνουν θέατρο.
- Ό,τι πείτε, αγαπητοί. Αμ το άλλο;
- Ο Τάσος Ρούσσος, λέει, συνέγραψε την απολεσθείσα «Υψηλή» του Ευριπίδη για να χαίρεται σαν Στέλλα Βιολάντη η Λήδα Τασοπούλου και να καμώνεται παγκόσμιες πρώτες ο Ευαγγελάτος.
- Ο Μανωλάκης αυτό τον καιρό συγγράφει τον χαμένο «Προμηθέα Πυρφόρο» του συναδέλφου Αισχύλου, βοηθώντας του κ. Χ. Μύρη.
- Φωτιά στα μπατζάκια, δηλαδή, του Πολιτισμού των Πολιτισμών τους.
- Όπου η απύθμενη άγνοια παντρεύεται την ασύνορη πρόκληση και γεννούν την πιο κουφή κουφόνοια... Τι είπατε;
- Οι κουφοντίνες της τέχνης και οι παγκόσμιες «πρώτες» τους.
- Είδατε «Ορέστη» με Γιάννη Βούρο; Αν ναι, θα νοσταλγήσατε Ερρίκο Μπριόλα.
- Αν και η «κωμωδία» των Καμπανέλλη-Μιχαηλίδη κι αυτή απροσδιόνυση ήταν.
- Εκπτώσεις πολιτισμού παντού, παρά τις φανφάρες... Είπαμε: λεφτά έχουμε· αλλού είναι οι ελλείψεις.
- Πολύ ωραίο το θέμα του ελληνικού περιπτέρου στη

Ενας άξιος καλλιτέχνης, ο Μάρκος Κεφαλλονίτης πέθανε στο Παρίσι όπου ζούσε από μερικές δεκαετίες τώρα. Ο Μάρκος Κεφαλλονίτης είχε σπουδάσει γλυπτική στην ΑΣΚΤ, στην Αθήνα.

Πήγε αμέσως μετά στο Παρίσι, όπου παντρεύτηκε, έκανε μια κόρη και κάθε καλοκαίρι ερχόταν στην Ελλάδα. Στο Παρίσι παρακολουθούσε από κοντά τις καλλιτεχνικές αναζητήσεις των συγχρόνων του και καθημερινά επισκεπτόταν τα μουσεία της πόλης του φωτός. Εργαζόταν εντατικά και αθόρυβα, κλεισμένος στο εργαστήρι του. Ελάχιστοι είχαν δει τη δουλειά του γιατί ο ίδιος επέμενε να μην εκθέτει. Όμως η δουλειά του Κεφαλλονίτη πρέπει έστω και τώρα να γίνει γνωστή.

Το Μπαλέτο της Κρατικής Όπερας της Βιέννης εμφανίζεται στο Φεστιβάλ Αθηνών για δύο παραστάσεις.

Την Κυριακή 8 και την Δευτέρα 9 Σεπτεμβρίου το χορευτικό συγκρότημα, που έχει στο ρεπερτόριό του κλασικές αλλά και σύγχρονες χορογραφίες, στο πρώτο μέρος του προγράμματός του θα παρουσιάσει τα έργα: *Theme & Variations* και *Pas de Deux*, σε μουσική Π. Ι. Τσαικόφσκι και χορογραφίες Ζορζ Μπαλανσίν.

Στο δεύτερο μέρος, μέσα από την σύγχρονη ματιά του καλλιτεχνικού διευθυντή του συγκροτήματος και διάσημου χορογράφου Ρενάτο Ζανέλλα, οι θεατές θα παρακολουθήσουν το *Alles Walzer*, μπαλέτο σε μουσική Γιόχαν και Γιόζεφ Στράους και Γκούσταβ Μάλερ.

Το έργο *Μεσσίας*, σε μουσική των Γκέοργκ Φρίντριχ Χέντελ και Άρβο Περτ, παρουσιάζεται από το Μπαλέτο της Κρατικής Όπερας του Αμβούργου και τον χορογράφο Τζον Νοϊμάγιερ την Πέμπτη 19 και την Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου στο Ηρώδειο στο πλαίσιο του Ελληνικού Φεστιβάλ.

Ο Τζον Νοϊμάγιερ, μαθητής του Ζορζ Μπαλανσίν, χαρακτηρίστηκε από τις πρωτοποριακές του χορογραφίες σε κλασικά έργα, όπως ο *Καρυοθραύστης*, το *Ρέκβιεμ* του Μότσαρτ, *Τα κατά Ματθαίον Πάθη* του Μπαχ, οι συμφωνίες του Μάλερ. Με το Μπαλέτο της Κρατικής Όπερας του Αμβούργου, του οποίου είναι καλλιτεχνικός διευθυντής από το 1973, έχει περιοδεύσει σε όλο τον κόσμο.

Biennale Αρχιτεκτονικής της Βενετίας: το χάος στη δομημένη Αθήνα, ο ανώνυμος παράγων στη δημιουργία της αρχιτεκτονικής.

- Τα πανωθηκώματα δηλαδή και τα τσαντιροαυθαίρετα η προσπάθεια επιβίωσης σ' έναν άναρχο χώρο πριν την εποχή του εκσυγχρονισμού.

Ο «Απόλυτος Ρεαλισμός».

- Αντ' αυτών ο κ. Βενιζέλος μίλησε για τον εκσυγχρονισμό της πόλης ενόψει 2004... Τόσα κατάλαβε.

- Έτσι στη συνέντευξη Τύπου οραματίστηκε την νέα αρχιτεκτονική Ελλήνων και ξένων που έρχεται αφεύκτως.

- Αυτό φοβόμαστε κι εμείς.

- Τι κι αν μιλούσε για deconstruction και δημιουργικό χάος ο Θανάσης Μουτσόπουλος;

- Ελπίζουμε πάντως να θυμόμαστε πώς λέγεται η μαλακία ισπανικά...

- Calatrava! Αλλά και η ακρίβεια και ο διπλασιασμός των

κατασκευών έτσι λέγεται επίσης.

- Θυμήθηκα εδώ ένα κομμάτι απ' τις «Αόρατες πόλεις» του Καλβίνο, την συνεχή πόλη Τρούντε:

- «Ο κόσμος είναι σκεπασμένος με μία μόνη Τρούντε που δεν έχει αρχή και τέλος· αλλάζει μόνο το όνομα του αεροδρομίου...»

- Ετέρα σύμπτωση: Άμα τη αποχωρήσει του Στεφανίδη απ' το Μουσείο Φρουσίρα ο γενναιόδωρος κ. Βενιζέλος εμνημόνευσε επιτέλους το εν λόγω μουσείο και τη σημασία του σε άλλη του press conference περί διαδικτυακού προγράμματος.

- Όμορφος κόσμος ηθικός ή business is business;

- Μπορεί να μην έχουμε στην Ελλάδα Ζωολογικό Κήπο αλλά από πάντα όμως...

- Άλλη μία πολιτιστική απρέπια: Οι υπεύθυνοι στο Γκάζι δεν παραχωρούν φέτος το χώρο στη Βαβέλ για να πραγματοποιήσει το πολύ επιτυχημένο και κοσμοβριθές ετήσιο φεστιβάλ της.

- Χάνοντας έτσι την πιο σύγχρονη και κοσμαγάπητη εκδήλωσή τους.

- Αιτία, λέει, ότι πρόπερσι παρεισέφρησαν αναρχικά στοιχεία.

- Ναι αλλά παρεισέφρησαν και ο Μποστ και ο Αρκάς και ο Κουίνιο και ο Αλτάν και ο ...

- Τρομάρα τους, τόσο «καθωσπρεπισμό» και τόση ανυπαρξία αληθινής πολιτιστικής έκφρασης δεν είχαμε ούτε στη χούντα.

- Κύριε Τουρκεμτζόγλου μου!

- Αλλά βλέπετε αυτή την άποψη πολιτισμού είχαν οι κ.κ. Αβραμόπουλος, Φώτης Παπαθανασίου, Έλλη Ευαγγελίδου και οι λοιποί ΚΕΠετζήδες.

- Κυπατζήδες της τέχνης τελικά.

- Στο άλλο μαγαζί, στα πολιτιστικά του 2004, φεύγουν την Βαβαλέα η οποία όμως αρνείται να φύγει, ενώ αναμένονται νέες αφίξεις.

- Η Δουκίσσα της Βλακεντίας έχει θυμώσει πολύ καθώς όλα έχουν

κολλήσει.

- Ασχετο: Γνωρίζουμε ότι η λέξη *glamour* προέρχεται από την λέξη *grammar*;

Που θα πει ότι ο εγγράμματος λάμπει!

- Σαν τον Τρύπα φερ' ειπείν όταν αρθρογραφεί στο Βήμα.

- Κι άλλο περίεργο νέο: Η αποχώρηση της Κατερίνας Γρέγου από το ΔΕΣΤΕ στο τέλος του χρόνου· όπου πάντως είχε αναπτύξει αξιοπρόσεκτη δραστηριότητα.

- Δείτε στο Φεστιβάλ της Αυγής στο Πάρκο της Ευελπίδων επτά νέους καλλιτέχνες που παρουσιάζουν επτά επιμελητές και οι οποίοι έχουν ως θέμα την οικολογική αγωνία και την ατομική απόγνωση.

- Η έκθεση πρωτοπαρουσιάζεται στους Δελφούς από τις 5 ως τις 8 Σεπτεμβρίου στο πλαίσιο της Β' διεθνούς Συνάντησης των Δελφών.

- Αξίζει να τους δούμε...

- Τίτλος της έκθεσης, *interfaces*.

Μανωλάκης ο Βομβιστής

Καθώς η θερινή θεατρική σεζόν 2002 έφτασε σχεδόν στο τέλος της, τα ερωτήματα που έρχονται να απασχολήσουν κοινό και κριτική δυστυχώς παραμένουν λίγο-πολύ τα ίδια με τα αντίστοιχα προηγούμενων ετών. Εκείνο ωστόσο που συνεχώς και σταθερά ενισχύεται είναι το συναίσθημα της απογοήτευσης. Τι φταίει και παρά τους αξιόλογους «εργάτες» του θεάτρου, την πληθώρα παραγωγών, τα φιλόδοξα οράματα και τις σημαντικές προσπάθειες που καταβάλλονται, το τοπίο παραμένει ως επί το πλείστον στείο; Ποιά είναι η αιτία που όσα παρουσιάζονται φαντάζουν επανάληψη όλων όσων στο παρελθόν έχουμε δει επίσης κατ' επανάληψη; Οι απαντήσεις δεν είναι εύκολο να δοθούν.

Μερικές σκέψεις για το τέλος...

Και για να μην είμαστε άδικοι, δεν μπορούμε να αρνηθούμε την ποιότητα δουλειάς σημαντικών και πολλών ανθρώπων του θεάτρου μας καθώς και την ύπαρξη παραστάσεων πραγματικά αξιολογών. Η κατάχρηση άλλωστε δεν αναιρεί την χρήση. Όμως αυτές οι παραστάσεις αποτελούν εξαιρέσεις. Συνήθως το κοινό που κατακλύζει την Επίδαυρο, το Ηρώδειο και όλα τα θέατρα Αττικής και επαρχίας έρχεται αντιμέτωπο με παραστάσεις ξαναϊδωμένες, κοινότοπες, που δήθεν θέλουν να «πουν κάτι καινούργιο», να φωτίσουν μια άλλη πλευρά και δεν είναι παρά κατασκευάσματα ματαιοδοξίας.

Όλοι διαπιστώνουν την συνεχή επανάληψη και την εμμονή σε συγκεκριμένα πρότυπα και έργα. Τραγωδίες και κωμωδίες του χρυσού αιώνα της αρχαιότητας ενδεδυμένες συχνότατα με άθλιες μεταφράσεις-διασκευές. Δεν έχουν όλες την τύχη να πέσουν στα χέρια ενός ανθρώπου με γνώση, σεβασμό και αξιοπρέπεια που θα τους φερθεί όπως τους αρμόζει και όχι όπως του αρμόζει. Επιπλέον κυριαρχεί η μανία όλων να ανεβάσουν ή να παίξουν αρχαίο δράμα. Αντιγόνες, Ηλέκτρες, Οιδίποδες, Ορέστες, Κλυταιμνήστρες, Αγαμέμνονες σε αφθονία κάθε καλο-

καίρι. Όλοι προσδοκούν να τους ενσάρκωσουν προσθέτοντας στο βιογραφικό τους «μεγάλες» ερμηνείες, ελπίζοντας πως μέσα από αυτούς και μόνο τους ρόλους θα καταξιωθούν. Νομίζει κανείς πως όλα τα άλλα έργα εξαφανίζονται κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και πως όποιος επιχειρήσει να κάνει κάτι άλλο αποτολμά το αδύνατο. Το αρχαίο δράμα αποτελεί έναν άγραφο κανόνα.

Το ελληνικό θεατρικό καλοκαίρι έχει ανάγκη όμως από κάτι που θα δώσει πνοή και θα αποφορτίσει το βεβαρημένο τραγωδιακό τοπίο. Ο καλός ηθοποιός, ο καλός σκηνοθέτης, βεβαίως και θα αναμετρηθεί και με το αρχαίο δράμα. Αλλά μπορεί και πρέπει να αναμετρηθεί και με ένα πλήθος άλλων σπουδαίων έργων.

Η προσήλωση στο αρχαίο δράμα τρέφει επιπλέον και τον εθνικισμό μας. Στεκόμαστε αρνητικοί μπροστά σε οποιαδήποτε ξενόφερτη προσπάθεια. Κριτικός μάλιστα εφημερίδας έγραψε πρόσφατα αναφερόμενος σε παραστάσεις προερχόμενες από το εξωτερικό: «Η αρχαία τραγωδία που διασώθηκε στους αιώνες και για την οποία ξόδεψαν το αίμα τους και τα φώτα τους οι πνευματικοί άνθρωποι της Ελλάδας για να την ανεβάσουν στο βάθρο που

της πρέπει κατάντησε μια κουρελού που την ποδοπατεί ο πάσα εις». Σύμφωνα με τη λογική αυτή δηλαδή, θα πρέπει κάθε χώρα να επικεντρώνεται στις παραστάσεις έργων εγχώριας παραγωγής γιατί μόνο αυτή είναι ικανή να τα παρουσιάσει. Επομένως να ξεχάσουμε τον Σαίξπηρ, τον Τσέχωφ, τον Γκολντόνι, τον Μπέκετ, τον Λόρκα και όλους τους άλλους μεγάλους συγγραφείς. Τα μεγάλα έργα όμως ακριβώς για αυτόν τον λόγο είναι μεγάλα. Επειδή αφορούν όλη την ανθρωπότητα και όλες τις εποχές. Αλλιώς θα τα προσπερνούσαμε όπως τόσα και τόσα άλλα. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει πως οι ξενικές προσεγγίσεις έχουν απαραίτητα ενδιαφέρον ή ποιότητα. Πολλές από αυτές που είδαμε φέτος δεν είχαν τίποτα. Ισχύ κατά την γνώμη μου θα είχε αυτή η θέση αν την γενικεύαμε και για τις εγχώριες παραγωγές. Γιατί είδαμε και φέτος πολλές τέτοιες κακές παραστάσεις.

Τα παραπάνω βέβαια ισχύουν το ίδιο και περισσότερο ίσως για την αριστοφανική κωμωδία που συχνότατα κακοποιείται με μεταφράσεις και δήθεν έξυπνες προσαρμογές της στα καθ' ημάς, τεχνική στην ουσία της καθόλου κατακριτέα, το αντίθετο μάλιστα, αλλά που δυστυχώς αποτελεί τις περισσότερες φορές ένα πρόσχημα για αυτοσχεδιασμούς και εξυπνακισμούς καθόλου κολακευτικούς ούτε για το κοινό, ούτε για τους συντελεστές.

Αυτό που πρέπει ωστόσο όλοι να συνειδητοποιήσουμε, και κυρίως οι έλληνες καλλιτέχνες, είναι πως πρέπει να αφήνουμε τα κείμενα να ανασάνουν. Μια αποτοξίνωση, μια απαραίτητη απόσταση για να δούμε καλύτερα αυτά τα έργα, να εστιάσουμε στον εαυτό μας, στις ικανότητες και στις ανάγκες μας, να επαναπροσδιορίσουμε τις συντεταγμένες μας σε σχέση με αυτά, να κάνουμε έναν απολογισμό της έως τώρα πορείας μας. Αναμφισβήτητα όλοι έχουν το δικαίωμα να δοκιμάζονται με τα μεγάλα κείμενα της ανθρωπότητας. Πριν από την ανμέτρηση όμως απαιτείται προετοιμασία, άσκηση και μελέτη. Γιατί και το γόνιμο χωράφι θέλει το χρόνο του από την μία σπορά μέχρι την επόμενη για να φέρει καρπούς.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Φεστιβάλ και το Σεπτέμβρη...

Το καλοκαίρι φεύγει. Βροχές και πλημμύρες ακολουθούν. Στην επαρχία συνεχίζουν κάποιες γιορτές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Και στη μεγαλούπολη της Αττικής τα φεστιβάλ που οργανώνουν οι τοπικοί δήμοι συνεχίζουν.

Κάποιες από τις εκδηλώσεις αυτές έχουν το ιδιαίτερο χρώμα τους, κάποιες άλλες είναι επαναλήψεις που ίσως χάσατε αλλά αξίζει να τις παρακολουθήσετε. Εμείς τις καταγράφουμε, εσείς θα αποφασίσετε πού θα πάτε.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΑΤΜΟΥ

Τη βυζαντινή μουσική παράδοση, το δημοτικό και το σύγχρονο ελληνικό τραγούδι καθώς και την παγκόσμια λόγια και χορωδιακή μουσική όλων των περιόδων της μουσικής ιστορίας έχει ως στόχο να προβάλει το 2ο Φεστιβάλ Θρησκευτικής Μουσικής που πραγματοποιείται στην Πάτμο.

Αναλυτικά το πρόγραμμα του φεστιβάλ τις επόμενες ημέρες έχει ως εξής:

Παρασκευή 6 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

«Προσευχές», ρεσιτάλ τραγουδιού Τ. Χριστογιαννόπουλου
Απαγγέλει η ηθοποιός Μάρθα Τομπουλίδου

Στο πιάνο η Βίκυ Στυλιανού

Σάββατο 7 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

Οκτώ βιολοντσέλα της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης σε έργα Μότσαρτ, Μπαχ, Χέντελ κ.ά.

Κυριακή 8 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

«Τραγούδια και σκοποί του τόπου μας»
Η Δόμνα Σαμίου και σύνολο παραδοσιακής μουσικής ερμηνεύουν τραγούδια θρησκευτικού περιεχομένου από τη Δωδεκάνησο, τη Μικρά Ασία, τη Θράκη, τις Κυκλάδες και τη Μακεδονία

Τετάρτη 11 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

Παιδική χορωδία Ντόμπριτς (Βουλγαρία)

Έργα: Βιβάλντι, Σούμπερτ, Ορλάντο ντι Λάσσο, Περγολέζι, Γκουνώ, Μπρίτεν κ.ά.

Πέμπτη 12 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

Χορωδία Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης

Έργα Λεονταρίτη, Λάλλα, Μικρούτσικου, Παπακωνσταντίνου, Κυπουργού και Αδάμη.

Παρουσιάζονται επίσης έργα από την Αναγέννηση και την εποχή μπαρόκ.

Διευθύνει ο Αντώνης Κοντογεωργίου

Παρασκευή 13 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

Ορχήστρα των Χρωμάτων και χορωδία ΕΡΤ

Έργα Μιχαηλίδη, Ευαγγελάτου, Μπάμπερ, Ντεμπυσσύ και Μότσαρτ.

Την ορχήστρα και χορωδία διευθύνει ο Μίλτος Λογιάδης

Σάββατο 14 Σεπτεμβρίου

Χώρος Αποκάλυψης

Ρεσιτάλ Αλίκης Καγιαλόγλου

Έργα: «Η Παναγία, ο Χριστός και οι Άγιοι στα τραγούδια του Μάνου Χατζηδάκι» –στο πιάνο η Δέσποινα Στεφανίδου καθώς επίσης και το έργο του Α. Μπαλτά «τα τραγούδια του κοσμοκαλόγερου» σε κείμενα από διηγήματα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΝΙΚΑΙΑΣ

Στη συμπλήρωση ογδόντα χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή είναι αφιερωμένο το φετινό φεστιβάλ του Δήμου Νίκαιας που έχει τίτλο «Πολιτιστικό Καλοκαίρι». Οι εκδηλώσεις άρχισαν στις 23 Αυγούστου και πραγματοποιούνται στο Κατράκειο Θέατρο, στο Δημοτικό Κηποθέατρο, στον Πολυχώρο της «Μηχανικής Καλλιέργειας» (Λ. Θηβών 245) και στις πλατείες Χαλκηδόνας, Αγίου Νικολάου και Δαβάκη. Οι επόμενες εκδηλώσεις είναι:

Σάββατο 7 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

«Αγαπημένη Ανατολή, Αγαπημένη Δύση», με τους Σοφία Βόσσου και Τζαμάλ Τούρκογλου

Κυριακή 8 Σεπτεμβρίου

Δημοτικό Κηποθέατρο

Συναυλία Δημήτρη Κάτοικου - Είκοσι χρόνια Μάνος Λοΐζος

Τρίτη 10 Σεπτεμβρίου

Δημοτικό Κηποθέατρο

Γιάννης Καλαντζόπουλος:

«Η Σολομώντεια Λύση - Ο ελληνικός κύκλος με την κιμωλία»

Τετάρτη 11 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

Εθνικό Θέατρο: «Ιφιγένεια εν Αυλίδι»

Πέμπτη 12 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

Θεατρική διαδρομή: «Λυσιστράτη».

Παρασκευή 13 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

Σύλλογος Μικρασιατών Πτολεμαΐδας.
«Ταξίδι στις πατρίδες της μνήμης».

Δευτέρα 16 Σεπτεμβρίου

Δημοτικό Κηποθέατρο

Θεατρική Ομάδα Πνευματικού Κέντρου Δήμου Νίκαιας
«Λυσιστράτη»

Τετάρτη 18 Σεπτεμβρίου

Δημοτικό Κηποθέατρο

Λαϊκή Αθηναϊκή Σκηνή

«Του Κουτρούλη ο γάμος»

Πέμπτη 19 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

Συναυλία Δόμνας Σαμίου

Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου

Πολυχώρος «Μηχανικής Καλλιέργειας»

Παρουσίαση του DVD των «ΠΥΞ-ΛΑΞ»

Σάββατο 21 Σεπτεμβρίου

Δημοτικό Κηποθέατρο

Αφιέρωμα στον Μάρκο Βαμβακάρη

Κυριακή 22 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

Στέφανος Κορκολής και Συμφωνική Ορχήστρα:

«Astor Piazzolla: 10 χρόνια μετά...»

Δευτέρα 23 Σεπτεμβρίου

Κατράκειο Θέατρο

Παραδοσιακοί χοροί από το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Νίκαιας

Δευτέρα 23 Σεπτεμβρίου
Δημοτικό Κηποθέατρο
Δυτικά της πόλης:
«Εις το ρεύμα της ζωής τους»

Τρίτη 24 Σεπτεμβρίου
Δημοτικό Κηποθέατρο
Συναυλία Τάκη Βούη

Τετάρτη 25 Σεπτεμβρίου
Δημοτικό Κηποθέατρο
Θέατρο του παιδού:
«Οι μύθοι του Αισώπου»

Πέμπτη 26 Σεπτεμβρίου
Πολυχώρος «Μηχανικής Καλλιέργειας»
Ολοήμερο Φεστιβάλ Παιδικού
Παραμυθιού

Παρασκευή 27 Σεπτεμβρίου
Πολυχώρος «Μηχανικής Καλλιέργειας»
Βραδιά Ελληνικής Λογοτεχνίας

Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου
Κατράκειο Θέατρο
Συναυλία Νίκου Παπάζογλου

Κυριακή 29 Σεπτεμβρίου
Πολυχώρος «Μηχανικής Καλλιέργειας»
Συναυλία Ορχήστρας Σαξοφώνων
Δήμου Νίκαιας

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με τον Δήμο Νίκαιας στα τηλέφωνα:
010-4278100, 010-4278159,
010-4278148 και 010-4278161

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ

Στο **Θέατρο Φοίνικα** (Αθηνάς και Προσκόπων, Κηπούπολη) θα γίνουν οι εκδηλώσεις:

Σάββατο 7 Σεπτεμβρίου
Συναυλία του Σωκράτη Μάλαμα

Κυριακή 8 Σεπτεμβρίου
«ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ» του Βιντσέντζου Κορνάρου. ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΚΡΗΤΗΣ.
Σκηνοθεσία: Βασίλης Νικολαΐδης
Παίζουν: Γ. Παρτσαλάκης, Ουρ. Μπασλή, Τζ. Μιχαηλίδου, Χρ. Λούλης, κ.ά.

Δευτέρα 9 Σεπτεμβρίου
Συναυλία
του Βασίλη Παπακωνσταντίνου

Τετάρτη 11 Σεπτεμβρίου
«Λυσιστράτη» του Αριστοφάνη
Θεατρική διαδρομή
Σκηνοθεσία: Γ. Μιχαλακόπουλος

Παρασκευή 13 Σεπτεμβρίου
«Ο έμπορος της Βενετίας» του Σαίξπηρ
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Κέρκυρας

Σάββατο 14 Σεπτεμβρίου
Μουσικοχορευτική παράσταση με τους
Σταμάτη Κραουνάκη, Κώστα Μακεδόνα,
Σπείρα-Σπείρα+Τζένη Μπότση και τη
Δήμητρα Παπίου

Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου
Συναυλία με τους ABATON, Ελένη Πα-
σπαλά-D. Lynch και Σταύρο Λάντσια

Δευτέρα 16 Σεπτεμβρίου
«Οιδίπους επί Κολωνώ» του Σοφοκλή.
Θέατρο Τέχνης

Τετάρτη 18 Σεπτεμβρίου
Συναυλία με τη Χαρούλα Αλεξίου

Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου
Συναυλία με τον Μιχάλη Χατζηγιάννη

Σάββατο 21 Σεπτεμβρίου
«Αχαρνής» του Αριστοφάνη
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Βέροιας

Δευτέρα 23 Σεπτεμβρίου
Συναυλία με τους Ε. Τσαλιγοπούλου,
Ν. Πορτοκάλογλου και Γ. Ανδρέου

Τετάρτη 25 Σεπτεμβρίου
Συναυλία με τους Τάσο Γκρους,
Αργυρώ Καπάρου και Κ. Μάντζιο

Παρασκευή 27 Σεπτεμβρίου
«Ηλέκτρα» του Σοφοκλή. Μορφές
Έκφρασης. Σκηνοθεσία: Θωμάς Κινδύ-
νης

Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου
Συναυλία με τους Ν. Ζιωγαλά-Α. Μου-
τσάτσου και Μ. Πυροβολάκη.
Ώρα έναρξης παραστάσεων: 9.00 μ.μ.
Εισιτήρια προπωλούνται στο Πνευματι-
κό Κέντρο του Δήμου Περιστερίου, στα
καταστήματα Metropolis και στο Θέα-
τρο Φοίνικα

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΑΛΕΩ

Συναυλίες σημαντικών Ελλήνων ερμη-
νευτών και αξιόλογες θεατρικές παρα-
στάσεις περιλαμβάνει το φετινό φεστι-
βάλ του Δήμου Αιγάλεω που έχει τίτλο
«Πολιτιστική Διαδρομή 2002». Το φεστι-
βάλ πραγματοποιείται στο **Δημοτικό
Θέατρο «Αλέξης Μινωτής»** και θα διαρ-
κέσει ως τις 28 Σεπτεμβρίου.
Αναλυτικά το πρόγραμμα των επόμενων
εκδηλώσεων έχει ως εξής:

Παρασκευή 6 Σεπτεμβρίου
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Κρήτης. «Ερωτόκριτος» του
Βιντσέντζου Κορνάρου
Σκηνοθεσία: Βασίλης Νικολαΐδης
Παίζουν: Γ. Παρτσαλάκης, Ουρ. Μπα-
σλή, Τζ. Μιχαηλίδου, Χρ. Λούλης, κ.ά.

Κυριακή 8 Σεπτεμβρίου
ΓΕ.ΘΕΑ.
«Η Χιονάτη και οι 7 ψηλοί νάνοι» της
Κάρμεν Ρουγγέρη

Δευτέρα 9 Σεπτεμβρίου
Συναυλία Ε. Τσαλιγοπούλου,
Ν. Πορτοκάλογλου και Γ. Ανδρέου

Τετάρτη 11 Σεπτεμβρίου
Θέατρο Τέχνης - Κάρολος Κουν
«Οιδίπους επί Κολωνώ» του Σοφοκλή

Πέμπτη 12 Σεπτεμβρίου
Συναυλία Χρήστου Λεοντή με τίτλο «Η
άνοιξη στ' ορκίζομαι θα είν' αληθινή»
Τα τραγούδια ερμηνεύουν οι Δώρος Δη-
μοσθένους, Μαρία Σουλτάτου και Λά-
κης Χαλκιάς

Κυριακή 15 Σεπτεμβρίου
Θεατρική Ομάδα Δήμου Αιγάλεω
«Καραγκιόζης ο Έλληνας»
Διασκευή: Μυρσίνη Σακκά

Δευτέρα 16 Σεπτεμβρίου
10 Χρόνια μετά...
Συναυλία-αφιέρωμα στο έργο του Γιώρ-
γου Ζαμπέτα. Συμμετέχουν καλλιτέχνες
που συνεργάστηκαν μαζί του.

Τετάρτη 18 Σεπτεμβρίου
Μοντέρνο Θέατρο
«Το ημερολόγιο ενός τρελού»
του Νικολάι Γκόγκολ

Πέμπτη 19 Σεπτεμβρίου
Συναυλία Καλλιόπης Βέττα
και Γιάννη Ιωάννου

Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου
«Όνειρο καλοκαιριού». Βραδιά μιούζι-
καλ, όπερας, οπερέτας, έντεχνου ξένου
και ελληνικού τραγουδιού

Τρίτη 24 Σεπτεμβρίου
ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Βέροιας
«Αχαρνής» του Αριστοφάνη. Σκηνοθε-
σία: Γιώργος Αρμένης

Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου
ΚΟΕΜ
«Καραγκιόζης Μιούζικαλ». Κείμενο-Σκη-
νοθεσία-Χορογραφία: Μέμη Σπυράτου.
Μουσική επιμέλεια: Λάμπρος Λιάβας

Σημειώσεις ενός οδοιπόρου...

...που διαβάσει την «Τελευταία αρκούδα του Πίνδου»

και τη «Δρακόλιμνη» του Δημήτρη Χατζή

Μιας και ξανάρθανε στις σελίδες του Αντί κείμενα με προβληματισμούς γύρω από τον Δημήτρη Χατζή, σκέφτηκα να καταθέσω κι εγώ ένα κείμενο που θέτει κάποια ζητήματα γεωγραφίας στο έργο του. Πρόκειται για ένα απόσπασμα από ένα ιδιότυπο οδοιπορικό που κινείται στον υποθαλάσσιο-γεωγραφικό χώρο βασισμένο στο τοπωνύμιο Πολιάνα ή Μπολιάνα. Το απόσπασμα που σχετίζεται με τον Δ.Χ. είναι το παρακάτω:

[Οι αριθμοί στις παρενθέσεις αντιστοιχούν σε σημεία του χάρτη που παρατίθεται. Ο χάρτης-βάση είναι από την *Ήπειρο* των εκδόσεων «Λουκόπουλος». Το ένα μεγεθυμένο κομμάτι είναι απόσπασμα από χειρόγραφο χάρτη του δημοδιδάσκालου Χαράλαμπου Ρεμπέλη κατασκευασμένο «Εν Βουρμπιάνη το 1938». Το άλλο είναι παρμένο από ορειβατικό χάρτη του περιοδικού *Κορφές* που εκδίδει ο Ε.Ο.Σ. Αχαρνών, τεύχος 56/85. Οι ένθετοι χάρτες τοποθετήθηκαν για να «δούμε» τις δυο «Μπολιάνες» που υπάρχουν στην περιοχή: Μία στο Ζαγόρι (1) και μία στο Σμόλικα (5).]

Στην πορεία από τη Λάιστα για το Ηλιοχώρι (Ντομπρίνοβο) συναντάμε την τοποθεσία Μπολιάνα (1), στις ανατολικές υπώρειες της Τύμφης.

«Κι ολότελα ξαφνικά τὰ 'δε μπροστά του. Σηκώθηκε, τα κοίταξε, ξανακοίταξε – δεν μπορεί να γελιοτάνε, τὰ 'ξερε. Είταν αυτά. Τ' αρκουδίστικα χνάρια, τα μεγάλα της πέλματα. Αυτή 'ταν. Η αρκούδα του Σμόλικα, του Πάπιγκου, της Πολιάνας – η Μάρω του Πίνδου. Και ζούσε ακόμα. Ζούσε κι' αυτή. Η λύπη του σκόρπισε μονομιάς – η καρδιά του χτύπησε δυνατά τον παλμό της βουνίσιας του ράτσας, της δικής του της γης».

Είναι βέβαια από το *Διπλό Βιβλίο* του Δημήτρη Χατζή το παραπάνω απόσπασμα από το κεφάλαιο «Η τελευταία αρκούδα του Πίνδου» [εκδόσεις «Το ροδακίό», σελ. 128]. Η Πολιάνα που αναφέρει εδώ ο Χατζής εικάζω ότι είναι αυτή που συναντήσαμε περπατώντας από τη Λάιστα για το Ηλιοχώρι, αλλά το ζήτημα που εγείρεται εδώ είναι: τι θέση έχει ο Σμόλικας στο τρίπτυχο Πάπιγκο, Σμόλικας, Πολιάνα. Έχω την εντύπωση ότι υπάρχει μια σύγχυση στα γραφτά του Χατζή ως προς τα τοπωνύμια της περιοχής. Και εννοώ το Σμόλικα, οι περιγραφές του οποίου και οι αναφορές σ' αυτόν ταιριάζουν ή συμπίπτουν με τον ορεινό όγκο της Τύμφης (Γκαμήλας). Η εντύπωση αυτή ενισχύεται και από άλλα σημεία του *Διπλού Βιβλίου*.

«Πήρε [ενν. ο Σκουρογιάννης, ο ήρωας] το παλιό μονοπάτι των τσομπαναραίων, των ξυλοκόπων, των παλιών ληστάρχων που τραβάει για την κορφή» (σελ. 123)

και

«Ξαναζήτησε πέρα από το ξέφωτο τα παλιά τα μονοπάτια που βγάζουν στο Σμόλικα» (σελ. 126)

Κι αυτό γιατί το Ντομπρίνοβο (Ηλιοχώρι) –το χωριό του Σκουρογιάννη– βρίσκεται στις παρυφές της Τύμφης και απ' αυτό πράγματι ξεκινάνε μονοπάτια για την κορφή, περνώντας μάλιστα και από μια τοποθεσία που λέγεται «Λημέρια κλεφτών» (2).

Θα πρότεινα να κάνουμε μιαν ανάβαση στο Σμόλικα μήπως κάτι τέτοιο μας βοηθήσει να διασαφηνίσουμε τα πράγματα. Και επειδή έχουμε κουραστεί αρκετά, ας διανυκτερεύσουμε στη Λεσνίτσα (Βρυσόχωρι), πού αλλού; στην κλασική ξαγορίσια εκκλησιά, αγναντεύοντας την Τσούκα Ρόσσα και

τη βαριά σκιά της.

Το πρωί κατηφορίζουμε προς την κοίτη του Αώου κινούμενοι προς Βορρά και ανηφορίζουμε για το Παλιοσέλι, την πηγή Νάνε, το καταφύγιο και τη Δρακόλιμνη (3). Από δω η κορφή (2.637 μ.) απαιτεί μια ανάβαση μιάμισης ώρας περίπου. Απλώνεται τώρα στη ματιά μας ένα τοπίο στο οποίο κυριαρχούν η καρδιόσχημη Δρακόλιμνη του Σμόλικα, η κορφή Κλέφτης στα δυτικά, το βόρειο συγκρότημα με τις κορφές Γύφτισα (4) Μπολιάνα (5) και Ταμπούρι (6).

Μακριά στα ανατολικά αχνοφαίνεται ο Όλυμπος ενώ στα νότια η κοιλάδα του Αώου, και οι βραχώδεις ορθοπλαγιές της Τύμφης μας συνεπείρουν.

Ας πάμε και στη «Δρακόλιμνη» του Δημήτρη Χατζή τώρα. Είναι ένα κείμενο από τη συλλογή *Θητεία-αγωνιστικά κείμενα 1940-1950* [εκδόσεις «Κείμενα», Αθήνα 1979].

«Απάνω στο Σμόλικα, λίγο πιο κάτω απ' την ψηλότερη κορφή του, στα 2000 μέτρα, ανάμεσα στους θεόρατους βράχους και στα χιόνια που δεν προλαβαίνουν να λιώσουν, είναι η Δρακόλιμνη. Ογδόντα μέτρα είναι όλο κι όλο το πλάτος της και μπορεί να φαίνεται μικρή στον ανήξερο διαβάτη που περνάει το ψηλοκρεμαστό μονοπάτι από την Κόνιτσα για τα Ζαγόρια.» (σελ. 99)

Εδώ μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι η περιγραφή αυτή ταιριάζει απόλυτα στη Δρακόλιμνη της Τύμφης (7) και όχι σ' αυτή του Σμόλικα (4). Κι αυτό γιατί όντως θεόρατοι βράχοι –οι κορφές της Γκαμήλας, ο Πλόσκος και οι βόρειες ορθοπλαγιές τους– περιβάλλουν την πρώτη ενώ η δεύτερη (του Σμόλικα) βρίσκεται σε «ήπια» τοποθεσία ανάμεσα σε λιβάδια αλπικής βλά-

στησης. Ακόμα, γιατί το «ψηλοκρεμαστό μονοπάτι» ταιριάζει μ' αυτό που πάει από την Κόνιτσα, μονή Στομίου (8), Αμάραντος, Ξερόλουτσα και από κει Πάπιγκο ή Βραδέτο ή Τσεπέλοβο ή Σκαμνέλι, στην καρδιά του Ζαγοριού δηλαδή, ενώ τα μονοπάτια που ξεκινάνε από Κόνιτσα και περνάνε από το Σμόλικα οδηγούν προς τη Σαμαρίνα στα ανατολικά, προς Παλιοσέλι, Πάδες στα νότια ή προς το Κεράσοβο (Αγ. Παρασκευή) και τη Φούρκα στα βόρεια.

Συνεχίζουμε το διάβασμα της «Δρακόλιμνης» μέσα από τη φόρτιση που μας έχει μεταδώσει ο Χατζής και που μας έχει μεταφέρει χρονικά σ' εκείνη την τρομερή περίοδο του Δεύτερου Αντάρτικου:

«Ο δράκος που φωλιάζει στο άπατο βάθος της μυστηριώδικης λίμνης και φυλάει το μεγάλο βουνό του, ζωντάνεψε μέσα στην αντίσταση των παλικαριών του Δημοκρατικού Στρατού. Στη Σουσνίτσα (9) και στον Κλέφτη, στην Πολιάνα, στη Γύφτισα, στο Ταμπούρι κάτω από τον ίσκιο του Σμόλικα, πενήντα μέρες ο δράκος του παραμυθιού παράστεκε τους γνώριμους, τους δικούς του που πολεμούσαν για το βουνό του. Στέρωσε τους βράχους μπροστά στα πολυβολεία τους, τους έδειξε τα μυστικά μονοπάτια του βουνού του για να περνούν τη νύχτα, τους έκρυψε τη μέρα κάτω απ' τους θάμνους των μεγάλων τους δέντρων.» (σελ. 100)

Εδώ έχουμε περιγραφές και ονομασίες που βρίσκονται όντως στο Σμόλικα και που τις είδαμε στο αγνάντεμα από την κορφή. Παρακάτω μπερδεύονται πάλι τα πράγματα, γιατί αναφέρεται στον Αλή Πασά που ανέβηκε με τη φρουρά του να βρει τι κρύβεται στη Δρακόλιμνη, αλλά έφυγε άρον-άρον γιατί θύμωσε ο δράκος και έριξε πρωτοφανή καταιγίδα και χαλάζι. Θρύλος που είναι γνωστός για τη Δρακόλιμνη της Τύμφης.

Συνεχίζει συνταιριάζοντάς την μ' αυτή του Σμόλικα, σε μια προσπάθεια απάλυνσης του πόνου από την υποχώρηση μετά τις αιματηρότατες μάχες του Κλέφτη και της Γύφτισας.

Η Δρακόλιμνη της Τύμφης

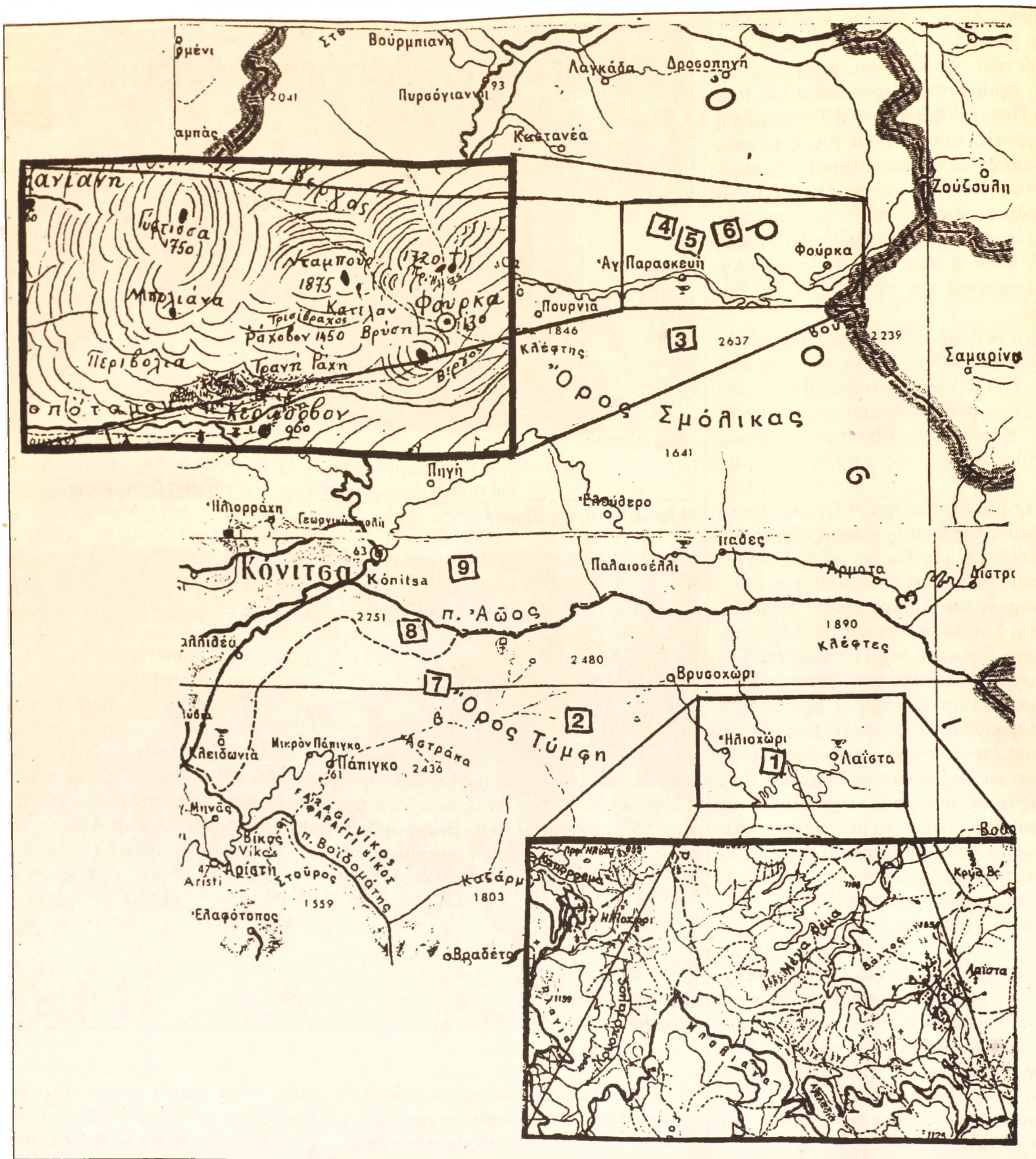

Η Δρακόλιμνη του Σμόλικα

«Τώρα οι δικοί μας τραβηχτήκανε παραπάνω στο Γράμμο. Οι ξένοι λένε πως πατούνε το Σμόλικα. Μα μέσα στο άπατο βάθος της μυστηριώδικης λίμνης, ο δράκος κάθεται και φυλάγει το μεγάλο βουνό του. Δεν το παράδωσε ποτέ σε κανένα ξένο και δεν θα το παραδώσει και τώρα. Τις νύχτες βγαίνει και τριγυρίζει τους τάφους δίπλα στα πολυβολεία του Κλέφτη και της Πολιάνας κι ακούγεται το σκούξιμό του μέσα στα δάση. Τις νύχτες βγαίνει και περπατάει στις σκο-

πιές, στα φυλάκια, στους καταυλισμούς των ξένων που πάτησαν το βουνό του κ' εκείνοι νιώθουν το πέρασμά του και παγώνουν ολόβολοι. Ακούν τα πεύκα που τρίζουν, τρίζουν τα δόντια του, κ' εκείνοι τρέμουν και αγρυπνούνε – απόψε θα 'ναι που θα φανερωθεί, αύριο θα ξεσπάσει η οργή του;» (σελ. 101)

Ύστερα απ' αυτή την εκτενή αναφορά που ξεκίνησε μάλιστα μ' έναν βαρύ χαρακτηρισμό, αυτόν δηλαδή περί σύγ-

χυσης στο Χατζή σχετικά με τα τοπωνύμια της περιοχής, αισθάνομαι ότι οφείλω μια εξήγηση. Την οποία πολύ φοβάμαι ότι δεν έχω τη δυνατότητα να δώσω. Μόνο θα κάνω μια απόπειρα –αδέξια ίσως– να ερμηνεύσω το ζήτημα: Σκέφτομαι ότι μάλλον ο Δημήτρης Χατζής βρέθηκε σ' αυτούς τους τόπους σε δύσκολους καιρούς. Αντάρτικα, πορείες,

μάχες. Δεν θα είχε τη δική μας πολυτέλεια που με τους χάρτες μας, τις πυξίδες μας και τα ζεστά μας ρούχα πεζοπορούμε στην περιοχή.

Μ' αυτές τις μελαγχολικές σκέψεις αγναντεύουμε ακόμα μια φορά τον Κλέφτη, τη Μπολιάνα, τη Γύφτισα, το Ταμπούρι, γιατί όταν πάρουμε το ανατολικό κατέβασμα από την κορφή του

Σμόλικα, θα τις χάσουμε από τα μάτια μας. Η μελαγχολική διάθεση που υπάρχει κατά τη διάρκεια της κατάβασης θα προστεθεί στην ήδη υπάρχουσα και έτσι θα περάσουμε αμίλητοι τη Βάλια Κίρνα. Θ' αρχίσουμε ξανά να μιλάμε μετά τα πρώτα τσίπουρα στη Σαμαρίνα...

ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΝΗΣ

Τέσσερα σημειώματα - τέσσερις περιπτώσεις εικονοποιίας

του Μάνου Στεφανίδη

1. Αγία Μουτζούρα και Γύζης

Ο πατέρας μου ήταν μουτζούρης. Ήταν τορναδόρος και διαρκώς πασαλειμμένος στα γράσα και τα λάδια. Τον ζήλευα για τη χειρωνακτική του δυνατότητα· για την κουλτούρα των χεριών που διέθετε και που μπορούσε να φτιάχνει ή διορθώνει –κυριολεκτικά– τα πάντα.

Η σημερινή Ελλάδα, απ' την άλλη, εισάγει από κορδόνια ως αεροπλάνα και δεν κατασκευάζει τίποτε. Αυτή η έλλειψη της τεχνολογικής εξοικείωσης, αυτή η αποχή από το κατασκευάζειν έχει επηρεάσει τη συλλογική ψυχολογία και συμπεριφορά. Όπως μας λείπει, φερ' ειπείν, μια κουλτούρα μουσείων, μας λείπει πια και μια κουλτούρα τεχνολογίας, μια κουλτούρα εμπιστοσύνης στις λύσεις που μπορούν να προέλθουν από την αξιοποίηση των χεριών μας των ίδιων.

Για παράδειγμα, και ας μην εκληφθεί σεξιστικό, η συντριπτική πλειονότητα των γυναικών οδηγών καλεί την οδική βοήθεια αν μείνει από λάστιχο. Εσχάτως στο κλαμπ προσχωρεί και σοβαρό ποσοστό των αντρών. Συμπέρασμα: Δεν χρησιμοποιούμε τα χέρια μας, απαξιωνούμε τις δουλειές που θέλουν μπράτσα ως «βίανουσες», δεν «κατασκευάζουμε» ιδίους κόποις την καθημερινότητά μας. Έχουμε δηλαδή μεταμορφωθεί σε μια μάζα καταναλωτών-παθητικών δεκτών, που αντικατέστησε τα δέκα δάχτυλα με το ένα· αυτό που πατάει το πλήκτρο ή το mouse του υπολογιστή ή το μπουτόν του κινητού. Φοβάμαι πως σε λίγο αυτά τα ανεκμετάλλευστα δάχτυλα, λόγω αχρησίας, θα πέσουν απ' τις ρίζες τους ακολουθώντας τον αδήριτο βιολογικό κανόνα.

Πρόκειται για τον ίδιο κανόνα που σταδιακά καταργεί τη γενική πτώση των ονομάτων –τουλάχιστον– από τον προφορικό λόγο. Προσέξτε πόσο αμήχανες έχουν καταστεί οι γενικές ενικού και πληθυντικού με επικεφαλής την κακοπαθημένη «επικεφαλή» των τηλεοπτικών δημοσιογράφων. Αμήχανες λέξεις, μηχανικές κινήσεις, αδυναμία πρόσληψης της σύγχρονης τεχνολογίας, τελικά ιδεολογικό αδιέξοδο.

Νά γιατί είμαι καχύποπτος προς τις μορφές της video ή digital art στην Ελλάδα. Η Ιαπωνία, με την κουλτούρα των microchips, των τρανζίστορς και των βιντεομηχανών, είναι απόλυτα λογικό να έχει μια ανάλογη εικαστική έκφραση και να πρωτοπορεί κιόλας. Ο τόπος μας; Απλώς εισάγουμε συμπεριφορές αλλά δεν παράγουμε σκέψη («Attitudes which never became form», για να παραφράσουμε τη θρυλική έκθεση του H. Szeemann από την δεκαετία του '60. Νά ένα παρεπόμενο των αχρησιμοποίητων δακτύλων: δεν παράγουν ιδέες! Ιδού γιατί χαρακτηρίσα συνεκδοχικά τη μουντζούρα αγία.

Στον τόπο αυτό η ζωγραφική επιμένει· παρόλες τις παλινωδίες ή κρίσεις της. Επιμένει να προσεγγίζει μυθικά τον κόσμο και, συγκριτικά, το έργο της έχει μεγαλύτερη εκφραστική πληρότητα από τις δημιουργίες άλλων μορφών τέχνης. Παραδό-

ξως και ο χορός εσχάτως έχει κερδίσει εκφραστική αυτάρκεια (π.χ. ο Κωνσταντίνος Ρήγος και η «Μνήμη των Κύκνων», αλλά όχι πια ο Παπαϊωάννου και το προβλέψιμο της ποιητικής του).

Αν εκτιμώ, τώρα, κάτι στο Γύζη –όπως και στον Χαλεπά ή τον Ακριθάκη– είναι η κατασκευαστική του μανία, η οποία νομιμοποιεί απόλυτα την virtuosité του. Ο Γύζης υπήρξε ένας μάστορας χειρώνακτας· οι ιδέες ή και οι ιδεοληψίες του έπονται. Η τοιχογραφία που ανακαλύφθηκε στην πάλαι ποτέ εσοχή του Χαϊδαρίου και στο παράσπιτο του βασιλικού περιπτέρου, αναφέρεται σ' αυτήν ακριβώς την χειροτεχνουργία και τον καθιστά αληθινά «χειρόσοφον», του αποδίδει δηλαδή τον πλατωνικό χαρακτηρισμό για τους ζωγράφους.

Η σύνθεση είναι πρωτόλεια, αλλά και έτσι ακόμη, διαλέγεται με τον παπαδιαμαντικό «Έρωτα-Έρωτα», τον αποθεωμένο Αθανάσιο Διάκο στο Έαρ του Παρθένη, τις Τέσσερις Εποχές του Τσαρούχη ή τον Γιάννη στο «Έαρ» του Καρούζου. Η κατοπινή, ώριμη, *Εαρινή Συμφωνία* του επιστέφει τη νεανική του συγκίνηση.

Σώζονται ελάχιστες τοιχογραφίες στην νεοελληνική ζωγραφική. Π.χ. η ναζαρηνή Πλατυτέρα του Νικηφόρου Λύτρα στη Ρώσικη Εκκλησία, οι τοιχογραφίες του Κόντογλου στο σπίτι του, στο Γαλάτσι (1932), και στο Δημαρχείο Αθηνών (μαζί με τις αντίστοιχες του Γουναρόπουλου). Η πρωτοποριακή μητρόπολη Αμφισσας του Παπαλουκά, ο καινοτόμος Άγιος Διονύσιος του Βασιλείου και ελάχιστες ακόμη. Βλέπετε το fresco, η νωπογραφία, παραπέμπει στις μεγάλες, τις επικές αφηγήσεις και είναι κοντά στη λογική και τις αισθήσεις του κινηματογράφου. Αντίθετα οι μικροί, φορητοί πίνακες εκφράζουν ένα αστικό, ιδιωτικό όραμα και παραπέμπουν στη μικρή οθόνη της τηλεόρασης και την οξύτητα της πληροφορίας της.

Ο Γύζης θα διαπρέψει στο Μόναχο ως αστικός ζωγράφος μιας ρομαντικής ηθογραφίας και μιας εξιδανικευμένης συγκίνησης. Θα γίνει ο καλλιτέχνης των σαλονιών και του καβαλέτου, όπως ο Θεόφιλος υπήρξε ένας περιπατητής της υπαίθρου και ένας παθιασμένος αφηγητής μυθικών κατορθωμάτων σε μια αντιρωική εποχή. Καληώρα. Ο Γύζης θα λάβει παραγγελίες για να διακοσμήσει οροφές παλατιών, ποτέ όμως δεν θα ξανακάνει μια τέτοια τοιχογραφία σαν αυτή που βρέθηκε στο Χαϊδάρι. Την ανάγκη για μεγάλη αφήγηση θα την διακονήσει αλλιώς...

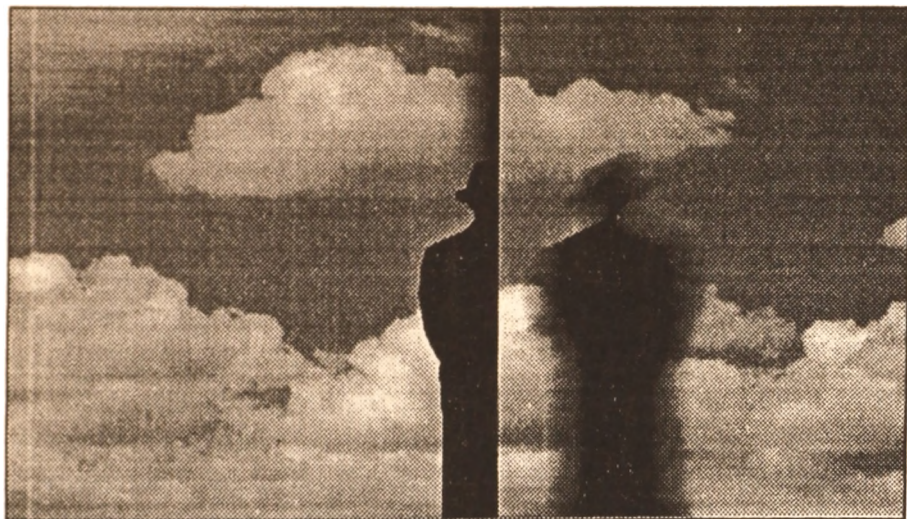
Συμπέρασμα τώρα: ένα μέρος της κρίσης με την οποία δοκιμάζεται η σημερινή ζωγραφική, οφείλεται στο ότι η τέχνη αυτή έχει ταυτισθεί με την συγκρότηση και την άνοδο του αστού πολίτη και της κοινωνίας του. Σήμερα το παιχνίδι των εικόνων έχει περάσει, αλλά εκφράζοντας διαφορετικές συνθήκες και απηχώντας τις ανάγκες για θέαμα τεράστιων ανθρωπομαζών. Ίσως-ίσως ο μουτζουρωμένος ζωγράφος, με τη λερωμένη φανέλα και το νέφτι στα δάχτυλα, σε λίγο να είναι γραφική και ντεμοντέ ανάμνηση. Ό,τι και να γίνει όμως δεν

θα κορεστεί ποτέ η επιθυμία μας να φτιάχνουμε εικόνες με τα χέρια μας, είτε χαϊδεύοντας είτε ραπίζοντας το χαρτί, τον μουσαμά ή το blue box, απαιτώντας από τη γραμμή, το χρώμα, τη φόρμα, να ξεπεράσει τον εαυτό της, να γίνει η ίδια ιδέα και στη συνέχεια να μιλήσει για ιδέες, για έννοιες, για πάθη και χαρές των ανθρώπων.

2. Quodlibet!

Πόσο μάταιη η προσπάθεια να προεξοφλήσουμε την εκπλήρωση της επιθυμίας μέσα στην επιθυμία.

L. Wittgenstein

Τάκης Ζερδεβάς: Ο Θεατής.

«— Quo vadis ζωγραφική;», θα μπορούσαμε να ρωτήσουμε σήμερα αυτήν την πανάρχαια μήτρα εικόνων, αναγνωρίζοντας την εκφραστική κρίση που της προσπορίζει το σύγχρονο τεχνοκρατικό περιβάλλον και η αμείλικτη λογική του μηντιακού υπερθεάματος.

«— Πηγαίνω εκεί που πηγαίνει και η φωτογραφία», ενδεχομένως θα μας απαντούσε, εξίσου υποθετικά, υπονοώντας την κοινή προβληματική που αρδεύει περισσότερο από έναν αιώνα τις δύο αυτές τέχνες. Νά γιατί στις περισσότερες διεθνείς εκθέσεις –π.χ. στην Fiac ή στην Basel– οι εικαστικοί καλλιτέχνες μοιράζονται ανάμεσα στη ζωγραφική και τη φωτογραφία, περιμοδοτώντας συνήθως τη δεύτερη. Αλλά από την εποχή των Ιμπρεσιονιστών ακόμη αυτός ο –αναγκαστικός– γάμος ανάμεσα σε ζωγράφους και φωτογράφους επισημοποιήθηκε δραματικά όταν η πρώτη έκθεση του Cézanne, του Monet και της παρέας τους έλαβε χώρα στο εργαστήριο του Nadar. Τι συμβολισμός, αλήθεια! Άρα με όρους μοντερνικότητας η συμπίεση ζωγραφικής και φωτογραφίας υπήρξε, περίπου, αναπότρεπτη.

Ο Τάκης Ζερδεβάς είναι ένας καταξιωμένος φωτογράφος ο οποίος εδώ και μια δεκαετία περίπου προωθεί στην Ελλάδα έναν άκρως ενδιαφέροντα εικαστικό προβληματισμό ερευνώντας τα όρια και τις δυνατότητες των διαφόρων μέσων και ξεπερνώντας με ευφυΐα τα όποια στεγανά. Η δουλειά του Ζερδεβά δεν χωράει σ' ετικέτες και αυτή είναι η βασική της ιδιότητα. Συνοπτικά μιλώντας, ο προβληματισμός του απλώνεται στην –πανάρχαια– σχέση της μορφής με το χώρο, της γλώσσας με την επικοινωνία, της εικόνας με το νόημα που η ίδια –θέλει δε θέλει– μεταφέρει.

– Πώς θα διαβάσουμε άραγε τις εικόνες;

Quodlibet, όπως σας αρέσει, έλεγαν οι παλιοί και ο Σαίξπηρ. Έχει όμως και ο Ζερδεβάς την απάντησή του: «Τρισδιάστατα!». Θα μπορούσε να είναι μια του πρόταση. «Με μουσική!»,

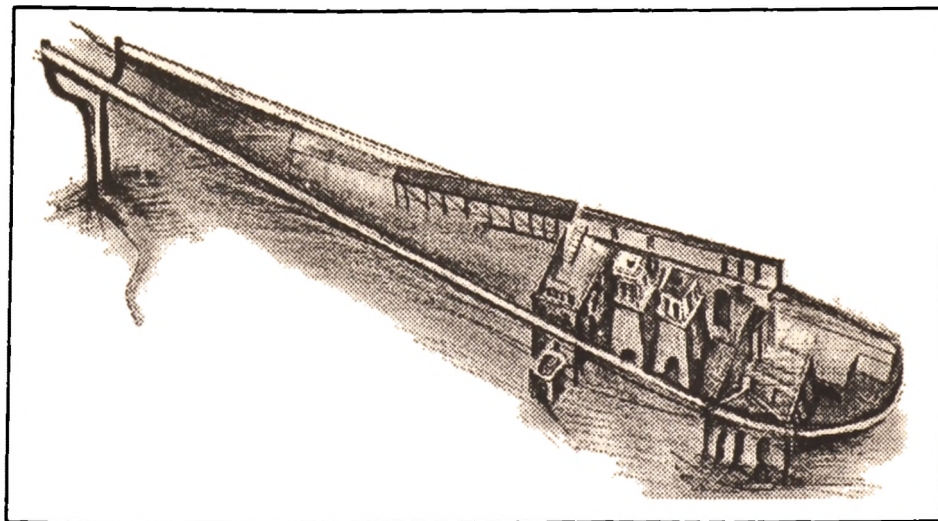
θα ήταν μια άλλη. «Οδοιπορώντας!», μια τρίτη. Ο καλλιτέχνης, πιο συγκεκριμένα στο φωτογραφικό περιβάλλον «Ο θεατής», δεν σπάει απλώς το παραδοσιακό φωτογραφικό κάδρο στις τρεις χωρικές του διαβαθμίσεις –πρώτο επίπεδο, μέσο και background– αλλά πρωτίστως δημιουργεί ένα τρισδιάστατο όλον που ανατρέπει το θέαμα ανάλογα με την οπτική γωνία του θεωμένου. Παράλληλα ο Ζερδεβάς στήνει θεατρικά, σαν σ' έναν μονόπρακτο μονόλογο, τη φιγούρα ενός άντρα με μακρύ παλτό και καπέλο ο οποίος περιηγείται στατικός το ατέρμονο, οριζόντιο τοπίο. Όλα είναι, καθώς τα επιθεωρεί, σιωπηλά, ασπρόμαυρα, αφαιρετικά... Κι όμως. Αυτός ο «κύριος» του Magritte, ο Estragon του Beckett μοιάζει να ξέρει...

Η δυνατότητα του θαύματος παραμονεύει. Ο «θεατής» του Ζερδεβά έχοντας γυρίσει την πλάτη στον θεατή, όμοια όπως οι ρομαντικοί περιπλανώμενοι του Caspar David Friedrich, ατενίζει ακριβώς ό,τι δικαιούται. Αλλά και εμείς ό,τι δικαιούμαστε βλέπουμε. Τίποτε περισσότερο, τίποτε λιγότερο. Η ματιά του φωτογράφου μοιράζεται ανάμεσα στην αναπόληση μιας φυσικής αθωότητας που εξέλιπε και σε μια κινηματογραφική συγκίνηση που θυμίζει Bresson ή Pazolini. Εμείς πάλι, χαλασμένοι από την χύδην αισθητική ενός non stop θεάματος, βλέπουμε ό,τι μπορούμε. Τα σύννεφα βέβαια είναι μολυβιά για να γράφουν ευκρινέστερα τα μηνύματά τους και το γέρικο δέντρο σκέπει ένας μοναχικός αετός.

Ο καθεὶς και η αντίστασή του. Quodlibet! Α, τώρα ο σκιοφωτισμένος «θεατής» κατέβηκε προς τη θάλασσα περιμένοντας κάτι. Σαν την αναμονή του Godot. Μόνο που αυτό το κάτι, στους περιέργους καιρούς που ζούμε, αν δεν έχει έρθει μέχρι τώρα, φοβάμαι πως δεν θά 'ρθει ποτέ. Κι αυτό δίνει στο περιβάλλον του Ζερδεβά, πέραν της συναισθηματικής φόρτισης, και έναν έντονα δραματικό χαρακτήρα...

(Ο Τάκης Ζερδεβάς θα δείξει μέσα στον Οκτώβρη το φωτογραφικό περιβάλλον «Θεατής» σε γκαλερί του Μιλάνου).

3. Για τον Γιάννη Μαρκόπουλο (Ο Δαβίδ και η Σφεντόνα του)

Γιάννης Μαρκόπουλος, Η Σφεντόνα του Πολεοδόμου.

Υπάρχει μια τέχνη διακοσμητική που αρέσκεται να διευθετεί τον χώρο κομίζοντας politically correct συγκινήσεις στους ανθρώπους και υπάρχει μια τέχνη ανατρεπτική που αμφισβητεί την τάξη του χώρου ή την εξουσία του χρόνου. Πρόκειται για μια τέχνη συχνά δυσάρεστη αλλά πάντα πολύ πιο χρήσιμη από εκείνη την έκφραση που απλώς κολακεύει τον δημιουργό της αποκοιμίζοντας γλυκά το κοινό του. Από τη μια έχουμε λοιπόν τον Matisse και την περίφημη «πολυθρόνα» του (την

ηδονή δηλαδή της εικόνας) και από την άλλη έχουμε τον Beuys και τη μαγκούρα του (την ιδέα της εικόνας).

Ο Γιάννης Μαρκόπουλος είναι ένας καλλιτέχνης που συνθέτει επικά projects επιμένοντας στο εννοιολογικό κι όχι στο θεαματικό τους περιεχόμενο. Έμμονή του ιδέα είναι να δένει τελετουργικά ανθρώπους ή κτήρια για να ξαναδιεκδικήσει τη μαγική, ιερή τους δυνατότητα. Σαν θυσία σ' έναν άγνωστο θεό, σαν τους δεσμώτες ενός επερχόμενου ιλίγγου, σαν τον κοιμισμένο Γκιούλιβερ που τον αλυσσόδεσαν οι λιλιπούτειοι με πανίσχυρες, αόρατες κλωστές.

Ο Μαρκόπουλος βρίσκει τον δικό του, προσωπικό, δρόμο ανάμεσα στον Christo και τον Κουνέλλη, συνεργάτης του οποίου και διετέλεσε. Οι προτάσεις του σχετίζονται με μια επαναδιαπραγμάτευση του αστικού, του δομημένου τοπίου, για να περάσει σε μια κριτική των ιδεών και των δομών που οικοδομούν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Θα έλεγα ότι λειτουργεί ως καλλιτέχνης-χτίστης (Künstler-Bauer) και ως μύστης μιας τέχνης της αποκαθίλωσης (Dekonstruktion).

Στο project της Αυστρίας αξιοποιεί ένα μυθικό αντικείμενο (παιδικό παιχνίδι αλλά και πολεμικό όπλο), τη σφεντόνα, και μεγεθύνοντας τους βραχιόνες του φτιάχνει ένα ολόκληρο θεατρικό δρώμενο αξιοποιώντας μια κίνηση κοσμοδυναμική με διχοτομικές και φυγόκεντρες τάσεις. Ο μικρός Δαβίδ έβαλε μια πέτρα στη σφεντόνα του για να νικήσει τον μεγαλόσωμο Γολιάθ. Ο Μαρκόπουλος χρειάζεται μόνο ένα κτήριο σαν σπονδή σε μια φύση που αμύνεται βεβαρυμένη από τον φασισμό της ανθρώπινης υπερπαραγωγής. Και πάλι τίθεται το ερώτημα της αρχής:

— Τι είναι τέχνη; Αυτό που μας ξεκουράζει ή αυτό που μας κάνει καλύτερους; Ο Μαρκόπουλος βάζει στη σφεντόνα του ιδέες και τις εκσφενδονίζει προς το μέτωπο ενός αόρατου αλλά υπαρκτότατου Γολιάθ. Θα τον πετύχει; Για να συμβεί κάτι τέτοιο, απαιτείται η συμβολή όλων μας, εφόσον τη διχάλα της σφενδόνης κρατά ο κάθε θεατής χωριστά...

(Ο Γ. Μαρκόπουλος συμμετέχει με το περιβάλλον στη Biennale της Αυστρίας που παρουσιάζεται αυτόν τον καιρό στη Βιέννη).

4. Μ' ένα πραγματικό κλειδί

θα ξεκλειδώσουμε τον παράδεισο

Ο Θεός του Μιχάλη Βασιλάκη είναι υπέρκομψα ραδινός, ασκητικά λιτός, μεγαλόπρεπα απλός. Υπάρχει στην τέλεια γεωμετρία του χώρου που ο ίδιος δημιούργησε. Φως εκ φωτός αντανakλά αποκλειστικά τη σύνθεση όλων των χρωμάτων, γι' αυτό είναι λευκός εκ λευκών. Το αδιάστατο και άχρονο βάθος, ο κάμπος όπου συμβολικά υποστασιοποιείται, ων αχώρητος, γίνεται χρυσίζον όταν διατελεί εν ευφροσύνη και αργυρόχρουν όταν γέμει οργής. Είναι ένας Θεός που ηυδόκησε τους Αστραπάδες εν αστραπαίς και κρότοις αλλά ευλόγησε και τον Μονδριαν για την πίστη του ως προς την ύπαρξη του αόρατου. Ο Θεός του Βασιλάκη εμπεριέχει το χώρο και τον πληροί καθιστάμενος, εν τη μεγαθυμία του, γραμμή και σημείο, γλυκασμός των οφθαλμών και καταπράυνση της ταραχής της ψυχής, μέρος του χώρου και τμήμα της αφήγησής του, αυτός ο Αχώρητος, αυτός ο άρρητος Λόγος.

Ο Βασιλάκης μαθήτευσε στον Ρούμπλιεφ, στον Μάλεβιτς αλλά και στην φιλελεύθερη, δημοκρατική παράδοση της εκκλησίας της Κρήτης. Στον Γκρέκο και τον Κλόντζα. Εκεί έμαθε

Μιχάλης Βασιλάκης, *Εις Άδου Κάθοδος*.

πως για να χτίσει έναν Θεό, αυτός που είναι ελάχιστο κτίσμα του Θεού, οφείλει να υποταγεί σε ορισμένους κανόνες: μόνο που τους κανόνες αυτούς τους βρίσκει ο ίδιος εν πνεύματι και αλήθεια και δεν τους επιβάλλουν οι όποιοι γραφειοκράτες της πίστης. Γιατί ο Θεός του Βασιλάκη δεν καταλαβαίνει από υπαλληλίες και τέτοια. Ο εκ μορίου πλάσας τον κόσμο δεν καταδέχεται τα μόρια μιας πρόσληψης στο δημόσιο των μετρίων. Γι' αυτό και οι ζωγραφιές του δεν μετριοούνται με το τρέχον ζύγι της αγοράς των θρησκοθήπτων και των πονηρών.

Ιδού οι κανόνες του Βασιλάκη: α) το δέος προκύπτει απ' την αφαίρεση και το μαγικό λανθάνει εκεί που τα μάτια αδυνατούν. (Παρατηρείστε σχετικά την εκπληκτική Σταύρωση με τον Νεκρό Χριστό να κρέμεται κάθετος σε σχέση χρυσής τομής με τον πλαστικό χώρο.)

β) Η παράδοση δεν είναι τύπος αλλά ουσία και εκπορεύεται τόσο από το παρελθόν όσο και απ' το μέλλον. Αρκεί να μην την φοβόμαστε.

γ) Μη φοβάστε επίσης τη συγκίνηση. Να φοβάστε τα εύκολα και λιπαρά παρελκόμενά της.

δ) Ο Θεός, τέλος, είναι ένας (όπως ένας εξάλλου είναι και ο άνθρωπος). Όλα τ' άλλα είναι ψευδομαθηματικά.

ε) Ουαί υμίν γραμματείς αγράμματοι που τετηρήκατε τας γραφάς σαν τάφους γέμοντας ακαθαρσιών. [Γι' αυτό ο Βασιλάκης στην καλύτερη κατά τη γνώμη μου σύνθεσή του, την «Εις Άδου Κάθοδον», οργανώνει έναν ορθογώνιο, κενό τάφο και στήνει επάνω του έναν έκπαιγτο Χριστό με τον Αδάμ και την Εύα να σπαρταρούν σαν ψάρια στα χέρια του. Κάτω αριστερά το κλειδί (πραγματικό) για τις πύλες του Άδη.]

— Ποιος δηλώνει τόσο αφελής ώστε να μην καταλαβαίνει: (Ο Μ. Βασιλάκης αγιογραφεί με συνθέσεις του έναν ορθόδοξο ναό στο Σαν Φραντσίσκο των ΗΠΑ. Οι συνθέσεις αυτές σύντομα θα εκτεθούν στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου στο Ηράκλειο.)

Αφορμή για την κριτική αυτή αποτέλεσαν δύο παράγοντες: Πρώτον, ότι η παράσταση του *Ερωτόκριτου* αποτελεί μια αξιόλογη δουλειά στο σύνολό της· δεύτερον, ότι μπόρεσαν οι συντελεστές της να ξεφύγουν από το «κατεστημένο» της θερινής περιόδου για παρουσίαση αρχαίου δράματος. Επιλογή που δεν μεταφραζόταν σε ανεπάρκεια συντελεστών αλλά στην συνειδητοποίηση μιας ανάγκης που προβάλλει όλο και πιο επιτακτική.

Σοφή απλότητα

Το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης έστρεψε την προσοχή του στην παράδοση και θέλησε να ταξιδέψει τον πολιτισμό της Κρήτης στην Ελλάδα. Ο *Ερωτόκριτος* του Βιτσέντζου Κορνάρου ήταν φυσικά η ορθότερη επιλογή. Κύριοι συμπαραστάτες στο διάβημα του ΔΗΠΕΘΕ ο Γιώργος Παρτσαλάκης, ηθοποιός αναμφισβήτητης αξίας αλλά και άνθρωπος που τιμά και λατρεύει το

νησί του, και ο σκηνοθέτης Βασίλης Νικολαΐδης που έχει αποδείξει πως κάθε του βήμα είναι μετρημένο, καρπός σκέψης και μελέτης. Απόδειξη, πως τη δραματουργική επεξεργασία του κειμένου την πραγματοποίησε με τη βοήθεια του κρητικού θεατρολόγου και ηθοποιού Μανώλη Σειραγάκη, σε μια προσπάθεια να σεβαστεί απόλυτα το κείμενο. Ο σκηνοθέτης έδωσε στο αριστούργημα της Κρητικής Αναγέννησης

πνοή, διατήρησε την δυναμική του λόγου του, το εμπλούτισε με χιουμοριστικές πινελιές, το έντυσε με μια ονειρική ατμόσφαιρα.

Ο Γιώργος Παρτσαλάκης δήλωσε από τις πρόβες ακόμα πως ο λόγος του Κορνάρου ρέει στις φλέβες του. Η σκηνική του παρουσία υπήρξε μια επιβεβαίωση της παραπάνω δήλωσης. Με χαρακτηριστική άνεση περνούσε από τον ρόλο του αφηγητή στο ρόλο του Βασίλη. Γνήσιος, απόλυτα ειλικρινής και μετρημένος κατέθετε σε κάθε του λέξη και κίνηση την ψυχή του. Το ζευγάρι του *Ερωτόκριτου* και της *Αρετούσας* ερμήνευσαν δύο νέα παιδιά, προερχόμενα από το θέατρο Τέχνης, ο Χρήστος Λούλης και η Άννα Κουτσαφτίκη. Ερμηνείες σεμνές, δοσμένες με μέτρο, ειλικρινείς, ευαίσθητες, γεμάτες παλμό. Η Ουρανία Μπασλή στο ρόλο της μάνας της *Αρετούσας* αλλά και του *Ερωτόκριτου* κινήθηκε από την τρυφερότητα και την μητρική ζεστασιά στην απονιά, η Τζένη Μιχαηλίδου, νένα της *Αρετούσας*, ισορρόπησε ανάμεσα στο συναίσθημα και την σύνεση και ο Γιάννης Κοτσαρίνης, πατέρας του *Ερωτόκριτου*, λιτός και αποτελεσματικός.

Το σκηνικό που επιμελήθηκε ο Νίκος Σαριδάκης στηρίχτηκε στο αναγεννησιακό πατάρι. Με τη λιτότητά του καθοδηγούσε τη φαντασία μας από το παλάτι στη φυλακή της *Αρετούσας*, στο σπίτι του *Ερωτόκριτου*, στη γκιόστρα, και στην ουδετερότητα της αφήγησης. Στο ίδιο πνεύμα και τα κοστούμια. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η κινησιολογική δουλειά της Έφης Καρακώστα, που πρόσθετε με τη σειρά της στο αέρινο στοιχείο της παράστασης. Όσο για τη μουσική του Χρήστου Λεοντή, όπως ήταν αναμενόμενο, σεβάστηκε απόλυτα την παραδοσιακή μουσική δίνοντας όμως παράλληλα το δικό του χαρακτηριστικό στίγμα.

Μία από τις ωραιότερες σκηνές της παράστασης και απόδειξη της άψογης συνεργασίας των συντελεστών υπήρξε η «προβληματική» σκηνή της κονταρομαχίας. Με αργή, χορευτική σχεδόν κίνηση και με κοστούμια-αλογάκια σαν αυτά του λούνα παρκ η σκηνή αποτέλεσε μια απολαυστική στιγμή.

Μια παράσταση που με τη σοφή απλότητά της κατάφερε να αγγίξει τις καρδιές των θεατών.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Ο Ηρακλής του ΚΘΒΕ είχε φέτος δύο ιδιαίτερους λόγους για να τραβήξει την προσοχή μας: κατ' αρχάς το πρόσωπο του Αντρέι Σερμπάν, ρουμανοαμερικάνου στην καταγωγή, νεοϋορκέζου στην υφολογία σκηνοθέτη. Έπειτα το ίδιο το έργο: Ο *Ηρακλής Μαινόμενος* έχει ανεβεί μόνο δύο φορές στο θέατρό μας, το 1960 από το Εθνικό και το 2000 από το θέατρο Άττις του Θεόδωρου Τερζόπουλου. Το έργο περιγράφει την κάδοδο του Ηρακλή από το επίπεδο του ημίθεου και την αντίστοιχη ανάληψή του στο επίπεδο του ανθρώπινου. Ο Ηρακλής θα μετατραπεί από μυθολογική «περίπτωση» σε ανθρώπινο «παράδειγμα».

Ηρακλής Εξανθρωπιζόμενος

Ο Ηρακλής επιστρέφει από τον τελευταίο άθλο του για να αντιμετωπίσει μια πολιτική και προσωπική περιπέτεια. Εδώ πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Γιατί το να γυρνάει κάποιος πολιτικός ηγέτης από το εξωτερικό και να βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα πραξικόπημα είναι ένα πράγμα· το να γυρνά ένας ήρωας από τον Άδη, όπου μόλις έχει ζέψει τον Κέρβερο και έχει συνομιλήσει με τους νεκρούς, και να πρέπει να σώσει την οικογένειά του και την πολιτεία από τα χέρια ενός τυράννου είναι άλλο: Η σύνδεση ενός μύθου με την πραγματικότητα δεν εκφυλίζει το μύθο, ανάγει την πολιτεία και τα προσωπικά ζητήματα στο επίπεδό του.

Το κυρίως όμως θέμα του *Ηρακλή* δεν βρίσκεται εδώ: βρίσκεται στη σύγχρονη ανάγνωσή του. Γνωρίζουμε όλοι μας τη μορφή του Ηρακλή και την ιστορία της, εντούτοις η κατανόησή της, η τοποθέτησή της σε κάποιο υπαρξιακό πλαίσιο, νομίζω, είναι για εμάς πιο δυσνόητη και από αυτή ακόμα των καθαρόαιμων θεών του Ολύμπου. Ο σύγχρονος πολιτισμός δέχεται δύο επίπεδα, το θεϊκό και το ανθρώπινο, δυσκολεύεται να δεχθεί το «ανάμεσό» τους. Και έχω την εντύπωση πως ο πρώτος πραγματικά σύγχρονος νους της Ιστορίας, ο Ευριπίδης, θα είχε και αυτός το ίδιο πρόβλημα κατανόησης.

Γι' αυτό στο τέλος του *Ηρακλή* από τον ημί-θεο δεν απομένει τίποτε άλλο παρά ο άνθρωπος. Αυτή, ναι, είναι μια μορφή που μπορούμε να συμπαθήσουμε, να κατανοήσουμε, να λατρέψουμε. Στην περίφημη σκηνή του τέλους, ο

Ηρακλής εξέρχεται, κρατώντας σαν μικρό παιδί το ρούχο του Θησέα: έχει εγκληματήσει, έχει νικηθεί, έχει εξανθρωπιστεί. Αν ήθελε να μείνει πιστός στον ηρωικό μύθο του, θα απαιτούσαμε να αυτοκτονήσει. Αυτός κάνει κάτι άλλο: Επιλέγει να μείνει σκυφτός αλλά ζωντανός, για να αντιμετωπίσει το έγκλημα και την ατίμωσή του. Αυτό θα είναι ο 13ος άθλος του. Ο Ηρακλής θα φύγει από το πάνθεον των αθανάτων, για να κερδίσει μια θέση ανάμεσα σ' εκείνους που πέφτουν και ωστόσο συνεχίζουν.

Η περιπέτεια της απρόσμενης εθελούσιας εξόδου του σκηνοθέτη από την παράσταση πριν από την ολοκλήρωσή

της για λόγους υγείας νομίζω ότι πρέπει να εκληφθεί πολύ σοβαρά κατά την κριτική της αποτίμησης. Είναι πιθανό ότι λίγοι από τους συντελεστές θα συμφωνούσαν απόλυτα με την πρόθεση του σκηνοθέτη να παρουσιάσει μια κάπως απρόσωπη, μοντερνιστική και «αγορευτική» απόδοση του κειμένου.

Το αποτέλεσμα ήταν μια ανομοιογενής παράσταση, που ωστόσο, ακόμα και έτσι, αποτέλεσε μια πραγματικά αξιόλογη πρόταση του καλοκαιριού. Ο Στέφανος Κυριακίδης είναι, κατά τη γνώμη μου, ένας από τους ελάχιστους πλέον έλληνες ηθοποιούς που μπορούν να δικαιώσουν την Επίδαυρο. Έχει αυτό που λέμε «μέγεθος». Κι όμως έμοιαζε σε αυτήν την παράσταση «συμβατικός»... Η Λυδία Φωτοπούλου έπαιζε μόνη της κάτι στο οποίο εμφανώς δεν είχε πιστέψει ούτε η ίδια. Κάπου στη μέση, σαν αναποφάσιστοι ο Αμφιτρύων του Δημήτρη Καμπεριδίου και ο Λύκος του Βασίλη Σπυρόπουλου. Ο Άγγελος του Μανώλη Μαυροματάκη και ο Θησέας του Δημήτρη Σιακάρα σχεδόν μονολογικοί. Η παρουσίαση εν είδει πασαρέλας της Λύσσας-Μαρίας Χατζηιωαννίδου και της Ίριδας-Ελένης Ουζουνίδου μάλλον πρόκειται για μια σκοτεινή, μοντερνιστική και αποκομμένη ιδέα του σκηνοθέτη... Εν συνόλω πολλές ισχυρές δυνάμεις με θέληση αλλά χωρίς συνιστώσα. Από πίσω τους η καθαρή και ρέουσα μετάφραση της Μαίρης Γιώση.

Στα θετικά της παράστασης ο Χορός, κινούμενος υπό τις οδηγίες του Κωνσταντίνου Ρήγου. Με κίνηση περιγραφική του λόγου, ενορχηστρωμένη πάνω στις κλίμακες της συμμετοχής του στα δρώμενα. Η μουσική της Ελίζαμπεθ Σούνεντος απλή και καιρία.

Βρήκα επίσης αξιόλογη τη σκηνική πρόταση του Διονύση Φωτόπουλου. Γνωρίζω ότι κατηγορήθηκε για «τραπέζωμα» της Επίδαυρου... Πλήρης άγνοια: Το «τραπέζι» που χρησιμοποίησε ο χορός δεν έχει την πραγματιστική έννοια του τραπεζιού. Αποτελεί υλικό αντικείμενο της σκηνικής πράξης, οριοθετεί τη χορογραφία και μεταφέρει μια αυτούσια εικαστική ενέργεια. Ο σκηνογράφος έχει εδώ το δικαίωμα να χαμογελάσει με την κατηγορία του «τραπεζώματος» και να απαντήσει: «Αυτό δεν είναι μια πίπα!»

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Χρόνια είχαμε να ζήσουμε τέτοιο καλοκαίρι. Φυσικά και αφύσικα –ακραία και μη– φαινόμενα κάνανε, σε βαθμό υπερβολής, αισθητή την ασημαντότητά μας, ατομική και συλλογική. Ένα ολόκληρο καλοκαίρι χαζέψαμε διαπορούντες: Τι να φταίει; Την ίδια ώρα που η αντιτρομοκρατική ψάχνει απεγνωσμένα να βρει τον Κουφοντίνα, την ίδια ώρα στην Πράγα και στη Δρέσδη το πολιτιστικό πρότυπο της ευρωπαϊκής υπεροχής δίνει συγκλονιστικά μαθήματα εγκαρτέρησης και αλληλεγγύης. Άντε τέτοιες ώρες να βρεις κουράγιο να μιλήσεις για... σινεμά. Ταινίες ανιαρές και «κουρασμένες» επανεκδόσεις παλαιότερων επιτυχιών.

Μια ταινία για ένα ολόκληρο καλοκαίρι

Η Τούλα Πορτοκάλος (Νία Βαρντάλος) ήδη μεταμορφωμένη δέχεται τις φροντίδες των συγγενισσών της στην προετοιμασία της για τον πολύπαδο γάμο της.

Και βέβαια όπως συμβαίνει κάθε φορά έκανε την εμφάνισή της η εξαίρεση-έκπληξη, έτσι για να δώσει μιαν ανάσα αισιοδοξίας σ' αυτό το μονότονα τρομολαγνικό, ελληνικό καλοκαίρι. Μιλάμε για την αμερικανική παραγωγή *Γάμος αλά ελληνικά* (*My big fat greek wedding*). Είχαμε χρόνια (από το *Αμέρικα-Αμέρικα* του Καζάν) να δούμε ταινία που να αναφέρεται αποκλειστικά στην ελληνική ομογένεια των Η.Π.Α. Βέβαια τούτη τη φορά δεν πρόκειται για δράμα, αλλά για μια ανάλαφρη κωμωδία και με αρκετές αιχμές (σίγουρα καλοπροαίρετης) διακωμώδησης. Ένα στέρεο σενάριο στηρίζει μια ευπρεπή σκηνοθεσία από τον άγνωστό μας Τζόελ Ζουίκ.

Η Τούλα, λοιπόν, Πορτοκάλος, ανύψωντη γόρη έλληνα ιδιοκτήτη της τα-

βέρνας «Dancing Zorbas», ασχημούτσικη, με παραπανίσια κιλά και παλιομοδίτικο σκελετό μυωπικών γυαλιών, ζει την άχαρη ζωή της μέσα στο πληθωρικό σόι της, σερβίροντας μουσακάδες, γνωρίζοντας ότι το ανυπέρβλητο εμπόδιο της ζωής της είναι ότι θα πρέπει –προκειμένου να παντρευτεί– να βρει ελληνικής καταγωγής άντρα, να γεννήσει ελληνάκια, που θα μάθουν να μιλάνε ελληνικά, τη μοναδική αυθεντική γλώσσα στον κόσμο, αφού, όπως εξηγεί ο πατέρας της, όλες οι ξένες λέξεις έχουν ελληνική προέλευση. Η Τούλα όμως, που διαθέτει μέσα της τσαγανό και ριζοσπαστισμό, θα προετοιμάσει με υπομονή την επανάστασή της. Έτσι, όταν ο έρωτας κάνει την παρουσία του στο πρόσωπο ενός αγαθού και γλυκύτατου όχι όμως Έλληνα Αμερικάνου,

θα πρέπει να υπερπηδηθούν αμέτρητα εμπόδια, ρήξεις και απολαυστικές καταστάσεις αυθεντικού κινηματογραφικού υλικού. Όλα θα έχουν αίσιο τέλος, τι θα πρέπει και πώς θα πρέπει όμως να συμβεί για να φτάσουμε στο happy end!

Το πρωτογενές υλικό της ταινίας έχει την προέλευσή του σ' ένα θεατρικό μονόπρακτο που έγραψε και το έπαιξε η «δική» μας Νία Βαρντάλος. Την παράσταση την είδε η επίσης μισοδική μας Ρίτα Γουίλσον (σύζυγος, παρακαλώ, του Τομ Χανκς) και ζήτησε να το μεταφέρει στην οθόνη. Η Βαρντάλος δέχτηκε με τον όρο τόσο το σενάριο όσο και ο πρωταγωνιστικός ρόλος να της ανήκουν. Έτσι και έγινε. Οι περισσότεροι ηθοποιοί της ταινίας είναι Έλληνες (της Αμερικής) ή ελληνικής καταγωγής.

Διαβάζουμε ότι η ταινία έχει επιταχυνόμενη, λαμπρή εισπρακτική επιτυχία και εδώ και στην Αμερική, αλλά –δίχως να είναι αμελητέο– δεν είναι αυτό που μας ακολουθεί και μετά την απόλαυση της προβολής. Εδώ στην Ελλάδα μιλήσανε για μια νεκρανάσταση του ελληνικού κινηματογράφου των δεκαετιών του '50 και του '60, αλά αμερικάνικα. Σαχλαμάρες. Πρόκειται για μια πανηγυρική επαλήθευση του πόσο μαϊμουδίστικα και θεόστραβα φτιάχνουμε (ή νομίζουμε ότι φτιάχνουμε) ελληνικό κινηματογράφο στην Ελλάδα. Επιμένουμε να ενδίδουμε θεματογραφικά και σκηνοθετικά σ' ένα αφυδατωμένο life style των σκυλάδικων και των νεοσφρατεζιδικών, ενώ αγνοούμε τη μεγάλη πλειοψηφία του λαού μας τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στην ύπαιθρο. Καταπιανόμαστε με δήθεν «δύσκολα» θέματα μιας νοσηρής μειοψηφίας που στην πραγματικότητα αποδεικνύονται είτε φρούσκες είτε Άρλεκιν των τηλεοπτικών σειρών.

Και έρχεται ένα τόσο απλό, απίστευτο, εκ πρώτης όψεως, στη φολκλορική του γραφικότητα θέμα να αποδείξει ότι ο γενναιόδωρος χειρισμός του βγάζει χυμούς ζωής. Βγάζει αλήθεια και τρέλα μαζί. «Τσιμπάει» σαν κουνούπι αδυναμίες της ολόδικής μας κοινωνίας που επιμένει να πιστεύει ότι εξακολουθεί να ζει στη διπλανή μας γειτονιά. Σε αντίθεση με την πλειοψηφία των δικών μας matrix-δημιουργών που επιμένουν να παραμυθιάζονται με ηλίθιες φαντασιώσεις.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Ελληνικά τοπία και βιβλικές ιστορίες

Μισέλ Φάις,
Το μέλι και η στάχτη του θεού,
εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001, σ. 198.

Η μυθιστοριογραφική βιογράφιση του Τζούλιο Καϊμη είναι ένα εγχείρημα δύσκολο. Περίεργη, αποκλίνουσα φυσιογνωμία, κατά βάση ζωγράφος αλλά και στοχαστής, εμβριθής μελετητής του Καραγκιόζη και αντίστοιχα πλάνης κατά τον βίο, ευρέθη στις παρυφές της γενιάς του '30, μοιράστηκε αρκετές από τις αγωνίες της αλλά κατέληξε στους δικούς του δρόμους, δηλαδή στο δικό του χάος. Αν προσθέσουμε την εβραϊκή καταγωγή αλλά και τη διάχυση της σχεδόν οργανικής αμφισβητησιακής μανίας του προς κάθε κατεύθυνση, εν ολίγοις την αυτοκαταστροφικότητα μαζί με το αναμφισβήτητο ταλέντο, η περιπτωσή του δείχνει να προσφέρεται για μυθιστορηματική αξιοποίηση, στη γνωστή κατεύθυνση των προσεγγένων σύγχρονων μελό, που είναι βέβαια μελό, αφού απευθύνονται με τους πλέον δοκιμασμένους τρόπους στις τρέχουσες αναγνωστικές ανάγκες του αγοραστή, αλλά όμως φροντίζουν να ενσωματώσουν στο κείμενο και κάποιες δόσεις προβλέψιμων τεχνικών δυσκολιών, εξασφαλίζοντας το άλλοθι μιας απροσδιόριστης «ποιότητας».

Παρ' ότι ο τίτλος του βιβλίου δεν απέχει πολύ από το να παραπέμψει σε όλα αυτά και μάλλον προδιαθέτει αναλόγως, εντούτοις ο Φάις κρατιέται μακριά από τη γοητεία και τις ευκολίες του είδους. Σεβόμενος μέχρι υπερβολής τον βιογραφούμενο, πολύ σύντομα βρίσκεται μπροστά στα πραγματικά διλήμματα κάθε ανάλογου εγχειρήματος, γιατί η έντονη προσωπικότητα του Καϊμη, αντισυμβατική και σε πολλά πρωτοποριακή, είναι που σου υποβάλλει το δέος και την υποχρέωση να κινηθείς κρατώντας συνεχώς την επαφή με τις αισθητικές και βιοθεωρητικές αναζητήσεις του. Έτσι όμως κινδυνεύεις να περιπέσεις σε μια αφήγηση της διαδρομής του, που θα θυμίζει πολύ Καϊμη αλλά δεν είναι παρά η αναπόλησή του, κάτι σαν τις επανεκτελέσεις των ρεμπέτικων, που δεν είναι ακριβώς ρεμπέτικα, αλλά ούτε και σημερινά

μουσικά ακούσματα. Η αντίρροπη κίνηση, με την οποία ο Φάις ισορροπεί τα πράγματα, περνά μέσα από την επιλογή της πολυφωνικής αφήγησης, όπου κατά τεκμήριο υποχωρεί το κεντρικό πρόσωπο προς όφελος των υπολοίπων, θαμπώνει σε ένα βαθμό ο ιστορικός χρόνος και μας επιτρέπει να δούμε τις διακυμάνσεις των διατυπώσεων των ίδιων και βασικών ερωτημάτων που απασχολούν τον άνθρωπο από καταβολής: *Οι πιστοί και οι αδύναμοι σκέπτονται εξαντλητικά την άλλη ζωή – φυσικά, από άλλη σκοπιά.* Η εποχή και το έρωμά της, η παράλληλη ζωή της εβραϊκής κοινότητας, η ακραία καλλιτεχνική στάση και μοίρα του Καϊμη, η σκιαγράφηση του πνευματικού του προφίλ μέσω της γνώμης του για τους άλλους και της γνώμης των άλλων γι' αυτόν, διάφορα στιγμιότυπα της ζωής του, είναι τα περάσματα μέσα από τα οποία η αφήγηση διαγράφει τους κύκλους της, δημιουργεί το δικό της έδαφος.

Ο σεβασμός στο ιδιαίτερο στίγμα του Καϊμη και οι δεσμεύσεις που αυτό επισύρει, η δραστική παρέμβαση του συγγραφέα ώστε να φτιάξει ένα δικό του βιβλίο για τον Καϊμη και εν ταυτώ να δημιουργήσει τις συνθήκες ώστε να προκύψει ένα ακόμα βιβλίο του εκλιπόντος δια χειρός του νεωτέρου, η μερική ταύτιση των δύο αυτών προσώπων που σε τελευταία ανάλυση κρατούν τους βασικούς ρόλους, δηλαδή του βιογραφούμενου και του βιογράφου, μέσα στην ροή μιας αποσπασματικής αλλά ισχυρά δομημένης αφήγησης, που συγκροτεί το ύφος της πάνω στην πόλωση ανάμεσα σε αυτούς τους δύο φασματικούς πρωταγωνιστές, εκμεταλλευόμενη κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά την κοινή εβραϊκή τους ρίζα, όλα μαζί δημιουργούν ένα τελικό αποτέλεσμα που ίσως να φαντάζει κάπως αμήχανο, αλλά όμως παραμένει ανοιχτό, προς κάθε κατεύθυνση. Αυτός πιστεύω πως ήταν ο στόχος του Φάις και έχω την αίσθηση πως επετεύχθη.

Σε καιρούς που η αναζήτηση της λαϊκότητας, δηλαδή της διαχρονίας και της πολυσήμιας της «λαϊκής ψυχής», ευνοείται από την έθνικ καταναλωτική μόδα, αλλά και αναδύεται ως αιχμή ενός ελληνοκεντρικού πολιτικού προτάγματος, η ανάσυρση και ο εκ νέου φω-

Το Αρχιπέλαγος. Περιγραφή των νήσων του Αιγαίου είναι ο τίτλος με τον οποίο εκδόθηκε το βιβλίο του **O. Dapper.** Ο συγγραφέας, ολλανδός γιατρός και γεωγράφος, δεν ταξίδεψε ποτέ στο Αιγαίο, αλλά συγκέντρωσε στην περιγραφή του τις προγενέστερες αρχαίες και νεότερες πληροφορίες και περιγραφές του Αρχιπελάγους και περιέλαβε σ' αυτό του το έργο ένα πλούσιο χαρτογραφικό υλικό. Η πρώτη έκδοση πραγματοποιήθηκε το 1688 και το βιβλίο μεταφράστηκε στα γαλλικά και εκδόθηκε εκ νέου το 1703 στο Άμστερνταμ και το 1730 στη Χάγη. Η σημερινή έκδοση πραγματοποιήθηκε από την «Εταιρεία Τουρισμού Κρήτης» (Ηράκλειο, 2000) και εμπλουτίζεται από τις μεταφράσεις στα ελληνικά, τα αγγλικά και τα γερμανικά (μεταφραστές: **Θέμης Δημητρακόπουλος, Elia Fantaki, Christa Michelakis**). Πρόκειται για μια συλλεκτική έκδοση που εκτός από τους πολλούς χάρτες των νήσων που τη συνοδεύουν περιλαμβάνει και γκραβούρες που παρουσιάζουν τις ενδυμασίες των κατοίκων και τα λιγότερο γνωστά ζώα και φυτά.

Υψηλή ποιότητα εκδοτική παρουσιάζει το φωτογραφικό λεύκωμα *Κρήτη-Crete* (εκδ. Νομαρχιακής

Αυτοδιοίκησης Χανίων, Μουσείο Μπενάκη, εκδ. Μπανούση, 2001). Τα σπάνια φωτογραφικά ντοκουμέντα που περικλείει περιγράφουν την Κρήτη από την εποχή της αποχώρησης των Προστάτιδων Δυνάμεων ως το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και λίγο αργότερα. Μισός αιώνας φωτογραφικής αποτύπωσης από καλλιτέχνες φωτογράφους, επαγγελματίες και ερασιτέχνες, όπως ο **Fred Boissonnas**, η **Nelly**, ο **Περικλής Παπαχατζιδάκης**, η **Έλλη Παπαδημητρίου**, κ.ά. Μια πολύτιμη έκδοση που συνοδεύεται με εισαγωγικά κείμενα της **Ειρήνης Μπουντούρη** και του **Γιώργη Μανουσάκη**, ενώ την επιστημονική τεκμηρίωση του φωτογραφικού υλικού ανέλαβαν οι **Χριστόφορος Βαλλιάνος** και **Κωνσταντίνος Ε. Μαμαλάκης**.

Φωτογραφικό-ιστορικό λεύκωμα με ανέκδοτες φωτογραφίες από το Αυστριακό Εθνικό Αρχείο. *Το «Κρητικό Ζήτημα»* την περίοδο 1897-98 με κείμενα του **Δημ. Νικολακάκη** (εκδ. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Χανιά 1999): ένα ακόμη φωτογραφικό αρχείο αξιοποιείται θαυμάσια με την παρούσα έκδοση, που συμβάλλει συνάμα στον εμπλουτισμό της ιστοριογραφίας μας. Παράλληλα, γνωρίζουμε την πρώιμη

τισμός της περίπτωσης του Τζούλιο Καϊμη έχει πολλά και ενδιαφέροντα να μας δώσει.

Θρησκείες και πολιτική στη νεωτερικότητα, εκδ. Κριτική, Αθήνα 2002, σ. 392.

Τον τόμο επιμελήθηκαν οι Θάνος Λίποβατς, Νίκος Δεμερτζής και Βασιλική Γεωργιάδου και περιλαμβάνει 14 κείμενα ελλήνων και ευρωπαίων μελετητών, που εστιάζουν στο ρόλο και τη σημασία της θρησκείας καθ' όλη την περίοδο μετάβασης στη νεωτερικότητα, στην εκκοσμίκευση της χριστιανικής πίστης και τη συνακόλουθη δημιουργία του πλέγματος σχέσεων κρατών και εκκλησιών, στην μελέτη των πολιτικών συμπεριφορών της επίσημης εκκλησίας και του σώματος των πιστών, στην ιδιαίτερη στάση της καθ' ημάς Ορθοδοξίας, τόσο ως ιστορικού παράγοντα, όσο και ως σημερινή ιδεολογική και πολιτική συσσωμάτωση. Εδώ άλλωστε εκβάλλουν και τα περισσότερα κείμενα, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις μιας πολυπρισματικής ανάγνωσης του κοινωνικού και πολιτισμικού υποβάθρου, πάνω στο οποίο δημιουργήθηκε η πρόσφατη φονταμενταλιστική έκρηξη, με αφορμή το θέμα των ταυτοτήτων.

Τα επιμέρους κείμενα και η όλη λογική του βιβλίου δεν αφίστανται από τα δεδομένα και τις δεσμεύσεις του πανεπιστημιακού λόγου, δίνοντάς μας τεκμηριωμένες αιτιάσεις και περιγραφές των θεμάτων που διαπραγματεύεται. Ταυτόχρονα όμως αναδεικνύει για μια ακόμα φορά το μείζον κενό που υπάρχει σε κάθε ανάλογη προσέγγιση και είναι το κενό πολιτικής. Στα πλεονεκτήματα του βιβλίου είναι πως αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο της πολιτικής στη διαμόρφωση των σχέσεων και των καταστάσεων που σήμερα συζητάμε, όπως για παράδειγμα είναι οι αναγκαιότητες που προέκυψαν μέσα στη διαδικασία δημιουργίας εθνικού κράτους μετά το 1821, όπου η θρησκεία χρησιμοποιήθηκε στην ομογενοποίηση, αναδρομικά, ενός πλήθους ετερόκλητων πολιτισμικών στοιχείων. Αντίστοιχα, πάνω στα σημερινά διακυβεύματα συναντώνται, και ενίοτε συγκρούονται, πολιτικές στάσεις και κατευθύνσεις, οι οποίες, σε μεγάλο βαθμό δημιουργούν και το «πρόβλημα» περί του οποίου συζητάμε. Βεβαίως η συγχρονική περιγραφή των πολιτικών συγκρούσεων οδηγεί στην άμεση εμπλοκή, με κινδύνους προφανείς, όμως και η κοινωνιολογική, επικοινωνιακή, νομική ή θρησκευτολογική προσέγγιση του προβλήματος είναι εξ ορισμού ανεπαρκής, αν δεν συναρθρώνεται με την πολιτική, η οποία, σε τελευταία ανάλυση, αποτελεί την άρνηση της θρησκευτικής αντίληψης του κόσμου και των πραγμάτων.

Περιοδικό Σημειώσεις, τχ. 56

Το τεύχος ανοίγει με ένα σχόλιο του Γεράσιμου Λυκιαρδόπουλου, το οποίο, όπως πάντα, κινείται μεταξύ λογοτεχνίας και πολιτικής, εστιάζει στην ευρύτερη συγκυρία, καταγράφει την αγωνία ενός σημερινού αριστερού απέναντι στα διαδραματιζόμενα, εμπεριέχει έναν θερμό πυρήνα σκέψεων και ιδεών.

Τα σχόλια του Λυκιαρδόπουλου καθ' όλη τη διαδρομή του περιοδικού και ιδιαίτερα στα χρόνια της δεκαετίας του '80 ήταν ένα από τα πιο ευδιάκριτα σημεία αναφοράς, για όσους αριστερούς ζητούσαν απαντήσεις στα ερωτήματα που τους κατέτρυναν και δεν αρκούνταν στην προφάνεια και στην πολιτικολογία. Ο Λυκιαρδόπουλος και ελάχιστοι άλλοι σήκωσαν το βάρος της αντιπαράθεσης στον λαϊκισμό, τον ονόμασαν, τον περιέγραψαν με όρους της σκέψης και όχι με τις ευκολίες του συρμού, δημιούργησαν σταθερές που πάνω τους βλάστησαν ιδέες και πολιτικές πρακτικές.

Τα τελευταία χρόνια, στα σχόλια του Λυκιαρδόπουλου υπάρχει μια μετατόπιση. Αν μετά το '89 ατόνησαν ή και χάθηκαν οι προϋποθέσεις μιας ασυμβίβαστης και ρηξικέλευθης αντιδογματικής αριστερής σκέψης, ή μάλλον η κατακτημένη βάση της, η σημερινή επανατοποθέτησή μας ως αριστερών απαιτεί και την κριτική του πρόσφατου και εντελώς δικού μας παρελθόντος. Αυτό κάνει με το σχόλιό του ο Λυκιαρδόπουλος και το επιγράφει «Η αντίσταση της ποίησης». Αναφέρεται στον ομήλικό του ποιητή Θωμά Γκόρπα, ο οποίος όλα αυτά τα χρόνια κινήθηκε σε εντελώς αποκλίνουσα τροχιά, παρ' ότι και οι δύο εκκινούν από την ίδια αφετηρία, τη μεταπολεμική ασφυξία. Ο Γκόρπας όδευσε προς τον σουρεαλισμό και τα παράγωγα αυτού ρεύματα, η ποίησή του και η στάση του συνιστούν μια εγχώρια εκδοχή του μπιτ, συγχρονική με τις αμερικάνικες και ευρωπαϊκές, δημιουργούν έναν αμφισβητησιακό θύλακα πρωϊμότερο και οπωσδήποτε διαφορετικό και ποιητικά ανθεκτικότερο από το «νέο κύμα» που σάρωσε τη δεκαετία του '70.

Όλα αυτά τα χρόνια ο Λυκιαρδόπουλος και η παρέα του περιοδικού *Σημειώσεις* ευρίσκοντο, ιδεολογικά και από άποψη ποιητικής, απέναντι στον Γκόρπα, προγραμματικά απέναντι. Ποτέ δεν αποδέχθηκαν αισθητικά την τομή που επέφερε στην ποιητική γλώσσα ο σουρεαλισμός, τους ξένιζαν και μάλλον τους απωθούσαν οι απρόβλεπτες συνάψεις του Γκόρπα, γιατί μόνο ανέτρεπαν, χωρίς να φαίνεται να συγκροτούν τίποτα. Και όμως, συγκροτούσαν.

Μαίριλιν
μαζί με σένα θυμάμαι και τον Μπελογιάννη
έγραφε ο Γκόρπας, ο οποίος, σημειώνει
τώρα ο Λυκιαρδόπουλος, «είχε την –όχι μό-

νο ποιητική- τόλμη, σε πείσμα κάθε αντιαμερικανισμού, από τη μιά, και κάθε αντικομμουνισμού, από την άλλη, να σαβανώσει μέσα στον ίδιο στίχο τη Μέριλυν Μονρόε και τον Μπελογιάννη». Και συνεχίζει: «μπορεί να “πάλιωσε” εκείνος ο ποιητής, αλλά πρόλαβε ν’ αφήσει το ίχνος της γενιάς του, την ισχύουσα απάντησή του ενάντια στο πρόπλασμα του σημερινού γιάπη – του θύματος και μεταπράτη μιας εικονικής ζωής

νεαρέ εμποράκο βλάκα

αύριο θα πεθάνεις για μίαν ένεση

που θα τιμάται με τη ζωή σου».

Μέσα στη δομή του σχολίου του Λυκιαρδόπουλου, αυτή η επανατοποθέτηση μοιάζει με αναδίπλωση, γιατί συνυπάρχει με μια ακόμα ομολογία: «Δεν έχω καμία όρεξη να υπερασπιστώ τις παλιές αγκυλώσεις της αριστεράς, δεν τις υιοθέτησα άλλωστε ούτε καν την ώρα της δόξας τους. Αλλά όταν βλέπω τώρα τα αναρριχητικά και τα παράσιτα ενός όψιμου κερδαλέου αντικομμουνισμού, “νοσταλγώ” πράγματι, δηλαδή τιμώ και προσκυνώ,

την όρθια στάση της δρυός που κάποτε πετροβολούσα.»

Αν η ποίηση χρησιμεύει ακόμα γιατί μας δίνει εφελκέρια σκέψης και βάσιμα επιχειρήματα απέναντι στη διάθεσή μας να θεωρήσουμε τα πάντα τελειωμένα, εν τω μεταξύ η ποίηση αντιστέκεται, σε όλες τις κάθε φορά αναγνώσεις της. Δηλαδή, δεν εξαντλείται, ούτε παλιώνει – αν είναι ποίηση. Έχει ακόμα τη δύναμη να είναι αμειλικτη απέναντι και στον ίδιο της τον εαυτό. Ευτυχώς, για όλους μας.

ΕΠΟΧΕΣ

Ο Πορφύρας και τόσοι άλλοι ήταν λυρικοί μεγάλοι στον καιρό τους. Εμείς ούτε λυρικοί είμαστε ούτε μεγάλοι κι ο καιρός μας είναι απέραντος. Δεν είμαστε το πουλί που πάει αλλά εκεί που το πουλί πάει... Δεν είμαστε το παιδί που κλαίει αλλά αυτά για τα οποία κλαίει και θα τα μάθει αργότερα... Δεν είμαστε η γυναίκα η όμορφη αλλά αυτό που η γυναίκα η όμορφη παθαίνει και κλαίει μόνη...

Κώστας Βούλαρης

Νοσταλγώντας την αστική πεζογραφία

Κωνσταντίνος Δ. Τζαμιώτης,

Η συνάντηση,

εκδ. «Ίνδικτος», Αθήνα 2001, σ. 107.

Στις συνομιλίες του με τον Eckermann ο Goethe αναπτύσσει την άποψή του ότι ο νέος συγγραφέας θα πρέπει να μην αναλαμβάνει πολύ μεγάλα εγχειρήματα, αλλά να περιορίζεται σε λογοτεχνικές συνθέσεις μικρότερου μεγέθους, τις οποίες μπορεί να ελέγχει με σιγουριά. Ο Κωνσταντίνος Τζαμιώτης, χωρίς να σημαίνει αυτό ότι δεν έχει τις ικανότητες να χειριστεί σωστά μία μεγαλύτερης έκτασης λογοτεχνική κατασκευή, δικαιώνει αυτήν την άποψη με τα αποτελέσματά του σ’ αυτό το εκτεταμένο διήγημα. Πράγματι, είναι καλό και δυνατό. Η επιλογή της χρονικής στιγμής όπου διαμείβεται η πλοκή του, στις αρχές του 20ού αιώνα, αναδεικνύει τις ικανότητες του συγγραφέα και αξιοποιεί τις προσλαμβάνουσές του, που εκτείνονται στο χώρο της γερμανικής και γενικότερα κεντροευρωπαϊκής λογοτεχνίας των αρχών έως τα μέσα του 20ού αιώνα.

Το θέμα, αυτό της συνάντησης ενός γέροντα πια άντρα με τον έρωτά του, μια γυναίκα που έχασε πολύ νωρίς, θυμίζει κατά κάποιον τρόπο την *Λόττε στη Βαϊμάρη* του Thomas Mann, έργο που επίσης ξεκίνησε με την φιλοδοξία ενός διηγήματος, άλλο εάν κατέληξε σε μια τοιχογραφία της εποχής του Goethe.

Και σε άλλα της στοιχεία θυμίζει Thomas Mann αυτή η νουβέλα. Ας θυμηθούμε τον *Θάνατο στη Βενετία* αλλά και τα ελάχιστονα διηγήματα και νουβέλες του. Όλα αυτά τα έργα χαρακτηρίζονται από την σύγκρουση ανάμεσα στην αστική ευπρέπεια και το πάθος των πρωταγωνιστών, ένα θέμα που χαρακτηρίζει την νεότερη λογοτεχνία. Στη νουβέλα του ο Κωνσταντίνος Τζαμιώτης δεν μας απαντά, σχεδόν δεν αναφέρει, τι έκανε τον γηραιό καθηγητή να επιστρέψει και ν’ αλλάξει την απόφασή του της εφ’ όρου ζωής απομάκρυνσης από την ένοχη. Δεν μας αναφέρει σχεδόν, προς χάριν της αστικής ευπρέπειας, την αναβίωση του πάθους τους αλλά την υπονοεί.

Μπορούμε να συσχετίσουμε αυτή τη νουβέλα και με τον μεγάλο αυστριακό συγγραφέα, τον Robert Musil, αλλά, και όπως είπαμε, με όλη την κεντροευρωπαϊκή παράδοση της modernité στην πεζογραφία. Το διήγημα χρησιμοποιεί το τέχνασμα της διπλής αφήγησης, του λόγου του δήθεν συγγραφέα προς εαυτόν και αυτού της περιγραφής της δράσης και των σκέψεων του ήρωά του.

Παρ’ όλο το πράγματι ενδιαφέρον αποτέλεσμα και την ωραία ανάπτυξη και κορύφωση της ιστορίας που αφηγείται, το εκτενές αυτό διήγημα μας κάνει να αναρωτιώμαστε κατά πόσον μπορεί να επιβιώσει το αστικό μυθιστόρημα πέραν της εποχής της ακμής του κατά τον 19ο ως και τις αρχές του 20ού αιώνα και έξω από τις συνθήκες που το δη-

αυτή φάση της φωτογραφικής τέχνης που υπηρέτησε στην Κρήτη ο γραμματέας του αυστριακού προξενείου στο νησί Ριχάρδος Κρύγκερ.

Χωρίς αμφιβολία οι αλλαγές στις κοινωνικές συνθήκες συμπύκνωσαν ασφυκτικά τον προφορικό πολιτισμό. Ωστόσο στην Κρήτη, την Κύπρο, σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου, αλλά και στα ορεινά της Ρούμελης, της Πελοποννήσου, της Θεσσαλίας, της Ηπείρου, της Δυτ. Μακεδονίας και της Θράκης μπορούμε να αντιληφθούμε ότι η παράδοση έχει μείνει σε ικανοποιητικό βαθμό ζωντανή, ενώ οι νέες κοινωνικές συνθήκες και η προσαρμογή σ’ αυτές γίνονται εμφανείς κυρίως στην Κρήτη, την Κύπρο και τα νησιά του Αιγαίου, εκεί όπου η συνέχεια παρουσιάζεται αδιάσπαστη: μαντινάδα, τσατίσματα, πεισματικά, κ.ά. Ο Ερατοσθένης Γ. Καψωμένος σε μια περιεκτική εργασία του που τιτλοφορείται *Η Κρητική Μαντινάδα. Η δομή, η αισθητική και η θεματολογία της* (εκδ. του Δήμου Ακρωτηρίου Χανίων, Ακρωτήρι 2002) μας προσφέρει ένα αναλυτικό και τεκμηριωμένο υλικό, καθώς και πλούσια βιβλιογραφία γι’ αυτό το θαυμαστό έργο της λαϊκής μούσας που ανθεί και καρποφορεί ακόμη στις μέρες μας.

Ψάχνοντας βρίσκει:

και έναν ολόκληρο τόμο με τα πρακτικά του συνεδρίου για την «Κρητική Μαντινάδα», που πραγματοποιήθηκε στα Κουνουπιδιανά Ακρωτηρίου στις 4-5 Αυγούστου 2001 (εκδ. του Δήμου Ακρωτηρίου Χανίων, 2002).

Ωστόσο και οι μαρτυρίες δρουν συνεκτικά και γεφυρώνουν το στοιχείο της προφορικότητας με τον γραπτό λόγο· συνδέουν τη μνήμη με την απομνημόνευση και οδηγούν στο γραπτό απομνημόνευμα, άλλοτε ως ημερολόγιο, άλλοτε ως ευθύς αφηγηματικός λόγος. Το όγδοο τόγμα (πώς και γιατί και από ποιους διαλύθηκαν οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις στη Μέση Ανατολή (1943-1944), (εκδ. Ράππα, 1994) περιλαμβάνει «Σελίδες Ημερολογίου» του Βαγγέλη Χατζηαγγελή και ιστορική εισαγωγή του Λάμπη Ράππα. Ένα βιβλίο εξαιρετικά διαφωτιστικό, που προσφέρει τεκμήρια για τον ιστορικό-μελετητή, θέτει ερωτήματα και φωτίζει τις υποφωτισμένες ή συσκοτισμένες πλευρές της ιστορικής αυτής φάσης των Ενόπλων Δυνάμεων της Μέσης Ανατολής: το ρόλο που διαδραμάτισε ο βασιλιάς, τις παρεμβάσεις των Άγγλων, τις αντιζηρούμενες τάσεις στην ηγεσία του στρατεύματος. Είναι ένα βιβλίο που ζητεί ένα προσεκτικό αναγνώστη.

ο χαρτοκόπτης

μιούργησαν και τόσο ενδελεχώς έχει αναπτύξει ο Georg Lukacs στο κριτικό του έργο για το αστικό μυθιστόρημα.

Η νουβέλα αυτή, αν και κινείται στο χώρο της modernité, μήπως δεν είναι τελικά μεταμοντέρνα, μήπως δηλαδή διατρέχεται από έναν συγκρητισμό των στοιχείων που την συγκροτούν;

Όπως και να 'χει, πόρρω απέχει από τις επιδιώξεις παλιών και νέων επίδοξων συγγραφέων να συγκινήσουν εύκολα και έτσι απλώς να «πουλήσουν». Σε μια εποχή που η λογοτεχνία καταρρέει και ειδικά στη χώρα μας, μια χώρα όπου δεν υπάρχουν παρά απομεινάρια κάποιας αστικής τάξης, έτσι κι

αλλιώς εξαρχής μη στέρεα δομημένης σε σύγκριση με τις αστικές τάξεις των δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών, όταν το αστικό «υποκείμενο» υποβαθμίζεται, και κει ακόμα όπου άνθισε ως «άτομο» μέσα στην καταναλωτική μεταμοντέρνα κοινωνία μας, τέτοια εγχειρήματα σαν του Τζαμιώτη, και μάλιστα πειστικά όπως αυτό, αξίζουν, γιατί αφενός δεν συμμετέχουν στην ευκολία των σύγχρονων συνταγών μυθοπλασίας, αλλά και γιατί επιστρέφουν στην καλύτερη παράδοση, που μπορεί να αποτελέσει ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης για τον απορημένο σύγχρονο συγγραφέα.

Έρη Κασίμη

Η ιερή ελιά

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου,

Η Ελιά στην Ελλάδα,

(Φωτ.: Δημήτρης Ταλιάνης, κείμενο: Πάνος

Θεοδωρίδης, επιμ.: Αθηνά Δούντση),

εκδ. «Τοπίο», Αθήνα 2001, σ. 156.

«Είναι κοινός τόπος ότι η φυσιогνωμία ενός λαού στοιχειοθετείται καθοριστικά, εκτός των άλλων και μέσα από το διάλογό του με τον περιβάλλοντα χώρο, την οικεία φύση. Κι αν θα έπρεπε να δώσουμε το στίγμα της ελληνικής φύσης κατονομάζοντας κάποια καρποφόρα δέντρα που επέδρασαν όχι μόνο στις κοινωνικοπολιτικές πραγματικότητες αλλά και στη σφαίρα της λατρευτικής πρακτικής, των δοξασιών, των εθίμων, την πρώτη θέση αναμφίβολα διεκδικεί η ελιά», γράφει ο Χρήστος Μπουλώτης στο βιβλίο *Ελιά και λάδι* του Πολιτιστικού-Τεχνολογικού Ιδρύματος της ΕΤΒΑ (1996).

Σ' αυτό το ευλογημένο, ιερό, άγιο δέντρο, το σύμβολο του μεσογειακού πολιτισμού, είναι αφιερωμένο το φωτογραφικό λεύκωμα που κυκλοφόρησαν πρόσφατα το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου και οι εκδόσεις «Τοπίο».

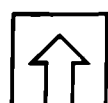
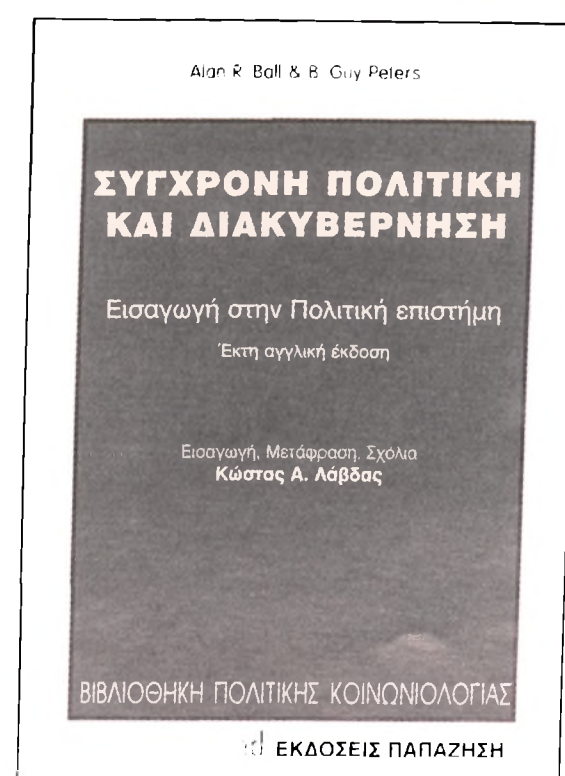
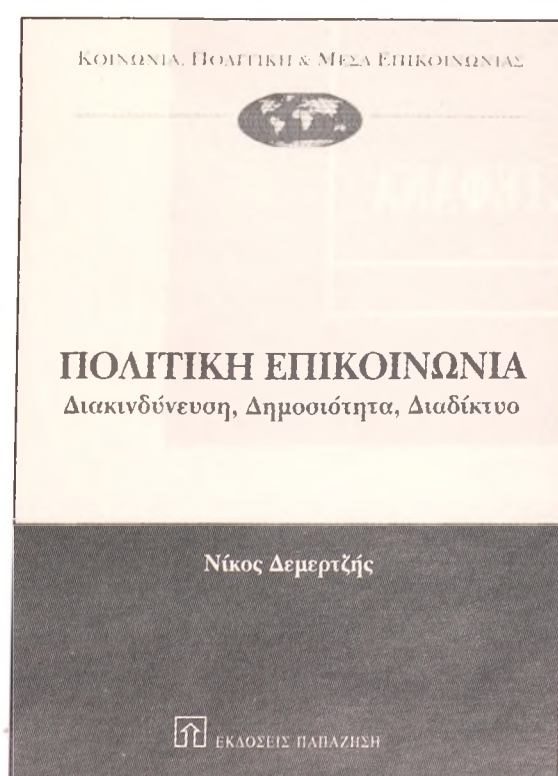
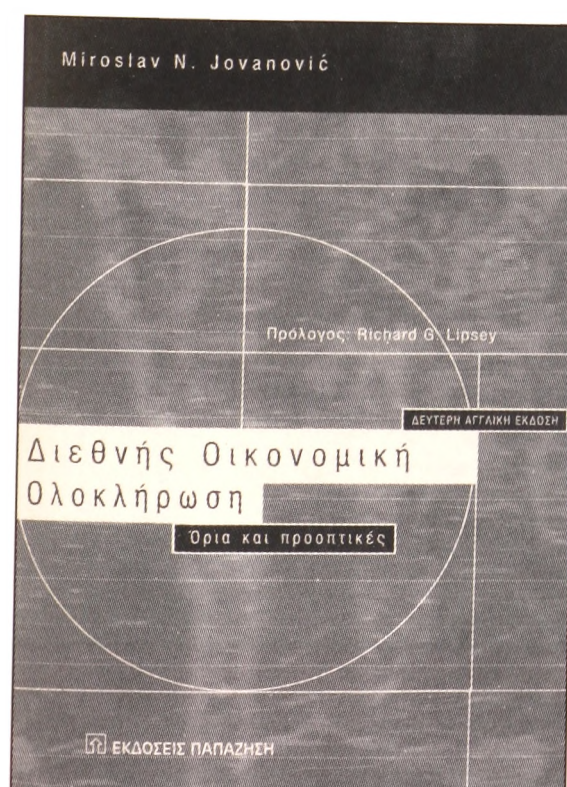
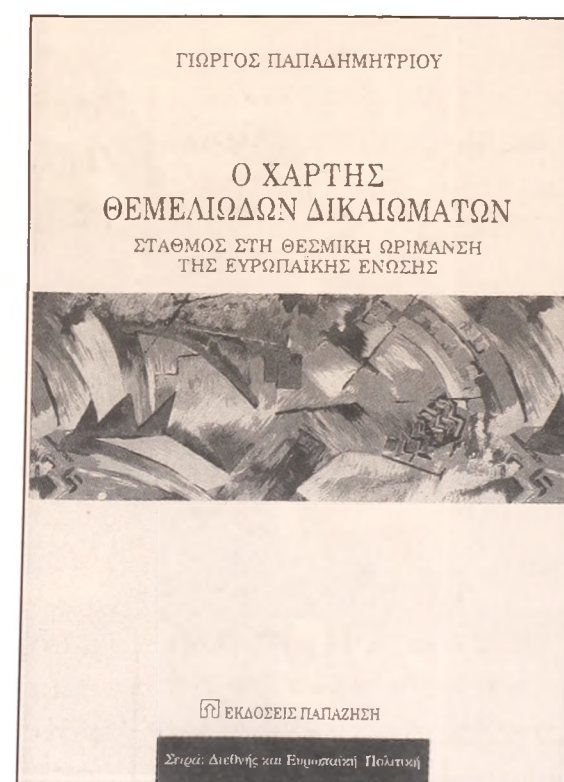
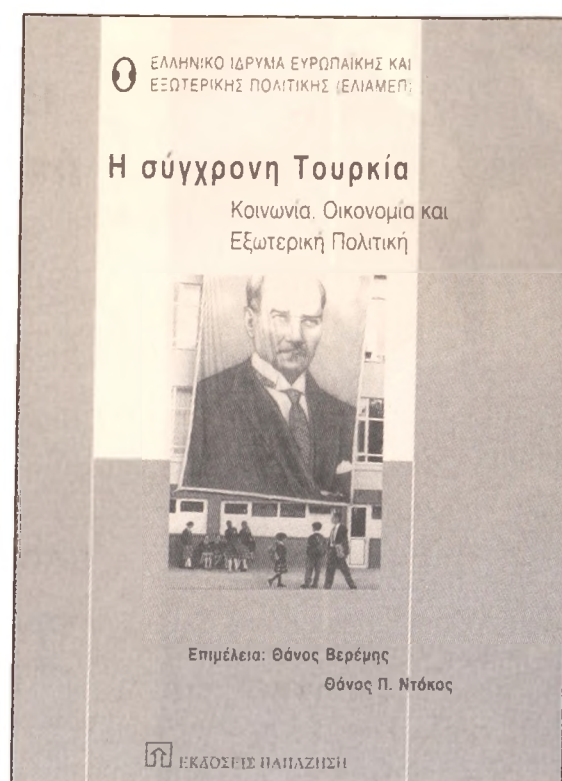
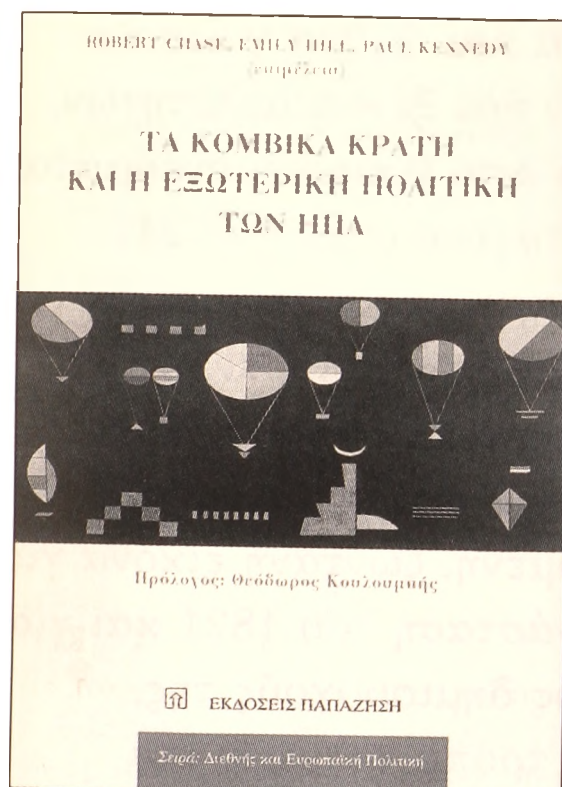
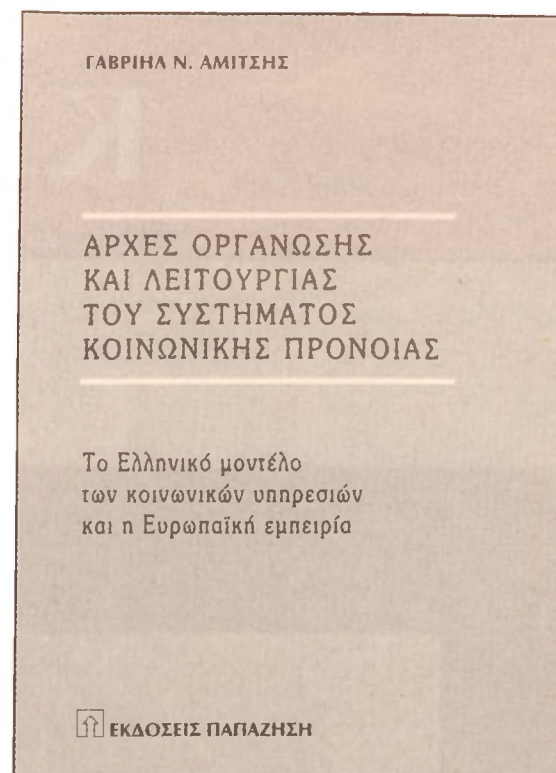
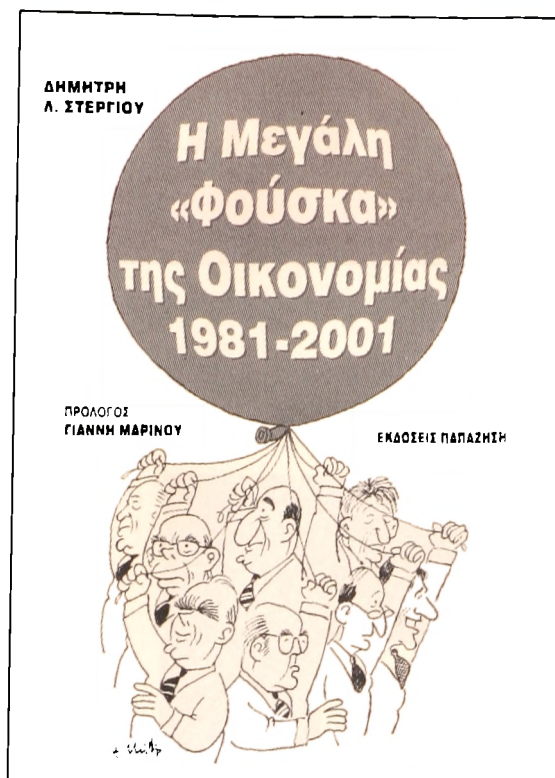
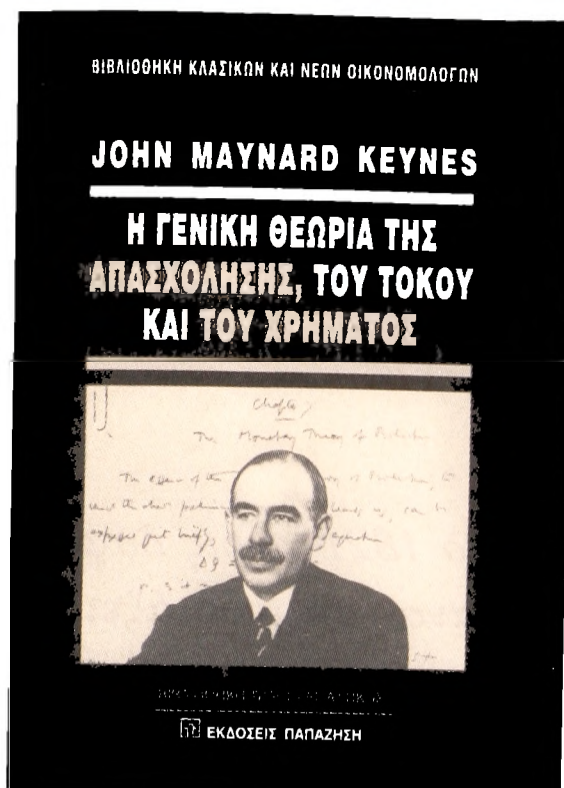
Αυτό που πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα στο λεύκωμα είναι οι φωτογραφίες του Δημήτρη Ταλιάνη. Ο Μολυβιάτης φωτογράφος πολιορκήσε με αγάπη το θέμα του και παρουσιάζει μια δουλειά που το καλύπτει πολύπλευρα: Ο ελαιώνας σ' όλες τις εποχές. Οι ελιές στα πεδινά, στις κορφές και στις πλαγιές των βουνών, στους γαλάζιους κόλπους, αγκαλιά με τις αρχαιότητες, με τα ξωκλήσια, με τα φτωχά αγροτόσπιτα αλλά και τους αρχοντικούς πύργους, ανάμεσα σε αμπέλια ή κυπαρίσσια. Οι κορμοί

των δέντρων, τα φύλλα, η γύρη, ο καρπός, τα κλαδιά και τα ξύλα. Η περιποίηση του ελαιώνα, το μπόλιασμα και το κλάδεμα. Το λιομάζωμα με τα δίχτυα και με τα χέρια. Το ράβδισμα, το τσουβάλιασμα. Το άλεσμα σε ελαιοτριβεία σύγχρονα και παραδοσιακά. Τα πιεστήρια, η διαδικασία της έκθλιψης, ο χυμός του λαδιού, η πυρήνα. Οι παραδοσιακοί ελαιόμυλοι, τα κιούπια, τα λιοτρίβια με τις καμινάδες και τα αμπάρια. Οι ξωμάχοι, γυναίκες και άνδρες, στους ελαιώνες και στα ελαιοτριβεία. Ο φωτογραφικός φακός του Δημήτρη Ταλιάνη περιηγήθηκε σ' όλες τις ελαιοπαραγωγικές περιοχές της Ελλάδας: Λέσβο, Κρήτη, Μεσσηνία, Κέρκυρα, Άμφισσα, Εύβοια. Ιδιαίτερα στη Λέσβο των 11 εκατ. λιόδεντρων, που απλώνονται σε 450.000 στρμ. γης, καταλαμβάνοντας το 29% της συνολικής έκτασης του νησιού και το 79% της καλλιεργήσιμης γεωργικής γης.

Ο Δ. Ταλιάνης αποτύπωσε όχι μόνο εικόνες και στιγμιότυπα μα και συναισθήματα φανερά και κρυφά. Οι φωτογραφίες του δεν είναι στατικές, αντιθέτως διαλέγονται μεταξύ τους προεκτείνοντας τη ματιά και τη σκέψη του αναγνώστη. Τις 125 φωτογραφίες του λευκώματος συνοδεύουν και σχολιάζουν κείμενα ανθολογημένα από γνωστούς συγγραφείς. Κοντά σ' αυτές τις ζωντανές εικόνες παρουσιάζονται και 4 φωτογραφίες απολιθωμένων φύλλων ελιάς ηλικίας 60.000 χρόνων από έρευνες του καθηγητή Ευάγγελου Βελιτζέλου στη Σαντορίνη και 6 φωτογραφίες έργων τέχνης σημαντικών ελλήνων δημιουργών (κυρίως Λέσβιων) με θέμα την ελιά: Θεόφιλος, Σ. Αναστασέλλης, Χ. Μποκόρος, Ο. Κανέλλης, Ν. Ελευθεριάδη.

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

εκδοσεις παπαζηση απο το 1929

ΚΕΝΤΡΙΚΟ: ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2, 106 78 ΑΘΗΝΑ τηλ: 3822 496 - 3838 020 fax: 3809 150

E-mail: papazisi@otenet.gr

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ 11-ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ-ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5, 105 64 ΑΘΗΝΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΣΕΙΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ 4

ΒΑΣΟΣ ΤΣΙΜΠΙΔΑΡΟΣ

Το 1821 ΧΩΡΙΣ ΔΑΦΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΑ

ΙΩΛΚΟΣ

Το βιβλίο *"Το 1821 χωρίς δάφνες και στέφανα"* παρουσιάζει την άλλη πλευρά της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

Αποτελείται από δημοσιευμένα κείμενα και άρθρα γνωστών Ελλήνων και ξένων μελετητών, όπως και από Απομνημονεύματα πρωταγωνιστών του '21.

Μέσα από τα κείμενα αυτά, ο αναγνώστης μπορεί να δει κατάματα την άλλη πλευρά και να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη, ζωντανή εικόνα για την Επανάσταση του 1821 και για τους δημιουργούς της.

Με τρόπο τολμηρό και αποφασιστικό, ο γνωστός δημοσιογράφος Βάσος Τσιμπιδάρος, συνεισφέρει στην ιστορική έρευνα, απομυθοποιεί πρόσωπα και καταστάσεις.

Ένα βιβλίο απαραίτητο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΙΩΛΚΟΣ**

ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 15 & ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ - ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3618684, 3624952 - FAX: 3625019

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ»

• Βαλτετσίου 14, Αθήνα 106 80, τηλ.: 3638362, 3645236 • Εμμ. Μπενάκη 16, Αθήνα 106 78, τηλ.: 3831078
• Ακαδημίας 65, Αθήνα 106 78, τηλ.: 3811850 • Ν. Μοναστηρίου 122, Θεσσαλονίκη 563 34, τηλ.: (031) 706354-5